

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

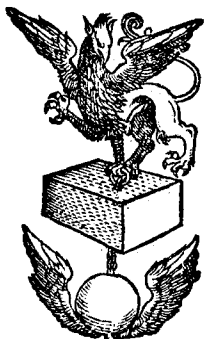
LVCIANI SAMOSATEN- SIS DIALOGI ALIQVOT

D. Erasmo Rot.& Thoma Moro
interpretibus

*His accessit ex Philippi Melanchth. uersione
Oratio Luciani, Calumnie non esse temere
credendum. & Encomium Demosthenis.*

VIRTUTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRYPHIVM
ZVGDVNI, 1535.

ERASMVSVS ROTERO

DAMVS REVERENDISSI

no In Christo patri, D. Guilielmo ar-

chiepiscopo Cantuariensi, to

tius Angliæ primati,

S. D.

Mitto ad te Dialogos aliquot Luciani, partim nu-
per à me traductos, partim recognitos. Nugas,
inquis, mittis. Nugas sanè, sed literatas, nimirũ ut rideas,
si tamen unquam ridere potes, homo tot curis districtus,
tot negotiorum fluctibus obrutus. Sed cui potius mittam,
quicquid fuerit illud, seu ludicrum, seu serium, quod meæ
Camœnæ produxerint, quàm tibi unico meo Meccœnati?
qui solus, & addis animum Erasmo, & alis inge-
nium, & ocium suppeditas, & ornas studia.

Bene Vale. Londini, tertio Ca-

lendas Maias. Anno

M. D. X I I.

4 2

Saturna

SATVRNALIA LVCIA

NI, DES. ERASMO RO-
terodamo interprete,

P E R S O N A E.

SACERDOS ET SATVRNVS
SACERDOS,

I C mihi Saturne, quando tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; & sacrificatum, & litatum est a nobis, quid potissimū abs te pro immolatis hostijs postulare debeam, quod postulatum seram?

S A T. Istud quidem te ipsum per-

pendere oportuit, quid tibi foret optandum, nisi qui princeps sit, eundem & uatem esse uis, ut norit, quid maxime collubitum sit animo tuo petere. Ceterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. S A C. Quin istud iam olim mihi perpēsū est: desidero enim uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa possideam mancipia, uestes splendidas ac delicatas, tum argentū, & ebur, breuiter, si quid est præterea rerum preciosarū. Hæc igitur mihi da optime Saturne, ut & ipse nonnihil emolumenti ex tuo sentiam imperio, ne ue solus per omnem uitam earum rerum sim expers. S A T. Illud uide. Iam postulas, quod nō est mea potestatis, neq; enim mearum partium est ista di-

sribuere. Quare ne grauitèr feras, si quæ petis, non asse-
 queris. Quin magis ista à Ioue postulato, quum ad eum
 imperij uices redierint, id quod breui futurum est. Nam
 ipse præscriptis conditionibus, rerum administrationem
 ab illo suscipio. Est autem uniuersum imperium meum,
 septem duntaxat dierum, quorum si ius exceßerit, illico
 priuatus reddor, ac uelut unusquibet de plebeia multi-
 tudine. Nec tamen in his ipsis septem diebus seriū quip-
 piam, aut publicum tractare mihi permissum est. Verum
 potare, inebriari, uociferari, ludere, certare tessæris, crea-
 re reges, famulos in conuiuium adhibere, canere nu-
 dum, lasciuo corporis motu saltitare, nonnunquam, & in
 gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita.
 Hæc uti faciam permissum est. Cæterum magna illa, pu-
 ta diuitias, & aurum, Iupiter ipse dilargitur, quibus
 illi uisum fuerit. S A C. Imò ne ille quidem Saturne ad-
 modum facile, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox de-
 fecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is
 nihil prorsus audit, uerum ægidem obuibrans, ac ful-
 men intentans, toruumq; obtuens, pauefacit instantes.
 Quod si quælo etiam annuerit alicui, diuitemq; reddi-
 derit, mirum quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties
 præteritis probis, ac sapientibus uiris, sceleratis ac stul-
 tis hominibus opes offundat, uerberonibus atque effœ-
 minatis, cuiusmodi sunt isti plerique. Quanquam equi-
 dem cupio cognoscere, quænam sint ista tuæ potestati
 permissa. S A T. Haudquaquam parua, neque omnino
 contemnenda, si quis uniuersi imperij uim expendat, ni-
 si forte tibi paruum esse uidetur, ut in tessærarum ludo
 uincas,

uincas, cumq; cæteris alea in unionem uoluatur, tibi se-
 monem semper in summo latere ostendat. Nam hinc si-
 bi plerique uictum parant, uel ad saturitatem usque,
 quibus propitia, ac secunda aspirarit tessera. Rursum
 alij nudi enatarunt, naue elisa, fracta ad tam minutum
 scopulum, puta aleam. Adde his, potando quàm maximè
 bilarescere, ac modulatius alio uideri canere in conui-
 uiuo. Præterea reliquis ministris in aquam præcipita-
 tis (nam ea poena est parum dextrè ministranti) te et
 uictorem pronuntiarì, atque ei quem uiceris, præmia
 præripere. Vides nimirum quàm ingens sit bonum.
 Quemadmodum, et illud, quum talo uictor solus omni-
 bus rex præficeris, ut non solum ipse non feras ulla ridi-
 cula imperata, uerumetiam ipse possis alijs imperare:
 huic ut turpe quiddam de seipso uociferetur: illi ut saltet
 nudus, utq; sublata in humeros tibicina, ter domum ob-
 ambulet. An non hæc quoque munificentie meae non
 exiguae sunt argumenta? Quod si causaberis regnum
 hoc nec uerum esse, nec stabile, inscite feceris, quum ui-
 deas me ipsum, qui ista dilargior, exigui temporis impe-
 rium tenere. Ex his igitur quæ meae facultatis est præsta-
 re, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reli-
 quis, quæ modo recensui, audacter quæ uoles petito, ni-
 hil ueritus, ne te ægide aut fulmine territem. S A C. At-
 qui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen
 illud mihi respondeas uelim, quod maxime cupiebam co-
 gnoscere. Quod si mihi dixeris, satis magnam gratiam
 pro sacro persolueris, quin et reliquum tempus quæ de-
 bueris, condono. S A T. Roga modo, equidem responde-

bo, si forte quod rogaris sciero. S A C. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rheæ natos, utq; clàm illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum præcipitauerit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus compijs auxiliaribus, quæ tecum in acie steterant. SATVR. Quid dixisti? Nisi festum celebraremus, essetq; licitum inebriari, atque in dominos impune conuitia iacere, intelligeres profecto mihi permissum esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canum, ac senem deum. S A C. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico, Quin & Hesiodus, & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt. SAT. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uere quippiam de me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisquam homo, non dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi si quis esset Thyestes, qui ab impio circumuentus fratre comederet. Sed fingi. Nesci qui possit, qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? nisi forte dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neq; Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens, & ultro rerum administrationem tradidi, cessiq; Porro neque uinctum esse me, neq; in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodum Homerus. S A C. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? S A T. Ego tibi dicam. In summa, senex iam, et
poda

podagrosus quum essem ob ætatem (unde etiam factum est, ut pleriq; mihi compedes esse finxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ætatis facinora punienda: nã erat assidue mihi sursum ac deorsum cursitandum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periuros, ac raptores exuerem. Eratq; negotium plenum laboris, quodq; iuuenem desideraret. Itaque mihi consulens, Ioui locum dedi. Quanquam, & alioqui recte facturus mihi uidebar, si partitus filiis (nam erant) imperium, ipse plerunque uitam conuiujs per ocium traducerem, nihil necesse habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neque tonare, & neque fulminare, neque grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquisq; equalibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille districtus negotijs, nisi quod hos pauculos quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiusmodi fuerit me regnante uita, quum citra sementem, citraq; orationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem aristæ, sed panis paratus, carnes apertæ, ac uinum fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq; propterea quod mortales omnes probi essent, & auri. Hæc, inquam, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atque ob id undique plausus, canationes, lusus, equalitas omnibus seruis æque, ac liberis, neque enim me regnante quisquam erat seruus. S A C.

At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos qui

qui boias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quod memor teipsum aliquando seruitutem seruasse, ac gestasse comapedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. S A T V R. Num tu defines istiusmodi nugari nugas? S A C E R. Bene mones, itaque desino. Quin illud etiam mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoque seculi mortalibus? S A T. Erat sanè. At non depositis talentis, ac decem nummum milibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrucietur qui uictus esset, ne ue semper ploraret sese unum omnium non habere quod ederet. S A C. Et recte quidem illi. Nam quo tandem premio certassent ipsi talis, quum ipsi toti essent aurei? Itaque te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc nostram etatem adductum uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (sat scio) discerperent, haud aliter incursantes, quam in Pentheum Menades, aut in Orpheum foemine Thracie, aut in Actæonem canes, interq; sese decertarent, quantam quisque maximam posset portionem auferre, ut quæ in festo celebrando, à lucris studio temperent, quin ipso etiam festo ad lucris abutuntur incrementum. Itaque alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio depradantes. Alij uerò tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsas comminuunt tesseras, perinde quasi illis sit imputandum, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mihi, et illud, quid tandem causæ fuit, ut deus usque adeo imbecillis, ac senex,

tem

tempus inamoenissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus scuit Boreas, cum'que nihil non gelu concretum est, arent arbores nude decussis frondibus, squalent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, contractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focum ferme desident, interea tu festum diem agis? neq; enim accommodum seni tempus, neque satis idoneum genio indulgentibus. S A T. Sed heus tu permulta quidem à me sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaque non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rem pertinentia: quare nunc istis tandem omisiss, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamur tesseriis, ac reges suffragijs creemus, ipsisq; ultro pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbum, quod dicunt: senes repuerascere. S A C. Imò cui ista quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi recte facturus, si nostram' ac confabu-

lationem, & quæ ipse interrogarim, &

quæ tu propitius responderis, literis

proditæ, tradam amicis legen-

da, si qui sunt digni,

qui tua dicta

accipiant.

CRONOSOLON, id est, SATVRNALI-
um Legum lator, Erasmo interprete.

HAec ait Cronosolon sacrificus, & idem uates Sa-
turni, earumq; legum conditor, quæ quidem ad fe-
stum pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio
misso libro illis ipsis præscripsi, Neque dubito quin eas
leges seruent, alioqui obnoxij futuri poenis, quæ grauissi-
mæ decretae sunt in eos, qui minus paruerint. Vos autem
diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neque
negligatis. Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me
neglecturum legislatorem, sed ipsum potius Saturnum,
qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille qui-
dem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palam con-
gressus. Erat autem neq; compedibus uinctus, neq; situ
obsitus, qualem cum pictores fingunt, exemplar à deliris
poëtis mutuati, uerum falcem quidem tenebat præacu-
tam. Cætera uero, & hilaris erat, & ualidus, regioq; ap-
paratu. Atq; hac quidem specie mihi uisus est. Ceterum
quæ locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna,
quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœ-
stum inambula- m, mox intellexit, quippe deus, quæ-
nam esset molestiæ causa, uidelicet grauitè me ferre pau-
pertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam ue-
stem haberem, cum iam esset gelu, multusq; flaret Bo-
reas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minime commu-
nitus eram. Multo magis autem, quod cum festum insta-
ret iam proxime, reliquos uiderem apparantes, quæ ad
uictimas, quæq; ad cōiunia requirebantur, mihi uero ipsi
res

res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consuevit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non equum inquam here? cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here, curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tum ille. Cetera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruandum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cum cuncta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hæc, tum ego profecto sine causa falcem hanc acutam circumfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cælum execuerim, non item atraro diuites istos, quicunque leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare recte facietis, si leges non prætergrediamini. Lex prima. Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatum nisi quæ ad lufum, ad uoluptatem, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsoniorum, & bellariorum artifices soli in opere

opere sunt. Aequalitas omnibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minari ue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidem fas esto. Ne quis argentum, uestem ue expendito, ne ue inscripto solennitatis tempore, ne quis exerceatur, ne ue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaq; quæ dicacitatem respiciant, ac iocum. Lex secunda. Multo ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunt. Porro pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum, fructuum. Præterea quicquid illis superest uestium, et quicquid est cultus pinguloris, quam ut ipsis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atque hæc quidem in promptu sunt. Cæterum ante solennitatem porcellus circumagitor, atque ex ædibus eijciuntor sordes, auaritia, et quæstus, et si quæ id genus alia sunt plerisque diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunt Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atque Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentem relegunt. Distributis autem pro cuiusque dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunt. Porro qui deferant, ne plures tribus, quatuor ue sunt, atque hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Asscribatur autem in literis, et quid mittatur, et quantum, ut ne utrique suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atque ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunt, neque præterea quicquam ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mit-

tuntur.

tuntor. Nam hoc æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissime simul, & quàm paucissima uerba fiunt, neque graue quicquam in literis quisquam ascribit, nec odiose laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neque locuples Saturnalibus æquali sorte quempiam conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruant. Ne ue cui muneris poenitentia subito. Quod si quis anno superiore peregre fuit, eaque causa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunt, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui forte, & hoc debent, neque sunt soluendo. In summa uero, multo ante illud illis esto curæ, ut cognoscant, qua re maxime sit opus. Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis querunt, & quicquid mittetur, qualecūq; fuerit, id magni ducunt. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalia ne habent. Ne ue Saturnalia dona in risum uertunt. Remittito uicissim diuiti pauper: Si doctus est, libellum aliquem ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod fausti sit ominis, & cor alijs accommodum, qualecūq; potuerit. Atq; id diues læto admodum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quod si recusarit, reiecerit ue, sciat sese ijs quæ de silece minatus sum, obnoxium esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porro reliqui, coronas alij, alij turis frustula mittunt. Quod si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatem diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, conflatumq;

tumq; in Saturni thesaurum infertor. Ipse uero pauper postridie plagas à diuite, manibus ferulæ suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuiales. Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lusitandum. Vbicunque casus cuique locum dederit, ibi accumbito. Dignitas aut genus, aut diuitiæ, parum momenti habento, ut prius ali cui ministretur. Eodem de uino omnes bibunto. Neque proffit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus æqua portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neq; contantor, neq; prætermittunto, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollēda erūt. Neq; huic quidē magna, illi uero perexigua apponunto. Ne ue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquemq; obseruato, minus tamē herum. Acutius etiā exaudito. Calices omnis generis sunt. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisquam bibere compellitor, qui nō ualeat ad compotationem. Ne liceat ipsis, neq; J... itorem, neq; citharædum inducere, nisi qui nuper discere cœperit. Quod si cui libeat dictarijs, uti, liceat, sed hæcenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luscrit, in posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq; abito cum uoluerit. Porrò cū diues famulos suos conuiuio accipiet, tum amici quoq; unā cū ipso ministranto. Leges hæc singuli diuites, aræ columnæ inscriptas, in aulæ meditullio habento, ac legunto. Atq;

id quidem

id quidem sciendum est, quo ad ea columna manebit, neq; fames, neq; pestilentia, neq; incendium, neq; quicquam alioqui molestum, in illorum domū subibit. Quod si quando (id quod dii prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

EPISTOLÆ SATVRNALES.

EGO SATVRNO SALVTEM.

EQVIDEM & antea tibi scripsi, significās quonā in statu essem, et quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delitijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rursus fame cōtabescerent, atque id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respōdisti, operæ precium existimaui, te denuo ijsdem de rebus monefacere. Tuum erat optime Saturne, sublata hac rerū inæqualitate, bonisq; in medio depositis, postea celebrandū festum edicere. Nā uti nunc res habent, formica camelus, quemadmodū aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiæ histrionem animo concipe, qui altero pede præaltis cothurnis sublimis insistat, cuiusmodi sunt Tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modū instructus ingrediatur, uides necessario futurū, ut nunc excelsus sit,

nunc

nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inæqualitas, dum illi cothurnis fulti, adornante fortuna, Tragedias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum, & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere possimus, atque ingredi, si quis nos quoq; ad eundem istum modum adornarit. Atqui ex poetis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse olim, quum tu solus adhuc imperium teneres. Verum tellus illis citra ferendi, arandiq; laborem bona progignebat, coenam, unicuique paratam, uel ad satietatem usque. Porro flumina partim uinum, partim lac, erant autem, & quæ mel manabant. Quodq; est omnium maximum, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse. Ceterum paupertatem omnino procul ab illis abfuisse. Nos contra non satis idonei sumus, qui uel plumbum uideri possimus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorū plerisq; uictus labore queritur, ac passim paupertas, egestas, ac desperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam, & o fortunā, atq; id genus alia permulta, apud nos nēpe pauperes abundant; quāquam his de rebus uiuus discruciamur, nisi diuites conspiceremus tanta fruente felicitate. Qui quidem quum tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum uestium possideant, tot mæcipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerum omnium magnam uim teneant, tamen adeo uobis nihil unquam de eis impertiunt, ut plebeios homines ne aspectu quidem dignentur. Hæc, inquā, sunt Saturne, quæ nos enecant maxime, planeq; rem intolerandam arbitramur, hunc in purpura accumbentem, tantis

tantis opum delitijs affluere, ructantem interim, & ap-
 plaudentibus amicis, perpetuo festum diem agere: me ue-
 ro, meiq; similes, somniorum coniecturas interpretari, si-
 cunde forte quatuor oboli contingant, quo uidelicet pa-
 ne polenta ue expleti dormire queamus, nasturtium, aut
 porrum, cepas ue, allium ue opsonij uice arrodentes. Aut
 hec igitur Saturnæ ad æquabilitatem uitæ mutes, corri-
 gisq; necesse est, aut quod est postremum, illis ipsis in-
 terdicis diuitibus, ne soli bonis fruantur, uerum è modijs
 auri tam multis uel heminam in omneis nos dispergant.
 Porro ex uestibus, si quas iam à tineis exesas, citra suum
 incommodum dare possint, malintq; hæc prorsus uetu-
 state, situq; peritura, nobis dare qui induamur, quàm si-
 nere ut in cubilibus, ac scrinijs multa carie computres-
 cant. Præterea ut cœnent singuli, nunc quaternis, nunc
 quinis pauperibus ad conuiuium adhibitis. Haud isto
 quidem pacto, quo his temporibus conuiuia peragun-
 tur, uerum popularius, ut æqua sit omnium portio, ne-
 que ut hic opsonijs ingurgitet sese, famulo interim ad-
 stante, atq; operiente, donec herus uorando præfoce-
 tur. Ceterum ubi ad nos uenerit, quum uix etiam ap-
 parauerimus admouere manum, protinus ad alios trans-
 fratur, patina tantum ostensa, uel si quid de placenta
 reliquum est. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut do-
 mino totum dimidium apponat, unà cum capite, reli-
 quis autem ossa tecta apponat. Utq; præmoneantur pin-
 cernæ, ne contentur donec unusquisq; nostrum septies
 poscat bibere, sed semel iussi protinus infundant, & in-
 gentem calicem impletum tradant æque atq; ipsi domi-

no, utq; unum & idem uinum conuiuiis sit omnibus. Alioqui ubi nam ista lex scripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato, generosoq; temulentus sit, mihi contra musto disrumpatur aluus? Hæc si correxeris no- uarisq; Saturne, tum demum effeceris, ut uita uere uita sit, festum uere festum: sin minus, illi quidem epulen- tur, nos autem interim sedentes precabimur, ut simul atq; loti uenerint, puer subuersam amphoram rumpat, utq; coquus ius adurat, ac per obliuionem muriam pi- scium in lentem infundat, utq; canis in domum irruens, opsoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret uni- uersa, præterea placenta dimidium: utq; sus, ac ceruus, neq; non fucula inter assandum idem faciant, quod Ho- merus de Solis bobus commemorat: imò uti non serpent solum, uerumetiam unà cum tpsis uerubus in montem abripiant sese, fugiantq;: utq; ipsæ etiam aues pingues, iam adeptis plumis, & ad coquendum apparatus, uo- latu aufugiant, ne soli illis fruantur: quodq; futurum est illis grauißimum, ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurum è thesauris effossum, noctu in publicum efferant: ut a uestis curatorum indiligentia ita ab opti- mis muribus perforetur, ut cribrum uideri possit, nihilq; differat à casse uenatorio: utq; formosi illorum comatiq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent) dum ipsis poculum porrigunt, subito defluente coma calui fiant, & acutam edant barbam, cuiusmodi in comædijs induci solēt Sphenopogones, qui bus à cuneata barba nomen inuentum est: utq; uertex illis asperis, ac pungētibus pilis sit hirtus, reliqua capitis par- te nuda.

te nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi desinant usque adeo suis priuatim studere commodis, uelintq; in commune diuites esse, nobis quoq; quantum æquum est impertientes.

SATVRNVS • MIHI • CHARIS-
SIMO • SALVTEM.

Quid tu, obsecro, nugæ istas ad me, ac de rebus huiusmodi scribis, iubesq; ut de integro bonorum faciam partitionem? quod quidem alterius munus fuerit, penes quem nunc est imperium. Etenim demiror te, si solus omnium ignoras, quemadmodum iampridem regnare destiterim, ac priuatus esse cœperim, liberis par- titus imperium: quanquam Iupiter præcipue rerum istiusmodi curam agit. Porro mea potestas non nisi ad taxillos usq;, saltationes, cantiones, et ebrietatem ua- let, idq; septem non amplius diebus. Itaque grauioribus in causis, de quibus scribis, uidelicet de tollēda rerum in- equalitate, utq; ex æquo omnes aut opib; abundēt, aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quod si quid in hijs quæ ad festum pertinent, uel fraude detractum est alicui, uel additum, id erit mearum partiū iudicare. Iamq; scribo diuitibus de cœnis, deq; auri hemina, neq; nō de uesti- bus, ut uobis quoq; ad celebrandū festū nōnihil mittant. Quandoquidē æqua sunt ista, decetq; illos facere quemad- modū prædicatis, nisi forte habent isti, quod probabiliter ad hæc respondeāt. In summa tamē illud scitote pauperes, uos longe falli, neq; rectē iudicare de diuitibus. Siquidem

illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea quòd illis liceat opipare cœnare; uino suauì inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatiss, uerum istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem hæ res non mediocribus curis eos distorquet, sed singulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domesticarum dispensator fraudet, aut clanculum suffuretur, ne uinum ace scat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars est eorum, quæ istos discruciant? Quòd si nossetis metus, et curas, quibus obnoxij sunt, planè fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel me ipsum usq; adeo insanum, ut si præclara res esset opulencia, aut regnum, depositurus hæc, alijsq; ea cessurus fuero, patererq; ut nunc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non essem ignarus huiusmodi malorum quæ plurima diuitibus, ac regibus adsint necesse est, imperium deposui, idq; sapienter. Nam quod tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos apris, ac placentis expleri, uos contra, nasturtium, porrum ue, aut cape per festi tempus, opsonij loco arrodere, cuiusmodi sit considera. Etenim in præsens quidem utrunq; dulce est illis, minimeq; molestum. At postea res inuertitur. Quandoquidem uobis deinde non accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore grauati obtemulentiam, quemadmodum illi: neq; ob immodicam in ingurgitationem graue olentem, et acrem spiritum ruetatis. At illi hoc quoq; fructus ferunt, ut quoniam magnam

gnam noctis partem uario coitu pro libidinis arbitrio transigunt, facile sibi, uel tabem, uel tussim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum usu colligant. Alioqui quotum quenq; potes ostendere, qui non planè palleat, ac faciem cadauerosam præ se ferat? Quotum quenq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit, suis ipsius pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor bauiulis gestetur? foris quidem totus aureus, intus putris, ac pannosus, cuiusmodi sunt Tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus confarcinata. Vos autem quum molestum est, quòd de piscibus gustare non liceat, quòd inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem & podagræ, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam ob causam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipsis æque dulce est, quotidie, supraq; satietatem istis uesci.

Quin potius uideas eos nonnunquam ita holus, ac lupinum appetere, ut tu non æque leporem appetas, aut aprum. Vt de reliquis interim sileam, quæ illos discruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cum illo dormiat. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tantum aurum illorum, ac purpuram uidetis. Tum siquando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis, & adoratis. Quòd si illos contemneretis, negligeretisq;, neque ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neque inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes molliciem admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubiè futurum sit, ut ipsi uos ultro adirent,

coenam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mensas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certe reperiretis pleaque hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum è uita, & illis, depositis opibus, & uobis, relictâ paupertate. Quanquàm & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS. — DIVITIBVS, S.

Pauperes nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atq; omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus cõmunia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerum æqualitas constitutur, neq; decere, ut huic supersit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uerò respondi, hisce de rebus rectius Iouem consideraturũ. Cæterũ de præsentî negotio, deq; iniurijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sententiã ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquirunt, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea diem etiam festum celebrare possimus? Quare si uellem & illos festi participes esse, postularunt ut cogerem uos, ut & de uestibus illis impertiamini, si quæ supersunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de auro

auro nonnullas guttulas in illos destilletis. Quòd si ista
 faceritis, inquit, non erit amplius disceptatio inter uos
 de bonis apud Iouem. Sin minus, nuntiantur sese ad no-
 uam rerum partitionem prouocatu-
 ros, ut primum Iu-
 piter pro tribunali sedere cœperit. Atque hæc quidem
 facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonni-
 bil de tantis opibus, quas possidetis, & rectè posside-
 tis. Quin de cœnis quoq; ut uobiscum cœnarent, & hoc
 literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præ-
 sentia foribus oclusis, soli delitijs frueremini. Quod si
 quando uobis uisum fuerit, & illorum quempiam post
 longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiæ
 in cœna, quàm uoluptatis, multa; illic in pauperum
 contumeliæ fieri: uel ut illud, cum non eodem de uino
 bibant, Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo
 & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abe-
 ant; toto conuiuio uobis solis relicto. Quanquam ne-
 gant sese etiam ad satietatem ex illo qualicunq; uino bi-
 bere. Propterea quod uestri pincernæ, aures habeant
 cera obturatas, quemadmodum olim Vlyssis socij. Por-
 rò reliqua usque adeo sunt turpia ut pigeat commemo-
 rare, quæ de carniū partitione crimi-
 nantur, deq; mi-
 nistris, quicum uobis assistant, donec plusquam ad ple-
 num expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaq; huius ge-
 neris permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis.
 Proinde æqualitas, hæc est omnium iucundissima, ma-
 ximeq; conuiujs conueniens. Atque hæc de causa, uobis
 æquus ille partitor, & conuiujs præficiatur, ut æquam
 ues habeant portionem. Videte igitur ne post hæc

uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt nos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentiretur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare positis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uosipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, mireturq; uestrum argentum, mensas, & quemadmodum præbentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undiq; contemplantur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argumenti absolutam calaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, non solum illi uos probos uiros, & humana nos prædicabunt, uerum etiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut quàm diutissimè uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nunc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosæ, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primum non sinent conuiuium surdum, aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conuiujs aptas, dicteriaq; minime molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissime transigitur. Idq; gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam

etiam Gratijs: deinde postero die, dum comitatem uestram
 referunt, beneuolentiam uobis conciliant. Hæc etiam ma-
 gno fuerant emenda. Nam illud à uobis sciscitabor, si pau-
 peres abeant taciti, sic enim fingamus, non ne uos ea res
 ureret, cum non haberetis, quibus ostentaretis purpureas
 uestes, comitum multitudinem, anulorum magnitudi-
 nem? Neq; iam libet referre, necessario futurum ut pau-
 perum insidiæ, atq; odia in uos oriantur, si soli delitijs
 frui uelit. Nam quæ minantur uobis imprecaturos sese,
 prorsus abominanda sunt. Ac dii prohibeant, ne unquam
 ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quandoqui-
 dem si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; pla-
 centum, nisi si quid canis reliquum fecerit. Præterea len-
 tica saperdæ liquamen uobis habebit. Porro sus, aut
 ceruus interim dum absantur, è ueru in montes aufuge-
 re parabunt. Tum aues quoq; pingues absq; alis fugam
 molientes, ad pauperes auolabunt. Deniq; quod est o-
 mnium grauissimum, pocillatores formosissimi repente
 uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his
 rebus consulite, quæ & festo sint digna, & uobis quàm
 maxime tuta, atq; illis paupertatis onus subleuate, exiguo
 uestigali illos amicos habituri, neutiquam malos.

DIVITES SATVRNO. S.

NVM putas Saturne, de rebus istis ad te solum scri-
 psisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures
 iam obsurduerunt illorum querelis, dum hæc eadem uo-
 ciferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac
 simul & fatum incusant, quod non equaliter distribue-
 rit, &

rit, & nos, quod nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, penes quos sit culpa, eoq; illos plerunq; obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidem hoc certe tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes, quàm sit honestum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq; sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum assidue facimus, adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quem ad conuictum admittimus. Verum illi propterea aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores aperuerimus, nunquam desinunt alia super alia postulare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratum odium, in promptu conuitia, etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porro qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probe scire quæ dicunt, propterea quòd nobiscum consuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, sed iidem ubi plus satis adbibebint, tum uel puellæ formosæ cyathum porrigentis manum uellunt, aut concubinam, uxorem uel sollicitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die nobis obtrebant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintq;. Quòd si hæc aduersus illos mentiri uidemur, uerum ille

ster ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis mensæ honorem admissus, ac vobis dignitate æqui paratus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterum statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quod si te autore, pacto recipiant, sese moderate petitueros, quemadmodum nunc aiunt, neq; quicquam flagitiose in compotationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulq; coenant bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mittemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omitemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desideres, si ipsi quoq; suo fungi uolent officio.

Luciani Saturnalium finis.

LVCIANVS DE LVCTV,
ERASMO INTERP.

QUÆRERE A PRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant: item de dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quamq; non ferenda putent lugentes ea, quæ sibi acciderunt, & sibiipsis, & ijs quos flent: cum haud quaquam pernouerint mala ne sint ista, ac dolenda, an contra iucundiora, melioraq; ijs quibus accidunt: sed ex more, & consuetudine dolorem accerunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum.

modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, et illorum poësim pro lege ducentes, locum quendam subter terram profundum esse putant, quem Tartarum uocant. Eum existimant magnum, et spatiosum esse, caliginosum, atq; opacum, qui tamen istis haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula quæ illic sunt, introspeciant. Tum regnare in hoc specu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harum rerum mirè peritus, ob id eo uocabulo honestatum, quòd mortuorum copia diues esset. Porro Plutonium hunc inferorum Rempubicam, et manium uitam constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coërcet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquam admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de causis. Interluitur autem regio illius, fluuijs et magnis, et horrentijs, uel solo nomine. Squidem Cocyti, Phlegetontes, atq; huiusmodi uocabulis appellantur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non possis neq; transmittere, neq; transire sine uectore. Nam et profundior est, quàm ut pedibus transiri possit, et spatiosior, quàm ut transnari queat. In summa huiusmodi est, ut nec auium manus possent eam transuolare. In ipso uero descensu, por-

taq;

taq; , quæ quidem est adamantina, Æacus est, regis pa-
truelis, cui mandata est custodia, iuxtaq; hunc canis tri-
ceps, seuus admodum. Is aduenientes satis amice, pa-
cateq; intuetur. Ceterum si quis conetur aufugere, la-
trat, territosq; in specum redigit. Iam qui transmissa
palude ingressi sunt, eos excipit pratum ingens, Aspho-
delo consitum, ac fluuius memoriæ hostis, eoq; Lethe
nomen est inditum. Nam hæc uidelicet priscis illis mor-
talibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alce-
sis & Protefilaus, Theſalus uterque, neque non Thea-
seus Ægeio prognatus, & Hônâtricus Vlyſſes, testes ad-
modum graues, digniq; quibus habeatur fides, qui mihi
non uidentur è fonte illo bibisse, alioqui non meminissent
horum. Itaq; Pluto, & Proserpina, ut aiebant illi, Rem-
publicam administrant, rerumq; omnium dominatum
obtinent. Sed inseruiunt his, & in administrando prin-
cipatu adiuvant ingens turba, Furie, Poenæ, Terrores,
ac Mercurius, quanquam is sanè non adest perpetuò.
Prefecti autem, & satrapæ, & iudices sedent duo, Mi-
nos, & Rhadamanthus, uterq; Cretenſis, uterq; Iouis
filius. Atq; hi quidem bonos, ac iustos uiro, qui cum uir-
tute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint,
adut in coloniam quandam emittunt in campum Ely-
ſium, uitam optimam inibi uicturos. Quòd si malos ali-
quos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum
eiciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo
quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? tor-
ti, exusti, à uulturibus arroſi, rota circumacti, saxa sur-
sum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat in
periculum

periculum adductus, ne siti moriatur infelix. Rursum alij mediocris uitæ, sunt autem hi complures, uagantur in prato sine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euanescences, Aluntur autem uidelicet nostris libationibus inferijsq; , quæ sepulchris inferuntur. Adeo ut si cui nullus sit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieiunus, ac famelicus inter illos uersetur. Hæc usque adeo ualide uulgi animos peruaserrunt, ut simulatq; familiaris quispiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os imponant, traiectionis mercedem, quam uectori daturus sit, nec illud prius expendant, cuiusmodi numisma legitimum sit, ambuletq; apud inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginensis obolus. At ne id quidem cogitant, multo satius esse non posse naulum reddere. Sic enim fiet, ut non recipiente portitore, postliminio redeant in uitam. Post hæc lotos eos, perinde quasi tartarea palus non satis sit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graucolentia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt splendide uestitos: ne uidelicet algeant per uiam, ne uenudi conspiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certe lachrymæ, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs autem & uestis discerpitur, & puluis capiti inspergitur, adeo ut uiuentes miserrabiliores sint mortuo. Nam illi humi uolutantur sæpenumero, capita solo allidunt. Hic uero decorus, ac formosus, ac diligentissime coronatus, sublimis propositus est, & excelsus, uelut ad pompam adorna

adornatus . Deinde mater , atq; adeo pater quoque ex medijs cognatis progressus , ac mortuo circumfusus (nam finge iuuenem aliquem , ac formosum propositum esse , quo magis in hunc competat actio fabulae) absurdas , ac stultas uoces emittit . Ad quas mortuus ipse responsurus sit , si contingat uocem recipere . Ait enim pater , flebili quadam uoce uerbum unumquodq; producens in longum : Fili iucundissime , peristi mihi , mortuus es , ante diem præreptus es , me super hæc misero solo relicto . Non duxisti uxorem , non parasti liberos , non militasti , non coluisti agros , non ad senectam peruenisti , non comessaberis posthac , non amabere fili , neque cum equalibus in computatione incbriaberis . Porro hæc atque id genus alia dicet , quasi putet filium adhuc rebus his egere post obitum , ac desiderare quidem , uerum potiri non posse . Sed quid hæc loquor ? Quot enim sunt , qui equos , ac concubinas , rursus alij , qui pincernas etiam in funere mactarunt , qui uestem , reliquumq; mundum pariter in rogi iniectum exusserunt , aut unà cum cadauere sepelierunt , perinde quasi illic sit usus , & apud inferos fruiturus ? At senex iste luctum agens , hæc omnia atque his etiam plura , quæ dicit , neque filij causa iactare uidetur , ut quem sciat non auditurum , etiam si Stentorem clamore uincat , neque rursus sua ipsius gratia . Satis enim erat illi , cogitare , & cognoscere , uel sine uoce . Nihil enim opus est , ut quis apud sese clamet . Superest igitur , ut ad hunc modum deliraret ob eos qui adsunt , cum nesciat neq; quid acciderit ipsi filio , neq; quò concesserit : imò cum ne suam quidem

dem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpenderit. Neq; enim alioqui ceu rem acerbam grauius ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit, exorato Aeaco, atq; Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput, dum patrem insanientem compescat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus, etiam cutem lacerare. Cur mihi conuitium facis, ac miserum appellas, et infortunatum, qui iam sim te multo tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus, et Olympiadibus, deniq; ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo post hac non simus potituri? Nimirum computationes dicis, ac coenas, uestemq; , et concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longe bellius esse, non sitire, quàm bibere, non esurire, quàm edere, non algere, quàm uestibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama. Fili miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Peristi mihi infelix, quod morbos effu-geris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non tyrannum: non amor disruciabit te, non auocabit coitus, neq; huius rei causa bis, aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neq; contemneris factus senex, neque molestus eris iuuenibus, si quando conspiciaris.

Hæc

Hec si dixeris, pater, an non putas te multo ueridra, magisq; ridicula dicturum, quàm ista quæ modo? At uide ne illud te male habeat, dum noctem, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem: proinde metuis, ne tibi præfocer, conclusus in monumento. Verum in his illud oportebat perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (siquidem paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspiciendum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Verum eiulatus iste uester quid mihi confert? aut quid ista pectorum ad tibie modos percussio? aut quid mulierum immodicia lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quod merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturum, & ad Orcum usq; permeaturum? Nam de parentibus ipsi quoq; ni fallor, uidetis, quod ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptum, sursum in cœlum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porro quod superest, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usque adeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaque iuro per Tisiphonem, iam pridem mihi libebat uebementer exclamare super his, quæ, & faciebatis, & dicebatis, sed uetabat linteum ac lana, quibus mihi fauces obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.
Sed dicito per Iouem, si conuersus ad eos mortuus ille loquatur hæc, cubito innitens, an non uidebitur rectis-

simè dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorum artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentie chorago abutuntur, ubicunque coeperit ille, ipsi ad mēlos eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulturæ rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus nitro oblinat, Scythia deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) deficcatum cadauer, conuiuium, & compositorem adhibet: fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egestate pignus frater, aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris similima? Sunt uero qui ludos quoq; constituent ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant perinde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia, superest exequialis coena. Iamq; adsunt necessarii, ut defuncti parentes consolentur, suadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam tri-duum enecti fame. Et quousq; quæso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quod si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quotanto luctui par esse possis. Tum deniq; tum ex omnibus contextuntur duo uersus Homerici.

Nam coepit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum

Tum illud,

Vita defunctos flere haud finit alius Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentisq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæc atq; his longè magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea, quæ sunt in luctu: propterea quòd uulgò existiment mortem summum esse malum.

ABDICATVS LVCI

ANI, D. ERASMO ROTE-
RODAMO INTER-
PRETE.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem infania laborantem, reliquis medicis desperantibus, pharmaco cum sanasset, de nouo receptus est in familiam. Post hæc nouercam infania correptam sanare iussus, abdicatur.

HAVD quaquam noua sunt hæc iudices, neq; miranda, quæ in præsentia facit pater, neq; nunc primum ad hunc irascitur modum: uerum hæc lex illi facilis est, et assuetus ad hanc causam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quòd cum nullum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, tamen in periculum uocor, ne poenas dem artis nomine, nisi huic iubenti per omnia parere possit. Quæ quidem re quid fieri possit absurdius; uti arem ex præscripto, non iam quatenus ars ualeat, sed patris

partis arbitrato. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes insania, uerum etiam praeter equum irascentes liberare possit, nimirum quo liceat & patris iracundiae mederi. Nunc autem ipsa quidem insania leuatus est, ceterum iracundia magis etiam exasperatur. Quodque est omnium grauissimum, erga ceteros omneis sanus est, in me unum insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursus ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob id ipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia saepius eijcerer domo. At ego quidem in his quae prestare queam, ne expecto quidem patris iussum, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus ausim, neque id temere. Siquidem reputo quae in me facturum sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouercae uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamen mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quae iubeor prestare: partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror æquum esse ut abdicor, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaque quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, satis respondit, ipsa post acta

*acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uirili sum
responsurus, si prius de statu meo pauca uobis expo-
suerõ. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem
dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem
temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occla-
manti paucis contradicendum esse duxi. Verum domo
cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore,
uerumq; calculum, ita actam deinde uitam, ut appareret
me à paternis illis criminibus quàm longissime abesse,
sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq;
optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero, & eius
modi quiddam prospiciebam, ac suspicabar fore, ut ali-
quando pater, qui non admodum animo constaret, mi-
hi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strue-
ret. Neque deerant qui ista morbi initium interpreta-
rentur, minasq; ac tela paulo post irruituri mali. Nem-
pe odium absq; causa, mores asperos, conuitia parata,
censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa,
omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mi-
hi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras
profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis re-
gionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plu-
rimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici.
Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta
iam insania laborantem, & ab huius loci medicis despe-
rantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec
admodum exactè morbos dijudicant. At ego sanè, sicuti
par erat facere frugi filium, neq; superioris abdica-
tionis iniuriam recordabar, neq; ut accerserer operie-*

bar. Neq; enim erat quicquam, quod illi proprie impu-
tare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena.
Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi.
Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem pro-
tinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id
precipit ars: uerum illud omnium primum iubemur ob-
seruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atque ar-
tis terminos prætergressus. Ac tum si eiusmodi fuerit
malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, to-
toq; adnitimur studio, ut egrotum seruemus. Quod si
uiderimus iam inualuisse, superasseq; nec manum ad-
molimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum,
qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui ne-
gant tentandos esse morbos, qui iam inualuerunt. Itaq;
cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque
malum supra artis uires esse, diu obseruatis, ac pensita-
tis singulis, ita demum aggrediebar, ac pharmacum fi-
denti animo porrexī. Multi sanè eorum qui tum ade-
rant, suspectam habebant administrationem pharmaci,
calumniantes curationem meam: iamq; parabant in ius
uocare me. Adrat autem, & nouerca pauida, atque
diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret,
utpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola
nouerat omnia, quippe familiaris, & assidue conuiuens
egrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, scie-
bam enim futurum ut mihi signa non mentirentur, neq;
falleret ars: adhibui curam, obseruato tempore idoneo.
Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium
darent, ne fiderem, ne forte si res male successisset, ma-
iorem

iorem aliquam calumniam mihi accerserem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarum, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinae redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admi-
rabantur: deniq; laudabat, & nouerca, ac palam omni-
bus utriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudem affec-
to, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic qui-
dem, nam illud de eo testari possum, neq; contatus, neq;
quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulat-
que rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit
abdicationem, ac denuò me filium fecit, seruatorem ac
beneficum appellans, confitens sese certum experimen-
tum mei cepisse, deq; illis antè factis semet excusans. Id
factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quot-
quot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdi-
catio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uide-
bam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes,
sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos
turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex in-
uidia, odioq; solet accidere. Nos igitur ut est consenta-
neum, in complexibus, & animi gaudijs uersabamur,
utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo-
post ægrotare protinus cœpit, morbo, iudices, graui, &
impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur ma-
lum. Neq; enim simplex erat, aut leuis insanie species,
quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem deli-
tuerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum
prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabi-
li laborâtis insania, tum illud commune in hac obseruau

muliere. in ceteros placatior est, ac mitis, atq; illis presentibus conquiescit morbus. Quòd si quem conspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in hunc supra modum incenditur. Quod, & ipsum argumento est, illam graui, & insanabili teneri malo. Hæc cum perspicerem, equidem acerbe ferebam, miserebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile phar-macum exhiberem: arbitratus idem esse insanie genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ similem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur, ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac mulierem destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent enim omnes ijs, qui liberè uerum loquuntur. Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege summam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neq; enim legis lator omnibus, ô pater, istam potestatem permittit, neque uti quoslibet filios, neq; quoties libuerit, abdicent, neq; qualibet de causis: Verum quemadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospexit, & liberis, ne id immentibus accidat. Eaq; gratia iussit, ne libera esset, ac ci-
tra

tra iudicium uindicta : sed ad iudices uocat, æstimatores constituit, qui neq; per iracundiam, neq; per calumniam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram commouerentur : hic quidem alicui falsæ calumniæ credens : ille famulo fidem habens, aut uxori cuipiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensa causa liberos statim capi, uinciq; : uerum, & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcusum relinquitur. Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut ad iudices uocet : uerum iudicandi autoritas, an merito accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. Ac nondum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur : uerum illud prius expendite, num posthac illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex concedit, atq; hanc paternam potestatem expleuerit, deinde rursus in familiam receperit, ac superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certe iniquissimum istud esse dico, ut liberorum quoque sint infinitæ poenæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus : utq; lex nunc irato inferuiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est : rursus ut eodem modo ualeat : in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absumperit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursus in familiam receperit, & in hanc opinio-

nem discesserit, ut frugi putet, in his perscueret necessum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententia, neq; rescindendum iudicium. Neque enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat frugi ne, an contra esset eufusus. Atq; hanc ob causam permissum est, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Caterum ubi non coactus, sed suapte sponte, atq; autoritate ex sese comprobatum recipit, qua deinde ratione possit mutare factum, aut quis legis usus superest? Etenim ipse legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur donuo in familiam reduxisti? Cur legem irritam fecisti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista non facere. Neque enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcunq; mutatus sit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rursus ualeant, iudices interim testes sedeant, uel ut rectius dicam, ministri tue uoluntatis, modò punientes, modò absoluentes, quando cunq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educaisti, pro his semel iterum abdicare potes, atq; ita potes, si istud merito facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero supra patris ius est. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicij sententiam irritarit, iram damnarit, rursus ad eandem prouocet poenam, et ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, euanuitq; priuilegium, nec huic uni quicquam ualens, quippe antehac consumpta. Etenim

illud

illud confiderate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi iudices fortibus ferunt ſententiam, ſi quis perperam pronunciatum exiſtimat, permittitur alios adire iudices. Porro ſi qui ipſi ſuapte ſponte iudices conſtituerint, de lectisq; arbitris cauſam commiſerint, poſthac non idem licet. Etenim ſiquis, quorum ſententijs initio ſtare non cogebatur, hos ſponte delegerit, iam æquum eſt boni conſulere quæ ſtatuerint. Itidem ſanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, niſi dignus maioribus uideretur, hunc ſi probum arbitratus eſſe, denuo recepiſti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum eſſe in quem iſta denuo fiant, ipſe teſtatus eſt, iam de integro frugi filium eſſe confeſſus. Itaq; non conuenit pœnitere receptionis, ſed firma reconciliatio ſit oportet, nimirum poſt toties pronunciatam ſententiam, ac rem bis iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipſe mutaſti conſilium, meq; in familiam reuocaſti, reſciſiſ decretis ſuperioribus, confirmans illa quæ poſtea ſunt placita. Proinde perſeuera in his quæ proxime ſtatuſti, tuumq; ipſius iudicium ſerua. Pater ſis oportet, quandoquidem id abs te decretum, id probaſti, id ratum feciſti. Ego quidem ſi natura non eſſem filius, ſed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem exiſtimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id ſemel factum, iniquum eſt reſcindere. Porro eum qui primum natura ſit filius, poſtea iudicio, ſententiæq; accerſitus, queſo num par eſt ruruſum expellere, & eadem familiaritate priuare ſæpius? Age quid ſi forte ſeruus eſſem, ac tu quidem primum improbum eſſe ratus, in uin-

cula

cula coniecisses, deinde ubi cognitum est me mihi peccasse, manumississes, num tibi liceret, utcunq; contigerit irasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minime liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuo ualere. Ego cum pluribus etiam argumentis docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem faciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicam, me tum imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari medicum (nihil enim mihi in hac causa suffragetur ars) tum iuuenem, nunc etate prouectum, ut etas etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccasse. Nam leue fortassis hoc quoque: uerum tum quidem, etiam si nullo commissso peccato, ut ego quidem dixerim, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nunc porro cum nuper salutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Qua re quid fieri potest ingratius? ut mea seruatus opera, tantoq; elapsus à discrimine, protinus sanationem illam huiusmodi factis penset, nulla meritorum habitatione, sed usqueadeo facile mandarit obliuioni, atque in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius eijceretur, neq; solum non meminerit iniuriæ, uerum etiam & salutem attulerit, & sanæ menti restituerit? Neq; enim exiguo iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porro quanquàm hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul, & patientem, & quibus affectum modis, ego, curandum susceperim, ac medicis reliquis desperantibus,

rantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus differere. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est equum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quòd uxorem extremo laborantem periculo, grauissimeq; affectam non sanem, quì sit, ut eundem non multo potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratißimum, simul atq; ad te redisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odium, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedem persoluis arti, dignamq; pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem iudices, huic conceditis, ut de benemerito pœnas sumât, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit, ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, si quidem quod equum est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectus memoriaq; conueniebat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile ignoscere: maxime si tam ingens sit beneficium, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem
mihi

mihi in hunc competere puto, quem seruauī, qui mihi totius uitæ debitor est : cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iam desperarent, scq; morbo impares esse faterentur. Nam, & illud, opinor, ad meriti mei cumulum accedit, quòd cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adi, succurri, adnissus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrem seruauī, de abdicatione me purgaui, iram beneuolentia sedauī, legem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quàm multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum, & exhausisse laborum? dum adsideo, dum obseruiο, dum opportunitates capto, nunc cedens patris uehementiæ, nunc artem admouens ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimum, cuiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exæstuante malo, rabiem in proximos exercent. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, postremo superaui pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet. Quis, aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt facienda, præstruenda uia dando pharmaco, præparandum corpus,

pus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accercendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus egroti ceteri facile pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intrastabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neque qui facile cura expugnentur. Proinde sepe numero cum effecerimus, ut iam speremus proxime adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora facile subuertit, curatio nem impedit, artem fallit. Eum igitur qui hæc omnia sustinuerit, qui cū morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium expugnatu difficilimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges in benemeritum interpretetur suo arbitratu cōcedetis, atq; cum cum ipsa natura bellum gerere sinetis? Ego naturæ parens, iudices, patrē mihi ipsi seruo, custodioq; etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quòd si filium benemeritum, leges, ut ait, secutus, perdit, et à familia alienat: hic nimirum liberorum osor erit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iste naturam contemnit, fasq; et ius uiolat. O patrem iniuste prosequentem odio. O filiū iniustius amantem. Nam mihi ipsi uitio uerto, patre compellente, quòd odio habitus, eum præter causam amo, et magis amo, quàm oporteat. Atqui natura comparatum est, ut patres liberos ament magis, quàm liberi parentes. Verum hic studio tum leges contemnit, quæ filios nihil commeritos familiæ seruant, tum naturam, quæ parentes ad uehemens

natorum

natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiam non adiungit, atq; addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumq; æmulatur amorem: sed ò calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate prosequentem expellit, benemerentem ledit, complotentem abdicat, legesq; liberis fauentes, ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis: leges bene conditas, male interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias. Contumelia efficis benemeritum. Offendis naturam. Cur legibus quoque simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum filium, tanquam aduersus multos sæpius tentes, Nec finis in supplicijs quietem inuenire, quæ uelint in beneuolentia liberorum erga parentes conuiescere: quanquam alioqui ne possitas quidem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges ingratitude actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiam. At qui non solum non refert gratiam, uerumetiam punire conatur ob ea ipsa, quibus adiutus est beneficio. Considerate num quicquā facere possit iniquius? Itaq; non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatem semel expleuerit, ac lege sit usus: præterea non esse æquum, eum qui tanta præstiterit bene-

ficia, expellere, familiaq; exigere, satis opinor demonstratum. Nunc autem ad ipsam abdicationis causam veniamus, et crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut istud tibi donemus ad breuè tempus, licere quotiescunq; uelis abdicare, utq; præterea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritum, haud tamen simpliciter, opinor, neq; quibuslibet de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis conditor: Quicquid utcuq; criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantum uoluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verum uos istud expendere iubet iudices, num grauius ac iustis de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur in presentia cōsiderate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum opinium quod fecit sanæ menti redditus, illud erat: Rescidi abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In his nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse coniunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam filio dignam prætermisi? Quando, foris cubui? quas intempestiuas potationes, quas comestationes obijci? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Cæterum coepit egrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; poenam à me repositis? Non reposito, inquit. Sed quid? Quod eam curare iussus recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi

d sint

sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omninò parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, nò sis obnoxius pœnæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus: ueluti si egrotes ipse, & ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, & ego negligam. Si quid rem rusticâ curandam mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia, atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porro cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maxime si nulla in re fiat iniuriâ patri. Iam si cui pictori præcipiat pater. Hæc pinge fili, illa nequaquàm. Rursum musico, hæc pulsa harmoniâ illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filiû propterea, quòd non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quâto est honoratior, uitæq; còducibilior, tanto conuenit esse liberiores qui hac utuntur ac iustum est, ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neq; cogatur usquàm, neq; seruat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum cruditorû cura: neq; in seruitutē trahatur legis: neq; timori, pœnisq; tribunalium, neq; calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palàm ac simpliciter ad hunc modum respondiissem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo; quis est tyrannus usque adeo ferox,

ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istius
 modi officia blanditijs, precibusq; ni fallor, non legibus,
 ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico opor=
 tet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanan=
 dam adigendus est, sed ultro, ac lubens accedat opor=
 tet, immunis à compulsionē patris. Immunis est ars ipsa,
 quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores,
 preminentias, immunitates, priuilegia medicis tri=
 buunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine re=
 spondere, etiam si tu me illam docuisses, si multum stu=
 dij, multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, &
 unam hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut præ=
 stare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quàm rem
 modis omnibus ingratam, & iniquam facias, qui non
 finas me, à meipso mihi partis liberè uti. Hanc ego ar=
 tem tum cum non essem filius tuus, perdidici, neque
 tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici.
 Huius fructum primus sensisti, cum nihil adiumenti con=
 tuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mer=
 cede conduxisti? Quem phærmacorum apparatus
 comparasti? Nullum omnino. Verum inops, ac rerum
 necessariarum indigens, à præceptoribus, mei miser=
 tis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi da=
 batur ad discendum uiaticum, molestia, solitudo, ege=
 stas, familiarium odium, cognatorum auersatio: Pro istis
 itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earum rerum esse
 dominus, quas mihi parauit tum cum mihi non esses domi=
 nus. Boni consule, siquid antehac ultro, nullo prouoca=
 tus officio, bene de te sum meritus, cum nullo nomine ul-

lam abs te gratiam possem reposcere. Caterum non conuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem; ut quod uolens beneficio iuuu, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias: iamq; in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquem, semper deinde curet omnes quoscūq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; metipsum illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omnia quæ iusserint obtemperaturi. Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauius adeo laborantem restituui, ob id existimas tibi ius esse arte utendū mea? Atque hæc quidem dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atque ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperassem. At nunc tandem perpendite, cuiusmodi sint huius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem insania, sanasti; insanit autem, & uxor, eodemq; tenetur morbo (sic enim opinatur) & à cæteris medicis ad eundem modum destituta est: tuq; potes omnia, id quod re demonstrasti: sanato hanc quoque, ac morbo leuato. Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præsertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sin autem me auscultetis artis nomine respondentem, intelligetis nimirum nec omnia esse nostræ facultatis, neque consimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadem remedia in omnibus efficacia. Actum palam fiet, quantum intersit, uolis quippiam, an non possis. Vos interim patienter auscul

auscultate me, hisce de rebus philosophantem: existimantes nec inelegantem fore, nec extra causam, nec alienam à re, nec intempestiuam de his disputationem. Iam primum naturæ corporum, ac temperaturæ, haudquaquam eadem sunt: tametsi maximè in confesso est, iisdem ex elementis constare. Verum alia de his, alia de illis magis aut minus participant: idq; loquor adhuc de corporibus uirorum, quæ neq; similia sunt omnibus, neque eadem temperatura, neque eadem constitutione. Unde necessario consequitur, ut morbi quoque tum magnitudine, tum specie differentes, his accendant: utq; alia sanati sint facilia, atque ad curationem sponte propensa, alia rursum prorsus desperata: ut quæ, & facillime corripiantur, & grauissimè à morbis prehendantur. Proinde si quis existimet, quamlibet febrim, aut quamuis tabem, aut peripneumoniam, aut insaniam, quolibet in corpore unam atq; eandem esse generis: non uideatur ponendus inter sobrios: neq; doctos: neq; inter eos, qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facile sanabitur, in hoc minime. Quemadmodum uidelicet triticum, si idem in diuersos ejicias agros: aliter proueniet in plano solo, profundo, irriguo, aprico, uentis salubribus exposito, ex cultis, nimirum ubere, læto, copiosoq; fructu. Rursum aliter in montuosa, petricosaq; terra, aliter in opaca, aliter in subiecta montibus, In summa: pro cuiusque loci diuersa natura, uarie proueniet. Idem, & morbi, pro ratione corporum, in quæ incidrint, aut maiores, & ubertiores, aut minores eueniunt. Verum his omïssis pater,

nec omnino discussa re, uult quamuis insaniam in quouis corpore consimilem esse, similemque desiderare curationem. Super hac tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad sanandi spem, aut desperationem, facile fuit cognoscere. Siquidem uirorum corpora bene compacta sunt, nervosa: laboribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Contra foeminarum, flaccida, male compacta, in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, colorisque penuriam, et humoris superuacanei abundantiam. Quare facilius corripuntur, quam uirorum: utpote morbis exposita, nec ferentia curationem: praecipue uero ad insaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiae, ac leuitatis, facileque commouentur: porro corporis exiguae sint uires: facile in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utrisque eandem à medicis sanandi rationem requirere. Cum intelligatis, hac ab illis longissimo distare intervallo: iam ab ipso protinus ortu discreta: tum tota uita ratione, tum actionibus omnibus, tum studiis atque exercitiis uniuersis. Quare cum dicis, Insania laborat: adde hoc quoque, laborat mulier. Neque confundas hic omnia sub una, et eandem insaniam refrens appellacionem. Verum discretis ijs, quemadmodum, et natura discreuit, quid in quoque praestari possit, considera. Nam nos, quemadmodum initio dixisse memini, illud in primis spectamus: egroti corporis naturam, ac temperaturam: et cuius qualitatis magis sit particeps, calidius, an frigidius: uigens, an aetate deficiens: magnum, an pusillum, crassum, an macilentum:

tum: reliquaꝫ id genus omnia. Quæ si quis penitus ex-
 penderit: us demum erit idoneus cui fides habeatur, uel
 desperanti, uel recipienti. Quandoquidem, & insaniam
 innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uo-
 cabula quidem eadem. Neque enim idem, desipere ac de-
 lirare, rabire, & insanire. Verum hæc omnia non una si-
 gnificant magis aut minus obnoxium esse morbo. Por-
 rò causæ aliæ sunt uiris, aliæ foeminis. Rursum inter
 ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus
 immodica fermè repletio: senibus autem importuna
 calumnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aducr-
 sus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde
 paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpo-
 ra, & multæ res infestant, & facile in morbum addu-
 cunt: præcipue uero si quem oderint uehementius, aut
 si inuideant inimico, secundis rerum successibus uten-
 ti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc
 paulatim subgliscentia, multoꝫ alita tempore, tandem
 in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori
 quoque usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid
 illi ægritudinem aliquam attulerit. Nihil enim illa ode-
 rat, quanquam morbo sanè tenetur, neque his malis ul-
 lius medici cura poterit cripi. Quod si quis alius se fa-
 cturum receperit, aut si quis eam liberarit: tum me ode-
 ris licet, uelut iniurium. Tamen si ne illud quidem ue-
 rebor dicere pater: Etiam si non prorsus esset, ut est, de-
 sperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostende-
 retur, nec sic quidem facile manum admouerem: neque
 statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus

fortunam, ac multorum hominum obtrectationem. Vi-
 des, ut omnes arbitrantur, priuignos inuifos esse nouer-
 cis omnibus, etiam si probæ fuerint: easq; hanc ceu com-
 munem quandam mulierum insaniam insanire. Quare
 facile suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus eue-
 nisset, neque profuissent remedia, perfidam ac dolosam
 fuisse curationem. Atq; uxoris quidem res pater ad hunc
 sese habent modum: idq; loquor, quod prorsus explora-
 tum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si mulies
 biberit pharmacum: eoq; non operæpretium conari, nisi
 me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis ut foedam mi-
 hi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis profes-
 sores inuideant. Quod si me rursum abdicaris, ego qui-
 dem etiam si ab omnibus deserar, tamen tibi nihil impre-
 cabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat mor-
 bus: (solēt istiusmodi ferme mala irritata recurrere) quid
 erit mihi faciundum? Curabo, ut nōsti, tum quoq; neque
 unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præ-
 scripsit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. De-
 inde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me de-
 nuo recipias, illud uide. Iam ista quum facis, accersis mor-
 bum, pestemq; infricas: heri ac nudius tertius è tantis ela-
 psus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauissi-
 mum est, irasceris: ad odium propensus es:
 leges reuocas. Hei mihi pater, istius
 modi fuerant superioris in-
 sanie tue proce-
 mia.

ICAROMENIPPVS

LVCIANI SIVE HYPERNE-
PHELVS, DES. ERAS. RO-
TER. INTERPRETE.

IER mille igitur erant stadia à terra
usque ad lunam, ubi prima nobis fuit
mansio. Porro hinc sursum ad solem
parasangæ ferme quingentæ. Rursum
ab hoc usque ad ipsum deniq; cœlum,
arcemq; Iouis in ædito sitam, tantum ferè spatij fuerit,
quantum aquila probe succincta, atque expedita queat
uno die peragere. **AMIC.** Dic mihi per gratias Me-
nippe: quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus
tecum supputas? Etenim iamdudum te affectans, audio
soles, & lunas: præterea autem, & magnifica ista,
mansiones ac parasangas, peregrina quædam comme-
morantem. **MENIP.** Ne mireris Amice, si sublimia,
æreâq; tibi uideor loqui, nam summam apud me reputo
super actæ peregrinationis. **AMIC.** Nimirum Phœ-
nicum exemplo uiam stellis notaras. **MENIP.** Haud
quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum pe-
regrinatus. **AMIC.** Papæ, longum profecto somnium
tibi narras. Siquidem totas edormisti parasangas in-
sciens. **MENIP.** Quid ais? Somnium tibi referre uideor
qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? **AMIC.**
Quid audio? Ita'ne Menippus nobis à Ioue delapsus
est è cœlo? **MENIP.** Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo
summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, &
d s auditis,

auditis, & conspectis. Quod si non credis, equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo, cum supra fidem esse uideo, meam felicitatem. A M I C. Et quo pacto diuine, atque Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superarit: quiq; ut Homericis dicam uerbis, Iam sit cœlitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem, ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum fuisse, quo pocillatoris alicubi munere fungereris. M E N I P. Non me clàm est te iamdudum irridere. Neque uero id omnino mirum, si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Cæterum ad conscensum nihil mihi erat opus, neque scalis, neque uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quod alæ mihi essent propriæ. A M I C. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia nobis inscientibus, niluius quispiam, aut graculus ex homine factus es. M E N I P. Recte Amice: neque procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoq; sum machinatus. A M I C. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? M E N I P. Nequaquam: Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinas, eaq; quamprimum ad solem esset liquefacta, defluxis alis, non mirum si decidit. At nobis

nobis citra ullam ceram erant pennæ. A M I C. Istud
quî fieri potuit ? Iam enim haud scio quo pacto paula-
tim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. M E N I P. Ad hunc fermè modum. Aquilam egregie ma-
gnam, tum autem, & uulturem ualidum arripui. His
cum alas unâ cum ipsis brachijs præsecuisssem. Quin
potius si uacat totius commentî rationem ordine tibi
percensebo. A M I C. Mihi quidem uel maxime uacat.
Adeo sublimis à sermone tuo pendeo : iamq; ad narra-
tionis finem inhiò. Ne uero me negligas, per Iouem ami-
citie præsidem, auribus in aëre suspensum ob tuam nar-
rationem. M E N I P. Ausculta igitur. Neq; enim ciui-
le fuerit, si spectem amicum ore hiantem relictum : eumq;
quemadmodum tu ais, ab auribus suspensum. Ego igi-
tur cum expendens ea quæ sunt in uita mortalium, pro-
tinus omnes res humanas reperissem ridiculus, humiles,
instabiles : nempe opes, imperia, magistratus : contem-
ptis his, atq; horum studio, adiectoq; animo ad ea, quæ
uere sunt bona : conatus sum ab his tenebris emicare,
& ad uniuersi naturam suspicere. Atq; hic mihi multam
attulit hæitationem : primum hic ipse qui à sapientibus
appellatur mundus. Neq; enim intuenire poteram, neq;
quo pacto factus fuisset, neque quo opifice : neque quid
esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particu-
latim contemplarer, multo etiam magis ambigere sum
coactus. Quippe qui uiderem stellas temere per cœlum
disiectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire ge-
stiebam. Super omnia uero quæ Lunæ accidebant, mihi
uidebantur absurda, ac planè mira : putabamq; causam
aliquam

aliquam arcanam, & inexplicabilem esse, cur illa subz
 inde speciem formamque uariaret. Quinetiam fulgur
 emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando è
 sublimi demissa: uidebantur hæc quoq; omnia coniectu
 difficilia: quæq; nullis notis deprehendi possent. Itaque
 cum ad eum modum essem affectus: optimum factu ra-
 tus sum, ut horum unumquodq; à philosophis istis per-
 discerem. Siquidem existimabam illos ueritatem om-
 nem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos
 delegissem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus
 austeritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate:
 Mirum enim ut mihi ex ipso pròtinus aspectu sublimi-
 loquos quosdam, & coelestium rerum peritos uiros præ-
 se ferebant: His ubi memet docendum tradidissem ma-
 gna pecunia: quam partim cuestigio præsentem nume-
 rari: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi
 ad philosophiæ summam peruentum esset: non graua-
 bar erectus ad nugas doceri, & uniuerſi dispositionem
 discere. At illi tantum aberant, ut me pristina libera-
 rent inscitia, ut in maiores etiam dubitationes coniece-
 rint, principia nescio quæ, ac fines, tum inscabilia,
 inania, syluas, ideas, atque id genus alia, mihi quotidie
 offundentes: Verum illud interim mihi uidebatur om-
 nium esse grauissimum: quod cum nihil inter illos conue-
 niret, uerum pugnantia, diuersaq; inter se omnia loque-
 rentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem, ac ad
 suam quisq; rationem me conabatur adducere. A M I C.
 Rem absurdam narras, si uiri cum essent sapientes, in-
 ter sese de rebus factiose dissidebant: neq; de iisdem ea-
 dent

dem probabant. MENIP. Atqui rideres Amice, si audieris illorum arrogantiam, & in differendo prodigiosam confidentiam, Qui quidem cum humi ingrederentur, nihiloq; præstantiores essent nobis, qui super terram ambulamus, ne cernentes quidem acutius quam quivis alius astans, nonnulli cæcutientes etiam senio, atque inertia: tamen & cœli terminos perspicere se se profitebantur: solem quoq; ipsum dimetientes, & ea que supra lunam sunt, aggredientes: Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellis, ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac sæpenumero cum forte ne illud quidem certo scirent, quot stadijs à Megara abessent Athenæ: tamen spatium, quod interest inter solem, & lunam, quot esset cubitorum, audebant pronuntiare: tum aeris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitum dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuras super quadrangulos inducentes, neq; non spheras quasdam picturatas, cœlum scilicet ipsum metientes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantia? quod cum de rebus usq; adeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, qsi isti coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt; neque ullum uincendi locum alijs relinquunt: tantum non iureiurando confirmantes Solem massam esse candelactam, incoli Lunam, stellas aquam potare, idq; Sole ueluti situla quadam per funem demissa, uaporem è mari attrahente, atq; illis omnibus ordine potum distribuyente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi spectata per Iouem, num illorum decreta inter

inter se consentiant, ac non magis longissimis distita interuallis, quandoquidem primum de ipso mundo uaria est sententia, cum alijs, & ingenuus, & nunquam interiturus esse uideatur. Rursum alij, & opificem illius, & fabricandi modum eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar, propterea quod cum deum quendam rerum omnium opificem praposuissent, non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortum, non possumus uel tempus, uel locum imaginari. A M I C. Prorsus audaces quosdam Menippe homines, ac prodigiorum autores mihi narras. M E N I P. Quid autem, si iam audias uir optime, quæ differant, & de Ideis. & de incorporeis: tum quæ de finito, & infinito nugantur? Nam, & his de rebus acriter inter se digladiantur, dum alij sine circumscribunt uniuersum, alij contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidam ex istis complures esse mundos demonstrabant, damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haud quaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his deus esset numerus: illi rursus, per canes, & anseres ac platanos deicerent. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut mecum etiam animo discruciarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E' diuerso alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis hunc aliquem primum deum appellabant: his secundas, aut tertias diuinitatis partes tribuebant.

buebant. Ad hæc alij incorporeum quiddam, & infor-
me putabant esse numen. Alij corpus esse imaginaban-
tur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut puta-
rent dijs esse curæ res mortalium : uerum erant nonnul-
li, qui eos omni cura liberantes, haud aliter, atque nos
consueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere : ni-
hilo alijsmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœ-
dijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc om-
nia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant, sed
mundum nullo domino, nulloq; duce temere ferri sine-
bant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fi-
dem uiris altifremis, ac probe barbatis. Neq; tamen in-
ueniebam, ad cuius dicta me uerterem, ut aliquam illo-
rum sententiam nanciscerer irreprehensam, ac nequa-
quam ab alio subuersam. Itaque planè tandem Homeri-
cum illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus
incitabat, ut huic alicui illorum crederem:

Sed me mens diuersa uetabat.

In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem, despera-
bam futurum, ut super his uerum aliquid in terris au-
direm : cæterum unica tantum uia, uniuersa dubitatio-
ne liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in
cælum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præ-
buit primum ipsa cupiditas, deinde fabularum scriptor
Æsopus, qui aquilis, ac scarabeis, interdum, & came-
lis cælum adiri potuisse demonstrat: uerum ut mihi ipsi
ale prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse
uidebatur. Cæterum si uulturis, aut aquile alas induis-
sem, nam has solas sufficere ad humani corporis modum,
futurum

futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaque correptis auibus, alteri dextram alam, porro uulturi sinistram amputaui, idque admodum scite. Deinde quum obligassem, humerisque loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inferendis addidissem, mei ipsius periculum faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, et anserum exemplo paulum adhuc à terra uolatu me sustollens, inter uolandum summis interim pedibus ingrediens. Postea quum res ex animi sententia succederet, iam audacius etiam experimentum aggrediebar: conscensaque arce demissi meipsum per præceptum, atque inde in ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolassem, sublimia iam, et ardua cogitare coepi: ac tollens me à Parnetho siue Hymetto, ad Geraneam usque uolabam: Rursum inde ad Acrocorintum subuolaui: deinde supra Pholoën, et Erymanthum ad Taygetum usque. Ergo quum tandem audax facinus satis essem meditatus, iamque perfectus, et altiuolus euasissem, non amplius de pullis imitandis cogitabam, uerum conscenso Olympo, quam¹ uisissimo commeatu onustus, inde rectà in cælum tendere coepi: initio quidem oborta oculorum uertigine ob profunditatem: et postea ferebam, et hoc quoque facile. Verum ubi iam ipsi lunæ uicinus essem, plurimumque nubium essem emensus, sentiebam me defatigatum, maxime in ala sinistra, nempe uulturina. Huc igitur diuertere, ac super eam insidens requiescebam, in terram interim è sublimi respiciens, neque secus quam Homericus ille Iuppiter, nunc bellacium Thracum regionem despicens,

despiciens, nunc Mysorum, mox (si libuisset) Græciam, Persidem, Indiamq; ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate persundebat. **A M I C.** Ergo ista quoq; narrabis Menippe, ne ulla prorsus peregrinationis parte fraudemur: quin potius si quid obiter in itinere conspexisti, fac ut hoc quoq; sciamus. Nam ego sanè haud mediocria diu te expecto, de terra forma, deq; omnibus quæ in terra sunt, cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto contemplanti. **M E N I P.** At tu quidem recte coniectus Amice. Quamobrem quatenus licet, conscensa luna inter narrandam peregrinanti comes esto, simulq; mecum contemplare totam terræ speciem, habitumq;. Atq; initio quidem admodum pusillam quandam terram mihi uidere uidebar, multo inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubi nam essent tanti illi montes, ac tantum mare: quod ni Rhodiorum Colossium conspexissem, tum Phariam turrin, haud dubie prorsus ubinam esset terra, me prorsus latuisset: uerum ista quod sint sublimia, præq; ceteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad solem resplendescens, indicabant terram esse id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnino mortalium uita coepit esse conspicua: non solum singule nationes atq; urbes: sed planè uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: et summam dicam.

Quicquid tellus educat alma.

A M I C. Ista quæ nunc dicis, haud quaquam sunt uerisimilia, ac secum pugnantia. Etenim quum paulo antè Menippe terram requireres, propter ingens in medio

interuallum in arctum contractam, adeo ut nisi Colossus tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddam uidere te cre didisses, qui repente factus lynceus cuncta quæ sunt in terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodum etiam culicum uidos. MENIPP. Recte tu quidem admones: nã quod maxime dictum oportuit, id nescio quomodo praterij. Siquidem quum ipsam quidem terram conspectam agnoscerem: ceterum reliqua non possem perspicere propter altitudinem, nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauitè ea res me discruciat, ac uehementer perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum essem sollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adest à tergo sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbonarium quempiam esse diceres, cinere oppletus, atq; exustus. Huc ego quum uidissem (dicendum est enim) nonnihil perturbabar, ratus demonem aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego sum numẽ, quid me immortalibus æquas? Sum Empedocles ille physicus: etenim ubi me precipitem in crateras iniecissem, fumus ab Aetna raptum huc subuexit. Itaque nunc lunam incolò, æriuagus plerumq; ac rere uidito. Adsum autem hæsitantiã istam tibi adempturus: nam illud (ni fallor) male te habet, torquetq; quod non liceat tibi perspicue terram cernere. Bene abs te factum est, inquam, optime Empedocles: ubi primum deuolare rursus in Graciam, tui memor sacrificabo tibi in fano: atq; in nouilunijs ter ad lunam inhians, uota faciam. Imò per Endymionem, inquit ille haud huc accessi præmij gratia, sed affectio quædam mouit animum

*num meum, quum te uiderem affectum molestia : ucrum
 scis quid facies, quò perspicax fias? Non per Iouem, in=
 quam, nisi tu mihi forsitan caliginem amoucas ab oculo=
 rum : nam in presentia uideor non mediocriter lippire.
 Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acute ui=
 deas, id ipse tecum è terra allatum habes penes te. Quid
 igitur est istud, inquam, neq; enim noui? An ignoras, in=
 quit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, in=
 quam, maxime, sed quid alæ cum oculis? Quoniam, in=
 quit, aquila inter animantia cætera acutissima uisus est,
 unde sola solem aduersum obtuetur: atque ita demum est
 rex & ingenua aquila, si non conniuentibus oculis ad=
 uersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Qua=
 re iam me pœnitet qui non meis exemptis oculis aquil=
 inos inferuerim, cum huc ascenderem. Nam nunc sanè
 dimidiatus aduenio, neque omni ex parte satis regaliter
 adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis ijs, &
 abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum
 oculum regalem habeas. Etenim si assurges, reliq; co=
 hibita uulturis ala, alteram solam mouere, iuxta pro=
 portionem alæ, dextro oculo cernes acutè: quoniam
 altero cæcutias nulla ratione succurri potest, propter=
 rea quod ad partem pertineat deteriolem. Atibi, in=
 quam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more
 cernam. Nibilo enim fuerit deterius, cum mihi non ra=
 ro uidisse uidear, fibros altero oculo melius etiam ad
 regulam exæquantem ligna. Hæc locutus, simul ea fa=
 ciebam, quæ præceperat Empedocles, ille interim pau=
 latim subducens sese, sensim in fumum euauit. At si=*

mulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circumfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspicuo, quæ hætenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clare uidebam, & urbes, & homines, & quæ fiebant: neque solum ea quæ sub dio, uerum etiam quæ domi faciebant, rati sese à nemine uideri. Ptolemæum uidi cum sorore rem habentem: Lysimacho struentem insidias filium: Antiochum Seleuci filium, nouercæ Stratonicæ clanculum inuentem: Thessalum Alexādrum ab uxore tolli è medio: Antigonom filij uxorem adulterio stuprantem: Attalo uenenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arsacem interficientem mulierculam: & Arbacen eunuchum gladium educentem in Arsacem. Porro Spartinus Medus è conuiuio foras protrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontem impacto. Atque his fermè consimilia tum in Libya, tum apud Scythas, ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negocia huiusmodi mihi spectaculum exhibebant. Cæterum quæ factitabant plebei, longe magis erant ridicula. Siquidem & inter hos uidebam Hermodorum Epicureum ob mille nummū peierantem: Agathodem Stoicum de mercede discipulū in ius uocantem: Cliniā rhetorem ex Aesculapij sano phialā auream suffurantem: Herophilum Cynicū in fornice dormientem. Quid enim alios commemorem, qui parietes perfoderēt, qui lites agitabāt, qui foenerabant, qui reposcerēt? Nam uarium quoddam, & undiq; mixtum erat spectaculum. A M I C. Atqui re=
 etc facies

Est facies Menippe, si ista quoq; retuleris. Consentaneum est enim te ex his non uulgarem cepisse uoluptatem.
MENIP. Ne fieri quidem potest Amice, ut cuncta ordine recenscam, quum spectare modò ista fuerit difficilimum: uerum rerum fastigia cuiusmodi fermè uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia, & conciones. Rursum alia ex parte sacrificabat quispiam. In proximo uero conspiciebatur aliquis luctum agens. Porro quum ad Geticam respicerem, uidebam belligerantes Getas. Rursum ubi ad Scythas defleckerem, cernere erat errantes in plaustris. Mox ubi paululum in diuersam partem deflexissem oculum, spectabam agricolantes Aegyptios. Phoenix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loriscadebatur, Atheniensis causas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererentur: cogita nunc cuiusmodi uisa fuerit rerum confusio. Non aliter, quàm si quis producat multos saltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omisso concentu propriam quisque cantionem canat. Deinde si certatim canat unusquisque, & peculiarem suum cantum absoluerè studeat, uocisq; magnitudine uicinum superare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus sit cuiusmodi cantus. **AMIC.** Modis omnibus Menippe ridiculus ac confusaneus. **MENIPPVS.** Atqui Amice, hoc genus sunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisq; mortalium uita ex huiusmodi constat discrepantia: quippe qui non modo sonent absone, uerum & ornata sint dissimili, diuersaq; moneant, neq; quicquàm idem cogitent,

cogitent, donec choragus omnes è scena exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum est, iam omnes sunt inter se similes, taciti, nec amplius confusam illam, & incompositam canentes cantionem. Verum in uario ipso ac multiformi theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebantur omnia: præcipue uero mihi risum mouebant ij, qui de agrorum finibus contendebant, quiq; sibi placerent hoc nomine, quod Sicyonium agrum colerent, aut quod Marathonis eam partem haberent, quæ est iuxta Oenoën, aut quod in Acarnania iugerum mille possiderent. Cum uniuersa Græcia, quemadmodum id temporis mihi è sublimi despicienti uidebatur, quatuor digitorum spatium habere uideretur. Attica (ni fallor) proportionè minima pars erat. Itaque perspexi quid esset reliquum, quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quàm plurimum agri possidebat, uix ueniam ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Ceterum ubi ad Peloponnesum flexissem oculos: deinde terram Cynosuræ subiectam aspexissem, ueniebat in mentem pro quantula regione, quæ nihilo esset latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuorum ac Lacedæmoniorum multitudo cecidisset uno die. Porro si quem conspexissem auro superbientem, quod anulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebam & hunc. Nam Pangæum uniuersum, unà cum ipsis metallis, uix erat magnitudine milij. AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouum spectaris spectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates, atque homines ipsi, quanti uidebantur ex alto contemplanti? MENIPPVS. Equidem arbitror te se-
penumero

penuitro formicarum concionem uidisse: aliquas in orbem obambulantibus, nonnullas excuntes, rursum has in ciuitatem redeuntes. Atque hæc quidem finum exportat: hæc alicunde raptam fabæ tunicam, aut dimidiatum frumenti granum currens apportat. Consentaneum est autem pro ratione uitæ formicarum, esse apud illas & ædium fabros, & concionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, formicarum nidis maxime uidebantur adsimiles. Quod si tibi uidetur humilius exemplum, uiros cum formicarum re publica conferre, uetustas Thessalorum fabulas spectata. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimam, è formicis uiros natos esse. Iam posteaquam satis spectasset omnia, satisq; risissem, excussi meipsum, subuolaui.

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum stadium ascenderam, cum Luna, feminea sonans uoce: Menippe, inquit, ita tibi contingant quæ optas, Inferui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic, inquit, neque enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portandum. Nuncium, inquit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus præterea nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas exquirant, quæ sim, quanta sim, & quam ob causam dissecer, dimidiataq; fiam, curq; utrinq; gibbosa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisque secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo ipsum quoque lumen

aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinum : quodq; superne a sole proficiscatur, neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater est, commutare me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illi, quæ de ipso dixerunt sole, saxum esse illum, & massam cadentem. Et tamen quam multarum rerum illis sum conscia, quas noctu patrant, turpissimas & execrandas, cum interdum tertrici sint, & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atque ego cum ista uideam, silco tamen. Neque enim decorum arbitror, retegere, atque in lucem efferre nocturnas illas diatribas: & quam quisque in operto uiuat uitam. Quinctiam si quem conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quammaxime nocturnum audentem, continuo contracta nube tegebam, ne uulgo ostenderem uiros senes, ea gerentes, quæ neque barba prolixa, neque uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est, oratione me discerpere, modisq; omnibus contumelie afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habucrim, quam possem hinc longissime demigrare quouspiam, ubi liceret curiosam istorum linguam effugere. Hæc igitur meninervi, ut Ioui renuncies : simulq; illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem, nisi physis illos comminuat, dialecticis os occludat, Stoam demolietur, Academiam exurat, quæ in Peripato habentur, diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modum fiet, ut mihi pareatur quies, desinantq; me quotidie commetiri. Fient inquam, quæ mandas, simulq; recta ad ipsum cælum tendebam.

Nulli

Nulli ubi comparent hominum'ue, boum'ue labores. Etenim paulo post ipsa etiam Luna mihi perpufilla uidebatur è sublimi. Tandem et terram obtexerat. Porro relicto ad dextrā sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad coelum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facile fieri posse ut fallerem: quippe dimidia mei parte aquila. Porro aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Post apud me perpendebam illos quā primum deprehensuros esse me, quē alteram alam uulturinam indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, non temere uenire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percontatus meum, festinatō abiit, Ioui renuntiaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauis, ac tremens. Offendoq; deos omneis pariter confidentes, nec hos absq; solitudine. Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus, et inopinatus aduētus meus. Et quantum antea nunquam expectabant, futuram, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porro Iuppiter, admodum terribili uultu, torroq; et Titanico me obtuens, inquit:

Quisnam es, et unde uenis: ubi namq; urbs tibi, quē ueparentes? Hoc ubi audissem propemodum metu sum exanimatus. Attamen constitui stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquāto post ad me reuersus, omnia dilucide exposui, ab ipso exorsus capite. Quemadmodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodum accessissem ad philosophos: Quemadmodum pugnancia loquentes audissem: Quemadmodum despe-

rasssem, distractus illorum dictis. Deinde meum inuen-
tum, tum alas reliquaq; omnia, usque ad ipsum coelum.
Post omnia addidi quæ Luna mandarat. Itaque ridens
Iuppiter exporrectus aliquantum supercilijs : Quid di-
cas, inquit, de Oto, & Ephialto, cū ausus sit & Menip-
pus in coelum ascendere? At in præsentia quidem te ad
hospitijs consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super
his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimit-
temus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam coeli par-
tem, unde maxime omnia poterant exaudiri. Iam enim
tempus erat, ut uotis audiendis cōsideret. Atq; interim
inter eundem, percontabatur me super his negocijs, quæ
essent in terra, ac primum, quidem illa: Quanti nunc ue-
nit triticum in Græcia: Et num superior hyems graui-
ter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosio-
re. Sub hæc rogabat: num quis adhuc superesset è Phi-
diæ genere: Et quam ob causam Athenienses tot annos
Iouialia intermisissent: & num in animo haberēt Olym-
pium suum absolueret: Et num essent comprehensi, qui
templum Dodonæum sacrilegio spoliassent. Ad ea cum
respondissem: Dic mihi, inquit, Menippe, de me uero
quam habent homines opinionem? Quam, inquam, o-
bere, nisi maxime piam? nimirum omnium deorum re-
gem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Caterum ego con-
tentionem illorum probè noui, etiam si nihil fateare. Si
quidem fuit olim tempus, cum illis & uates esse uiderer,
& medicus. In summa, unus eram omnia. Tū Iouis ple-
næ erant, & uiae omnes, simul & mortalium conciones.
Pisa, ac Dodona splendide erant, ac conspiciendæ om-
nibus

nibus. Porro præ fano sacrorum, nec attollere oculos mihi licebat. Verum posteaquam Apollo apud Delphos constituit oraculum: Aesculapius medicinae officinam Pergani: simulatq; Bendidium natum est in Thracia: Anubis templum in Aegypto: Dianæ apud Ephesios, ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi uero tanquam ætate defecto, abunde magnum honorem habuisse se putant, si solido quinquennio sacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, quàm sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locum, ubi confesurus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorum, habentes opercula, iuxta unam quaque sella posita erat aurea. Itaq; Iuppiter cum ad primam assedisset detracto operculo, præbuit sese petentibus. Optabant autem ex omni undique terra, diuersa, uariaq;. Nam ipse quoque admotis pariter auribus simul audiebam uota. Erant autem huiusmodi. O Iuppiter, contingat mihi regnum. O Iuppiter, contingat capas, & allia mihi prouenire. O Iuppiter utinam pater mihi breui moriatyr. Rursum alius aliquis dicit: Utinam existam hæres uxoris: Utinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri: Contingat mihi vincere litem: Coronari Olympia. Porro ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas: ille ut Notus: Agricola optabat pluuiam: contra fullo solem. At Iuppiter audiens, & singula uota diligenter expendens, nō omnibus pollicebatur.

Verum

Verum hoc concessit Saturnius, abnuuit illud.

Nam iusta uota per os fenestree sursum admittebat, admissa ad dextram statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, statu deorsum redigens, ne possint ad cœlum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentem. Etenim cum essent duo, qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes: non inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam, ac considerabat. Porro cū iam satis uota proponentibus dedisset operam, ad proximam digressus sellam, & ad secundam fenestram, prono capite sœdera fridentibus, ac iurantibus dabat operam. Vbi his quoque responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine comminasset: ad proximam deinde sellam sese transtulit, de diuinationibus, ominibus, & augurijs auditurus. Hinc ad sacrificiorum fenestram transiit, per quam fumus ascendens, denunciabat Ioui nomen uniuscuiusq;, qui rem diuinam faceret. Rursum omiſſis his, uētis & horis mandabat, quæ facere deberent. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Bœrea spira in Lycia, Tu Note quiesce, Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modij dispergantur. Tandem omnibus firmè ordinatis, discedebamus in eum locum ubi compotant dii. Iam enim cœnæ tempus erat. Meq; Mercurius arreptum iussit accumbere iuxta Panem, & Corybantes, & Attim, ac Sabazium, inquilinos istos & ancipites deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bacchus

*Chus uinum, Hercules carnes, myrta Venus, Neptunus Menides; simul interim & ambrosiam, & nectar fur-
tim degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est
hominum amans, si quando conspexisset Iouem auer-
tere oculos, nectaris cyathum unum, nonnunquam etiã
duos mihi infundebat. Dij uero quemadmodum alicubi
dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego illic conspica-
tus, neque frumentum edunt, neque potant nigrantia ui-
na, uerum ambrosiam apponunt, & nectare inebrian-
tur: præcipue uero gaudent uesci sacrificiorum fumo,
una cum ipso nidore, subuolante: ad hæc sanguine ui-
stimarum, quem sacrificantes aris infundunt. Cete-
rum inter coenandum, & Apollo cithara canebat, &
Silenus Cordacem saltabat, & Musæ surgentes in
medium, tum Hesiodi Theogonias nobis caneabant,
tum primam ex Pindaricis hymnis odam: deinde omniũ
satori requieuiimus, quo quisque sederamus loco, satis
inidi potu.*

At reliqui noctem diuiq; hominesq; per omnem

Dormabant, me nequaquam sopor altus habebat:

*Verum mecum animo uersabam, cũ aliq̃ permulta, tum
illa præcipue, quĩ fieret, ut Apollini tanto iam tempore
non proueniret barba, aut quo pacto nasceretur nox in
cœlo, quum sol semper adesset, unaq; conuiuium agita-
ret. Ac tum quidem pusillum obdormij. Mane uero sur-
gens Iuppiter, iussit indici concionem: mox cum adess-
sent omnes, sic fariet infit: Vt uos conuocarem, in causa
fuit hospes hic, qui beri aduenit: uerum quũ alioqui iam
olim mihi fuerit animus communicare uobiscum de phi-
loso*

Iosephus, maxime uero à luna, hisq; de quibus illa queritur, commotus, statui haudquaquam diutius prorogare consultationem. Est enim hominum genus, quod non ita pridem in uita fluire coepit, incrs, contentiosum, glorie auidum, iracundum, gulæ studiosum, stultum, fastuosum, contumeliosum: & ut uerbis Homericis dicam:

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationū labyrinthis excogitatis, alij sese Stoicos appellant, Academicos alij, alij Epicureos, alij Peripateticos: alijs item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandum illud uirtutis nomen induerint: tum adductis in altum supercilijs, promissaq; barba, fucato habitu obambulant; detestandos mores secum circumferentes, simulini nimirum istis Tragœdiarū histrionibus, quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris, quod superest, id ridiculum est: nempe homunculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur, de dijs uero absurda prædicant, contractisq; coetibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobilē illam uirtutē ostentant, & uerborum ambiguitates docent, atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant, opes ac uoluptatem execrantur: cæterum ubi soli, & apud sese esse coeperint, quid attinet dicere, quanto opere sese ingurgitent, quàm immodici sint ad Venerem, quæ admodum autem etiam asium sordes oblingant? Iam illud est omnium grauissimū, quod cum ipsi nihil agant, neque publicum, neque priuatum, sed inutiles ac super-

uacanei desideant.

Nusquam in consilijs, nusquā numerentur in armis. Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis congerentes, neq; non maledicta quædam meditati, obiurgant, proximosq; conuitiantur. Adeo ut is inter eos primas tenere uideatur, qui clamosissimus sit, et impudentissimus, et ad maledicendum audacissimus. At sane si quis istum sine fine ista facientem, uociferantem, et ceteros incusantem percontetur ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirū respondebit, si modo recta ueraq; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uidetur. Ceterum clamo, squaleo, frigida lauo, incalceatus per hyemem obambulo, ac ueluti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumnior. Ac si quis dinitum sumptuosius opsonarit, aut amicam habeat: id exquiro, atq; indignor. Quod si amicorum quispiam aut sodalium, morbo decumbat, curaq; et obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis o dij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehementer sunt etiam contumeliosi, neq; mediocriter nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res mortaliū, neque omnino considerari à nobis quid apud illos agatur. Quas ob res tempus est, ut de his consultemus: propterea quod si semel ualeant hæ persuadere ijs qui sunt in uita, non mediocriter esurietis. Quis enim post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus luna hos accusat, omnes
audi

audistis heri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint quàm utilissima, & nobis quàm minime periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus, effulmina, exure, comminue, in barathrum, in tartarum, ut gigantes. At Iuppiter rursus indicto silentio, sient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes comminuentur cū ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas nō est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; inducias promulgaui. Itaq; proximo anno, ineunte uere, mali male perdentur formidando fulmine:

Sic ait: atq; supercilijs pater annuit atris.

Porro de Menippo hæc mihi uidentur, inquit, ut ademptis illi alis, ne quando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc loquutus dimisit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramicō. Audisti omnia, omnia inquam Amice, quæ è cœlo mecum adfero. Quare abeq; iam eadem hæc renuntiaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

REVERENDO PATRI AC DO-

mino D. Ricardo Episcopo Vuintoniensi,

Erasmus Roterodamus

S. P. D.

E piscoporum usq; seculis mos hic in hæc in nostra tempora deductus est, amplissime pater: ut Calēdis Ianua

*Ianuarijs principe ineuntis anni die, munuscula quæpiâ
 misissentur: quæ nescio quid latioris ominis afferre cre-
 duntur: tum ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeunt.
 Itaq; quû ego dispicerem ecquid tandē muneris à nobis
 iret ad tantum patronum, ad tam potentem amicû: neq;
 quicquàm in mea reperirem suppellectile, præter meas
 chartulas, profecto chartaceam strenam mittere sum co-
 actus: quanquàm quid aliud potius mitti conueniebat
 ab homine studioso ad præsulem, omnibus quidem for-
 tunc muneribus magnificentissime cumulatum: sed qui
 uirtutem, uirtutisq; comites, honestas literas infinitis cal-
 culis anteponat: quiq; tanquam contemptim, penèq; di-
 xerim inuitus fortunæ dona admittat: cōtrà animi bonis
 quum sit opulentissimus, tamen semper magis ac magis
 cupiat ditescere? Porro nostrum hoc munusculû, si nulla
 alia licet, saltem Terentiani Parmenonis exemplo, hoc
 nomine cōmendabimus: quòd non ex Acthiopia, uerum
 è Samosata usque Commagenorum urbe sit profectum.
 Est autem dialogus Luciani, cui titulus Toxaris, siue de
 amicitia, quem nos paucis hisce diebus Latinum feci-
 mus. Qui quidem (uti spero) non omnino futurus est
 ingratus tuæ excellentiæ: uel ob id quod amicitiam præ-
 dicat, rem adeo sanctam, ut barbarissimis etiam natio-
 nibus olim fuerit ueneranda: Nunc Christianis usque-
 adeo in desuetudinem abiit, ut nō dicam uestigia, sed ne
 nomen quidem ipsum extet: quum nihil aliud sit Chri-
 stianismus, quàm uera perfectaq; amicitia, quam cōmori
 CHRISTO, quàm uiuere in CHRISTO, quàm unum
 corpus, una anima esse cū CHRISTO: hominum inter
 f ipsos*

ipſos talis quedam cōmunio, qualis eſt membrorū inter ſe corporis. Neq; minus tamen iucundus, quā frugifer futurus eſt, ſi quis modo decorum obſeruet, quod in perſonis ſitum eſt. Nam Mneſippi Græci ſermo, quā totus Græcanicum quiddam ſapit: comis, facetus, feſtiuus: contrā Toxaridis Scythæ oratio, quā tota Scythicum quiddam ſpirat, ſimplex, incondita, aſpera, ſedula, ſeria, fortis. Quin etiam dictionis diſcrimen, quaſi q; diuerſum ſilum à Luciano de industria affectatum, pro noſtra uirili referre curauimus. Hanc igitur qualem- cunque clientuli tui ſtrenulam ampliſſime Præſul, felicibus auſpicijs accipe. Et Eraſmum ſicuti iam pridem facis, amare, ornare, iuuare perge. Vale, Londini, Cælendis Ianuarijs. M. D. VI.

TOXARIS SIVE

AMICITIA, DIALOGVS

Luciani Des. Eraſmo Rotero-
damo interprete.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS
Græcus, TOXARIS Scythæ.

MNESIPPVS.

VID ais Toxaris? Sacrificatis Oreſti ac Pyladi uos Scythæ, deosq; eſſe illos creditis? TOXARIS. Sacrificamus Mneſippe, ſacrificamus inquam: haud tamen deos eſſe arbitrati, ſed uiros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiam bonus uiris

uiris posteaquam uita defuncti sint, perinde ut dijs sacra
facere? TOXA. Non isihuc modo, uerum eosdem f. s. s.
diebus, ac celebribus conuentibus honoramus. MNES.
Quid captantes aut sperantes ab illis? Neque enim quo
beneuolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam
illis facitis, quum iam sint mortui. TOXA. Nihil offi-
ciat fortassis, si & eos qui mortui sunt, propitios habe-
remus: quanquam non ob id tantum hac facimus: quin
magis existimamus nos rem uehementer cōducibilem &
his, qui in uita sunt, esse facturos, si pręstantiam uiro-
rum memoriam celebremus, honoremq; habeamus ijs,
qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum ar-
bitramur, ut multi apud nos illorum similes euadere
cupiant. MNES. Isti quidem recte iudicatis: ut Pyla-
dem atque Crestem quo nomine potissimum suspexistis,
ut dijs eos æquaueritis: idq; adeo quum hostes uobis
essent, uel, quod grarius, hostes? Quippe posteaquā nau-
fragio ciecti ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent
comprehensi, abductiq; ut Dianę immolarentur: adori-
ti carcerarios, neq; nō oppressis excubis, & regem tru-
cidarunt, & assumpta sacerdote, quin ipsa quoq; Diana
sublata, nauigio sese proripuerūt, irrisa publica Scythia-
rum lege. Quod si ob istiusmodi facta honorem habetis
uiris: facile affecti fueritis, ut multos illorum similes
reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad præca illa respi-
cite: num uobis expedierit multos in Scythia Credes,
ac Pylades appellere. Nam mihi quidem istio pacto mox
futurum uidetur, ut religionis ac decorum expertes red-
damini: dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum ē regio-

ne uestra in exilium ablegatis : postea, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos eiec tum uenerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquam dijs sacrificabitis. Quod si nequaquam horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quippiam Texaris in uos beneficij contulerunt:qua gratia quum olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione, sacra illis facientes, deos esse decreuistis : Et qui tum parum abcrant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideatur ista, & quū his quæ quondam statueratis pugnantia. **T O X A.** Et ista quidem Mnesippe praeclara sunt uirorum illorum facinora, quæ commemorasti : uidelicet duo cum essent, tam ingentem ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id usq; temporis intactum, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiccerunt exercitum: nihil expauesacti, neq; fabulas, quæ de illo feruntur, neque appellationem ueriti, quod inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quod feræ undiq; gentes accolerent. deinde quum iam capti essent, usque adeo strenue sese gesserint, neq; sc̃t habuerint, si tantum incolumes eua-derent, nisi & à rege acceptam contumeliam ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quanquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. **M N E S.** Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atque diuinum? Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet,

attinet, non paucos profecto diuiniore istis ostendero negociatores, atque inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Mæotidem usq; , aut Bosphorum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumnno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idq; etiamsi complures illorum caupones ac salsamentarios esse reperies. ΤΟΧΛΑ. Audi nunc, ô uir admirande, considera; quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidem in Argo, atque Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquusq; omnis honos. Porro quod hospites erant, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neque inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quod autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quod nobis nisi sunt amici inter sese longe optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasiq; legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, simulq; promeruisse, ut à Scythiis, qui in amicitie laude primas tenerent, colerentur. Itaq; quæcunque alter

cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna aërea reposuerunt in templo Orestis : ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio, disciplinaq; liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisque sui nomen citius obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamq; Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosq; ex Scythis alios. Postremo soluentes, abducta Iphigenia, ac dea. Porro Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conscendere cōnantes. Deinde re frustra tentata, alij quidē ex eis faucij, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maxime liceat perspicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præstiterit, in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrumque de hostibus in semet ruentibus securum, propellentem autem eos qui in alterū feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloq; ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius corpore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atque in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatem, denique constantiam alterius in alterum amoris, hæc haud

hæc baud quaquam humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium istorum mortalium, qui donec secundis uentis nauigantur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum letarum: quòd si uel paululum eis uenti reflare coeperint, aufugiunt, solos in periculis deferētes. Enim uero ut & illud noueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neque est in quo Scythæ magis gloriatur, quàm in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neque probrum apud nos maius ullum, quàm amicitia desertorem uideri. Has ob res Orestem, ac Pyladem ueneramur, quod præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcellentes, id quod nos omnium maxime admiramur.

Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quod quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dii amicitia præsidēs. M N E S. Hui Toxaris, profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus ceteris anteceluerunt, uerum uidentur & ad orandum, persuadendumq; omnium aptissimi: unde mihi quum dudum secus uideretur, nunc eidem merito fecisse uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladem in deorum numerum retuleritis: Verum illud me fugerat uir optime, quod pictor quoq; bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo, picturas, pugnamq; uiro-
n, alteriq; pro altero suscepta uulnera. Tametsi nō putaram amicitiam usq; adeo cultam fuisse quondam apud Scythas, magis autem quod barbari essent, atque agre-

stes, similitate quidem, ira, rabieq; perpetuò committi: amicitiam uero, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: idq; coniiciens, quum ex alijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quòd progenitores suos uita defunctos deuorant. TOXA. An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attinèt cultum, sanctiores, magisq; pij simus, in præsentiarum haud quaquam contenderim. Quòd autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitiae ratio maior apud nos, quàm apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorũ, ne tibi molestum sit audire, si quæ perpexi, dixero, multum iam temporis apud uos uersatus: uos enim mihi uidemini præclarius cæteris de amicitia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo non solum pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit prædicare eam, et quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negotio aufugitis. Cæterum quum Tragædi in scenam progressi, istiusmodi amicitias uobis representant, plerique laudatis, atque applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignum lauæ pro amicis præstare audetis. Quin si quando forte accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atque insomnia, procul auolantes euanescent uobis multæ illæ tragœdiæ, uosq; similes relinquunt inani- bus istis, ac mutis personis, quæ diducto ritu, atque immane hiantes ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præ

in presentiarum agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirum superaueritis, compluribus ac grauibus adductis testibus, nempe poëtis, qui Achilles & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiq; neque non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus, carminibusq; contextuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerint, atque eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter superarit, melioraq; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidem non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto poena) quam in amicitia quopiam inferior iudicari, præsertim Græco, ipse Scytha quum sim.

MNES. Quanquam est haud mediocris negocij, cum uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine congruendi, tum admodum instructo missilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamen usque adeo ignauiter, tam cito uniuersam deferens Graciam, tibi cessero. Etenim vehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuisse declarant tum fabule, tum uetustæ uestræ picturæ, quas paulò antè scitè admodum representabas, Græcos omneis, tot nationes, tot ciuitates, nullo defendete uinci abs te. Nam isthuc si fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed

f 5 linguam

linguam execari conueniat. Sed utrum spectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amicè quis gesserit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur? TOXA. Nequaquam, imò non multitudine uis horum spectetur, uerum si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præstantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etiam si numero paria sint, opportuniora magisq; letalia mihi facient uulnera: Ac penè memet ad ictus accommodabo. MNES. Probe loqueris. Statuamus igitur quot erunt satis. TOXA. Mihi quidem satis fore uidetur, si uterque quinque narret exempla. MNES. Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirum non nisi uera dicturum, alioqui fingere eiusmodi, non admodum fuerit difficile, palàm autem refelli non queant. Porro si iuraris, nefas sit non habere fidem. TOXA. Iurabimus, si quid etiam iureiurando opus esse censes. MNES. At quis tibi è dijs nostratibus, num satisfaciât Iupiter Philius? TOXA. Et maxime. Ego quoque tibi nostratem iurabo, me apte in lingua. MNES. Testis igitur esto Iupiter Philius, quæcunque dicturus sum apud te, ea nimirum uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quoad fieri potuit, diligentissime perceperim, narraturum, nihil ex meipso comminiscens, alleuantemq; Ac primo quidè loco, Agathoclis Diniæq; amicitiam referam, quæ apud Ionas est celebratissima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem uixit, uir in amicitia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: cæterum reliquis in rebus uulgò Samiorum nihilo præstan

præstantior, neque genere, neque cæteris item opibus.
Huic cum Dinia Ephesio, Lyfionis filio, amicitia à pue-
ro intercefferat. Porro Dinias supra modum ditatus est,
et quemadmodum solent ij, qui nuper opes nacti sunt,
complures et alios secum habebat, satis quidẽ idoneos
illos, et ad compotandum, et ad uoluptariam consuetu-
dinem, ab amicitia uerò longe alienissimos. Atque inter
hos interim habebatur Agathocles, cõuiuebatq; , et com-
potabat illis, non admodum approbans eam uiuendi ra-
tionem. Dinias autem nihilo hunc potiore habebat,
quàm cæteros adulatores. Tandem etiam offendere cœ-
pit, crebrius obiurgās, molestusq; uidebatur, quippe qui
admoneret eum maiorum, præciperetq; ut seruaret, quæ
multo labore parta, pater illi reliquisset, adeo ut ob
hæc ne ad comessationes quidem illum deinceps adhi-
beret, sed solus cum illis comessaretur, celare cupiens
Agathoclem. Denum ab assentatoribus illis misero per-
suasum est, quod adamaretur à Chariclea Demonactis
uxore, uiri illustris, atque inter Ephesios in honoribus
ciuilibus primarij. Iam et literulæ à muliere ad illum
uentitabant, et ferta semimarcida, et mala quædam ad-
morfa: denique quicquid ad hæc lenæ machinantur in
adolescentes, quo paulatim illis amorem artibus quibus-
dam inferant, primumq; hac incendant opinione, quod
sefe credant amari. Nam plurimū illicit et hoc, præser-
tim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudentes in
castes inciderint. Erat autem Chariclea urbana quidem
et elegans muliercula, at supra modum meretricia,
semperq; illius, quicumq; forte adiisset, etiam si quis ad-
modum

modum leuiter concupiuiſſet:quin ſi uel aſpexiſſes dun-
taxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendam
erat, ne quando recuſaret Chariclea: admirabilis autem
alioqui artiſtex, quauisq; meretrice doctior allicere ama-
torem, & ambiguus quum adhuc eſſet, totum ſubige-
re: at quū iam teneretur, incitare, ac magis magisq; ac-
cendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox ſaſtidio:
deinde iniecta ſuſpicionem, quaſi ad alium ſeſe deflexu-
ra eſſet: poſtremo omni ex parte egregie docta erat
mulier, & abſoluta, artibusq; omnigenis in amantes
inſtructa. Hanc igitur tum Dinia aduſatores accerſi-
uerant in adoleſcentulum: multa q; adſimulabant, quo
eum in amorem Chariclea impellerent. Illa porro quæ
complureis iam adoleſcentes iugularat, & innumera-
biles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euer-
terat: uarium quoddam, atque inexpugnabile malum:
ubi naſta manibus eſt ſimplicem, & huiuſmodi artium
imperitum adoleſcentulum, haud quaquam amittebat
ex unguibus: ſed undique oppugnans, tentansq;, ubi
iam omnium eſſet compos, tum ipſa dum captat, capta
perijt, tum infelici Dinia innumerabilium malorum ex-
titit cauſa. Nam primum quidem ſtatim literulas illa
ad illum dat: ac ſubinde miſſitat ancillulam, quæ re-
nunciaret ut ſleret, ut uigilaret: poſtremo ut miſera præ
amore ſuffocatura eſſet ſeſe: donec iam beatus ille per-
ſuaſus, ſibi formoſus eſſe uideretur, atque Ephęſiorum
uxoribus præter ceteros adamabilis. Ac tandem in con-
greſſum adductus eſt multis precibus exoratus. Et ex
eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut
caperetur

caperetur à muliere formosa: ad uoluptatem congre-
 di docta: & in loco flere: & inter loquendum misera-
 biliter suspirare: & iam abeuntem amplecti: & adeun-
 ti obuiam occurrere: & formam colere, sic ut maxime
 placitura esset: interdum uel uoce, uel cithara canere:
 quibus omnibus in Diniam usa est. At ubi sensit excru-
 ciari, iamq; amore illaqueatum, ac subiugū esse factum:
 aliud ad hæc excogitat, quo miserum subuertat: graui-
 dam se ex eo simulat (nam hoc quoque efficax ad ma-
 gis ac magis inflammandum stultum amantem) Neque
 postea commeabat ad illum, affirmans à uiro obseruari
 sese, qui iam amorem persensisset. Hic uero rem iam non
 ultra ferre potis erat: neque durare quibat, quum illam
 non aspiceret: sed lachrymabatur, adulatoresq; ad sese
 accersebat, ac Charicleæ nomen inclamabat: imagi-
 nemq; illius amplexus (candido enim lapide ficerat)
 ciulabat. Demum in solum abijciens sese iactabatur: pla-
 neq; res extremæ dementiæ speciem obtinebat. Siqui-
 dem munera reddita sunt mulieri, non pro malorum aut
 corollarum precio: sed solidæ domus, agri, famulæ, ue-
 stes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Bre-
 ui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima, ex-
 hausta est, atque exinanita. Deinde ubi iam exuccus
 esset, eo relicto, alium quempiam adolescentulum Cre-
 tensem, bene nummatum uenata est, atq; ad illum descie-
 uit. Iam uidelicet illum adamabat: atq; is quidem crede-
 bat. Itaq; Dinias neglectus non à Chariclea modo, ue-
 rum etiam ab assentatoribus (nam isti quoq; ad Creten-
 sem amatorem iam descuerant) abit ad Agathoclem,

iampri

iampridem non inscium, quàm illi res miserè haberent. Ac pudeſcens quidem initio, tamen exposuit omnia, amorem, egeſtatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretenſem: in ſumma, nō uicturum ſeſe, niſi cum Chalicea conſuetudinem haberet. Ille uero intempeſtiuum eſſe ratus id temporis exprobrare Dinia, quapropter ex amicis unum ſeſe non admiſiſſet, ſed tum quidem aſſentatores ſuos ſibi antepoſuiſſet: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, precium illi attulit talenta tria. Quæ ſimulatq; recepiſſet Dinias, haud clām erat Chalicea: rursus ſubito formoſus factus: rursus ancilla & literula, & expoſtulationo, quod iam diu ſeſe non adiſſet: concurrerunt item aduſatores applaudentes, ut uiderunt Dinia adhuc eſſe quod daret. Cum autem pollicitus eſſet ſeſe uenturum ad illam, ueniſſetq; primo ſerè ſomno, eſſetq; intus Demonax Chalicea maritus: ſiue quod alioqui præſenſerat: ſiue de compoſito, prodictioneq; uxoris (nam utrunque fertur) exiliens uelut ex inſidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehendendi, ignem ac ſlagra minitans: neque non gladium tanquam in mœchum educens. Ille porrò reputans quibus in malis eſſet: ueſte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipſum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Chaliceam: atque hanc quidem nō ictu uno, uerumetiam & ueſte ſæpius, & poſtea Demonactis gladio, ſerrens. At famuli interea muti ſtabant, rei nouitate attoniti. Deinde comprehendere conati, quum in hos quoque ferro inſiliret, ipſi quidem auſugerunt. Dinias autē clām ſeſe ſubduxit, tanto patrato facinore.

Et ad

Et ad auroꝝ usque apud Agathoclem diuersabatur: pariterq; & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, milites aderant (iam enim res erat diuulgata) comprehensumq; Diniam, nec hunc inficiantem homicidiũ, adducunt ad præfectum, qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eum ad Persarum regem remittit. Nec iam multo post relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam absuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unà est in iudicium comitatus, neque usquam defuit officio. Porro ubi iam in exiliũ profectus est Dinias, ne tum quidem desertus est ab amico.

Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quũ iam rerum necessariorum omnium inopia laborarent, locas seipsum purpurarijs, unà cũ alijs urinabat, quodq; hinc partum est referēs, Diniam alebat. Quin & egrotanti diutissimè inserviuit: & ubi uita defunctus est, non huius unquam in patriam reuerti, uerum inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset: Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio anni quinque præterierint, quod Agathocles in Gyaro mortem obiit. ΤΟΧΛ. At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset, eis non habere fidem. Adeo Scythicũ quendam amicum Agathoclem istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem

similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauclerus Megarensis, adiurans profecto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigasse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, collocitios quosdam homines uehementem, in his fuisse Euthydicum, unaq; cū hoc Damonem Chalcidensem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos æqualeis fuisse: uerum Euthydicum ualentem, robustumq;, Damonem cōtra, suppallidum atque ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaque ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Ceterum ubi transmissso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immanis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Vt uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præterea & funes quosdam trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis medium, Damonem, qui in tanta iactatione nausearet, uomuisse in mare propendentem. Deinde, ut coniicio naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat, inclinata, simulq; propellente fluctu, excidisse eum prono capite in pelagus: neque nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commode liceret. Mox itaque succlamasse quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Porro Euthydicum simulatq; audisset (nam forte fortuna nudus in strato tum erat) abiecisse semet in mare, arreptoq;

pto'que Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant, luna scilicet relucente) unà iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorum calamitatem, uerum nequisse quod uento præualido raperentur. Illud tamen fecisse, fibera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem forte ex eis nanciscerentur, postremo scansoria quoque tabulata, quæ quidem erant neutiquam exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quisquam ædere queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usque adeo sæuiens, quàm communis cata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquæ sese adglomerantis, spumam undiq; effruescentem, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem, uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico: hunc autem incontinenter insilientem, simulq; nantem, prorsusq; sollicitum, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognosces, quod haud ingenerosum hunc quoq; amicum, uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quæp. am ex insperato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quin bodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quæ non tu uidere licuit, hunc delapsum, illum desilientem, simulq; nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porro quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse nar-

rat. Primum quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, conscensisq; illis commode deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiquam mali sunt, ut ego quidem autumo; accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonia amicis utebatur, & ijs quidem opulentis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quiq; uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam, atque in senectâ fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoque partem (inquit) alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerant: at amicitiam, quæ illi cum his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo iocoq; ducebant. Nemo certe aderat, qui non cum risu discederet, quod eiusmodi hæreditatem Aretæus, & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atq; ita aiebant: Si quidem persoluent Eudamidæ, superstites etiam ipsi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus ista erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscen-
tes rataq; facientes ea, quæ erant testamento mandata.

Itaq;

Itaq; Charixenus quinq; duntaxat dies superstes, diem obijt. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrem alit Eudamidae, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filiae dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, num nam leue amicitiae argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hereditate, neque deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis, idoneisq; calculis ponimus, ut sit unus e quinque? T O X A. Et iste quidem egregius, quamquam equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quod & ipse eadem fuisset facturus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium heres. M N E S. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narabo: Zenothemim Charmolei, Massilia oriundum. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agenti, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Assidebat illi uxor in rheda iter facienti, quum alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam, & refugiendum terriculum. Deinde quum admirarer, si decorus ille quum esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam: is qui mihi tum commonstrabat, causam exponit, quare in id matrimonium incidisset: nouerat enim comperte omnia, nam ipse quoque Massiliensis erat. Menecrati (inquit)

huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse ijsdem rebus par. Deinde aliquanto post, facultatibus exutus est ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capeffendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanquàm qui sententiam iniquam pronuntiasset. Ad hũc autem modum, inquit, nos Masilienses mulctamus, si quis corrupte iudicet. Grauius itaque ferebat Menecrates : primum, quod esset condemnatus : deinde, quod è diuite pauper: postremo, quod ex nobili repente factus esset infamis, ac reiectus. At præter cetera cum ipsa discruciatum filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris substantia, quam ante condemnationem possederat, dignatus fuisset quisquàm ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebatur, idq; circa lunam crescentem. Hæc ubi apud Zenothemem deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neque enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignum aliquem suo genere sponsum inuenerit. Atque hæc eloquutus, statim apprehensa illius dextra, deduxit domum. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus est cum illo, ac coena parari iussa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam è necessarijs cuiuspiam persuasisset, ut puellam in matrimonium acciperet. Postea quàm autem conuiuium peregerant, libassentq; dijs, tum uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus sum ego filiam tuam. Cydimacham, do-

tem autem iam olim accepi, talenta quinque, et uiginti.
 Illo uero respondente, absit ne feceris, o Zenothemis,
 ne ue ipse usque adeo insaniam, ut te neglectum, qui et
 iuuenis es, et formosus, conspiciam cum deformi puel-
 la, ac debilitata coniugatum. Hæc, inquam, illo loquen-
 te, hic sponsam adiunctam tollens, abduxit in thalamum:
 et paulo post prodijt, ea de uirginata, atque ex eo tempo-
 re cum illa uiuit, supra modum diligens, et quemadmo-
 dum uides, circumferens eam. Et non solum non pudet
 matrimonij, uerumetiam perinde, atque glorians de eo,
 sic ostentat, propterea quod negligit corporis formam
 et seditatem, ad hæc opes, et famam, tantum amici ra-
 tionem habet Menecratis, neque arbitratur cum sexcen-
 tum uirum sententia deteriorem esse factum, quantum
 ad necessitudinem. Quanquam pro his iam illi gra-
 tiam tulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei for-
 mosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neque diu
 est, quod tollens hunc pater intulit in curiam, frondi-
 bus oleagineis coronatum, ac pullis amictu, quo plus mi-
 serationis auro conciliaret. At infans ardebat iudici-
 bus, manibus complodebat. Itaque curia commota su-
 per illo, remisit mulctam Menecrati, atque ille iam rei,
 sineque restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudi-
 ces. Hæc affirmabat Masiliensis Zenothemim amici
 gratia fecisse, haud mediocria, sicuti uides, neque qualia
 postea Scythæ facitiant, qui concubinas formosissimas
 summa cura deligere dicuntur. Restat nobis quintus.
 Neque uero mihi uideor alium quempiam debere dice-
 re, Demetrio Suniensi præterito. Nauigarat in Aegy-
 ptum

ptum Demetrius, unâ cum Antiphilo Alopecensi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam disciplinam sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antiphilus uero medendi scientiam exercuerat. At hoc temporis forte profectus fuerat in Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memnonis'que. Nam audiuerat illas, quum essent sublimes, umbram non iacere: Memnonem autem uocem edere, ex oriente sole. Harum igitur rerum cupiditate additus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quod is itinere atque aestu defessus esset. Huic autem interea calamitas incidit, quæ singularem quempiam amicum postularet. Nam puer eius ut nomine, ita, et patria Syrus iniuncta societate cum sacrilegis aliquot, unâ cum illis in Anubis templum irripuit: sublato'que deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo, et hoc, neque non cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerant. Deinde forte comprehensi, (capti enim fuerant, diuidentes nescio quid) rem omnem protinus confessi sunt, districti in rota: deportatiq; uenerunt in aedes Antiphili: ibi res furto sublatas depromebant, sub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaque illico uinctus, una'que herus huius Antiphilus: atque is quidem interea dum præceptorem audit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auersabantur hominem tantumquam

quam qui templum Anubis sacrilegio compilasset: seseq;
 impiari credebant, si cum illo bibissent, aut edissent. Por-
 rò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo,
 conuasantes, fuga discesserunt. In uinculis igitur erat mi-
 ser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim
 omnium, quantum in carcere erat, sordidissimus.
 Porro praefectus carceris Aegyptius, homo superstitio-
 sus, ratus sese gratum facere deo, atque illius ulcisci ui-
 ces, grauis Antiphilo immunebat. Quod si quando defen-
 deret, affirmans se nihil eiusmodi patrassse, impudens ha-
 beatur: atque hoc nomine multo etiam magis erat inui-
 sus. Subegrotabat itaq; iam, maleq; habebat: nec mirum:
 quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neque crura
 sineretur protendere, ligno inclusa: nam per diem cata-
 sta stringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu co-
 gebatur totus in uinculis esse. Ad haec insuper domici-
 lii paedor ac praefocatio, multis ibidem uinctis, locumq;
 angustum prementibus: adeo ut uix respirarent tum fir-
 ri stridor, ac somnus exiguus: haec omnia molesta erant,
 atque intoleranda: nimirum homini eiusmodi rerum in-
 sueto, minimeque ad tam durum uitae genus exercitato.
 Quum uero iam deficeret ac ne cibum quidem capere
 posset, reuersus est tandem, & Demetrius, nihil dum
 sciens eorum quae acciderant. Vt autem cognouerat quo
 in loco res esset, statimq; curriculo ad carcerem uenif-
 set: tum quidem admissus non est, propterea quod uespe-
 ra iam esset: & carceris custos iam dudum oclusis fo-
 ribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At ma-
 ne quum esset ingressus, multis uidelicet precibus ad-

missus, accedens multo tempore quarebat Antiphilum: quippe malorum multitudine sic immutatum, ut cognosci non quiret. Circumiens igitur, e uinctis unumquemque contemplabatur: eorum more qui familiaritatem cadauera iam marcida facta, requirunt in stragibus. Quod ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuisset agnosci quisnam esset, usqueadeo præ malis erat transfiguratus. Ut uero ad uocem agnitam respondisset, atque adeunte illo comam diduxisset: eam à uultu abigens sordidam atque impexam, ostendit sese quis esset, Hic ambo collapsi sunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verum aliquanto post, posteaquam, et ipse sibi redditus, et Antiphilum recipiens Demetrius de singulis esset illum diligenter percontatus, bono animo esse iubet. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus, atque detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex ea die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inferuiensq;. Locans enim sese ijs, qui uersabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium usque diem, oneribus gestandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo illi mansuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autem, in amici curam assatim suppeditabat. Atque interdum quidem aderat Antiphilo, quo illum consolaretur: ubi uero nox occupasset, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratusq; frondibus, acquiescebat, Et in hunc quidem modum aliquandiu degebant:

ut

ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id
 mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto
 in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno,
 et custodie exactissime obseruata, neq; deinde quisquam
 admissus in domicilium uinculis liber. Quas ob res du-
 bius, atq; anxius, quum alia uia non pateret, qua liceret
 amico adesse: adito præfecti collega, seipsum desert, tan-
 quam in irruptione templi Anubis communem operam
 addidisset. Id simulatq; confessus est, abductus est illico
 in carcerem, ac ductus ad Antiphilum. Nam hoc magnis
 precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proxime An-
 tiphilo, atque eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel
 maxime declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum
 sua ipsius incommoda negligeret, cum & ipse interim
 egrotare: illud autem cura haberet, quo pacto fieri pos-
 set, ut ille, & quamplurimum dormiret, & minimum an-
 geretur. Atq; ita commode tolerabant, communicatis in-
 ter ipsos malis: donec aliquanto post, tale quiddam acci-
 dit, quod finem fermè eorū imponeret calamitati. Siqui-
 dem è uinctis quispiam, haud scio unde nactus limā: ad-
 iunctis coniuratis captiuorum plerisq;, catenam insecuit,
 qua seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc insertis,
 soluitq; omnes. Qui quidē facile trucidatis, quippe pau-
 cis custodibus, cōglobati profiliere. Atq; hi quidem illi-
 co quò quisque poterat, dissipati: postea pleriq; sunt cō-
 prehensi. Porro Demetrius, & Antiphilus inibi reman-
 serunt: Syro quoque retento, qui iam aufugere para-
 bat. Vt autem diluxisset: Aegypti præses, cognito quod
 acciderat, emisit quidem qui illos insequeretur: accersi-

tis autem ijs, qui erant cum Demetrio, soluit à uinculis collaudatos, quod soli nō aufugissent. At illis haud quāquam sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat autem Demetrius, sibiq; nō mediocribus in rebus iniuriam fieri prætendebat, si pro maleficis habiti, uiderentur uel commiseratione, uel ob id laudis, quod non aufugissent, dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam exactius excuteret. At hic ubi reperit, nihil eos commeritos, collaudatos illos, Demetrium autem seorsum quoque admiratus, liberos esse iussit, consolatus super poena quam tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quin etiam ambos munere prosecutus est, idq; de suo: Antiphilum drachmarum decem milibus: bis tanto Demetrium. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autem sua quoque uiginti milia relinquens amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tantum hoc loquutus Antiphilo, merito sibi iam ignoscendum uideri, quod tum ab eo discederet. Neque enim sibi opus fore pecunia, quoad is perseveraret esse, qui erat, uidelicet qui possit paucis esse contentus: neq; illum amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici Græci. Quod ni initio notasses nos, tanquam qui uerbis nos iactaremus: idē profecto relaturus eram tibi complures orationes, atque eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quum interim pro seipso nihil responderet: Pro Antiphilo uero lachrymas funderet, atque etiā supplex esset: totamq; causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos liberos fecit. Hos igitur paucos è plurimis, quos mihi

mibi primum memoria suggestit, tibi narrauerim præclaros, ac firmos amicos. Quod reliquum est, iam decedens à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porro uti Scythas his non inferiores referas, sed longe præstantiores, tibi ipsi curæ fuerit, si quid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verum oportet strenuum præstare uirum. Etenim res quædam uehementer ridicula tibi cõtingerit, si cum Orestem ac Pyladem admodum sophistice laudaris, pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. **TOXA.** Recte tu quidem Mnesippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua execetur, uictor in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidem quemadmodum tu, uerbis, phalerans atque exornans (neque enim is Scytharum) præsertim quum res ipse longe magis loquantur, quàm uerba. Nihil autem eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi in commemorando laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem: aut si quis amici filie nubenti pecuniolam donauerit, duo talenta: ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certo sciat se paulo post esse soluendum. Admodum enim leuia ista: neque quicquam inest in his, uel magni negotij, uel uirile quod sit. Cæterum ego tibi referam multas cedes, bellaq; et mortes, amicorum causa susceptas, ut intelligas uestra ista lulum esse, si cum Scythicis conferantur. Neque tamen istuc sine causa facitis, sed merito parua ista miramini: propterea quod non sunt uobis admodum graues occasiones declarandæ amicitie, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodum nec in tranquillita

quillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tēpestate enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus, aut ubi forte concurrimus, pro pascuis, prædaq; pugnamus. Hic potissimum opus est bonis amicis, eoq; quā firmissime constituimus amicitias, sola hæc arma inuicta atque inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi commemorare, quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quemadmodum uos, neque si quis equalis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuum quempiam uirum conspexerimus, quiq; præclara facinora patrare possit, in hunc omnes studio incumbimus, & quod uos in ambiendis coniugijs, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne uidelicet frustremur amicitia, ne ue reiecti esse uideamur, At ubi iam in amicitias ceteris repulsis, delectus est quispiam, protinus fœdus initur, ac iusurandum, quod sit maximum: nimirum, & uicturos eos pariter, & mortem appetiturum, si sit opus, alterum pro altero. Atque ita facimus. Etenim simulatque incisis digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admonentes biberimus, non est quicquam quod deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi fœdera, ad summum tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atque adulteræ uxores: arbitramurq; iam non perinde firmam illius amicitiam fore, posteaquā est in plures partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nuper Dandamis fecit.

ait. Dādamis enim hic in conflictu cū Sauromatis, quum
 esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin po-
 tius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoqui-
 dem isthuc initio sum pollicitus. Non enim per Ven-
 tum, & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te
 de Scythicis amicis. MENIP. Equidem tuum iusiur-
 andum haud magnopere desiderabam: proinde recte fa-
 cis, qui nullum decorum iures. TOXA. Quid tu narras?
 an non tibi uidentur esse dii, Ventus, & Acinacis?
 Adeo ne te fugit, quod nihil sit maius mortalibus uita,
 ac morte? Per hæc utique iuramus, quoties per Ven-
 tum, & Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tan-
 quam qui hæc sit causa: per Acinacem uero, ut qui mor-
 tis sit autæ. M NESIP. Atqui si ista idonea causa
 est: profecto multos alios quoque deos estis habituri ta-
 les, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenū,
 sinem, atq; his consimilia. Quandoquidem uariis est iste
 deus interitus, atque innumerabiles aperit uias, quibus
 ad illum sit aditus. TOXA. Vide quā contentiose
 nunc, quāq; litigiose isthuc facis: dum medio sermone
 interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam.
 At ipse loquente te, silentium agebam. M NESIP.
 Age, non sum isthuc posthac factururus Toxaris. Et opti-
 mo iure obiurgas: quare perge confidenter, quod restat
 dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi
 filebo. TOXA. Quartus igitur agebatur dies Dan-
 damidi, & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant, ac
 mutuum sanguinem pariter biberant. Venerant inter-
 ea in regionem nostram Sauromatæ, cum equitum de-

cem milibus: peditum autem ter tantum aduenisse frebatur. Ii nimirum quum in nos irruissent imparatos, neque expectantes illorum insultum, omnes quidem cedere cogunt, complures autem repugnantes occidunt, nonnullos, & uiuos abducunt, nisi siquis effugerat transiens in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranque Tanaidis ripam. Protinus itaque, & praeda abigebant, & captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atque ijs plerisque cum uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porro rem indigne tulimus. Et Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicum, misere uinctus, simulq; calicis, & sanguinis commonefecit. Quod simulatq; exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, transiit ad hostes. Ibi Sauromatae densatis telis irruerunt in illum: iam confixuri, nisi succlamasset: Zirim. Hoc uerbi siquis sonuerit, hostes non interimunt, sed recipiunt, tanquam dedentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorum ducem adductus, reposcebat amicum: ille redemptionis precium postulabat. Neque enim prius dimissurum sese, nisi maximum pro illo recepisset. Tum Dandamis: quae possidebam, inquit, ea omnia a uobis direpta sunt: quod si quid est quod nudus prestare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoletis. Et si ita uis, meipsum huius in locum recipe, & abutere

utere ad quodcunque tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quum te met dedideris. Quin tu parte eorum quæ possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atque hic protinus exhibuit eruendos. Deinde ubi essent execti, iamq; præcium persolutum esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitens illi: unaq; tranâtes, incolumes ad nos redierunt. Id factum animum reddebat Scythis omnibus, neque iam uictos esse rebantur sese, quum uideret, quod apud nos esset bonorum maximum, id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mentem, & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris, si se præparassent, essent pugnaturi: tametsi tum quidem ex improviso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incensisq; curribus, fuga sese subduxerunt. Porro Amizoca non tulit diuius, ut uideret ipse, amico cæco Dandamide, sed ipse semet exoculauit. Atque ita sedent ambo, omniq; honore à populo Scytharum publicitus aluntur. Quid tale Mnésippe uos referre possētis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinque adiungere: etiã citra iusiurandum, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem talem narrasses, non sum nescius, quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quem admodum supplicarit Dandamis: & quomodo sit excacatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, & quem

quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, beneq; ominantes, atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur, & alium huic parem Belittam, huius Amizocæ confobrinum. Is ut detractum ex equo à leone Basthen amicum conspexisset: nam forte simul erant in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniaret, defiliens, & ipse, inuolauit in tergum beluæ, reflexitq; in sese prouocans, auertensq; atque inter dentes digitos inferens, conatus quoad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuertit, atque ipsum quoque circumplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaque pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se iuicinis: altero amicorum, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lonchata, & Arfacomæ amicitiam. Hic enim Arfacomas deperibat Maxæam Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosphoro: tum quum legatione fungeretur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id temporis tertium iam mensem ultra diem, legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Maxæam uidisset proceram atque decoram uirginem, amore captus est, grauiterq; discruciabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioq; accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosphoro, uti proci in conuiuio petant puellas, narrantes

rantes quinam sint, quibusq; rebus freti, decreuerint
 eas in matrimonium accipere. Atq; id temporis forte
 fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac re-
 gum filij: in his erat & Tigrapates Lazorum prin-
 ceps, & Adyrmachus Machlynæ dux, alijq; cum his
 permulti. Oportet autem unumquemq; procum, postea-
 quam exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas
 nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitumq; ac-
 cumbere. Deinde peracto conuiuio, postulata phiala,
 uinum in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire,
 multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus
 opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum
 multi iam libassent, postulassentq; regna, & opes com-
 memorantes: tandem Arfacomas, postulata phiala, non
 libant (neq; enim mos apud nos uinum effundere, quin
 magis contumelia ista esse iudicatur in decum) sed hau-
 sim bibens: *Da mihi rex, inquit, filiam tuam Maxeam*
uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes
ac possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sci-
 ebat enim rex pauperem Arfacomam, ac de plebe Scy-
 tharum esse) percontanteq; quantum pecorum, aut quan-
 tum habes plaustrorum Arfacoma: nam ijs rebus uos
 diuites estis, Imò nec plaustra, inquit possideo, nec ar-
 menta: uerum sunt mihi duo amici: honesti probiq; qua-
 les alij Scytharum nemini. Actum quidem ista dicens,
 risus est, contemptuiq; habitus, uisusq; temulentus. Ma-
 xæ uero reliquis prælatus est Adyrmachus, iamq; spon-
 sam abducturus erat in Mæotidem ad Machlyenses.
 Porro Arfacomas domum reuersus, amicis indicat, quem-

h

admodum

admodum reiectus esset à Rege, risuiq; habitus in conuiuio, quum pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes, nempe uos, ò Lonchata, atq; Macenta, uestramq; beneuolentiam longe præstare, multoq; firmiorem esse Bosporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contempsitq; : & Adyrmacho scilicet Machlyensi tradidit asportandam sponsam, quòd aureas phialas se diceret habere decem, præterea currus quaternis sedilibus octoginta : ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operosa pocula, & currus graues. Proinde, ò amici, dupliciter excrucior : nam & Maxæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem, & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquemq; è nobis tertia contumeliæ pars pertinebat : si modo ita uiuimus, quemadmodum cepimus quum coniungeremur : nimirum ut unus homo simus, iisdem dolentes, iisdemq; gaudentes. Imò, inquit Lonchates, unusquilibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus ? Per partes, inquit Lonchates, negotium suscipiamus. Atque ego quidem recipio Arsacoma me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero sponsam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit, At tu Arsacoma, inter hæc (nam his peractis uerissimile est exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas, & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quantum potes maximam. Facillime autem plurimos adiunxe

adiunxeris: partim quòd ipse strenuus, partim quòd nobis non pauci sunt familiares. Maxime uero si defederis in tergo bouis. Hæc ubi placuissent, hic quidem quantum potuit, rectà profectus est in Bosporum, puta Lonchates: alter, id est, Macentes ad Machlyenses, eques uterque. At Arsacomas domi manens, & cum equalibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit. Demum & in tergo bouis defedit. Consuetudo autem de sedendo in tergo bubulo huiusmodi est apud nos. Vbi quis ab alio latus est, cupitq; ulcisci, neque par esse pugne uidetur: tum boue immolato, carnes frustulatim concisas, igni torret. Debinc ipse porrecto humi corio, sedet in eo: intergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidem apud nos maximum est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, adeuntibus domesticis: præterea si quis alius uelit, quisque partem sibi sumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum se quinque suopote cibo, suoq; stipendio: ille decem: alius plures: alius armatos pedites quot possit: atq; qui pauperrimus, seipsum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis ingens nonnunquam multitudo. Et huiusmodi quidem exercitus, & certissima fide coheret, & hostibus expugnatu difficilissimus est: non aliter, quàm si iureiurando esset adactus. Nam in tergum ascendisse, instar iurisiurandi est. Arsacomas igitur his in rebus procurandis satagebat: conieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiscue, uicies mille. At Lon-

chates ubi ignotus peruenit in Bosporum, Regem adit, tractantem quiddam de regni negocijs, aitq; uenire qui dem sese publico Scytharum nomine, sed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iussisset: De publicis, inquit, negocijs, hæc in presentiarum denunciant Scythæ: ne uestri pastores in planiciem usq; transgrediantur, sed intra Trachonem pascant. Cæterum latrones de quibus expositis quod regionem uestram incursent: negant eos publico consilio emitti, sed priuatim sui quenq; lucri causa prædari. Quod si quis illorum deprehendatur: tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denuntiant. At ego tibi indico, grauem in uos insultum futurum ab Arfacoma Mariæ ante filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam postularit, non asecutus sit abs te: ob id indignatur, sedetq; in tergore taurino septimum iam diem, contractusq; illi est exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) et ipse, cogi uim copiarum in tergum bouis. Quod autem aduersum nos cogentur, quodq; Arfacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mihi autem inimicus est Arfacomas, grauiusq; fert, quod sibi præferat à natu maioribus, et quod in omnibus illo uidear esse præstantior. Quod si mihi spononderis alteram filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo Rex inquit, uidelicet supra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quam ob causam iratus esset Arfacomas:

nimirum

nimirum ob nuptias, tum aliàs quoq; metuerat semper Scythas. At Lonchates : Iurato inquit, te præsùturum pacta, neq; inficiaturum. Id quum fieret, iamq; resupinatus in coelum iurare uellet : Absit, inquit, ut hic, ne quis spectantium coniiciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, oclusis foribus ius iurandum edamus, ubi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arfacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Intro eamus, inquit Rex. Vos autem absistite quàm longissime. Neq; quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuerò. Posteaquam igitur ipsi quidem introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio, simulq; altera manu obturato ore, ne uociferarentur, ictum in pectus adegit. Deinde caput defectum, sub chlamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq; sese dicens adfuturum, tanquam ad negotij quippiam emitteretur ab illo. Atq; ita reuersus eo, ubi equum uinctum reliquerat, consensu illo, rediit in Scythiam. Porro nemo est eum insequutus: quippe diu ignorantibus Bosporinus, quod acciderat, tum u'bi rescissent, factiose de regno decertantibus. Hæc itaque gessit Lonchates, præsùtitq; promissum allato Leucanoris capite. Porro Macentes in uia factus certior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusq; illis nuntium attulit de rege trucidato. At populus, inquit, te Adyrmache, gener cum sis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, pu

ella uero te sequatur à tergo in curribus. Facile enim
 isthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Bosporanorum,
 ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porro non solum
 Alanus sum, uerum etiam sponse tue cognatus maternus:
 siquidem nostra è gente Mastera Leucanor asciiuit uxorem.
 Et nunc tibi adsum, missus à Mastere fratribus, qui sunt in Alania:
 denunciantibus ut quàm potes ocysime, te recipias in Bosporum,
 neque per negligentiam committas, ut imperium ad Eubiotum
 deueniat: qui tametsi frater notbus est Leucanoris, tamen
 Scytharum partibus semper fauit, cum Alanis similitates gerit.
 Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu,
 eademq; lingua cum Alanis. Commune enim horum utrunq;
 Alanis cum Scythis, nisi quòd non magnopere comati sunt
 Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoq;
 illis erat asimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus
 conueniebat alanum minus esse comatum, quàm Scytham.
 Itaq; his rebus factum est, ut illi fides haberetur,
 putareturq; Mastere ac Mazæe cognatus esse. Et nunc, inquit,
 o Adymache, ad utrumuis paratus sum: uel proficisci tecum
 in Bosporum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac non
 sam adducere. Isthuc equidem, inquit Adymachus, longe
 malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere.
 Nam si nobiscum unà profisciscaris in Bosporum, unum
 duntaxat equitem numero addideris. Quod si mihi uxorem
 aduexeris, multorum instar facris. atque ita factum est,
 et hic quidem iter ingressus est, Macente tradens
 ducendam Mazæam, quæ uirgo etiam dum erat.

erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat : uerum ubi nox incubuisset, imposita equo (nam id curarat, ut alius quidam eques sese consequeretur) tum insiliens, & ipse, nequaquam deinceps ad Maotim iter faciebat, sed deslens ad mediterraneam, relictis ad dexteram Mitreorum montibus, quum uirginem interrim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduum à Machlyensibus in Scythiam usq; peruen-
sus est uiam : statimq; equus eius ubi destitisset à cursu, paulisper astans exanimatus est. Porro Macentes Arsacone Mazæam in manum dans : Accipe, inquit, à me quoq; id quod sum pollicitus. At illo ad insperatum spectaculum stupefacto, gratiasq; agente : Desine, inquit, Macentes, ac noli me alium à teipso putare : nam mihi profecto gratias agere ob hæc quæ feci, perinde est, ac si sinistra mea gratias agat dextræ, quod uulnera te sibi subministravit, atq; officiose curam egit egrotantis. Ridicula nimirum, & nos fecerimus, si iamdudum commissi, & quatenus licet in unum conflati, magnum adhuc esse credamus, si qua pars nostri officiose quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit, quum pars sit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc quidem modum Arsacone gratias agenti, Macentes respondit. Ceterum Adyrmachus ubi sensit insidias, non perrexit ire in Bosporum : iam enim Eubiotus rerum potiebatur accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuersatus : uerum in patriam reuersus, contractis ingentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiam : pauloq; post irruit, & Eubiotus, cum Græcos undecunque
h 4 poterat

poterat secum ducens, tum Alanos, & Sauramatas ac-
 cersitos, utrinq; uicies millenos. Coniunctis autem co-
 pijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta milia con-
 fecerunt, atq; ex his tertia pars equites sagittarij. Nos
 autem (nam, & ipse ad hanc expeditionem contuleram,
 addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equi-
 tes ad plenum instructos centum) contractis haud multo
 minus triginta milibus, unâ cum equitibus operieba-
 mur insultum, ductore Arfacoma. Vt autem admouen-
 tes illos conspeximus, contra duximus agmen præmis-
 sis in hostem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset
 pugnatum, tandem cessere nostri, interrupta phalan-
 ge. Postremo in duo dissectum est uniuersum agmen Scy-
 thicum: pars subduxit sese, non omnino palam uicta, ue-
 rum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Ala-
 ni ad multum tempus insequi non auderent: partem al-
 teram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac
 Machlyenses, undequaq; cedeabant, confertim iaculis
 emissis, atque sagittis, sic ut uehementer laboraretur à
 nostris, qui tenebantur obfessi. Et iam pleriq; arma pro-
 iecerant, quorum in numero forte erat Lonchates, &
 Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante
 alios sese periculis obijciunt. Hic quidem adusto reme-
 re, puta Lonchates: Porro Macentes securi sauciato
 capite, tum conto in humerum impacto. Quod simul-
 atq; sensit Arfacomas, quum in altero agmine esset no-
 biscum: turpe ratus, si desertis amicis non adesset, sub-
 ditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere
 coepit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim ani-
 mi non

mi non sustinuerint, sed uiam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoque in ceruicem gladio, ad zonam usque dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis acies Machlyensium, paulopost, & Alanorum: Denique cum his Græci quoque. Atque ita redintegrato prelio, nos superiores extitimus, diuque sumus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit. Postero die ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atque amicitiam orarent. Bosphorani duplicatum tributum penitus sese pollicebantur: Machlyenses obsides daturos se confirmabant. Alani ita eam inuasionem compensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibuscum multo iam tempore nobis fuerat simultas. His de rebus auditis suffragijs, imprimis autem Arsacome, & Lonchata: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu suo moderantibus. Huiusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorum causa facere. **MNES.** Tragica prorsus, ô Toxari, fabulisque similia. Et propitius sit Acinaces, & Ventus, per quos irasti: si quis ista non credat, non admodum reprehendendus esse uideatur. **TOXA.** Et uide, uir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiatur. Quanquam non me deterrebis non habendo fidem, quo minus, & alia his consimilia referam, que nouerim à Scythis esse gesta. **MNES.** Tantum ne longum facias, uir optime, neque usque adeo admissis, uagisque utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scythiam, Machlyanamque percurrens: deinde in bosporum

h s disce

discedens : postremo rediens prorsus abutare silentio meo. T O X A. Parendum tibi & hanc præscribenti legem, dicendumq; paucis, ne fatigeris una nobiscum, audiendo circumcursitans. Quin magis ausculta, quæ in me ipsum amicus Sisinnus nomine præstiterit. Quum enim Athenas relicta patria proficiscerer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe disita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autem Sisinnus, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è naui subduxissemus, eminus, nihil suspicantes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognito quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant, uel hospitem, ueriti ne plerisque sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublato esse Daricos quadrigentos, tum uestium permultum, ad hæc tapetia quedam, deniq; quicquid habueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciundum, c. nnum rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis, statim demerso in ilia acinace, uitam fugere, priusquam ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sisinnus consolabatur, obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die baiulandis è portu lignis allata mercede uictum suppeditauit:

dituit: mane autem obambulans in foro, pompam quandam aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum uiritim lecti, ut mercede proposita singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negocij conditiones audisset, accedens ad me: Caue post hac inquit, Toxari, ne te ipsum pauperem dixeris: si quidem tertio abhinc die diuitem te reddidero. Hæc ait, atque interea ægre parato uictu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus, et ipsi: etenim assumptum me duxit in theatrum, tanquam ad iucundum aliquod, nouumq; spectaculum Græcorum. Ergo ubi consedissemus, spectabamus. Ac primo quidem fræ partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitatæ, partim in homines quosdam uinctos emisse, nocentes quospiam, ita ut conijciebamus. Vt autem prodierunt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuvene quodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam uelit cum hoc singulari certamine congrredi, prodeat in medium, præmium pugne accepturus drachmarum decem milia. Ibi protinus assurrexit Sisinnes defiliens, polliceturq; se dimicaturum, simulq; poscit arma. Tum acceptam mercedem, decem milia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unâ proficiscemur, suppetetq; comneatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus munivit: At galeam nequaquam imposuit, sed nudo consistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus accepit,

accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis deflueret. Ego interim iam metu premortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq; : ita ut protinus ad pedes illius procumberet. ille fessus, & ipse uulnere, mortuo incumbibat: parumq; aberat, quin ipse quoque efflaret animam. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidem, hodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe non apud Machlyenses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amastriani, qui de pugna Sifinnæ memorant. Finem iam faciam: si tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquando Abauchas hic in Borystenensium ciuitatem secum adducens, & uxorem, quam unice diligebat, liberos duos, alterum quidem masculum lactentem, altera uero erat puella septem annos nata. Erat autem peregrinationis comes, & huius amicus Gyndanes, atq; is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidem posset præ cruciatu. Itaq; noctu dormientibus illis (nam forte in coenaculo quodam diuersabantur) ingens ortum est incendium, omniaq; circumclusit, iamq; flamma undiq; domum circumdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulsa uxore, quæ inherebat, iussaq;

saq; ut ipsa sese seruaret, amico in humeris sublato descendit, perumpensq; exasit, ita ut nequaquam incendio lederetur. Vxor infantem baiulans consecuta est, monens puellulam, ut sese consequeretur. Ea uero semiuista, abiecto ex ulnis infante, uix exilijt è flamma. Deinde puella unà cum illa ueniens, penè, & ipsa extinguita est. Post hæc cum probro obiectaret quispiam Abauchæ, quod desertis liberis, atque uxore, Gyndanem extulisset: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquam difficile: tum incertum, an hi boni sint futuri: porò amicum diu fuerit, priusquam inueniam talem, qualis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis est exploratus. Dixi Mnesippe, è pluribus his quinque propositis: iam tempus est pronunciari, utri nostrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus est iudex? M N E S. Nemo. Neq; enim constituueramus narrationis arbitrum. Sed scin quid agemus? Quandoquidem in presentiarum, nullo proposito scopo, sumus iaculati: de integro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter succubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quando tu amicitiam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam esse mortalibus possessionem hac præstantiorem neque pulchriorem: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lingua, unaq; dextera, binas uterq; habituri: atq; insuper oculos quoq; quaternos, pedesq;

quater

quaternos: in summa, duplicia omnia. Eiusmodi namq; quiddam est, cum duo tresq; copulantur amici, qualem Geryonem scriptores depingunt, senis manibus, ternisq; capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gererent: ut dignum est his, qui amicitia coniuncti sunt. TOXA. Probe dicis, atq; ita faciamus. MNES. Verum neq; sanguine opus est Toxaris, neq; Acinace, qui nobis amicitiam confirmet. Hec enim confabulatio, & quod eadem amamus, id multo certius est calice illo quem bibitis: propterea quod huiusmodi non obligationem, sed animum postulare mihi uidentur. TOXA. Placent ista, iamq; amici atq; hospites sumus: tu mihi hic in Grecia: ego tibi, si quando in Scythiam perueneris. MNES. Nimirum ut sis sciens, nequaquam me pigeat uel longius etiam proficisci, si tales amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxari ex tua oratione conijcio.

REVERENDO IN CHRISTO
 Patri ac domino, D. Renato episcopo
 Carnutensi, Erasmus Ro-
 terodamus S. D.

QUAM multis modis compertum haberem, ornatissime pater, quam candide de meo ingenio, meis tum sentias, tum predices, uir alioqui naris emunctissime: Iamq; ad Italicum iter accincto, per itineris comites non liceret celsitudinem tuam interuifere: ut esset tamen interim quod te tui Erasmi comone faceret, Luciani pseudomantem nisi: sceleratissimum quidem illum, sed quo non alius sit utilior

utilior ad deprehendendas coarguendasq; quorundam
 istorum imposturas, qui hisce quoq; temporibus uel ma-
 gicis miraculis, uel ficta religione, uel adsimulatis con-
 ditionibus, alijsq; id genus prestigijs, uulgo fucum face-
 re solent. Eum igitur leges, uti spero, non modo cum fru-
 ctu aliquo, uerum etiam summa cū uoluptate, propterea
 quod intelligam te, licet præter generis claritatem, fortu-
 ne splendorem, muneris auctoritatem, serijs illis ac tetri-
 cis studijs absolutum, non solere tamen admodum ab his
 etiam elegantioribus Musis abhorre: ex huiusmodi lu-
 sus nec inamœnos nec infrugiferos arduis negocijs liben-
 ter intermiscere. Porro quicquid est, uel nigri salis, quem
 homo tribuunt, uel candidi, quem Mercurio ascribunt,
 id omne in uno Luciano copiosissime reperiās licebit.
 Carnutensis oppidi, tam splendidum profecto, tamq; cele-
 bre phanum, fulmine conflagrasse, dici non potest quàm
 fœram acerbe. Bene uale in reditum ex Italia nostrum.
 Lutetia, Anno M. D. V.

LUCIANI ALEXAN-

DER SEV PSEVDONANTIS,

D. Erasmo Rot. interpr.

V quidem charissime Celse, leuem for-
 te quandam ac facilem provinciam
 tibi mandare uideris, cum iniungis
 ut Alexandri Agonotichite imposto-
 ris uitam, commenta, neque non au-
 daciam præstigijsque libro complexus, uolumen ad
 te trans

te transmittam. Verum si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto non minoris sit negocij quam Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis prodere: tantus fuit scelere, quantus ille uirtute. At tamen si candide, ignoscenterq; legere uoles, et quod narrationi deerit, id ex te imputare atq; addere: conatum hunc te autore capeffam, et Augiæ bubilæ si non omne, at certe pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immensitas fuerit finis uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere poterint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ literarumq; monumentis tradi uirum longe sceleratissimum: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam, et amplissimo theatro spectari à simijs, aut uulpibus discerptum: quanquam si quis hoc crimen nobis impeggerit, poterimus, et ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoq; responsurus est. Nam is quidem Tillibori latronum crudeliorem latronem memoriæ prodemus, quipæ latrocinatus: neq; qui Minyam tantum, aut Idam sit grassatus, neq; paucas quasdam Asiæ partes, uidelicet desertiores

desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominē, effigiem eius quoad potero proxime uerbis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim et hoc tibi representem, procerus erat, et aspectu decorus, planeq; specie diuina quadam ac maiestatis plena, colore candido, barba non admodum hirsuta, coma partim natiua tectus, partim apposititia: sed hac adeo scienter efficta, ut uulgus ferè non sentisceret imitatum ascititiamq; esse. Oculi uehementer acres ac uersatiles, tum diuinum quiddam relucentes. Vox dulcissima, pariterq; clarissima. In summa quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Ceterum mens, atque animus, o malorum depulsor Hercules, et auersor tristium Iuppiter, seruatoresq; DioscURI, in hostes potius contingat incidere, quam cum eiusmodi quopiam habere commercium. Siquidem ingenio, solertia, acumine longe præstabat ceteris mortalibus. Tum curiositas docilitas, memoria, et ad disciplinas ingenij felicitas, horum unumquodq; suprâ quàm dici possit, illi suppetebat, quibus tamen pessimâ in partem est usus. Et quū haberet arma tam egregia sibi supeditata, illico nimirum omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit, uel superior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, Sostrato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimēq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimulabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidē sapiens

piens, ac mente diuina: ceterum si huius etate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed heus tu per Gratiā, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si quis deterrima quæq; et probrosissima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haudquaquā fidē perinde ut ueris habuerim) si quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulā adæquent Alexandrinæ uersutiae. Prorsum enim imaginare mihi, et cogitatione fingere, quā maxime uariam ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs confusam, promptam, audacem, uersatilem, et ad efficiendum, quæ cogitasset nullum refugientē laborē, appositam ad persuadendū, cuiq; facile fides habenda uideretur: tum quæ mire simularet optima quæq; ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primum igitur nemo cū illo cōgressus est, qui non hac cum opinione discesserit, ut cum mortalium omnium optimum equissimumq; : præterea simplicissimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus, quum nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret animum. Ita quum esset adolescentulus adhuc, formosus admodum, etate uidelicet tenera, ac uelut herbescente : id quod licebat partim è stipula conijcere, partim audire ex his qui ita prædicabant : passim sese prostituebat, ac mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitū fuisset. Inter multos autem incidit in hunc amans quidem præstigiator ex eorū numero, qui magiam et diuinas incantatio

tationes profitentur, tum illectamenta ad conciliandam in amoribus gratiam, malorum immisiones in hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hæreditatũ successiones. Hic ubi conspiceret bene ingenia, tum puerũ, atq; ad subministrandum arti negotioq; suo propensissimum: utpote qui non minus illius adamaret maleficium, quàm ipse huius formam: erudit eũ, semperq; deinceps pro adiutore ministroq; est usus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum scilicet agebat: didicerat autẽ apud Thoonis Aegyptij coniugem:

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa. Quorũ omnium successor hic, atq; hæres factus est. Porro doctor ille, & idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cum egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Vides quam è schola tibi hominem refero? Verum ubi iam barba plenius esset Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egestatem reductus, deflorescente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annalium scriptore uiro, qui in certamina descendunt omnium ingenij longe sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circumibant, imposturis ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem opulentam natũ sunt, natu quidem grauiorem illam, quàm ut amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiamdum amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc

ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt cōsequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à paucis, ijsq; obscuris, et humilibus incolitur. Ibi quum conspicerent immanni magnitudine dracones placidos admodum ac māsuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, et cum pueris unà cubarent, et calcantes ferrēt, neq; cōmouerentur, si quis stringeret, premeretq;: deniq; perinde, atq; infāntes lac è papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illā de Olympiade fabulā increbuisse: quum Alexandrum cōciperet, huiusmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati sunt ex his serpentibus unū, qui esset pulcherrimus, obolis sanè paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iam bellū oritur: nimirum quum duo facinorosissimi, et immanni audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem inijssent, facile perpenderunt hæc duo potissimū in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metū: quorum utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico ditesceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam: quā maximè necessariā esse, summeq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarum, et Branchydas: nimirū hominibus per hos quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupiētibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aureosq; dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultroq; ac citro agitassent, uisum est uaticinium

cinium oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabant se protinus diuites: atque felices fore. Quod quidem negotium magnificentius etiam illis successit, quam expectauerant initio, et uel spe melius euenit. Hinc iam spectare coeperunt: primum quidem de loco, deinde quonam exordio, quauē ratione negotium oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionē à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ, Bithyniæq; confinē, neq; longe disitam, ab Asia Galatiæq; cunctis item imminentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexandert: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negotiorum auspicationē, aggressionemq; hominibus opus esse crassis et stolidis, et qui uideretur admissuri: cuiusmodi Pæplogones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murum incolunt, nempe superstitiosos plerosq; ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secum adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inbient, et perinde ut cœlitū quempiam intueantur. Hac de re quum controuersia nōnihil inter illos fuisset, tandem uicit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum uisum est hac parte habere nōnihil ipsis cōducibile) in Apollinis templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimum, areas defodiunt tabellulas, quæ dicebant, breui admodū Aesculapium unā cum patre Apolline in Pontum aduenturū, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum essent de industria repertæ, facile effecerūt, ut hic rumor in omnem usq; Bithyniam ac

Pontū dimanaret, multo autē ante alios in Aboni mū-
rum: nam hi protinus statuerant etiam templū erigere,
iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chal-
cedone relictus, Cocconas ancipitia quædam, atq; ambi-
gua, obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulo post
diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demor-
tui locum accersitur Alexander, ac succedit iam coma-
tus, cæsariæq; promissa, tunicam indutus purpureā albo
intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem te-
nens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere
prædicabat. At perditissimi illi Paphlagonēs quum am-
bos illius nossent parentes obscuros, atq; humiles, tamen
oraculo crediderunt ita canenti:

Persides genere gratus Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinosus erat, ac natura mu-
lierosus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam usq; in Ale-
xandri matrem sit incitatus, illectusq;. Repertū est aliud
oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam

Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit

Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita

Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,

• Qui ueniet laturus opem mortalibus aegris.

Alexander itaq; multo post in patriam irruens cū eius-
modi Tragedia, conspicuus erat ac splendidus: quū in-
terim furore afflatus sese nonnunquā adsimulabat, ore
spuma completo: id quod ille facile efficiebat radicule
ca est

(ea est herba lauādis lanis idonea) radice cōmāducata. Ceterum illis diuinum quiddam, ac formidādum spuma uidebatur. At multo antea sibi finxerant, parauerantq; è linteis confectum draconis caput, quod speciem quādam humanam prae se ferret, colorum fucis mire adsimulatum, quodq; pilis equinis os et aperiret, et clauderet. Tum lingua (sicut est draconum) bisulca atra prominēbat, quae et ipsa pilis agebatur. Porro Pelleus ille draco iam pridē erat in promptu domiq; alebatur : quū res postularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partem Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulae. Iam uero ut erat maturum aggredi, tale quiddā machinatur, noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effossa. Constiterat autem in eis aqua, siue quod ea indidem alicunde destillauerat, siue quod ex aethere deciderat: illic ouum antea excauatum deponit, quod quidē intus occultabat foetum recens editum serpentis. Id quū alte demersisset in abditas luti cauernas, rursus illinc discessit. At mane quum in forum profiliisset nudus, nisi quod subligari circum pudenda tectus erat, eoq; inaura totum falcem illam gestans, simulq; solutam uentilans, iactansq; comam, eorum more, qui à Cēbele deorū matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur : conscensa sublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam esse praedicans, quae mox deum propalā esset ostensura mortalibus. Porro qui aderant (nam concurrerat uniuersa propē ciuitas) unā cum mulieribus, senibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilq;

significantes, cuiusmodi sint Hebræorū, aut Phœnicum,
 attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorū
 quæ dicebat, nisi solum hoc, quod Apollinem Aescula-
 piumq; passim admiscebat. Sub hæc ad institutum tem-
 plum curriculo fugiebat, accedensq; ad fossam ac fon-
 tem illum quem iam ante conditum oraculum præstru-
 xerant : ingressus aquam, magna uoce canebat laudes
 Apollinis et Aesculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac
 felix in ciuitatem adueniret. Deinde phialam postulat,
 eam porrectam à quopiam, facile immergens, unā cum
 aqua lutoq; haurit, et ouum illud in quo nimirum ille
 deum concluderat, candida cera, cerussaq; commissuram
 operculi ferruminans. Id quum manu cepisset, afferma-
 bat iam Aesculapium tenere sese. Interim illi stupidis de
 fixisq; intuebantur oculis, expectantes quidnam esset fu-
 turum postea, iamdudum admirantes ouum in aqua re-
 pertum. Porro posteaquam fregisset idem caua uola cō-
 pressum, ac serpentis illius factum exclusum excepisset,
 simulatq; mouentem hunc sese conspicerent ij qui ad-
 rant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tolle-
 bant, deumq; cōsalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam
 esse dictitabant. singuliq; affatim uotis implebantur, the-
 sauros, opes, prosperam ualetudinem, aliaq; id genus ab
 illo flagitantes bona. Hic ille rursus cursim sese domum
 abripuit, unā secum asportans modò editum in lucem
 Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat na-
 scantur homines: atq; eum non ex Coronide per Iouem:
 id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex
 cornice, uerum ex ansere progenitum. Populus autem
 uniuer

*uniuersus conſequebatur, omnes afflati deo, atq; ob ſpes
 anima conceptas furore correpti. Interdium igitur ſe domi
 continebat, ſperans fore, id quod & euenit, ut fama per=
 moti, Paphlagonũ pars maxima cõcurreret. Ergo poſtea
 quàm urbs ita eſſet hominibus reſerta, ut iam redundaret:
 ſed quibus omnibus iam tum cerebrũ, tum cor eſſet exem=
 ptum, nec ulla parte ſimiles uiderẽtur uiris pane uictitan=
 tibus (ut loquuntur poẽtæ) uerũ qui præter ſolam figura=
 ram nihil à pecudibus diſtarent: in ædiculis quibuſdam, in=
 lecto reſidẽs, eo uidelicet ornatu, qui uatem mire deceret:
 imponit in ſinum Pellæum illum Aeſculapiũ, qui quidem
 erat, ut dictum eſt, maximus pulcherrimusq;: Hunc totum
 ubi collo circumdediſſet, caudam foras prominere ſinens
 (erat autem ingens adeo, ut cum per pectus illius effun=
 deretur, pars tamen humi traheretur) ſolũ autem caput
 ſub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ſerente: lin=
 teaceum illud draconis caput, altera in amictus parte con=
 textum ostendebat, quod prorſum illius eſſe draconis ui=
 deretur, qui à pectore prominebat ſcilicet. Iam uero mihi
 cogita, ædiculas non admodum illuſtres, nec ad ſatietatem
 uſq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenariũ,
 quiq; alijs ex locis alij concurriffent, tũmultuantes: ac
 prius etiã quàm iſta uiderent, mente attoniti ſtupefactiq;,
 deniq; ſpebus illis ſublatis: quibus ingreſſis, non mirũ ſi res
 uſa eſt portẽtoſa, uidelicet ex modò puſillo ſerpente, in=
 tra pauculos dies tam immanẽ extitiſſe draconem huma=
 na ſpecie, atq; cum inſuper manſuetũ, tractabilemq;: Pro=
 tinus autem ad exitum properabant, & priuſquàm exa=
 ctius eſſent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui
 i 3 ſemper*

semper ingrediebatur. Porro è regione ianuae, per quam intrabatur, patefactum erat et aliud ostiũ, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddam et Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauitè iam ægrotaret : illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis, et ineruditis, si delusi sunt, quũ draconem manu contingerent : nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent : quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certe Epicurum Metrodorum uel, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinā aduersus hæc, atq; id genus alia, mentem obtineret : qui nullo pacto crederet, quiq; uel quid esset rei, coniecturis colligeret: uel si uiam etiam, modũq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugerè quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: ceterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluit tum Bithynia, tum Galatia, Thraciaq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulopost eundem contrectasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant
ad hæc

ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomē etiam inditum: nam Glycō appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles. Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hætenus omnia fuerant excogitata, responsa quoque redderet ijs, qui requisitiuissent: diuinaretq;, accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris Amphiarei interitum, posteaq; quàm ille inter Thebanos extare desisset, patria pulsus, atque in Ciliiciam profectus, haud incommode rem gessit, quum Cilibus euentura prædiceret, binos obolos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, cuiusq; rei diem quendam certum præloquutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maxime discere uellet, id in libello conscriberet, eumq; siniculis obuinctum, cera argillaue, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatus cor-tinæ) ordine per præconem ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunq; de re quis esset sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum idiotis

idiotis, quibusq; neres essent mucco obsita, minimeq; emuncta, prodigiosum, planeq; incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset commentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque sciscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata responderebat. Deinde rursum obuincta, obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebāt. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sane quam diligenter obsignata signis, imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quò uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceram partem quæ post signum hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset rursum calefactam ac ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat. Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera & mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; sic cum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus perlectis, impositæ ceræ denovo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mirè effectum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta cera,

gera, mollem adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccessit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti consueuerat. Sunt præter has & aliae complures uiae, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxime quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere queant, si quis in eis euoluendis uersetur, abunde multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq;, non mediocri ad eam rem utens ingenio, arteq; negotium reddens probabilius, dum alijs obliqua quædam, & ambigua respondet ad ea quæ præponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc draculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atque efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmidēs ab illo probabantur, id est nomen confictum emplastri urfino adipe confecti. Porro spes, rerumq; successus & incrementa, neque non hereditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uates meus Alexander me rogabit, proq; uobis uota faciet. Denique merces erat unicuique responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero pusillum, aut exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos ad septuaginta, aut octoginta milia redierit, usq;

rit, usque adeo auidis, & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Ceterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursus ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis & alios habebat secum adiutores, & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruarent, qui scriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuique pro dignitate, meritoque; lucrum impartiebatur. Ad hæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famam eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere, reuocareque; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurreretur igitur undiquaque, magnoque; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaque; duplicata, prophetae, discipuloque; dei. Iam enim & tale quoddam oraculum exierat:

Muneribus decorare meum uatem, atque; ministrum

Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plerique, quibus mentis plusculum inerat, non secus atque ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illam, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamque; paulatim in oppidis deprehenderetur uersa præstigiatura, fictusque; fabulae apparatus: horrendum quiddam in eos edidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererentur in sese turpissimè maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellent

uellent propiciū habere deū. Porro super Epicuro
huiusmodi quoddam oraculum prodidit: Sciscitanti cui-
piam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, in-
quit, compedibus uinctus in coeno desidet. Et adhuc mi-
raris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cum
uideas interrogationes adeuntium, quā sint pruden-
tes, quāq; eruditæ? Modis autem omnibus bellum erat
illi cum Epicuro seuum, & irreconciliabile, idq; iure o-
ptimo. Nam cum quo tandem iustius bellum gerat, homo
prestigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris ini-
micissimus, quā cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum
naturam perspectam haberet, qui que unus quid in his
esset uerum uideret? Nam Platoni, Chrysippo, aut Py-
thagore erat amicus, atq; alta cum illis pax intercedebat:
At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum)
erat illi plurimum inuisus, atque id merito: quippe qui
hec omnia ridicula ac ludicra duceret. Quam ob cau-
sam inter urbes Ponticas Amastrin in primis habebat
exosam, eò quòd acceperat eos, qui cum Lepido erant,
alios item horum consimiles quā plurimos ea in ciui-
tate uersari. Neque unquam Amastrino cuiquam oracu-
lum reddidit: quin ubi conaretur etiam fratri pro consu-
lis respondere, deridicule profecto discessit, cum nec ipse
quemadmodum idoneum oraculum fingeret inueniret,
nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam
cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet præscri-
bere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet,
hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat
 ijs qui uellent, haud totum tamen, sed caudam potissimū,
 ac reliquum corpus oculis exponens: caput uero ne uide
 ri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis e-
 tiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese
 exhibiturum ipsum deum loquentem, citraq; interpretem
 edentem oracula. Deinde non magno negotio, gruum
 arterijs contextis, ac per lineū illud draconis caput, quod
 erat arte adsimulatum, insertis, alio quopiam per has fo-
 ris insonante, responsitabat ad ea quæ proponebantur,
 uoce nimirum per linteaceum illum Aesculapium ad au-
 res promanante. Huiusmodi responsa αὐτοφωνα diceban-
 tur, id est, ipsius uoce reddita: neque quibuslibet, neque
 passim dabantur, uerum splendidis modo atque opulen-
 tis, & qui grandia largirentur. Itaq; quod Seueriano red-
 ditum est super expeditione in Armeniam suscipienda, ex
 Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius
 regionis, sic ait:

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
 Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
 Vertice ferta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquam uecors ille Gallus persuasus, incursio-
 nem fecisset, euenissetq; ut unā cum exercitu caderetur ab
 Othryade, hoc oraculum à monumētis sustulit, atq; aliud
 in eius locum substituit huiusmodi.

Agmē in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc.
 Ne tibi foemineis uir amictus uestibus, arcu
 Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.
 Siquidem & hoc interim callidissime fuerat commentus,

ut po

ut posterioribus substitutitijsq; responsis, ea quæ perpe-
râ maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim
ægotis priusquam morerentur, prædixerat fore ut reua-
lescerent: quibus morientibus, alterû oraculum illico pa-
ratum erat, quod superiori diuersa caneret.

Postbac desine opem morbo petere exitiali:

Mors etenim manifesta, nec cuitare licebit.

Porro cum non ignoraret, qui in Claro, ac Didymis,
Malloq; responsa ferebât, ipsos quoq; huiusmodi: quadâ
arte diuinâdi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos,
plerosq; consultores ad illos remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus.

Et rursus.

Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras.

Et iterum.

Mallon abi, Amphiloichi quærens oracula uatis.

Et hætenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usque
ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; desi-
gnauit. Vt uero, & in Italiam oraculi fama perman-
uit, inq; ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium
erat, qui non alius alium antecuertere studeret, dum hi
quidem eò proficiuntur ipsi, illi uero intunt, potissi-
mum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep.
pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Ruti-
lianus, uir aliàs quidem honestus ac probus, tum complu-
ribus in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui
in his quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui
prodigiosa quædâ de illis essent persuasa, adeo ut sicubi
lapidem uel inunctum, uel coronatum conspexisset, con-
tinuo

tinuo procideret atque adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac leta ab illo postularet. Hic igitur simulatque de oraculo inaudisset, parum aberat quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolarit: alios autem post alios eò legabat. Porro qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facile decepti, domum redibant, referentes partim quæ uiderant, partim tanquàm uidissent, audissentq;: permulta insuper accumulantes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaque senem infelicem, & in uehementem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, concitauitq;, quàm plurimis item aulicis expauesactis, atque attonitis. Qui protinus, & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porro Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti non solum renuntiarent oracula, uerum etiam dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oraculo, deq; ipso mētirentur. Excogitabat autem ter scelestus ille quiddā neutiquàm inscitum, & ingeniosius, quàm ut in uulgarem competat latronem. Etenim resignatis libellis, ac perlectis: si quid offendisset in ijs, quæ proponebantur, ita scriptum: ut cū periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat: neque remittebat, quo uidelicet obnoxios, ac propemodum seruos obmetum

metum sibi redderet eos, qui miserant: quum in mentem illis ueniret, cuiusmodi de rebus consulissent. Intelligebat autem esse consentaneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiusmodi rogationes essent proposituri. Ab his munera quàmplurima ferebat: quippe qui non ignorarent sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis commemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto, qui iam per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quem instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregieq; canentem prælia uitem.
Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quid hærebat: nec habebat quod incusantibus responderet: oraculo uidelicet ita re præsentis confutato. At Rutilianus optimus ulro occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminem quidem è uiuis adolescentulo deligi præceptorem, sed Pythagorã potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibuscum credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro nitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,

Deinde is qui nunc es: post fax phœbea futurus.

Ostoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interiit, in insaniam uersus, haud expectato dei promisso, quanquam hoc quoq; oraculum ex Autophonis erat. Eidem item de uxore ducenda per-

contanti, aliquando incunctanter ac palam respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habebat, è Luna sibi susceptam fuisse. Lunā enim ipsius amore captam fuisse, quum dormientem aliquando conspexisset: nam id illi familiare est, & formosos somno sopitos adamare. Porro Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias conficit, sponsus iam sexagenarius, concumbitq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis placās: iamq; sibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hæc excogitabat, & in omnes Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendam esse pestilentiam, incendia, terræ motus: se certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quum pestilentia increbuisse, unum quoddam tale oraculum, Autophonon, & hoc quoquò uersum gentium prodiderat, unico carmine comprehensum,

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atque hunc uersiculum uidere erat passim pro foribus descriptum tanquam aduersus pestilentiam remedio futurum, Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quod fortuna quadam sic accidit, ut ea domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimum desolarentur. Neq; uero me putes illud dicere, carmen in causa fuisse ut interierint, uerum casu quodam ad hunc modum accidit. Et haud scio, an pleriq; freti carmine, negligentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestem præter ora

ter oraculum adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnantes haberent, & intonsum Apollinem telis pestē propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione quāmplurimos Romæ constituerat, qui sibi qua quisque mente esset, indicarent: ac priusquam oraculum adijssent, illi significarent quid nā essent percontaturi, quidque potissimum cupere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atque hæc quidem, & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nam præter hæc, & initiationes quasdam instituerat, tædarum per manus tradendarum gestationes, & sacrorum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidem die Atheniensium ritu, denuntiatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorum explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credunt, & parent, sacris feliciter initientur, Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteque: Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas. & Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deique exortus. Porro tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idque ex re, propterea quod facies quædam incenderentur, Postremo loco, Lunæ atque Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uero facem gestabat, mysteriaque agebat Endymion Ale-

xander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autem in eum è tecti fastigio, tanquàm è cœlo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsân nonnihil, & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopost rursum introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem bene canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagonæ, Carbatinis calceati, plurimum allij-
nidorem ructantes, Io Alexander. Porro subinde inter gestandas tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatū, aureū apparebat: pelle, sicuti conijcio, inaurata circumdata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaque quum duobus quibusdam ex eorū numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uertetur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureum, an alium Pythagorico illi consimulcrī, atque eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq; oriturq; uicissim.

Vatis at est animus diuina è mente profectus.

Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus.

Porro

Porro quum cunctis alijs denuntiaret, ut à puerili cōcubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoque anno mitterent, qui deo dicarentur, cuiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos, & etate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinem abutebatur, modis omnibus in eos debacchari solitus. Præterea legem quoq; cōdiderat, ne quis maior annis octo- decim sese admoto ore complecteretur, ne'ue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis etate, formaq; floridis osculum dabat: atque his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atque in hunc modum uecoribus, ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutens. Quin magnum quiddam, cunctisq; optandum uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo non ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domum influxurum esse. Erant insuper, atque eæ non paucae, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Labet etiam dialogum tibi referre Glyconis, & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conijcias licebit. Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis, Tij, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inquit, mihi rex Gly-

con, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Nū alius ab illo priore? quid ais? Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atq; oracula redditurus? Ad millesimum tertium. Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidē oportet, & barbaros meo conuictu, meaq; præsentia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiuntur Apolline, an uana sunt quæ illic eduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quæsieris, nefas enim. Caterum ego quis tandē post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atque hæc Glyconis cum sacerdote confabulatio. Postremo, & oraculum carmine comprehensum edidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido:

Ne pare Lepido, namq; huic fatum instat acerbum. Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirum ut artificem ac sapiētē, suis artibus atq; imposturis hostē, atq; insensum. Itaq; ex Epicureis quempiam, ausum se multis præsentibus coarguere, propemodum in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara voce dicebat: Tu nimirū Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Gata-tiæ præfectū capitis accerferet, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolumisq; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestiis traditi perierunt. Porro huiusmodi quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduerso in Aegyptum nauigasset,
ad inunda

ad inundationem usq; subducto nauigio : persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaq; dū diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti graßabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renuntiantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hæc adest adolescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, quod coargueretur, neq; ferens approbatam sibi uanitatem, iussit ut qui adessent, lapidibus illum impeterent: alioqui, & ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent, Demonstratus quidam, qui diuersabatur in Ponto: primus hominem sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum inter tam multos insanientes, scire esse, atque à Paphlagonum stultitia malum sibi accersere? Et illi quidem hæc euenerunt. Ceterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerant (nam id fiebat pridie quàm responsa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, si cuiquam illorum ex adyto respondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neq; tacto quisquam excipiebat, neque igni, aqua'ue imperiebat: uerum erat illi solum aliud aliò uertendum, tanquam impio, deorumq; cōtemptori, atq; Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauißimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus peculiare Epicuri sententias, librum

(ut scis) longe pulcherrimum, summam Epicureæ disciplinæ decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulis exussit, tanquam autorem ipsum exureret scilicet, ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem edito.

Edico decreta senis comburere cæci.

Haud perpendit scelestus ille, quantum adferret is liber commoditatum ijs, qui in eo legendo uersarentur, quantamq; illis quietem, tranquillitatem, libertatemq; pareret: propterea quod à pauoribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem infereret, plañe lustraret animum, non tæda quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multo impudentissimum. Quum iam non mediocrem in regiam aditum sibi patefecisset, inq; aulam Cæsaream, præsertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellum quod in Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco cum Marcomannis, & Quadis conferente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis, sed præstat ipsum oraculum referre:

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri

Immisisse duos Cybeles edico ministros:

Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus ær.

Florum atq; herbarum bene olētum, moxq; futura est

Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leonēs quidem simulatq; in hostium regionem enatassent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, subus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consequuta, uiginti ferme milibus simul extinctis. His consimilia sunt ea, quæ in Aquileia contigerant, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam responsionem, Cræsoq; redditum oraculum, frigide sanè detorsit: dicens deum quidem prædixisse uictoriam, haud tamen explicuisse, utrum Romanorum esset futura, an hostium. Tandem quum plurimi iam eam in urbem confluerent: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum, qui ad oraculum uentitabant, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictum erant necessaria, communi scitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnum appellabatur. Siquidem libellus indormire solet, ut aiebat ipse, deinde: tanquam in somnio diuinitus edoctus respondebat: nihil certi tamen. Sed ambigüe plerunq; ac confusim: maxime si quos libellos conpexisset, accuratius, atque obseruantius obsignatos. Ad hunc enim modum citra ullum resignandi periculum, quicquid temere in mentem uenisset, suscribebat: ratus, & hoc ipsum oraculis conuenire. Erant autē ad id nonnulli constituti interpretes, qui mercedem non exiguā colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarentq; atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpretum quisq; talentum Atticum pendebat Alexandro. Nonnunquam, quum neque consuleret quisquam, neq;

neq; missus esset aliquis: imò quum ne esset quidem huiusmodi quippiam: tamen oraculum edebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quare tuam qui tectus in adibus, ac te
 Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
 Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
 Ipse cui solus suasisti hæc omnia demens.
 Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
 Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
 Quin ijdem tibi iam pridem letale uenenum
 (Vt neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam
 Cernere luminibus) tecte furtimq; pararunt.
 Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
 Parietem, sub cervicali condita, porro
 Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim, & autores, & loca palam audisset designari? Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio gererentur. Insuper, & Barbaris non raro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta Syriace aut Gallicè, quoties difficile erat inuenire conterraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet interualli, priusquam oraculum redderet, quo uidelicet interim per otium posset, & soluere tuto libellos, & nancisci, qui cuncta possent interpretari. Quod genus erat, & illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum:

Morphi ebargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem. Aliàs rursum, quum nec adesset item quippiam,

quissiam, neq; tale quicquam omnino contigisset, circa
carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Si quidem is
qui te misit hodie, perijt, interemptus à Diocle uicino,
accedentibus latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui
nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis. Ceterum
pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respondit. Sci-
scitato an caluus esset Alexander, quum libellos palam,
atq; accurate obsignassem, responsum nocturnum sub-
scribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rur-
sum quum diuersis libellis eandem rogationem propo-
suissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idq; alio, atque
alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à pue-
ro: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit,
peterem aduersus laterum dolorem:

Cytmide te iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi sa-
tius esset in Italiâ nauigio, an pedestri itinere proficisci,
respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret:

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum
de numero fuit, & illud: unica rogatione, proposita libel-
lo pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo,
nomen aliquod e mentitis, missis drachmis item octo:
præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille per-
suasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli,
ad unicam rogationem: ea erat huiusmodi, quando de-
prehendendus esset impostor Alexander, octo misit ora-
cula: sed quæ neque cælum (quod aiunt) neque terram
attingerent, uerū absurda, & intellectu difficilia omnia.

Quod

Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quod Rutilianum a matrimonio conatus essem auertere, suassilemque ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibi; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit,

Noctiuagus gaudet scortis, spurcoque cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisse sensisset, meque Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterum lancea, alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præfide mihi tum amico acceperam, quò me ad mare usque deducerent: accersit illico, sanè quàm comiter, multaque cum humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illum reperio: porro bona quædam fortuna, et milites unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgo facere consueuerat: ego admotus, perinde, atque osculum daturus acri morsu corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manum mancam reddiderim. Itaque qui præsentibus erant, præfocare me accedere conati sunt tanquam hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauitèr tulerant, quod Alexandrum illum, non autem prophetam compellassem. At ille oppido quàm generose obnitens compescuit illos, pollicitusque est se facile me placidum redditurum, declaraturumque quantū posset Glycon, qui nimirum, et hos qui maxime scirent ferocirentque, sibi redderet amicos. Moxque ablegatis omnibus, mecum exposulauit, negans se clam esse quæ suassilem

Rutiliano

Rutiliano. Ecquid me lasisset ut ista in sese facerē, quum possem illius opera apud illum magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem, commoditatemq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo ferem in periculo constitutus: pauloq; post prodibam, iam illi fideus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehementer erat stupenda, quod tam facile fuisset commutatus. Posthac quum iam nauigare statuissē, missis Xenijs ac muneribus permultis (eram autem forte solus cum Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præmissis) pollicetur, & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos auerterent. Etenim arbitrabar hac animo simplici, atque officiose fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremque gubernatorem Labrymanem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optimæ de euentu spes me cepcrunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipites darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac pie, atq; inculpate uixerim, haudquaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quum uxorem, & liberos habeam, homicidio manus impiare: indicans uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus, retro legit cursum: ibi forte nactus præternauigantes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bithyniâ

in Bithyniam proficiscentes, deportandi uestigalis gratia, quod in singulos pēdebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circunuallaret, atq; illi se mihi commodos, facilesq; præberent, receptus in nauigium, incolumis in Amastrim perueni: tantillum abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore, & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funē, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi struētas insidias oderam, proq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam animum, nō paucis mecum facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontoq; præsidebat nos cohibuit, penē supplicans, & obsecrans uti desisteremus. Et enim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquam posse supplicio afficere, nec si manifesto in crimine deprehendisset. Atq; ita quidem ab iracundia destiti, meq; repressi: non in tēpore rem aggressurus, cum iudicem haberem ad eum modum affectū. Sed quidē an nō, & hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare, ut Aboni murus, commutato uocabulo, Ionopŏlis appellaretur? utq; nomisma nouum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Porro cū esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, fatis decretum esse: ut annos uiueret centū, & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando perituum: nondū septuaginta natus annos interijt, uide-

licet

licet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen
 usque putrefacto, et uermibus scatens. Quo tempore si-
 mal et illud deprehensum est, quod caluus esset : quum
 medicis caput humectandum praeberet, ad mitigandum
 cruciatum, id quod haudquaquam facere potuissent, nisi
 detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tra-
 gedia, atque haec fuit totius fabulae catastrophe, ut res ui-
 deri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu ni-
 mirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut et
 epiphium uita acta dignum ei constitueretur: neque non
 certamina quadam agerentur ab ijs, qui in uaticinium
 coniuuerant, uidelicet impostoribus insignibus ac prae-
 cipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is
 pronuncicaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi succes-
 sionem capeffendam eligi, atque sacerdotali propheticaque
 corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul et Pae-
 tus, qui artis professione medicus, tum canus quum esset,
 ista faciebat, neque medico neque homini cano decora. At
 Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remitte-
 bat, ipsi sibi diuinandi auctoritatem seruans, posteaquam
 inde iam demigrauerat. Haec amice ex plurimis pauca,
 quo degustamentum hominis praeberem, scribenda pu-
 tui, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atque a-
 mico, quemque ego unum omnium maxime suspicio : idque
 pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem,
 uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac
 moderationem, uel ob uitae tranquillitatem, postremo co-
 mitatem atque humanitatem erga hos, quicum uiuis.
 Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius)

ut Epicurum ulciscerer, uirum uere sacrum, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus existerit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secum haberent consuetudinem. Denique arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nonnihil utilitatis asferre uideatur, dum quædam redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & recte sentiunt, confirmat, ac stabilit.

ORNATISSIMO VIRO D.

Christophoro Vrscuico, Erasmus Ro-
terodamus. S. D.

EQuidem hac mente semper fui ornatissime idemq; humanissime Christophore, ut à nullo prorsum initio perinde abhorruerim atq; ab ingratitudine, nec unquam istos hominis uocabulo dignos iudicarem, qui alieni in se meriti tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimauerim beatos, quibus tantum facultatis fortune commoditas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parem remetiri gratiam: beatissimos autem quibus licuisset acceptum beneficium aliquo cum fœnore rependere. Proinde cum hæc sæpenumero mecum repeterem, quantum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset (nam collatum arbitror, quicquid ita debitum est, ut haud scio utrum per fortunam, an per meipsum: certe per te non steterit quo minus acceperim) circumspectaremiq; quonam argumento possem aliquam saltem erga te memoris gratiq; animi significationem dare: neque in tanta fortune meæ tenuitate quicquam occurreret, quod ulla ex parte,

ex parte, non dicam tuis meritis responderet, sed quod uel animo satisfaceret meo : illud denique mihi uenit in mentem, ut saltem istos quosdam non inurbanos homines imitarer, qui flosculo quopiam insigni, aut alio simili symbolo misso, uoluntatis propensionem, promptiq; animi studium testificari solent : præsertim ipsi tenues erga eos, quibus neq; res, neque animus sit alienorum egens munerum. Ergo Græcanica ingredienti *μυσσὶς* (nam mus solum horti uel medijs uernant brumis) statim inter multos uaria adblandientes gratia, hic Luciani flosculus præter cæteros arrisit. Eum non ungue, sed calamo decerptum ad te mitto, non solum nouitate gratum, colore uarium, specie uenustum, nec odore modò fragrantem, uerum etiam succo præsentaneo salubrem & efficacem. Omne tulit punctum (ut scripsit Flaccus) qui miscuit utile dulci. Quod quidem aut nemo, mea sententia, aut noster hic Lucianus est assequutus, qui priscae comœdiæ dicacitatem, sed citra petulantiam referens: deum immortalem, qua uasfricæ, quo lepore perstringit omnia, quo naso cuncta suspendit, quàm omnia mîro sale perfricat, nihil uel obiter attingens, quod non aliquo feriat scommate, præcipue philosophis infestus, atq; inter hos Pythagoræcis potissimum, ac Platonici ob præstigijs : Stoicis item propter intolerandum supercilium, hos punctum ac caesim, hos omni teliorum genere petit : idq; iure optimo. Quid enim odiosius, quid minus ferendum, quàm improbitas uirtutis professione personata? Hinc illi blasphemæ, hoc est, maledici uocabulū addidere, sed hi nimirum, quorū uicera tetigerat. Pari libertate deos quoq; passim & ridet.

et lacerat: unde cognomen inditum àδύ, speciosum profecto, vel hoc nomine, quod ab impijs ac superstitiosis attributum. Floruit (uti putant) Traiani ferme temporibus, indignus, ita me deus amet, qui inter sophistas annumeretur. Tantum obtinet in dicendo gratia, tantum in inueniendo felicitatis, tantum in iocando lepōris, in mordendo aceti, sic titillat allusionibus: sic seria nugis, nugae serijs miscet: sic ridens uera dicit, uera dicendo ridet: sic hominū mores, affectus, studia, quasi penicillo depingit: neq; laegenda, sed planē spectanda oculis exponit, ut nulla Comœdia, nulla Satyra cum huius dialogis conferri debeat, seu uoluptatem spectes, seu spectes utilitatem. Ceterum si nominatim queras huius argumentum dialogi, facit id, quod semper facit: Pythagoram uelut impostorē ac praestigiatores taxat; Stoicorum fastum et sapientem barbā ridet: diuitum ac regum uita quātis sit ærumnis obnoxia docet: contrā quā expedita res paupertas hilaris, suāq; contenta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem in modum rogo, si quando tibi per tua licebit negocia frontem exporrigere. Audies enim Gallum cum hero sutore confabulantem, magis ridicule quā ullus possit χαλῶναι, sed rursum sapientius quā theologorum ac philosophorum uulgus nonnunquam in scholis magno supercilio, magnis de nugis disputat. Vale optimē atq; humanissime Christophore, et Erasmus inter tuos ascribito clientulos, amore, studio, officio cessurum nemini. Ex arce Hammensi. Anno. M. D. III.

Luciani

LVC. SOMNIVM

SIVE GALLVS, DES.

Erasmo Rot. Interprete.

INTERLOQVVTORES:

GALLVS, MICYLLVS.

MICYLLVS.

A T T E scelestissime Galle, cum ista tanta inuidentia, uoceq; tam acuta ipse perdat Iuppiter, qui quidem opibus affluentem me, ac dulcissimo in somnio uersantem, et admirabili felicitate fruētem penetrabile quiddam et clamorosum resonans expergeficeris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat pauperatē, uel te ipso longe nocentiorē. Atqui si coniectandum est, tum ē silentio quod etiam dum ingens est, tum ē rigore, frigoreq; quod nondum me quemadmodum affolet, antelucano morsicat titillatq; (nam hic mihi certissimus gnomon aduentantis dici) ne medium quidem adhuc noctis est. Sed iste peruigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari coepit. Verum haudquaquam impie: si quidem mox poenas de te sumam, fusteq; comminuam, si diluxerit modo. Nam nunc negotium mihi faceres, subsiliens in tenebris. **GALLVS.** Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturum, si quoad possem, alta nocte lucem anteuertissem, quō possēs antelucano surgens, quā plurimum operis conficere. Et enim si priusquā sol exoriat, uel unicam feceris crepidam, isthuc laboris

l 3 lucro

lucro tibi accesserit ad parandum uictum. Quod si tibi magis libet dormire, equidem tuo arbitrato quietem egero, longeque magis mutus fuero piscibus. Caterum tute uideto, ne per somnium diues, esurias experrectus. MICYLLVS. O prodigiorum auersor Iupiter, o malorum depulsor Hercules: Quid hoc mali est? uocem humanam sonuit Gallus. GALLVS. Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, si eadem qua uos lingua loquor? MICYLLVS. Quid? an non hoc portentum? sed auertite diu malum a nobis. GALLVS. At tu mihi uideris admodum illiteratus esse Micylle, nec euoluisse Homeri poemata, in quibus equus Achillis, cui nomen Xantus, posteaquam hinnitus longum ualere iussisset, medio in praelio constitit, differens, totosque uersus ordine recitans: non quemadmodum nunc ego prosa oratione loquens: quin etiam uaticinabatur ille, deque futuris edebat oracula, neque quicquam prodigiosum facere uidebatur: neque is qui tum audiebat, malorum auersorem, ita uti tu facis, implorabat, quasi rem abominandam, et auertendam audisse sese iudicaret. At quid tandem facturus eras, si tibi nauis cui nomen apud Homerum est Argo, carina fuisset eloquuta, ita ut olim in Dodoneæ sylua phagus per se loquens oraculum edidit? Aut si tergora direpta serpente uidisses, si carnes bouum mugire semiaffas, coctasque ueribus transfixas? Ego uero quum Mercurij sim affessor loquacissimī, deorumque omnium facundissimī: preterea contubernalis uobis et conuiCTOR, haud mirum uideri debet, si sermonem humanum edidici. Quod si mihi recipias taciturnum te, haud quaquam grauabor ueriores tibi

tibi causam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYLLVS. Modo ne isthuc ipsum sit sonum Galle, quod ita mecum loqueris: Sed dicito per Mercurium, ô præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in causa, ut istam linguam sonēs. Nam ut taceam, neq; cuiquam proferam, quid attinet te sollicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse? GALLVS. Ausculta igitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maxime nouam, atque incredibilem. Siquidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYLLVS. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulum quempiam fuisse Gallum, Marti adamatum, atque hunc deo compotasse, collusitasseq; & in uoluptatibus gessisse morem. Itaque cum Venerem adiret Mars cum ea cubiturus: hunc quoque Gallum unà secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulum semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quando Sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno corruptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo presentiente imminuisse Veneri ac Marti secure dormienti, propterea quod consideret Gallum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaque Vulcanum à Sole eductum, eos deprehendisse implicitos atque irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porro Martem simulatq; dimissus est, indignatum aduersus

Gallum fuisse, atque cum in auem transmutasse, iisdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causam quo uos Marti purgetis, quum iam nihil opus, simulatq; solem exorientem sensistis, multo ante uociferari, atque illius exortum prænunciare. G A L. Feruntur quidem & illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atque adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. M I C Y L. Quo nam modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere. G A L. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? M I C Y L. Num sophistam illum dicis, & gloriosum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret, uel fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre, & parabile à mensa submouens? Præterea autem qui mortalibus suasset, ne intra quinquennium loquerentur? G A L. Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Pythagoras esset, Euphorbus fuerit? M I C Y L. Præstigiatorem, & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, ò Galle. G A L L V S. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quaeso, mihi conuitiari, præsertim quum ignores, quibus sim moribus. M I C Y L. At hoc rursum multo etiam quam illud portentosius: Gallus philosophus? Attamen expone Mnesarchi gnate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagraeus repente nobis prodieris. Neque enim ista uerisimilia, neque omnino facilia creditu. Quando quidem duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimium alienas à Pythagora. G A L L V S. Quas? M I C Y L. Alterum quidem, quod garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in solidos

lidos quinque annos (si memini) praeceperit. Alterum uero plane cum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem, quod tibi obijcerem, fabas heri (sicut nosti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas: unde sit ut necesse sit, aut ementum esse te Pythagoram esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras es, legem praetergressum esse te, iusque uiolasse, quum fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis. GALLVS. Non cognouisti Micylle, quae sit harum rerum causa, neque quae ad unumquodque uitae genus conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quod philosophus essem. Nunc contra comesurus sim, quippe auicio congruus, neque nobis repudiandum pabulum. Verum si molestum non est, audi quemadmodum à Pythagora coepim esse id, quod sum in praesentia, quamque in multis uitae generibus antehac uixerim. Et quid ex unaquaque transformatione sim consequutus. MICYL. Narra quaeso: nam mihi quidem auditu iucundissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat optionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursus felicissimum illud somnium, quod paulo antè uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usque adeo cognata germanaque uidentur esse ista tua cum suauissimis illis uisis, et ex a quo uos aestimo, te pariter ac praecclarum illud insomnium. GAL. Etiamnum tu somnium illud quod dudum tibi uisum est, in animum reuocas, et inania quaedam obseruans simulacra, atque (uti loquuntur poëtae) euanidam quandam felicitatem memoria consecraris? MICYL. Imò illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uisi illius mihi ueturam

obliuionem. Tantū mellis somnium aufugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coeuntes. Itaq; qualem uoluptatē mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi præbent ex quæ uidi. G A L. Nonum quendā Hercule mihi narras amorem infomnij, siquidem alatum quū sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somnium, iamq; septa trāsilit, in oculis etiam uigilātis obuersans, adeoq; mellitum, & euidentis apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. M I C Y L. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & cōmemorare de illo quipiam. Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? G A L. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterferis. Interim prior dicito, uti intelligam, utrum ne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. M I C Y L. Neq; per has, neq; per illas, o Pythagora. G A L. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. M I C Y L. Valere sinas nugatorem illum poētam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas cōmeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdā portas dulcissimum hoc aduenit somnium, & ipsum aureū, & aureis undiq; circumamictum, & auri plurimum secum adducens. G A L. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit infomnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uidearis. M I C Y L. Multam auri uim uidi Pythagora, mul-

tam

tam, quàm putas pulchri? quo fulgore coruscâtis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, siquidem meministi, quum aquam præstantissimam dicens, postea aurum admiratur, idq; iure, statim in initio carminis unius omnium bellissimu. G A L. Num illud quæris?

Aqua est illa quidem optima:

Cæterum aurum, uti candens

Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum

Cæteras supra opes: quæ

Gloriam ac decus addunt.

M I C Y L. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si insomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum: sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acceperim: siquidem Eucrates diues ille forte mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnâ uenire iusserat. G A L. Isthuc equidem planè memini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profunda tandem uespera domum reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinque illas fabas proferres, non admodum opiparam cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia nō se gniter olim decertarit. M I C Y L. Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissē, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoddam haud dubie somnium assistens. G A L. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: & cuiusmodi fuerit cœna, quæq; super cœnam acta sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si ueluti som

somnium quoddam eius coenae reducas, et quae tum ederis, rursum commemoratione quasi rumines. MICYL. Credebam molestum futurum me, si haec quoque retulissem: uerum posteaquam tu desideras, en id quoque narrabo: quum nunquam antehac in uita coenasssem apud ullum diuitem, o Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi: atque ego quidem simulatque dominum illum salutasssem, ita uti consueueram, subducebam me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste fuisset affectatus. At ille: Micylle, inquit, hodie natalicia filiae celebros, plurimosque ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam aiunt quaedam ex his incommoda esse ualitudine, neque posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu eius loco uenitotus, nisi ipse forte qui uocatus est, semet adfuturum renuntiari: nam nunc quidem ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diuite discedebam: omnes obsecrans deos, ut aliquam febrem aliquam, aut alterum dolorem, aut podagram morbi auctarium immitterent ualitudinario illi, cuius ego sellae occupator, coenaeque uicarius, et haeres eram uocatus. Interim hoc spatij, quod usque ad balnei tempus intercessit, longissimum seculum esse iudicabam: dum subinde respicere, quotquot pedum esset litera, et quando illos iam lauisset consentaneum esset. Hic ubi tempus tandem aduenisset, ocius me corripio, atque ab eo, nitide amodum cultus: sic obuerso palliolo, ut qua esset parte purissimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, et alios complures, in quibus etiam illum (gestabatur autem a uiris quatuor) cuius eram subconuiuia uocatus: qui male habere dictus erat, atque id etiam praese ferebat, quod afflictu

afflicta esset uoletudine: nā ex alto gemebat, tuſiebatq; ac ſcreabat, uelut ex abdito: quodq; egre graderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter ſexaginta. Ferebatur autem philoſophus quiſpiam eſſe, ex his, qui apud adoleſcentulos nugæ deblaterant. At barba mire erat tragica: id eſt, hircina, ſuprà quàm credi poſſet tonſoris egens. Porro increpante Archibio medico, quam obrem quum ita eſſet affectus, adueniſſet: non oportet, inquit, promiſſa deferere, præſertim hominem philoſophum, etiam ſi mille urgeant, & inſtent morbi. Putabit enim Eucrates ſeſe à nobis haberi ludibrio. Haudquaquam, inquam ego: imò collaudabit te, ſi domi potius apud te uelus emori, quàm in conuiuium animam unà cū phlegmate excreans. Atq; ille quidem præ arrogantia diſſimulabat ſeſe diſterium audiſſe. Haud multo poſt acceſſit & Eucrates iam lotus: conſpectoq; Theſmopolide (nam id erat philoſopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipſe ad nos ueneris. Tametſi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam abſenti omnia ordine miſſa fuiſſent. Hæc ſimulatq; dixerat introgreditur, manus illi porrigens pariter & famulis innitenti. Ego igitur iaſſi abire parabā: uerum ille conuerſus ubi diu ſecum hæſitaſſet, poſteaquam me tristem admodū uideret: ades, inquit, tu quoq; Micylle, ac nobiſcum cœna. Nam filium in mulierum conclauī unā cum matre conuiuium agere iubebo, quo tibi ſit locus. Ingrediebar itaq; quum parum abſuerit, ut lupus fruſtra hians diſcederem, uerum ingrediebar pud factus, quod Eucratidis filiolum è conuiuium uiderer expulſiſſe

pulisse. Ast ubi iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes Thesmopolim composuerunt, haud sine negotio per Iouem, quinque (si diis placet) proceri iuuenes, ceruicalia illi supponentes undiquaque: quo nimirum in eodem habitu permanere ac longum etiam tempus durare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadem in mensa essemus. Deinceps cœnabamus, ò Pythagora, opiparam quandam, et uariam cœnam, multoque in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formosi: tum cantores, et concitandi risus artifices. In summa, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quod unum quiddam me uehementer male habebat: Thesmopolis obstrepens atque obturbans, uirtutem nescio quam mihi commemorans, docensque, quod duæ negationes unicam efficerent affirmationem: quodque, si dies sit, nox non sit. Nonnunquam et cornua mihi dictitabat esse, atque id genus multa philosophabatur erga me, quibus eiusmodi nihil opus: planeque uoluptatem interpellatione minuebat, quum non sineret exaudiri eos, qui cithara, uoceque canebant. Habes Galle de cœna. GAL. Non admodum suauiter Micylle: maxime posteaquam cum illo deliro sene sortitus eras accubitus. MICYL. Audi nunc et insomnium: Visus est enim mihi Eucrates ipse, quum orbis esset liberis, nescio quomodo è uita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testamentum condidisset, quo me insolidum heredem omnium scripserat, paulo tempore superstes emori. Porro ipse uidebar adire facultates: et tum aurum, argentumque ingentibus quibusdam

busdam scaphis exhaustire, perpetuo subscaturiens, &
 affatim affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, mini-
 stros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehi-
 culo uectabar resupinus, cunctis qui intuebantur, con-
 spiciendus & admirandus. Accurrebant permulti, ac
 circumqueitabant: complures sequebantur. Ego inte-
 rim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter
 sedecim digitis insertos: ~~epulum~~ quoddam splendidum
 inebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi,
 in ut in somnio fieri consentaneum est, aderant: iam epu-
 le erant comportatae, iam potus ex animi sententia mi-
 nistratus. In his quum uersarer, & aureis phialis præ-
 biberem omnibus qui aderant amicis: quum iam inferren-
 tur bellaria, intempestivo tuo clamore perturbasti no-
 bis ~~convivium~~, mersasq; subuertisti, ac diuitias illas ita
 dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor
 iniuria stomachatus in te? nam uel treis noctes perpe-
 tuis libeter adhuc somnium illud quod mihi accidit, uide-
 re cupiam. G A L. Adeo'ne es auri cupidus, & opum au-
 diu Micylle: idq; ex omnibus unum admiraris, ac felici-
 tatem unicam esse iudicas, si plurimum possideas auri?
 M I C Y L. Equidem haud solus ita cogito Pythagora:
 quam ipse quoq; tum quum Euphorbus esses, auro atq;
 argento comis intexto, prodibas pugnaturus cum Achi-
 llidq; in bello, ubi ferrum quam aurum gestare satius
 fuerat. At tu etiam tum uoluisti calamistris auro inter-
 textis in periculum descendere. Atque ob eam, opinor,
 causam, Homerus comas tuas Gratijs similes dixit,
 quod auro argentoq; reuincirentur. Etenim longe ni-
 mirum

mirū meliores, atq; amabiliores uidebantur, quod essent auro religatæ, unaq; cum eo relucere. Neq; isthuc nouum est Auricome, si tu Pantho patre prognatus, aurū in precio habuisti: quin et ipse deorum omnium, hominumq; pater ille Saturno, Rheaq; progenitus, quum Argolicam illam puellā adamaret: ubi nihil inueniret amabilius in quod sese transformaret, neq; quo Acrisij custodias posset corrumpere: audisti uidelicet, ut aurum sit factus: atq; ita per tegulas illapsus, potitus est ea quā deperibat. Iam uero quid tibi commemorem, quā multos usus præbeat aurum? et ut eos quibus adsuerit, formosos, et sapientes, et potentes reddat, decus et gloriam illis concilians: utq; nonnunquam ex obscuris et infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nam nosti uicinum mihi et eiusdē artificij Simonē: qui paucis ante diebus apud me coenauit, quū legumen coquerem Saturnalibus, duasq; extorum casuras immittens? G A L. Noui Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam, quæ nobis erat unica, suffuratus, peracta coena abiit, sub ala gestās. Nam ipse uidi Micylle. M I C Y L. Atqui quum eam sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed quur non prodicas, ac uociferabare tum, o Galle, quum nos furto spoliari conspiceres? G A L. Coccizabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. M I C Y L. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, nomine Drimylus: is quoad uiuebat, ne obulum quidem donauerat Simoni: nam quī daret, quum ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper:

uniuer

uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui patellam circumdungebat, gaudens potitur: purpura ostroq; circumtectus: simulacraq; et currus, et aurea pocula, et mensas eburnis innixas pedibus possidet: ab omnibus adoratur: iamq; nos ne aspicit quidem. Et enim nuper quum illum procedentem conspexissem: Salue, inquam, Simon. At ille indigne ferens: Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulum meum diminuatur: neque enim Simon, sed Simonides appellor. Porro (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit: et alias quidē admittit, comenq; sese prebet: alie porro que negliguntur, necem conscituras sibi minitantur. Vides quantas comoditates pariat aurum: quando quidem eos qui sunt deformissimi, transfigurat, et amabiles reddit, non secus atq; cestus ille poëticus. Audis insuper et à poëtis dictum:

O aurum auspiciata res, et osientum optimum.

. . . Et rursum:

Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Galle? G A L. Quoniā tu quoque per inscitiam Micylle, simili modo falleris opinione. de diuitibus, quemadmodum uulgus: uerum (crede mihi) longe etiam erumnosiores uitam uiuunt, quā uos. Hec autē loquor, qui ipse et pauper, et diues aliquando fuerim, atque omne uitę genus sim expertus. Porro paulo post ipse quoq; hæc omnia cognoscet. MICYL. Per Iouem tempestiuum iam est, ut et tu refras quęadmodum sis transfiguratus: et quid in unoquoq; uitę genere perspexeris. G A L. Ausculta, hoc tantū præmoni-

tus, me neminem feliciorem uita, quàm tu sis, unquam uidisse. MICYL. Quàm ego sim ô Galle? Hanc felicitatem tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, qua pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallum usque. Consentaneum enim est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitæ formis. GAL. Quemadmodum initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, & corpus humanum subierit, ut illic poenam quandam dependeret, id longum dictu futurum sit. Præterea neq; mihi referre fas est, neque tibi eiusmodi audire. Verû ubi Euphorbus factus essem. MICYL. Sed ego priusquam essem is, qui nunc sum, ô præclare quisnam eram: hoc mihi prius dicito, nunquid & ego uersus fuerim itidem ut tu?

GAL. Maxime. MICYL. Quis igitur eram? si quo modo potes dicere, peruelim enim isthuc cognoscere.

GAL. Tu formica fueras Indica, ex earum genere, quæ aurum effodiunt. MICYL. Et postea neglexi infelix, uel paucula frustra in uitam importare: quum illo essem

alitus? Sed age quid post hæc futurus sum dicito: quandoquidem consertaneum est scire te. Etenim si quid bonæ sit rei, iam nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nunc stas. GAL. Isthuc profecto nulla ratione possis cognoscere. Cæterum quum Euphorbus essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabam: atq; à Menelao necatus, aliquanto post tempore in Pythagoram perueni. Porro eousq; absque tecto perdurabam, donec Mnesarchus aliquando mihi domum edificaret. MICYL. Obsecro te,

num

num absque cibo potuq;? GAL. Maxime. Nihil enim istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MICYL. Illud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam gesta sunt, nū ita se habent, qualia fuisse dixit Homerus? GAL. Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dum ista gerebantur, ipse camelus erat in Bactris? Ceterum ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis eximium fuisse: neq; Aiace[m] usq; adeo magnum, neq; Helenam adeo formosam, quemadmodū arbitrantur: siquidem uidi candida quandam & procera ceruice, ut hinc cygno prognatum esse adsimularent. Ceterum uebementer anum, equalem propemodum Hecubæ. Hanc Theseus primum raptum in Aphidnis possedit. Is uixit Hercules firmè etate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id temporis maxime florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodum adolescens, uidisse Hercule[m]. MICYL. Quid autē Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An & isthæc fabulamenta sunt? GAL. Cum illo quidem congressus nō sum: neque queam adeo comperte de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicū, haud ita magno negotio peremi lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menelaus multo minore negotio: uerum istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui non imperitus, ueque inexercitatus in honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quò cum prophætis

phetis congregarer, de sapientia communicaturus. Hic adyta subiij, atq; ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursus in Italiā renauigabam, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didicerā, ita institui, ut me perinde ac deum suspiceret. MICYL. Equidē inaudieram istec; prterea quēadmodum creditus fueris, defunctus in uitam rediisse, utq; aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neq; carnibus, neque fabis uesterentur homines?

GAL. Ne perconteris ista Micylle. MICYL. Quam ob rem ô Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MICYL. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominē contubernalem & amicum: nam herū posthac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq; præclari quicquam erat: uerum animaduertebam, si consuetam modo, atq; eadem quæ uulgò traduntur à multis præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer admirandus. Proinde institueram in animo, nouæ quidam rei designare, cuiusmodi proposito decreto, cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus, omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoq;: non minus atq; Crotoniatas, ac Metaponticos, & Tarëtinios: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuāq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiam Miletensem illam meretricem,

tem. MICYL. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Ita'ne fuit aliquando tempus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atque ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas transmanq; deducebas? Postremo meretricum in morem gesticiebas, uultumq; componebas? GAL. Ista quidē omnia feci, tametsi non ego solus: uerum et ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Caneus. Proinde quicquid in me cōiitij dixeris, tantundem et in illos dixeris. MICYL.

Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quā uir esses, an quā Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod per cōtaxis: nempe cui ne Tiresia quidem expedierit respondere. MICYL. Atqui si minus fiteare tu: tamen istuc Euripides satis explicat, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quā parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperam fore: siquidem et tu mulier es olim futurus, idq; sepius longo nimirum seculorum orbe, atque recursu.

MICYL. Non tu pendeabis, ô Galle, qui quidem omnes mortales Milesios, aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decoratum, sepius Aspasiā fuisse tyranno. Verum age secundum Aspasiā, in quem uirum aut mulierū denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MICYL. O' Cæsar, et ô Pollux, quā dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes: deinceps equus, graculus, rana, aliaq; innumerabilia: perlongum enim fuerit singula recensere. Postremo Gala-

lus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea et alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus pauperibus, diuitibus: postremo nunc tecum uiuo, rideoq; quotidie, quum uideo te paupertatis tædio complorentem, eiulantemq; ac diuitum admirantem fortunas, propterea quod ignores quantum illis adsit malorum: alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, te ipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimum esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Affasiam, siue Cratent quandoquidē ista omnia sum unus, nisi quod rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hanc parui ducere, contemnereq; uideare: præsertim quum tam multas contineat animas.

MICYL. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atque omnia cognita habes, age dilucide mihi narrato, quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscant, uerè ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorē. GAL. En hunc admodum interim perpende Micylle. Te, quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, ne uel hortæ proculcent, proterantq; aut uineas uastet: sed simulatq; tubum audieris, si tamen audieris, de teipso uno circumspectas, quo deflectus seruari queas, ac discrimē effugere.

Contrà

Contrà, illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discru-
 ciantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant
 in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue
 inferendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue
 in prælium exeundum, periclitantur: aut peditum tur-
 mus, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineum ge-
 rens clypeum, expeditus ac leuis ad salutis consulen-
 dum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando ui-
 ctor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu
 quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, ty-
 rannidem in diuites obtines: illi uero trepidant, pau-
 tantq;, ac largitionibus, choragijsq; te placant: siqui-
 dem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaq; id genus
 abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor
 & acerbis expensor perinde quasi dominus, ne allo-
 quio quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collu-
 bitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facul-
 tates eorū publicas facis: ipse neque calumniatorem me-
 tuis, neque latronem, ne tollat aurum, uel ædium cōscen-
 so fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes ra-
 tionibus occupari, neque exactiōibus: neq; tibi cum sce-
 leratis dispensatoribus conflictandum est, neque tantas
 in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam
 unā perfecris, mercedemq; retuleris septem obolos, sero
 surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto sa-
 perda quopiam, aut mœnide pisciculo, aut paucis cæpa-
 rum capitulis, temetipse oblectans, canens plerūq;, opti-
 maq; cū paupertate philosophans, adeo ut eas ob res sa-
 lubri sis, ualentiq; corpore, obduruerisq; aduersus gelu:

siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntq; certato-
 rem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum
 eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur.
 Atq; hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te.
 Quod si quando lenis ceperit febricula: paulo negotio
 eam medicatus, proctinus exilis, inedia temet inde excu-
 tiens. Illa porro fugit illico: quippe metuens te, quem
 uideat etiam frigore ali, saturumq; fieri, ac medicorum
 certis illis recursibus longum plorare renunciantem. At
 illi ex aduerso propter intemperantiam uite, quid tan-
 dem mali non habent infelices? podagras, phtibises, pul-
 monum exulcerationes, aquas intercuties. Nam hæc om-
 nia à sumptuosis illis conuiujs nascuntur. Proinde qui-
 cunq; ex his Icari in morem (ut serè faciunt) sese attol-
 lunt, propiusq; se soli admouent, haud cogitantes, quod
 alas habeant cera adglutinas, ingentem nonnunquam
 strepitum mouent. Ceterum qui Dædali exemplo non
 admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum hu-
 milia, terræq; uicina, adeo ut cera nonnunquā salis asper-
 gine madesceret, ij tutò plerunque ac citra discrimen
 transuolarunt. MICYL. Moderatos istos, et cordatos
 narras. GAL. Verum aliorum Micylle naufragia fo-
 disima conspicias: nempe ubi Cræsus reuulsis alis risum
 exhiberet Persis, cōsenso rogo: aut Dionysius quū ab-
 dicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij
 magistrū ageret, post gestum tantum imperium, pueros
 compellens ut syllabas cōnecterent. MICYL. Dic mihi
 Galle: tu quū rex esses (nam ais te regē quoq; fuisse) cu-
 iusmodi tandē id uite genus experiebaris? Mirū ni tum
 filix

felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeretur, ô Micylle, usqueadeo supra modum infelix tum eras. Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, planè fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebar. MICYL. Quibus tandè curis? Nam rem prosus absurdam, neq; credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni neutiquam exiguae Micylle, omnijugarum rerum feraci, tum incolarum frequentia, neq; non urbium pulchritudine cum primis admiranda: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso quode. Ad hæc exercitus ingens, equitatus spectatissimus atq; excellens, satellitium haud exiguum, triremes, peditum uis maior quàm ut posset numerari, uasorum æque plurima copia, reliquaq; omnis illa principis tragœdia, strepitusq; et apparatus supra quàm credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quum prodirem, pleriq; adorabant, deum quempiam intueri sese dei, aliq; trudentes alios concurrebant, quo me conspicerent, nonnulli conscensis tectis, magni aestimabāt, si plene cōtemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema, tum anteambulones, et eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi conscius, quante me res discruciant, uersarentq; illos quidè propter inscitiam uenia dignos iudicabam: at mei ipsius miserescebat, qui prægrandibus illis Colosis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorū quisq; quo ad ea, quæ foris apparèt, Neptunus ipse est, aut Iupiter, mirifice decorus auro, eboreq; cōpactus: et

aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscina dextra sustinet. Ceterum si immisso capite quæ sunt intus inspicias, uidebis uestes quosdam, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneosque, & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recensere muscarum, mustelarumque uim, quæ nonnunquam in eis mansitant. Huiusmodi quædam res nimirum regnum quoque uidetur. MICYL.

Nondum explicuisti, lutum, & clauos, & uestes, quinam fuerint in imperio, neque; foeditatem illam plurimam quænam sit: nam istum ad modum uestari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari haecenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoque diuinum quiddam & admirandum: nunc autem quæ sint intra Colossus exposito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrum metus, curas mordaces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atque eas ob res somnum rarum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus insomnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas: an ocij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, foedera, consultationes? quibus rebus sit, ut ne per somnum quidem aliquare suauiter frui liceat, uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleque negotia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamemnona dulcis habebat Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idque quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quod Lydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam Dion

cum

cum Syracusanis nonnullis ad aurem cōmunicans. Rur-
 sum alium quendam urit Parmenion collaudatus. Item
 Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa
 quoque molestiam adferunt: amasius per uim non spon-
 te conuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defe-
 ctionē parare dicātur: aut duo, quatuor uē satellites in-
 ter sese consufurrantes. Porro (quod est omnium grauissi-
 mum) amicissimi quique uel maxime sunt formidandi: sem-
 perque metuendū, ne quid mali magni ab illis exoriatur.
 Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab ama-
 fio. Aliū simile quoddam fortassis mortis genus eripuit.
 ΝΙΓΥΛ. Apagesis. Atrocia, miraque sunt ista quæ nar-
 ras. Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdoni-
 ce prohiū incumbere, quàm ex aurea bibere phiala co-
 mitur delatū haustum: ceterū cicuta, aconitoque tempera-
 tum. Nam mihi quidē hoc unū est periculi: ut si paulum
 aberrat smilion, deflectatque à recta incisione, summū se-
 cantis digitū exiguo sanguine tingat. At isti quēadmo-
 dum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabi-
 libus in malis cōstituti. Deinde ubi cōciderint, persimiles
 esse uidentur tragœdiarū histrionibus. Nam multi sicut
 uidere licet, quoad Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphi,
 aut Telephi diademata gestant, argenteisque capulis gla-
 dios, comamque uentilantē, et auro intertextam chlamy-
 dem: quod si quis (qualia nimirū permulta solent accide-
 re) impulsos illos media in scena præcipites det, risum
 profecto moueant spectatoribus: uidelicet persona unā
 cum ipso diademate cōtrita, uero autē actoris capite lu-
 xato, cruribusque maxima ex parte renudatis: ut iam inte-
 rioris

rioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuum:
 ac cothurnorum quos pedibus induxerūt, appareat de-
 formitas, haud quaquam ad pedis modum respondentiu.
 Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime
 Galle. Ceterum tyrannis talis quedam res tibi uisa est
 esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut ra-
 na, quomodo eam uitæ rationem ferebas? GAL. Istum
 quem nunc suscitās sermonem et longior sit, neq; huius
 temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam
 ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorē uitā
 humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus et usibus
 circumscriptam. Siquidem publicanum equum, aut sycop-
 hantam ranam, aut sophystam graculum, aut popina-
 torem culicem, aut cinedum gallum, atq; id genus alia,
 quæ uos studio cōminiscimini, haud quaquam inter illos
 uidebis. MICYL. Quæ dicis, ô Galle, fortassis uera sunt:
 uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit.
 Haud unquam quīui dediscere cupiditatem illam, à pue-
 ro mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc
 quoque somnium illud ob oculos uersatur, aurum osten-
 tans: potissimum autem scelestus ille Simon excruciat,
 qui quidem tanq̃ inter opes delicietur. GAL. At ego
 te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiandū est.
 Surge modo, ac sequere me. Siquidē ad ipsum te Simo-
 nem adducam, atque in aliorum diuitum ædes, quò nimē
 rum uideas, quomodo res habeant apud illos. MICYL.
 Istuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes trās-
 fodere compelles? GAL. Nequaquam, uerū Mercurius,
 cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut si quis lon-
 gissimam

gissimam caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur. MICYL. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuicunque ego gestandam dederò, is quoad uoluerò, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipse inuisibilis. MICYL. Equidem ignorabam, ô Galle, te præstigiarum quoque peritum esse. Porro si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferam. At ille rursum circumrodet, ebibetq; putria coria, quibus cõsuevit soleas compingere. GAL. Atqui nefas sit istuc facere. Siquidem Mercurius illud mihi mādauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiam patrarit, uociferans furem proderem. MICYL. Rem neutiquam uerisimilem narras, nempe Mercurium quū ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nā aurum auferam, si modo possim. GAL. Pennam prius reuulso. Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MICYL. Tutius hoc quidem ô Galle, tum tibi minus foedum sit futurum, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age sanè : sed utrum Simonem prius adimus, an alium quempiam diuitum? MICYL. Haud aliò, imò ad Simonem, qui uidelicet pro dissyllabo, tetra si uabus esse affectet, posteaquā diues euasit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennam seræ admo=ne. MICYL. Ecce autem, dii boni, ostium perinde atq; clauis resiliit. GAL. Perge porro præcedens. Vides illum uigilantem ac supputantem? MICYL. Video per Iouem et quidem ad obscuram siticulosamq; lucernam. Præterea pallet, haud scio unde Galle: totusq; exaruit,

atq;

atq; extenuatus est, mirum, ni curis. Neq; enim auditum est illū alioqui male habere. GAL. Ausculta quid dicat, siquidem intelliges, quibus de causis ad eum modum sit affectus.. SIMON. Nimirum septuaginta illa talenta tuto admodū sub lectica deffossa sunt, neq; quisquam alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sossylus equiso uidit me sub præsēpi occultantem: Itaq; de curando stabulo nō est admodum sollicitus, quanquā nec aliās admodū laboris appetens, uerisimile est autem illum multo etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens salsamētum illi opsonio proposuisset? Tum autem aūt, illū monile emisse uxori drachmis quinq;. Heu mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid? quod pocula quidē sat in tuto mihi recondita sunt, quum multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete te Complures mihi inuident, atque insidias parant: Præter ceteros autem Micyllus iste uicinus. MICYLL. Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala GAL. Tace Micylle, ne ptinus ipso in furto nō das. SIMON. Optimum igitur fuerit, ut ipse iusseruē. Omnem obibo domū in orbem obambular iste? uideo te per Iouem. O parietum perfossor quam es colūna, bene res se habet. Pernumeral refossum argentum, ne quid forte dudum me fursum, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum atque insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi quēquam deprehēdero. rursum aurū defodiam. Sic tibi habent o Micylle, res Simonis. Sed alium quempiam, donec noctis adhuc aliqui

perest. MICYL. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modū diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser. MICYL. Plora, ac uigila, auriq; similis corpore reddaris, quādoquidem illi affixus, deditus es. Nos autē, si uidetur, Gniphonem feneratorē uisamus. Nā nec is procul hinc habitat. ipse nobis suapte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq; curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantem digitis contortis? cui propediem relictis his omnibus sit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundum.

MICYL. Equidem uideo miserū ac uerorem hominē, ne nunc quidem multo meliorem uiuere uitam, quā silphæ aut culicis. Adeo totus & hic à curis & rationibus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuere. Quin introimus?

MICYL. Paulo antè hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natu grandē.

MICYL. Video profecto quiddam haudquaquā uirile. Porro altera ex parte ipsam itē uxore à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris & horū hæres existere Micylle, cunctaq; possidere, quæ sunt Eucratis?

MICYL. Haudquaquā Galle. Imò fame citius interierim, quā id genus quippiam patrarē. Valeat aurū & conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, quā si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc, quandoquidem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus aliàs uidebis Micylle.

Ornatissi

O R N A T I S S I M O I V R I S

utriusque Doctori Thomæ Ruthallo Secreta-
rio regio, post episcopo Dunelmensi,
Erasmus Roterodamus
S. P. D.

Vide quantum audacia mihi suppeditet singularis
quedam ingenij tui, morumq; facilitas, humanis-
sime Ruthalle : qui cum neutiquam ignorem te inter
Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel splen-
dore, uel eruditione præcipuum esse : tamen non uerear
meas nugas rudes adhuc, uixq; è prima scheda repurga-
tas ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam
urgebat nauita, uentos & æstum nulli seruire clamitans.
Itaq; ne nihil mei apud hominem tam nostri studiosum
relinquerem, id quod tum forte erat in manibus; Misan-
thropum misi, nimirum ad uirum unum omnium Philan-
thropotaton. Is est Luciani dialogus : quo uix alius le-
ctus, uel utilior, uel iucundior, uersus quidem ille iampræ-
dem ab alio nescio quo : sed ita uersus, ut interpretes hoc
modo demonstrare uoluisse uideatur, sese neque Græce
scire, neq; Latine : nec temere adeo quis suspicetur cum
interpretem subornatum esse ab ijs, qui Luciano
male uolunt. Tu nostram banc audaciam
boni consules : & Erasmus in eo-
rum numero pones, qui tui
sunt amantissimi, Vale,
Londini, Anno
M. D. II II.

Luciani

LVCIANI TIMON

SIVE MISANTHROPVS,
DES. ERAS. Roter.
INTERPRETE.

IVPPITER Philie, hospitalis, so-
dalitie, domestice, fulgurator, iusiur-
randice, nubicoge, grandistrepe: &
si quod aliud tibi cognomen attoni-
ti Poëtae tribuunt, maxime quum hæ-
rent in uersu. Nam tum illis tu multinominis factus, car-
minis ruinam fulcis, metriq; explēs hiatum. Vbi tibi
nunc magnicrepum fulgur, grauisfremum tonitru? ubi
ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc om-
nia iam palam apparet, nugas esse, fumumq; poëticum,
nec omnino quicquam præter nominum strepitum. Sed
decantata illa tua arma eminus ferientia expromptaq;
nescio quomodo penitus extincta sunt, frigent que
adeo, ut ne minimam quidem scintillulam iracundiæ
aduersus nocentes reliquam obtineant. Itaq; citius qui-
uis ex his, qui peieraturi sunt, extinctum ellichnium me-
tuerit, quam flammam fulminis cuncta necantis: usque-
adeo titionem quempiã in sese uibrare te putant, ut in-
cendium aut fumum ab illo proficiscens, nihil quicquam
formident: uerum hoc solum uulneris inferri posse iudi-
cent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum est,
ut iam Salmonæus tibi sit ausus etiam obtonare: neq; id
admodum ab re: quippe aduersus Iouem usqueadeo ita
frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaq; tumidus.

n

Quid

174 EVERTIANI TITMON
Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragora
stertis: qui neq; peierantes exaudias, neq; eorum qui fla-
gitia committunt, respectum agas? Cæcutis autem lipitu-
dine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt: auresq; iâ tibi ob-
surduerunt, instar horum, qui ætate defecti sunt. Quan-
do quidem quum iuuenis adhuc esses, acriq; animo, uehe-
mensq; ad iracundiam: permulta in homines maleficos
ac uiolentos faciebas. Neque tum unquam tibi cum illis
erât induciæ. Sed perpetuo fulmen erat in negotio: per-
petuo obuibrabatur Aegis, obstridebat tonitru: fulgur
continenter iaculorum in morem, densissime ex edito lo-
cò deuolantium torquebatur. Terræ quassationes, cribri
instar frequentes: ad hæc nix cumulatim, neq; non gran-
do saxorum in morem: atq; ut tecum grandius loquar,
imbresq; rapidi, & uiolenti, ac flumen quotidie exun-
dans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragiū
ortum est: ut omnibus sub aqua demersis, uix unica sca-
phula seruaretur: quæ in montem Lycorem appulit, hu-
mani generis quasi scintillulas quasdā seruans, unde sca-
leratius etiam genus in posterum propagaretur. Nimi-
rum igitur dignum secordia præmium ab illis reportas:
quum iam nec scæra faciat tibi quisquam, nec coronas
offerat: nisi siquis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidē
rem admodum frugiferam facere uideatur: sed priscum
quendam ritum magis referre, ac penē Saturnum, ô deo-
rum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes.
Omitto loqui, quoties iam templum tuū sacrilegio com-
pillarint: quum tibi etiam ipsi in Olympiacis manus ad-
moliti sunt. Atq; interea tu altifremus ille pigritabaris,
uel

uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accur-
 rentes illos comprehenderet, quum etiamdum ad fugam
 adornarentur. Sed egregius ille, gigantumq; extinctor,
 & Titanum uictor sedebas: quum tibi casaries ab illis
 circumtonderetur, decem cubitale fulmen dextera tenens.
 Horum igitur, ô præclare, quis tandem erit finis, quæ
 tu adeo secure despicis? aut quando de tantis maleficijs
 poenas sumes? Quot Phaëtontes, aut Deucaliones, sa-
 tis idonei sint ad expiandum tam inexhaustam morum
 iniquitatem? Etenim ut de cōmunibus fileam: de ijs quæ
 mihi acciderunt dicam: quum tam multos Athenienses in
 sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim:
 cunctisq; quotquot opus haberent, suppeditarim, imò
 semel uniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: si-
 mulaq; his rebus ad inopiam deueni, iam ne agnoscor
 quidem ab illis, nec aspicere dignantur me, qui dudum re-
 uerebantur, adorabāt, meoq; de nutu pendebant. Quod
 si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum
 quempiam incidero, perinde ut euersam hominis iam
 olim defuncti statuam, ac tēporis longitudine collapsam
 pretereunt, quasi ne norint quidem. Porro alij procul
 conspecto me aliò sese detorquent: existimantes sese
 inauspicatum, abominandumq; uisuros spectaculum, quē
 non ita pridem seruatorem, & adiutorem suum esse præ-
 dicabant. Itaq; prementibus malis ad extrema redactus
 consilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis con-
 ductus obolis: atq; hic cum solitudine, cumq; ligone phi-
 losophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quod
 posthac non intuebor plerosq; præter meritum secun-

dis fortunae successibus utentes. Nam illud uel maxime
 uir. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheæq; pro=
 les excusso profundo isto, grauiq; somno (nam Epime=
 nidem quoq; dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine,
 aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma iram ali=
 quam strenui illius, ac iuuenilis Iouis ostende, nisi uera
 sint quæ à Cretensibus de te, tuaq; sepultura feruntur.

I V P. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferan=
 tem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus to=
 tus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus? fodit autem ut
 arbitror, nam pronus incumbit homo loquax, et confi=
 dens, mirum ni philosophus est, neque enim alioqui adeo
 impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. M E R C. Quid
 ais pater, an non nosu Timonem Echecratidis filium
 Colyttemsem? Hic nimirum est, qui nos sepe numero in
 sacris legitimis conuiuio acceperit, ille repete diues factus,
 ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouia=
 lia festa consueuimus agitare. I V P.

Hem quænam ista
 rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quem
 tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit
 ut hoc sit habitu? squalidus, erumnosus, fossor condu=
 ctitius, uti conjici, quum tam grauem ligonem gerat?
 M E R C. Ad hunc modum illum quodammodo probitas
 euertit, atque humanitas, et in omnes quicumq; egerent
 misericordia. At re uera uecordia, potius facilitasq;, nul=
 lusq; in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neuti=
 quam intellexerit, sese coruis, lupisq; largiri. Quin ma=
 gis quum à uulturibus tam multis misero iecur crode=
 retur, ob id amicos eos, necessariosque iudicabat, quasi
 beneuo

beneuolentia erga sese afficerentur, quum illos epulae magis caperent. Ergo posteaquam ossa penitus nudassent, circumrosissentque, deinde si qua medulla suberat, hanc quoque admodum diligenter exuissent, auferunt, exuccum, et radicibus defectum desutientes: adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppeditent, impartiantque. Has ob res fossor, et sago, ut uides, opertus pelliceo urbem pra pudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atrabile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuose nunc praetereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur, nouerint. i v p. Atque profecto uir neutiquam fastidiendus, neque negligendus, et iure optimo indignatur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adulatores ipsi quoque fuerimus imitati, si cum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum, et caprarum pinguisimas quasque nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiam dum mihi in naribus residet. Tametsi propter negocia maximamque turbam pelerantium, tum ui, non iure agentium, neque non aliena rapientium, praeterea ob formidinem, quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidem nos conuiuere sinant. Iampridem profecto ad Atticam regionem oculos detorsissem, maxime posteaquam philosophia, et de uerbis digladiationes apud istos increbuerunt, ita ut pugnantibus inter se istis, uociferantibusque ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficique, qui uirtutem quandam, et incor-

porea quædam, merasq; nugæ ingenti uociferatione con-
nectunt: hæc in causa fuerunt, ut hunc quoque neglexe-
rim, quum haud mediocriter de nobis sit meritus. Quod
reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum po-
tes ad istum abeas. Porro Plutus unà secum ducat, &
thesaurum, & utriq; apud Timonem perseuerent. Neq;
usq; adeo facile demigrent, etiam si quàm maxime rur-
sum illos per bonitatem ex edibus exegerit. Cæterum de
palponibus illis, atq; ingratitude qua in hunc sunt usi,
in posterum consultabo: pœnasq; daturi sunt, simulatq;
fulmen instaurauero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspi-
de duo è radijs maximi: quum nuper auidius in sophistam
Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat,
nullo pacto esse ullos nos, qui dii uocaremur. Ac illum
quidem errore non seriebam, propterea quod Pericles
obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen in Cæ-
storis ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit,
tum ipsum parum absuit, quin ad saxum cōminueretur.
Quamquam interim uel id supplicij satis magnū in istos
fuerit, si Timonem conspexerint egregie locupletem fa-
ctum. MERC. Quantum habet momenti altum uocife-
rari, & obstreperā audacemq; esse? Idq; non ijs modo
qui causas agunt, uerumetiam qui uota faciunt conduci-
bile. En mox è pauperrimo diues euaserit Timon, qui se
in precando clamosum, & improbū præstiterit. Iouemq;
reddiderit attentum. Quod si silentio fodisset incuruus:
etiam nunc foderet neglectus. PLUTVS. At ego Iu-
piter haudquaquam ad istū rediturus sum. IVP. Quid
ita non rediturus optime Pluto, præsertim à me iussus?

PLV. Quoniam per Iouem iniuria me affecit eiciens,
 & in multa fragmenta diffecans: idq; quum illi paternus
 essem amicus, ac me, penè dixerim, fuscinis ex adibus ex-
 trusit, nec aliter quàm ij, qui è manibus ignem abijciunt
 Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus, & scor-
 tis donandus? Ad eos me mitte ô Iupiter, qui munus in-
 tellecturi sint, qui amplexuri, quibus equidem in pretio
 sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum
 inopia commercium habeant, quam nobis anteponūt, ut
 ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeant, quum
 quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim do-
 no dare soliti. IVP. Nihil istiusmodi posthac in te fa-
 cturus est Timon, quippe quem ligo abunde satis corri-
 puerit, nisi prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te
 uidelicet potius, quàm inopiam esse præoptandum. At
 tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timo-
 nem incuses, quod tibi patefactis foribus liberè permise-
 rit uagari, neq; includens, neq; zelotypus in te. Porro
 diàs diuersa de causa in diuites stomachabare, quum dia-
 ceres te ab illis repagulis, clauibus, ac signorum obiecta-
 culis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere qui-
 dem in lucem tibi liceret. Id igitur abud me deplorabas,
 affirmans præfocari te nimijs tenebris: eoq; pallidus no-
 bis occurrebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex
 assiduo colligendi, coaceruandi; usu contractis, contor-
 tisq;: quod si quando daretur opportunitas, aufugiturum
 quoq; ab illis te munitabare. In summa rem supra modū
 acerbam iudicabas in areo ferreo uè thalamo, Danaës
 exemplo, uirginem asseruari, atq; à scelestissimis educari

pedagogis, fœnore, et computo: proinde absurde facere aiebas hos, quod te præter modum adamarent: neque (quum liceret) frui auderent, neq; quum ipsis esset in manu, amore suo secure uterentur: sed uigiles obseruarent, ad signum ac seram oculis nunquam conuiuentibus, neq; usquam dimotis, semper intuentes, abunde magnum fructum arbitrantestmon quod ipsis fruendi facultas adesset, sed quod nemini fruendi copiam facerēt, nō aliter quā in præsepi canis, nec ipsa uescens hordeis, nec equum famelicum id facere sinens. Quinetiam ridebas istos, qui parcerent, asseruarentq; et (quod esset absurdissimum) ipsi quidem sibi subtraherent, uererenturq; contingere, non intelligerent autem fore, ut aut sceleratissimus famulus, aut dispensator, aut liberorum pedagogus fortim subiret, ludibrio habiturus infelicē, et inamabilem herū, quem postea finat ad fuliginosam, et oris angustū lucernulam, ac siticulosum scirpulum usuris inuigilare. Quid itaq; an nō iniquum, quum hæc quondam inensaueris, nunc in Timone diuersa his criminari? P L V. At qui si re uere perpenderis, utrunq; me in re facere iudicabis. Nam, et Timonis ista nimia lenitas, negligētia potius, haud beneuolentia, studiūq;, quod ad me pertinet, merito uideatur. At è diuerso, qui me ostijs ac tenebris inclusum seruabant, id agentes, quo scilicet crassior, saginatioq;, ac uehementer corpulentia onustus euadere, quum interim neq; ipsi cōtingerent, neq; in lucem producerent, ne uel afficerer à quopiā, hos demētes, et cōtumeliosos in me iudicabam, quippe qui me nihil commertum tot in uinculis cogerent situ, carieq; putrescere, haud intelligentes,

tes, quo mox demigrent, me alij cuipiam, cui fortuna fa-
uerit, relicturi. Nec hos igitur probo, sed ne illos qui-
dem, qui nimium facile mihi manus admouent. Sed qui
(quod est optimum) mediocritate utantur, uti nec prorsus
abstineant, neque penitus profundant. Etenim illud
per Iouem considera Iupiter: Si quis ubi puellulam. Et
formosam lege duxisset uxorem, postea neque obseruet,
nec ulla omnino zelotypia prosequatur, uidelicet sinens
illam noctu, atq; interdum quocunque libitum sit ire, Et
quicūq; uoluissent cum his habere rem, uel producat po-
tius ultro ut adulteretur, fores aperies, prostituturusq;
quoslibet ad illam inuitans, num hic amare uidebitur?
profecto hoc tibi nequaquam dices Iupiter, qui se penus
mero amorem senseris. Rursum si ingenuam lege domū
deducat, uti liberos legitimos progeneret, ceterum nec
ipse contingat florentem etate, decoramq; uirginem, nec
alium sinat aspicere: sed inclusam, orbam, sterilemq; in
perpetua uirginitate contineat: idq; prae amore se face-
re praedicet, Et hunc quidem praeferat, pallore, corpore
exhausto, oculis refugis, num fieri potis est ut huiusmodi
non desipere uideatur? quippe qui quum liberis opor-
tuerit operam dare, fruiq; coniugio, tuellam adeo for-
mosam atque amabilem sinat emarcescere, per omnem
uitam tanquam Cereri sacerdotem alens. Huiusmodi, Et
ipse indigne fero: quum à nonnullis ignominiose cador
calcibus laniorq;, atq; exhaustior: à nonnullis contra per-
inde ut stigmaticus fugitiuus compedibus uincior. I V P.
Quid est autem quod aduersus illos indigneris, quando-
quidem utriq; poenas egregias luunt? Alteri quidem dum

Tantali in morem, neque bibere sinuntur neq; edere: sed ore sicco duntaxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phynco cibos Harpyia ipsis è faucibus, eripiunt. Sed abi iam, Timone multo post hac usurus cordatiore.

P L V. An ille aliquādo desinet me ceu foraminoso co-
phino, priusquam omnino influxerim, data opera exhau-
rire, quasi conetur occupare, quo minus influam: ueritus,
ne si copiosius infundar, ipsum undis obruam? Quo fit,
ut in Danaidum dolium aquā mihi uidear allaturus, fru-
straq; infusus, uase non continēte liquorem: imò prius
propemodum effuso quod influit, quā influxerit. Adeo
latus dolij hiatus ad effusionem, ac liber exitus. I V P.
Proinde ni hiatum istum obturauerit, perpetuamq; per-
stillationem sistere studuerit, te propediem effuso, faci-
le rursum sagum, & ligonem in dolij fece reperiret: sed
interim abite, atque illum diuitem reddite. At tu Mercu-
ri fac memineris, ut rediens Cyclopes ex Actna tecum
adducas, quo fulmen cuspide restituta resarciant. Nam
eo nobis acuminato opus fuerit. M E R. Eamus Plute.

Quid hoc? Num claudicas? Equidem ignorabam ò ple-
clare: te non cecum modo, uerumetiam claudum esse.

P L V. Atqui not; hoc mihi perpetuum Mercuri: uerum
si quando proficiscor à Ioue missus ad quempiam, tum
nescio quo pacto tardus sum, & utroque claudus pede,
ita ut agere ad metam pertingere queam: sene nonnun-
quam interim factō, qui me opperiebatur. Porro quū di-
scedendum est, alatum uidebis multo auibus celeriorem.
Vnde fit, ut uix iam amoto repagulo, ego iam præconis
uocē uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne ui-
denti

dentibus quidem aliquoties spectatoribus. M E R. At ista quidem haud uera narras: imò ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus antè ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati, aurumq; manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somniū diuites sint. P L V. Isthæc alia res est Mercuri: neque enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite à istos transmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellis iniiciunt me: ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porro qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quàm hirudinem aduolantem stridentes pulilli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funiculus incisus, aperta q; tabellæ, iāq; nouus dominus pronuntiatus est, siue cognatus quispiam. Sive adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit, etiam tum mento subrafo, pro uarijs, & opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunquam me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat commutato nomine: ut qui modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius; iam Megacles aut

aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Ceterum illos nequicquam hiantes, seq̃; mutuum intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo fagenæ sinu sit elapsus, qui non parū magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me iruens, homo uitæ mundioris, atq; elegantioris rudis, pingui, illotaq; cute, qui compedes etiamdum horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quiq; pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum, & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cedit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiam irretitus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorē esse, Cecrope Codroūe generosiorē, callidiorē Vlyssē, unum autem uel sedecim pariter Cræsis opulentiorem, momēto temporis semel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs, fuerant collecta. M E R. Ista fermē sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, quī tandem cæcus quum sis uiam inuenire soles? Aut quī dignoscis æ? quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundant? P L V. Enimuero, credis me reperire istos ad quos mittor? M E R. Per Iouem haudquaquam. Neque enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum, & Calliam accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimandos. Ceterum quid facis quandoquidē es emissus? P L V. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens

dens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atque adorans. M E R. Num ergo fallitur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? P L V. Et iure quidẽ optimo fallitur ô bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret emittat uestigatum rem usque adeo repertu difficilem, & iam olim è uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimirum adeo obscura sit, ac minuta. Itaque quum rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor.

M E R. At qui sit, ut quoties eos deseris, celeriter aufugias quum uiæ sis ignarus? P L V. Tum demum acutum cerno, pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. M E R. Iam illud quoq; mihi responde, qui sit, ut quum sis oculis captus (dicendum enim est) præterea palidus, postremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & si potiantur, felices uideantur, sin frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, & si sic perditè te amarint, ut se aëreo è scopulo piscosi in æquoris alta, præcipites abiecerint, rati fastidiri sese abs te, propterea quod illos nullo pacto respexisses. Quàquam sat scio, tu quoq; fateberis, si quo modo tibi ipsi notus es, furere istos, qui eiusmodi amore sunt dementati. P L V. At enim credis me, qualis sum, talem istis uideri, nempe claudum, aut cæcum, aut si quid aliud adest mihi uitij. M E R.

Quid

Quid ni ò Plute? nisi forte, & ipsi omnes cæci sunt.
 P L V. Haud cæci quidem, ò optime, uerum inscitia, er-
 rorq; quæ nunc occupant omnia, illis offundūt tenebras:
 ad hæc ipse quoq; ne per omnia deformis sim, persona
 uehementer amabili tectus inaurata, gemmisq; pictura-
 ta, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese
 natiui uultus uenustatem aspicere, amore capiuntur, di-
 spereuntq; nisi potiantur. Quod si quis me toto corpo-
 re renudatum illis ostenderit, dubio procul futurum sit
 ut se ipsi damnent, qui tantopere cæcutierint, adaman-
 tes res neutiquam amandas ac fœdas. M E R. Quid ergo
 posteaquam eò peruentum est ut iam diuites euaserint,
 iamq; personam sibi circumposuerint, rursus falluntur?
 Adeo ut si quis illis detrabere conetur, penè caput po-
 tius, quàm personam abijciant? Neq; enim uerisimile est
 etiam tum illos ignorare, auro bracteatam esse formam,
 quum intus cuncta inspexerint. P L V. Ad id non parum
 multæ res, ò Mercuri, mihi sunt adiumento. M E R. Quæ
 nam? P L V. Simulatq; qui me primum nactus est, aper-
 tis foribus exceperit, clanculum unà mecum introit ela-
 tio, uecordia, iactantia, mollities, uiolentia, dolus, atque
 alia item innum̃rabilia: à quibus omnibus posteaquam
 est animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquam sunt
 admiranda, & appetit ea quæ sunt fugienda, meq; cun-
 ctorum illorum quæ introierant, malorum patrem stu-
 pet, illorum satellitio uallatum, quiduis potius passurus,
 quàm uti me compellatur reiicere. M E R. Ut leuis ac lu-
 bricus es Plute, retentu difficilis, ac fugax, neq; ullā præ-
 bens ansam certam quo pressus tenere: sed nescio quo-
 modo

modo anguillarum, ac serpētum in morem inter digitos elaberis. At ē diuerso paupertas, uiscosa, prensu facilis, totoq; corpore nulle uncus gerit hamos, ut qui tetigerint, illico hæreant, nec facile queant auelli. Verū interea dum nugamur, rem baud paruam omisimus. P L V. Quam? M E R. Nempe quia thesaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. P L V. Ist hac quidem ex parte bono sis animo. Nam nō nisi in terra relicto illo ad uos ascēdere soleo: iussōq; intus manere foribus occlusis, neq; cuiquam aperire, nisi me uociferantem audierit. M E R. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me consequitor chlamydi adherens, donec extremā uiam attigerimus. P L V. Recte facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim si me desereres, forsā oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic stridor ceu ferri saxo impacti? M E R. Timon hic est, qui proxime montanum, & pētricosum fodit solum? Papæ: adest & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames cogit, lōge pręstantius quā tui sint satellites. P L V. Quin igitur quā ocyssime discedimus Mercuri? Neque enim ullum operæ pretium fecerimus cū hominē eiusmodi ualato exercitu. M E R. Secus uisum est Ioui: quare ne metu deterreamur. P A U P E R T A S. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? M E R. Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue sumus ire iussi. P A V. Ita ne rursum Plutus ad Timonem? posteaquam ego hanc antea delitijs male corruptum suscepi: commendansq; Sapientiæ, & Labori, strenuū, multiq; precij uirū reddidi? Adeo ne despicien

ſpicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut
 hunc, quæ mihi unica erat poſſeſſio, eripiat, iam exa-
 tiſſima cura ad uirtutem excultum? ut Plutus hic ubi
 denuo ſuſceperit, per contumeliam, & arrogantiam illi
 manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mol-
 lem, & ignauum, ac uecordem: rurſum mihi reſtituat,
 ubi iam nihili factus erit, & reiſculus? M E R. Sic ò
 Paupertas, Ioui placitum eſt. P A V. Equidem abeo. At
 uos Labor, & Sapientia, reliquiq;, conſequimini me.
 Porro hic breui cognoscet, qualis in ſe fuerim, quam
 nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optima-
 rum doctrix. Quicum donec habuit commercium, ſano
 corpore, ualentiq; animo perſeuerauit: uirilem exigens
 uitam, & ad ſeſe reſpiciens: ſuperuacua autem, & uulga-
 ria iſta aliena, ita ut ſunt, exiſtimans. M E R. Diſcedunt
 illi: nos ad eum adeamus. T I M. Quinam eſtis, ò ſcele-
 ſti? aut qua gratia huc adueniſtis homini operario mer-
 cenarioq; negotium exhibituri? uerum haudquaquam læ-
 ti abibitis, ſceleſti ut eſtis omnes: nam ego uos illico gle-
 bis, & ſaxis petitos comminuam. M E R. Nequaquam
 ò Timon, ne ferito, neq; enim feries mortales: uerum ego
 ſum Mercurius, hic Plutus. Miſit nos Iupiter, uotis tuis
 exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, de-
 ſiſtens à laboribus. T I M. Atqui uos iam ploraueritis,
 etiam ſi dii ſitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes,
 tum deos, tum homines. Sed hunc cæcum quiſquis hic fue-
 rit, mihi certum eſt ligone impacto comminuere. P L V.
 Abeamus per Iouem Mercuri: quãdoquidem hic homo
 mihi uidetur non mediocriter inſanire, ne malo quopiã
 accepto

accepto discedam. M E R. Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus istam ferocitatē, asperitatemq; ac manibus obuijs excipe bonam fortunam: rursus diues esto: rursus Atheniensium princeps, & ingratos illos despicito, quum solus florebis. T I M. Nihil mihi uobis est opus ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatissimus sum, si nemo propius ad me accesserit, M E R. Adeo ne quæso inhumaniter?

Hæc ego sæua Ioui refero, atq; immania dicta?

Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut qui tam multa indigna in te commississent: deos odio te prosequi nequaquam erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. T I M. At tibi Mercuri, Iouiq; quod me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: ceterum hunc Plutum nequaquam recepero. M E R. Quid ita? T I M. Quoniam pridem innumerabilium malorum hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, conflaret odium, illecebris corrumpere, inuidiæ obnoxium redderet: denique quum repente me adeo perfide, ac proditorie destituerit. Contra, Paupertas optima, me laboribus uiro dignissimis exercens, mecumq; uere & libere conuiuens, & quibus opus erat suppeditauit laboranti, & uulgaria ista docuit contemnere, effecitq; ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quenam essent opes uere meæ: nempe quas neq; adulator assentans, neq; sycophanta minitans, neq; plebes irritata, neque concionator suffragiorum autor, neq; tyrannus intentus insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus

ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neque quicquam eorum quæ sunt in ciuitate malorum aspicio, abunde magnum & sufficientem uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quàm uenisti uiam reme-
 tiens, recurre, unà tecum Plutum adducens ad Iouem. Illud mihi sat fuerit, si effecerit ut omnes mortales per omnem ætatem eiulent. M E R. Nequaquam ò bone, neque enim omnes ad eiulandum sunt accommodi. Quin tu iracunda pueriliaque ista missa face, ac Plutum excipe: non sunt reiicienda munera, quæ à Ioue proficiuntur. P L V. Vin' Timon ut contra te partes defendam meas, an grauitè feres si quid dixerò? T I M. Dicitò, ne multis tamen, neque cum procemijs, quemadmodum perditissimi isti solent oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram paucis dicentem. P L V T. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accusato. Attamen uide, num qua in re te, quemadmodum ais, læserim: qui quidem dulcissimarum quarumque rerum tibi extiterim autor, opifexque, autoritatis, præsentia, coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera conspicuus eras, celebris & obseruandus. Cæterum si quid molesti ab adulatoribus accidit, non mihi potes impu-
 tare: quin ipse magis abs te sum affectus contumelia, propterea quòd me tam ignominiose uiris illis execra-
 tis suppeditaris: qui te mirabantur, ac præstigijs demen-
 tabant, mihique modis omnibus insidias struebant. Porro quòd extremo loco dixisti, te à me proditum, deser-
 tumque fuisse: istud criminis in te possum retorquere, quum ipse sim modis omnibus à te reiectus, præceptisque
 exactus

exactus ex edibus. Vnde pro molli chlamyde, sagū istud charissima tibi Paupertas circumposuit. Itaq; testis est mihi hic Mecurius, quantopere Iouem orauerim ne ad te uenire, qui tam hostiliter esses in me debacchatus. MER. At nunc uidēs Plute, in cuiusmodi hominem sit commutatus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu uero sode ita ut facis. Tu interim thesaurum sub ligonem adducito. Audiet enim si tu accersiueris. TIM. Parendum est Mercuri, rursusq; ditescendū. Quid enim facias quum dii compellant? tamen uide, in quas turbas me miserum conijcies: qui quidem quum ad hunc usq; diem felicissime uixerim, tantum auri repente sum accepturus, nihil com=meritus mali, tantumq; curarum suscepturus. MER. Sustine Timon mea gratia, tametsi graue est isthuc, atq; intolerandum: quò uidelicet palpones illi præ inuidia rum pantur. Ego porrò superata Aetna in cœlum reuolauero. PLV. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, si quidem digressus Thesaurum ad te transmittam, sed feri fortius: tibi loquor auri Thesauri, Timoni huic audiens esto, offerq; temet eruendum. Fodi Timon altius impingens. Cæterum ego à uobis digredior. TIM. Age iam ò ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigare, dum ex abdito Thesaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iuppiter, amici Corybantes, ac lucifer Mercuri, unde nam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim expectectus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in morem ardes, noctesq; et dies reanides. Ades o mihi charissimum desideratissimumq; nunc demum credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factum. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto sinu usque adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsum? o Mida, Cræseq; ac munera Delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidem rex par est. O ligo, sagum charissimum, uos huic Pani suspendi commodum est. At ego quàm maxime semotum mercatus agrum, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi assatim uixero: sepulchrum item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hec igitur decreta sunt, placitaq; in reliquum uitæ: sciunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omneis. Porro amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, meræ nugæ. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon; cæteri omnes hostes, et insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congregi, piaculum: adeo ut si quem aspexerint duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quàm signa saxea, æreaue: neq; fœcialem ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Cæterum tribules, cognati, populares; postremo patria ipsa, frigida quædam, et sterilia nomina, stultorumq; mortaliū gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, et onerosis

onerosis laudibus dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi
 vicinus, sibi particeps, excutens sese ab alijs. Ac semel
 decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si mori=
 endū sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronam admouere.
 Nullumq; nomen sit dulcius, quā Misanthropi, id est,
 hominū oforis. Morum autem notæ, difficultas, asperitas,
 feritas, iracundia, inhumanitas: quod si quem conspexero
 incendio conflagrantē, obtestatemq; quo restinguam, pi=
 ce oleoq; restinguere: rursum si quem flumen undis abstu=
 lerit, isq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc
 quoq; demerso capite propellere, ne possit emicare: hunc
 admodum par pari relaturus est. Hanc legem Timon tu=
 lit Echecratides Colyttensis: & concionis subscripsit
 suffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta sunt: hæc
 fortiter tuemur. Cæterum magno emerim ut id omnibus
 imotescat, quod opibus abundo: nam illa res illos præ=
 focauerit: sed quid illud? Hem quæ trepidatio? undiq; con=
 currunt, puluerulenti atq; anhelī haud scio unde aurum
 odorati. Vtrum igitur hoc conscenso colle saxi abigo, è
 sublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabi=
 mus, ut semel cum illis congregiamur: ut magis angan=
 tur, fastiditi, repulsiq;? Ita satius esse d. co. Itaque reste=
 mus quò illos iam excipiamus. Age prospiciam: primus
 eorum iste quis est? Nempe Gnatonides adulator, qui mi=
 hi nuper coenam petenti, funem porrexit, quum apud me
 sepe numero solida dolia uomuerit. Sed bene est quod
 ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO.
 An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos
 esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, con=

uiuator bellissime. TIM. Scilicet, & tu Gnatonides uul-
 turum omnium edacissime atque hominum perditissime.
 GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus?
 Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper
 didici dithyrambis. TIM. Atqui elegos canes, admodum
 miserales, ab hoc doctus ligone. GNA. Quid istuc?
 Feris ò Timō? Attestor. ò Hercules: hei hei in ius te uoco
 apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIM. Atqui si cū-
 clere paulisper, mox cedis me reum ages. GNA. Nequa-
 quam, quin tu planè uulneri medere, paululo auri inun-
 ctio. Mirum enim in modum præsenteum id est reme-
 dium. TIM. Etiam manes? GNA. Abeo. At tibi male
 sit, qui quidem ex uiro commodo tam sauus factus sis.
 TIM. Quis hic est qui accedit recaluafter ille? Philia-
 des, assentatorum omnium execratissimus. Hic quum à
 me solidum acceperit fundum, tum filia in dotem talenta
 duo, laudationis præmium, quum me canentem, reliquis
 silentibus omnibus, solus maiorem in modum extulisset,
 deierans me uel oloribus magis cānorum: ubi me pridem
 ægrotum conspexisset, nam adieram oraturus ut mei cu-
 ram ageret, plagas etiam egregius ille uir impegit. PHI-
 LIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem
 agnoscitis: nunc Gnatonides amicus & conuiua: enim-
 uero habet ille digna se, quandoquidem immemor est
 atq; ingratus. At nos qui iam olim conuictores sumus
 æquales ac populares, tamen modeste agimus, ne insi-
 lire uideamur. Salue here, fac ut istos adulatores sacri-
 legos obserues, qui nusquam adsunt nisi in mensa: prate
 rea à coruis nihil differūt. Neq; posthac huius ætatis mor-
 talium

talium ulli fidendū est. Omnes ingrati, & scelesti. At ego
 quum tibi talentum adducerem, quo posses ad ea quæ uel
 les uti, in uia accepi, te summas quasdam opes esse na=
 ctum. Proinde accepsi his de rebus admoniturus te: quan=
 quam tibi forsitan me monitore nihil erat opus, uiro ni=
 mirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est,
 consilium dare queas. TIM. Ita fiet Philades, sed age, ac=
 cede quo te ligone comiter accipiam. PHI. Viri, caput
 mihi comminutum est ab hoc ingrato, propterea quod
 cum ea quæ in rem illius erant, admonui. TIM. Ecce ter=
 tius hic orator Demeas se recepit, tabulas dextra gestans,
 aitq; se mihi cognatum esse. Hic una die de meo sedecim
 talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus.
 At quum soluendo non esset, ego misertus illum redemi.
 Porro quum illi sorte obuenuisset, ut Erechtheidi tribui dē
 sribueret ærarium, atq; ego adiens, id quod ad me redi=
 bat poscerem, negabat se ciuem nosse me. DEM. Salue
 Timon: præcipuum generis tui præsidium, fulcimentum
 Atheniēsium, defensaculum Græciæ. Profecto iamdudum
 te populus frequens, et utraq; curia opperitur. Sed prius
 decretum audi, quod de te conscripsi. Quandoquidem
 Timon Echecratidæ filius, Colyttēs, uir nō modo pro=
 bus & integer, uerumetiam sapiens, quantum alius in
 Græcia nemo, nunquam per omnem uitam destitit opti=
 me de Rep. mereri: Tum autem in olympicis uicit pugil,
 & lucta, cursuq; die eodē, ad hæc solenni quadriga, eque
 striq; certamine. TIM. At ego ne spectator quidem nun=
 quam in olympicis sedi. DEM. Quid tū? aspectabis post=
 hac, sed ista cōmunia addi satius est. Tum anno superio=

re apud Archanenses pro Rep. fortissime se gessit, & Peloponnesium duas acies concidit. TIM. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neq; unquam militiæ dederim nomen. DEM. Modeste tu quidem de te ipso loqueris, nos tamen ingrati futuri sumus, nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipub. His de causis omnibus uisum est, curiæ, plebi, magistratibus tributim, plebeijs singulatim, communiter uniuersis, aureum statuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextra tenentem: radijs tempora ambientibus, utiq; septem aureis coronis coronetur, hæc; coronæ hodie in Dionysijs per Tragoedos novos promulgentur. Siquidē hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium Demeas orator, propterea quod cognatus illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi suffragium, sed utinam, & filiū meum ad te pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem appellauī. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit? DEM. At ducam, nūq; incunte anno, si deus permiserit, liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxorem tu sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaga accepta. DEM. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timon oceptas? pulsasq; eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediem poenas daturus, quum alijs nominibus, tum quod arcem incenderis

incenderis? TIM. Atqui non conflagrauit arx, sceles-
 ste. Proinde palàm est, te calumniatorem agere. DEM. Verum effosso arario diues effectus es. TIM. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEM. Verum effodietur posthac, sed tu interdum omnia quæ in eo condita, possides. TIM. Alteram itaque plagam accipe. DEM. Hei scapulis meis. TIM. Ne uociferare, alioqui et tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum inermis duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum scelestum hominem non protriuero. Tum frustra uicerim in olympijs, et pugil et palestrites. Sed quid hoc? Annon philosophus Thrasycles hic est? profecto ipse est, promissa barba, subductisq; supercilijs, et magnum quiddam secum murmurans accedit, Titanicum obtu-
 ens, cesariem per scapulas fluentem uentilans, alter qui-
 dam Boreas, aut Triton, quales eos Zeufis depinxit. Hic habitu frugalis, incessu moderatus, amictu mode-
 stus, mane nimirum quàm multa de uirtute differit, dam-
 nans eos, quæ uoluptate capiuntur, frugalitatem lau-
 dans: at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi calicem porrexit (meraciore autem maxime gaudet) perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis disputationibus diuersissima quæ sint exhibet, dum mili-
 ni instar præripit obsonia, et proximum cubito oppo-
 sito arcens, mento interim condimentis oppleto, dum canum ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: per-
 inde atq; in patinis uirtutem inuenturum sese speret, dumq; usqueadeo diligenter catinos extergit indice di-
 gito,

gito, ut ne paululum quidem reliquiarum sinat adhærere, nunquam non querulus, tanquam deterio rem par-tem acceperit, uel si totam placentam, aut suam solus omnium accipiat, qui quidem edacitatis, & insatiabil- itatis est fructus, temulentus, uinoq; bacchatus, non ad can- tum modo, saltationemq;, uerum ad conuicium usq;, & iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum enim uel maxime) de temperantia, sobrietateq;: atque ista quidem loquitur, quum iam à mero male affectus ridicule bulbutit. Accedit his deinde uomitus. Postre- mò sublatum cum de conuiuio efferunt aliqui, ambabus manibus tibicinæ inhaerentem. Quanquam alioqui ne so- brius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaritia. Quin & inter assentato- res primas tenet, peierat promptissime, anteit impostu- ra, comitatur impudentia. In summa prorsus admiran- dum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactum, uarieq; absolutum: proinde uon eiulabit clarius uidelicet quum sit modestus. Quid hoc? papæ, tandem nobis Thra- sycles? THR. Non hoc animo ad te uenio Timon, quo pleriq; isti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, au- ri, opiparorum æquiuiorum adducti spe concurrunt, multaq; assentatione deliniunt te, hominem uidelicet sim- plicem, facileq; impartientem id quod adest. Siquidem haud ignoras offam mihi in coenam sat esse, tum opso- nium suauissimum cape, aut nausturcium, aut si quando lubeat lautius epulari, pusillum salis. Porro potum fons Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis apud

apud me in præcio est quàm calculi qui sunt in littori-
 bus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te subuer-
 terit pessima iuxta, atq; insidiosissima res opulètia: quippe
 quæ multis sapenumero immedicabilium malorum exte-
 terit causa. Etenim si me audies, potissimum opes uniuer-
 sas in mare præcipitabis, utpote quibus nihil sit opus bo-
 no uiro, quiq; philosophiæ possit opes perspicere. Ne ta-
 men in altum ô bene, sed ferme ad pubem usq; ingressus,
 paulo ultra solum fluctibus opertum, me quidem uno spe-
 ctante. Quod si hoc non uis, tute igitur eas potiore uia
 ex edibus eycito, ac ne obolū quidem tibi facias reliquum,
 uidelicet largiens ijs, quicunq; opus habent, huic quinq;
 drachmas, illi minam, alij talentum. Porro si qui erit phi-
 losophus, hunc æquum est duplam aut triplam ferre por-
 tionem: quanquam hoc quidem mihi non mea ipsius gra-
 tia postulo, sed quo amicus, si qui egebūt, donem: sat est si
 modo perā hanc largitione tua expleueris, ne duos qui-
 dem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis conten-
 tum, modestumq; conuenit esse eum qui philosophatur,
 neq; quicquam ultra peram cogitare. TIM. Equidem ista
 quæ dicis probo Thrasyclus: ergo si uidetur, priusquam
 peram expleam, age tibi caput optulero tuberibus, post-
 eaquam ligone sum mēsus. THR. Ô libertas, ô leges, pul-
 samur ab impuriſſimo libera in ciuitate? TIM. Quid sto
 macharis ô bone Thrasyclus? num te defraudaui? Atqui
 adiiciam ultra mensurā Chœnices quatuor: sed quid hoc
 negocij? Complures simul adueniunt. Blepsias ille, et La-
 ches, et Gniphon, breuiter agmen eorū qui uapulabunt.
 Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonem qui
 dem

dem iamdudum fatigatum, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis congestis saxis, procul eos lapidum grandine peto. BLEPSIAS. Ne iace Timon, abimus enim. TIM. At uos quidem nec citra sanguinem, nec absq; uulneribus.

ERASMVVS ROTERODAMVS

Richardo Vuifordo Britanno, docto &
cum primis iucundo ami-

co, S. P. D.

CVM annis iam aliquot totus Græcanicis in literis fuerim Richarde charissime, nuper quò cum literis Latinis redirem in gratiam, Latine declamare coëpi, idq; impulsore Thoma Moro, cuius (uti scis) tanta est facundia, ut nihil non possit persuadere uel hosti: tanta autem hominem charitate complector, ut etiam si saltare me, restimq; ductare iubeat, sim non grauatim obtemperaturus. Tractat ille idem argumentum, & ita tractat, ut nullus sit omnino locus, quem non excutiat, eruatq;. Neque enim arbitror (nisi me uehemens in illum fallit amor) unquam naturam finxisse ingenium hoc uno presentius, promptius, oculatius, argutius, breuiterq; dotibus omnigenis absolutius. Accedit lingua ingenio par, tum morum mira festiuitas, salis plurimum, sed candidi duntaxat, ut nihil in eo desideres quod ad absolutum pertineat patronum. Quare non hoc animo laborem hunc suscepi, ut tantum artificem uel æquarem, uel uincerem: sed uti cum amico omnium dulcissimo, quicum libenter soleo seria ludicraq; miscere, in hac ingeniorum palestra quasi colluctarer: idq; feci eo libentius, quòd magnopere cupiam

cupiam hoc exercitij genus, quo nullum aliud *æquæ* frugiferum, in ludis nostris aliquando instaurari. Neq; enim aliud esse in causa puto, quod hac nostra tēpestate quum tam multi sint, qui scriptores eloquentissimos euoluant, tam pauci tamē existant, qui non infāntissimi uideantur, si quando res oratorem poposcerit. Quod si tum Ciceronis Fabijq; auctoritatem, tum ueterum exemplum sequuti, *ἐν τοιαύταις μελέταις* diligenter à pueris exerceremur, non esset (opinor) tanta dicendi inopia, tam miseranda infantia, tam pudenda balbuties, etiam in his, qui literas oratorias publice profitentur. Nostram declamationem ita leges, ut eam me pauculis diebus lusisse cogites, non scripsisse. Hortor autem ut *ἐν Μορίκῃ* conferas, itaq; iudices, num quid in stilo sit discriminis inter hos, quos tu ingenio, moribus, affectibus, studijs usque adeo similes esse dicere solebas, ut negares ullos gemellos magis inter se similes reperiri posse. Vtrunq; certe ex æquo amas, utriq; uicissim ex æquo charus. Vale meum delictum Richardus de festiuiissime. Ruri, ad Calendas Maias, M. D. VI.

LUCIANI TYRANNICIDA, DES. PRASMO ROTTERODAMO IN- TERPRETE.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS

Quidam in arcem ascendit, uti tyrannum occideret, atque ipsum quidem non reperit, uerum filium eius interemit, gladiumq; in uulnere reliquit. Adueniens tyrannus, ubi filium extinctū conspexit, eodem ense necem sibi consciscit. Is qui ascenderat, tyranniq; filium peremerat, præmium tanquam tyrannicida petit.

DECLA

DECLAMATIO

V V M duos eodem die tyrannos occiderim iudices, alterum quidem etate iam affecta, alterum æuo florentem, et ad scelerum successionem capeffendam paratum, unicum tamen pro ambobus præmium petiit uenio, qui quidem unus omnium quotquot unquam tyrannicidæ fuerunt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, neci quæ dederim, filium uidelicet ense, patrem indulgenti charitate qua filium adamabat. Itaque tyrannus pro his quæ commisit, abunde magnas penas nobis dependit: quippe qui et uiuus aspexerit, filium prius morte sublatum, et quod est omnium maxime nouum, compulsus sit denique ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, ceterum occisus alteram ad cædem operam mihi suam commodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdem post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaque sum is qui tyrannidem sustuli, pariterque mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem commutarim, ac morem modumque nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porro senem soli gladio re seruans. His igitur de causis et amplius quiddam à uobis me consequuturum arbitrabar, præmiaque laturum, quæ numero æquarēt eos qui essent interempti: ut pote qui non presentibus modo malis uos leuarim, uerum etiam futurorum formidine, quique stabilem pepererim libertatem, nullo relicto qui scelerum capeffat successionem. Verum interim

terim tantis rebus strenue peractis, in discrimen adducor, ne premio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus non feram mercedem, quam leges à me seruatae praestituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reip. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quòd extinctos esse illos grauius ferat, atq; eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur iudices mihi paulisper attēdite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optime nostis, commemoro. Si quidem hoc pacto futurū est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiat is uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati malis. Neque enim quemadmodum alijs quibusdam saepenumero accidit, itidem & nos simplicem tyrannidem, atq; unicam seruitutem sustinebamus, nec unius domini uiolentiam tolerabamus: uerū soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, et in geminas, cōtumelias distrahebamur infelices. Porro senex multo erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, et ad cupiditates tardior: utpote cui iam etas uehementiā impetus cohiberet, uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad suscipienda maleficia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quòd illi morē gerebat. Siquidem indulgens in filium supra quàm credi queat erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iussrat: supplicio afficiebat quoscunque praeceperat, ac prorsus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatum satellites erat. Tametsi huic propter etatem honorem

norem cedebat adolefescens, soloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quanquam tutamentum præsidiumq; principatui ab illo mutuaretur, scelerum tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si quæ cedes, si quæ exilia, si quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porro senex illi obsequebatur, comitemq; scelerum sese præbebat, ac comprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaq; quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quod quum animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt, tum illud in primis discruciebat, quod prospicere mus diuturnam, uel æternam potius seruitutem eam futuram, & per successionem alij post alium domino tradendam Remp. populumq; homini scelesto hereditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem non exiguam facit, quod apud sese reputant, quod inter se dicunt: at mox coercebitur, at non demorietur, paulo post liberi sumus futuri. Verum æ his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis heredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem quisquam fortium ciuium, & qui eadem quæ ego animo statuisset, auderet. Sed desperabatur ab uniuersis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum esset cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil ista de

- terrue

terruerūt, neq; perpensa negocij difficultate refugi, neq;
ad suscipiendum discrimen trepidauī: uerum solus, solus
inquam, aduersus adeo ualidam uariamq; tyrannidem:
uel non solus potius, sed gladio comite conscendi: quip=
pe qui mihi sit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum
interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuere=
sabatur: at ē diuerso perpendenti, quod publicam liber=
tatem mea cæde redempturus essem. Ergo ubi in primā
irruissem custodiam, neque mediocri negotio satellites
submouissem: occidens interim, in quem incurrissem, ex=
quicquid obsisteret amolens, ad ipsum negocij caput fe=
rebar, ad unicum tyrannidis robur, ad nostrarum cala=
mitatum fontem: atq; irrupto arcis propugnaculo, quum
uiderem illum fortiter tuentem sese, multisq; uulneribus
resistentem, tamen occidi. Et iam tum erat sublata tyran=
nis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore li=
beri omnes, nisi quod reliquus adhuc erat senex solus,
inermis, nudatus custodijs: iamq; amisso magno illo suo
satellite desertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi ni=
mirum mecum ipse iudices, hæc animo reputabam: Cun=
cta mihi pulchre habent, cuncta confecta sunt, cuncta eō
quo destinaram, perducta. At cum qui reliquus est, quo
tandem modo pœnas dare conuenit? Me quidem meaq;
dextera nequaquam est dignus, præsertim si post splen=
didum facinus iuuenile, atq; magnificum interimatur,
priorem illam cædem dedecoraturus. Carnifex aliquis
quærendus est illo dignus, uerum post calamitatē, ne uel
hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, appositū ha=
beat ensē, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum sta=
p tuissem

tuisset, ipse quidē illinc discedo : at ille peregit id quod
 ego prædiuinaueram, tyrannū occidit, summamq; mea
 imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularē administratio-
 nē uobis adportans, cūctisq; bono iam ut animo sint edi-
 cens, ac libertatē annūcians. Iam meis fruimini factis: ua-
 cua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat ne-
 mo, quin & magistratus creare liberū est, & causas age-
 re, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis
 mea contigerunt opera, mea q; fortitudine, uidelicet ex
 una illa cede, postq̃ pater iam uiuere nō quibat. Acquū
 itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præ-
 miū donetur, nō quòd lucri auidus, aut sordidus quisspiā
 sim, nec is qui mercedis gratia de patria bene mereri sta-
 tuerim: uerum quod præmio cupiam officia mea cōpro-
 bari, neq; repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si
 uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic cōtradi-
 cit, negatq; æquum facere me, qui decorari nauere, præ-
 miumq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannicidam esse me,
 neq; quicquam à me pro legis sententia confectum esse:
 uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmium
 postulem. Percontor igitur illum, quid præterea requi-
 ris à me? non ne cecidui? non ne ascendi? non ne occidi?
 non ne libertatem peperī? num quis imperat? nū quis iu-
 bet? num quis minitatur dominus? num quis nocentū ma-
 nus effugit meas? haudquaquā dixeris, sed omnia plena
 pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, demo-
 cratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines
 absq; periculo, publicamq; felicitatē solēnibus feriis cele-
 brat ciuitas. Quis igitur horum omnium auctor? quis est
 qui

qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquā prae me dignus honore sit, cedam præmium, desistam à petendo munere. Quòd si solus omnia peregi, audens, periclitās, ascendens, interimens, excrucians, alterū ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parum erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porro lex tyrannicidæ præmiū decernit. Verū dic mihi, nunquid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerum hoc solum spectauit legis cōditor, libertatē, democratiam, sceleratorū sublationem. Huic honore decreuit, hūc præmio dignum iudicauit, quod quidē inficiari non potes, quin mea cōtigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat niuere, nimirum ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaque ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quemadmodū interierit, uerum an iam perierit, & an quod periit, id à me sit profectum. Quandoquidem & illud excusurus mihi uideris, atq; his aduersus bene de Rep. meritos calumnijs usus: Si quis non gladio, uerum lapide ligno ue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porro si fame tyrannum obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisiturus eras à me cæden., mea ipsius manu peractam? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quū scelus acerbius etiam, atq; atrociore mortis genere trucidassem? Vnum hoc duntaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatum uestigium? Quod si pur-

gata omnia, si pacata, profecto sycophanticum est, modum rei gestæ calumniantem premio frustrari uelle, quod ijs quæ uirtute confecta sunt debeatur. Equidē et illud memini differtū in legibus, nisi forte propter diuinam seruitutem oblitus sum eorum quæ ab illis dicuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidem occidit, neq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo et hūc quoq; lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus ualere oportere audaciam, quā facinus: ac postea superuacaneum est cædis rationem uiamq; spectare. Deinde hunc qui sic occiderit, tanquam homicidam pœnas oportere dare censebis, ac nequaquam absoluendum esse. At me qui per omnia consimili modo Rempub. iuui, non censes ea capere oportere, quæ ijs debentur qui beneficio iuuerunt. Neq; enim illud dicere possis, me quidem imprudentem fecisse, sed exitum quendam commodum fortuito fuisse consequutum præter animi sententiā. Nam quid præterea iam formidassē, eo qui ualidior erat interempto? Quis autem gladium in uulnere reliquissē, nisi planē quod erat euenturum, id ipsum prædiuinassē? Nisi forsan illud dices, hunc qui extinctus est, tyrannum non esse, neq; hanc appellationem in illum competere: neq; uos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset occisus, decreturos fuisse. Atqui istud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cædis causam ministrauit, præmium negabis? O curiositatem, de illo laboras quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris?

Ant

Aut ab eo qui Democratiam restituit, nescio quid superuacaneum præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei gestæ spectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia missa facit, neq; iam ultra curiosius excutit. Quid enim, an si tyrannum exegerit quispiam, non is iam tyrannicide præmium cepisset? cepisset opinor, idq; iure optimo, siquidem & hic pro seruitute libertatem peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium habet, non in posterum instaurandæ tyrannidis metum: uerum absolutam sublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus excisum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem usq; (si uidetur) rem totam perpenderit, num quid eorum quæ ad leges pertinent sit prætermisum, & num quid in me desideretur ex his, quæ Tyrannicide oportebat adesse. Principio mentem prius oportet suppetere sortem, & amantem Reipub. quæq; pro communibus commodis periculum adire non recuset, quæq; priuato suo interitu multitudinis incolumitatem ausit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præscirem per quæ pericula mihi perrumpendum esset, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atq; æstima, an non uoluisset tantum ista, ac statuisse, præclarum facinus futurum fuisse uideatur. Ac putato me solius animi, uoluntatisq; argumento præmium postulare, tanquam qui beneficio iniuerit. Tum si uoluntati meæ facultas defuisset: uerum alius post me Tyrannum occidisset, dic mihi: num absurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minime.

Si dicerem, ciues, uolui, statui, aggressus sum: uoluntatis experimentum dedi, solus dignus sum qui præmium feram: Quid tunc responsurus fueras? Nunc porro non hoc dico, sed insuper ascendi, periclitatus sum, atq; innumeraabilia priusquam iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim usq; adeo facilem, factuq; procliuem esse rem existimetis, custodias perrumpere, satellites opprimere, unumq; hominem tam multos amoliri. Quin isthuc penè maximum est omnium quæ sunt in Tyrannicidio, totiusq; negocij caput. Nam ipse iam Tyrannus non magna res est, neq; expugnatu, neq; confectu difficilis: uerum ea quæ tuentur continentq; Tyrannidem, quæ quidem si quis superarit, is nimirum cuncta quæ destinauit, peregerit, & perpusillum est, id quod superest. Sed ad Tyrānos peruenire nunquam mihi contigisset, ni prius qui illum cingunt custodes oppressissem, omnesq; satellites ante debellassem. Nihil adhuc addo: uerū in his rursum immoror. Custodiam oppressi, satellites superauit: Tyrānum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, nō tibi uideor honore dignus? an adhuc cædem ipsam à me requires? Quinetiam si cædē quæris, ne ea quidem considerabitur. Non sum incruentus: uerū cædem peregi, magnam ac strenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atque omnibus formidandi, per quem ille ab insidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium satellitum instar erat. An non igitur, quæso te, præmio dignus uideor, sed tantis rebus gestis honore fraudabor? Quid enim si satellitem unū, atq; adeo quid si Tyranni ministrum quempiam interemissem? Quid si ser

si feruum aliquem charum? an non hoc quoq; magnum
uisum fuisset, conscendisse, mediaq; in arce, medijs in ar=
mis, aliquem è Tyranni familiaribus iugulare? Nūc &
hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit considera. Fi=
lius erat Tyranni, uel Tyrannus potius crudelior, do=
minus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad cōtumelias
uolentior, quodq; est maximum, hæres ac successor om=
nium, quiq; in longum nostras calamitates posset proro=
gare. Vin⁹ hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero
Tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum no=
mine præmium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An
non & illum uerebamini? An non dominus, an non gra=
uis, an non intolerandus erat? Porro nunc negocij ca=
put deniq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me re=
quirit, hoc quàm fieri potuit pulcherrime, confeci: Ty=
rannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulne=
re uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tanto=
rum facinorum sibi conscio, sed posteaquam illum prius
multo dolore excarnificassem, tū quo nihil habebat cha=
rius, miserabiliter prostratum coràm oculis ostendens:
puta filiū in ipso æui flore, tametsi scelustum quidē illū,
attamen & ætate uigentem, & patri similem, sanguine
taboq; oppletum. Hæc nimirū sunt arentū uulnera, hij
gladij uerorum Tyrannicidarum, hæc mors digna cru=
delibus Tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit.
Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, neq;
huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil ha=
bet Tyrannico supplicio dignū. Neq; enim ignorabam
uir egregie, nō ignorabam, inquā, neq; quenquā alium

latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus, adeo ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddā, idq; merito, quippe qui conspiceret illum unicum esse qui curaret, seruaretq; Tyrannidem, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si nō ob charitatem, certe ob rerum desperationem sciebā illū protinus exiturum ē uita: perpensurum enim, iam nihil esse quur uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circumfisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterum imminebant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illum consilium adegi. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatu, plorans, lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necem consciuit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miserrimum, multoq; atrocius, quā si per alium inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat. Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O' ensis particeps, successorq; meorum egregie factorum, post tanta pericula, post tantas cædes contemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dicerem iudices: Tyrannum quū mori uellet, quū id temporis inermem

se de

se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, et ad consequendam libertatē auxilio fuit uniuerſis, hunc quoque laude, prēmioq; dignum iudicassetis. Porro domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Non ne inter eos qui de Repub. bene meriti sunt, scripsissetis? Non ne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum deos ueneraremini? Nunc mihi considerate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquam sibi mortem conscisceret. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisq; sint oculis obuiæ, uidelicet ut quammaxime discrucietur eum, qui genuerat, quoq; primo statim conspectu perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarum cladum spectatorem. Nam ego interim discesseram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquens actori cadauer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille astans, ubi filium conspexit, quem habebat unicum, semiuiuum, sanguinolentū, cæde conspersum, tum uulnera perpetua, plurima ac letalia. hunc ad modum exclamauit: O nate extincti sumus interempti sumus, tanquàm Tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te fili sum extinctus, nisi forte me tanquàm senem contemnit, ac lento supplicio me conficit: producitq; mihi mortem, redditq; mihi cædem longiorem. Atq; hæc loquutus, ensē quærebat. Nam ipse inermis erat,

propterea quod per omnia filio fideret:uerum ne is quidem deerat,ut qui iamdudum fuerit à me paratus, atque ad facinus futurum relictus.Euulso igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto,ait:Dudum me occidisti,nunc finem malis impone gladiæ. Ades patri lugenti solamen, senilemq; manum & infelicem adiuua,iugula. Tyrannū occide,luctu libera:utinam prior in te incidissem,utinam in cæde priorem occupassem locum.Occidissem quidē, sed tanquàm Tyrannus duntaxat, sed qui crederem mihi superare ultorem : nunc autem tanquàm orbus occumbo, nunc tanquàm cui desit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret,gladium adegit,tremens neq; sat potens.Cupiebat quidem,uerum non suppetebant uires ad facinus exigendum. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes iuuenem dudum prostratum,nec exiguum profecto, neq; mediocrium uirū opus,ac senem huic circumfusus, atq; amborum sanguinem commixtum,libertatis illam & uictorialem uictimam, meiq; gladij facinora. At gladius ipse in medio amborum : declarans quàm non indignum se domino præstitit : testansq; quod mihi fidam nauasset operam.Id si à me ipso fuisset patratum,minus fuerat futurum.Nunc autem illustrius est ipsa nouitate.Atq; ego quidem sum is,qui tyrannidem sustuli. Cæterum actio in multos est distributa,quemadmodum in fabulis fieri consuevit.Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porro tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inferniuit.

Decla

DECLAMATIO D.

ERASMI ROTERODAMI,

non illa quidē uersa, sed quæ superiori de-
clamationi è Luciano uersæ
respondeat.

SI MIHI causa hæc iudices, apud concionem popularem, quæ studijs potius, quàm exacto rerum iudicio duci cōsuevit, esset agenda, ac non magis apud iudices ex honestissimis ordinibus delectos, nimirum grauißimos sapientißimosq; nonnihil profecto uererer, ne omnium animis noua hac & insperata letitia gestientibus, atq; (ut ita dixerim) exultantibus, nec satis attentos, uec dociles essem auditores habiturus. Porro fauentes, beneuolosq; multo minus : quippe qui frontem modo, quasiq; personam huius negocij intuentibus, non faciem ipsam propius contemplantibus uideri fortasse possim, in communi totius ciuitatis gaudio, tum autem in causa tam populari, uelut importunius obstreperare atq; obturbare. Enimuero quum omnis affectus inutilis est ad recte iudicandum, tum inq;gens, intemperans, atque exundans letitia, non solum iudicium omne funditus tollere solet, uerumetiam nostri sensus non raro nobis eripere: præsertim si (quemadmodum hæc nostra) post graues diuturnasq; calamitates, ac ueluti tempestatem sæuissimam repete, præterq; spem (quasi portus quidā) fuerit obiecta. Quid autem tam acerbum liberæ multitudini, quàm seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatū, quàm libertas?

libertas? Itaque non rebus modo ipsis, sed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maxime primis his aliquot diebus, dum gaudiorum adhuc uelut æstus quidam impotens, omnia sursum ac deorsum miscet, dum letitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum instituere non finit. Verum uestra iudices singularis sapientia, perspicacitasq; non hoc tantum scrupulo me leuat, uerum et hanc mihi fiduciam suppeditat, uti sperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidencia, nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calumniabatur) sed solita mea, et (ut opinor) nota Reipub. charitate suscepi, uobis non modo non inuidiosum, sed fauorabile, plausibileq; uideatur. Etenim postquam uiderem manifesta quadam deorum beneuolentia, post diuturnam ac miserrimam illam seruitutem, toties Reipub. uotis expetitam libertatem aliquando contigisse, nihil prius curandum nobis esse iudicauimus, quàm ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta, quo uidelicet munus suum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent, et constabilire. tueriq; quod largiri non essent grauati, meminissimus iisdem in manu esse, ut eriperent ingratum, quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus, si ad illos autores referamus. Neque mihi committendum putauimus,

tui,

taui, ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, impijque reperiamur. Neque enim isthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat erario, & huius lucris accrescat (quanquam id quoque longa iam Tyrannide exhaustius est, quàm ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dii immortales, qui huius male consulta, nobis uerterunt bene, hoc tantum munus à nobis tanquàm ingratitis reposcant, si quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiae, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atque hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionem modo præbuerit, idque adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimum Tyrannicidæ titulum dijs eripere, sibi arrogare: Reipub. diem dicere, ac leges ipsas in ius uocare: ciuitatem ingratitude ream agere, nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus speciosius Tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullum præmium honestius illustriusque, quàm quod Tyrannicidæ debetur. Sed hoc impensius accuratiusque spectandum, ne temere decernatur indigno. Permulta siquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino premio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hunc competere, paulo post euincemus. Proinde quum non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis poenas debeat, cum à legibus præmium

præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unum ex huius arbitrio dependerint, tamen multa insuper isti creditori sunt debitura, Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxie Reipub. quoties libido sit, possit impropere. Tum illud utrum risu potius, an odio dignum existimem: quod in tribunalibus, quod apud ornatissimum seuerissimorum iudicum confessum, Thrasonem quendam nobis è comœdia retulit? Sensistis iudices, ut è corona pleriq; risum tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suam nobis recitabat: de sese terq; quaterq; Tyrannicida, de sapiente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senè interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerum relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militaria etantia, quàm Stentorea uoce, quàm fastuoso uultu, quàm arrogantibus supercilijs, quàm stupidis oculis, suum ipse uobis encomium detonabat? Quæso iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: non'ne uobis minitari uidetur non'ne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud sciretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices ubi lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in eo, qui uere Tyrannum occidisset? Hæc quoque me causa iudices (neque enim inficiandum est) commouit, ut huius obfisterem petitioni, uel magis, ut immoderata

rata

ratam arrogantiam, ut odiosam huius imputationem re-
tunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim
uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut
hic sese iratumens in medium ingesserit, quàm indigne
tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc
honorem eripi, sese unicum esse restitutæ libertatis au-
torem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, pri-
uataq;, sue dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite
quid futurum denique iudices auguramini, si ad huius in-
tolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra compro-
batio, si premium quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut
Tyranno submoto, alter quidam huic ciuitati paretur,
qui uentosæ linguæ, gloriæq;, quasi Tyrannidem quan-
dam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suam
Tragœdiam ingerat, quotidie dextram istam Hercula-
nam, et gladium prodigiosum minitetur? Vtrum est hoc
iudices Tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Vi-
detis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid
mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres super-
cilio? An mihi non licebit libertate in contradicendo (tuo
scilicet munere) uti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi
putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) cri-
men tam atrox, tam capitale in ciue impingere, tantum
quia libuit, idq; apud iudices iratos, in tam frequenti ci-
uium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare ar-
gumento. Siquidem quàm reliqua gloriose, tam illud im-
pudenter dicebas, mihi nullam fuisse causam, quare tibi cō-
tradicens partes susciperem, nisi quò Tyranni necem,
quæ me discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo
exemplo

exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuum istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longe minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim praterquam quòd neq; affinitas, neque cognatio, neque necessitudo, neq; emolumentum, neque prorsus alia res ulla mihi cum Tyranno intercessit, quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenquàm criminis herere suspicionem nem tu quoque scires, nisi nunquam tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes fecisset iureconsultum: equidem arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totaq; meam uitam sic huic Reip. spectatam esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odium, quàm mihi suspicionem ullà conciliaris. Vides quàm multis adductus sim causis, ut tibi obsisterem. Deniq; (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissime flagitauit, ut sui patrocinium aduersum te capefferem, negantes sibi uideri Tyrannide liberos sese, nisi te à Tyrannicide præmio deijcerem. Non quod pudeat homini debere hanc felicitatē: tamen si id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arrogantis, sanè quàm necesse est: at debere, cui non debet. Isthuc uero non grauissimum modò, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quàm qui quod non dedit, id uult dedisse uideri.

Sed

L V C I A N I C A E

Sed finge mihi nullam esse causam, nisi quia sic animo lubitum, habes quod mihi iure succenses. E dices tam sanctos agatur: si uere p tibi honorem eripio, uerum etiam quando non paulo magnificentius mihi euicisse, quàm tuliss. Sin mihi bis, si boni cuius fungor officio, si nato Remp. debiti præmij ream defen, si imprudentie infamiam à ciuitate c ut nostro omnium periculo hæc ur E grata: Postremo si deorum immorta bus honorẽ debitum tu conaris inte sat liqueat, quãta religione reliqua statim ingrediens tam impudenter tradicit, igitur contra Remp. fau e quam ego illud quoque libera ci loco uel Tyrannorum causas cit re. Neq; tamen à uobis postulo iu sit in causa hoc meum erga Rem obfit tam insolens arrogantia: im dentie suspensionem, non refugio i quam iste mihi conabatur impir: Anno fauisse uidear, nisi certio quam refelli possint, argumentis aduersario persuadeo, modò ne t maxime ciuilitate quis agat, nul Sin exactius, seueriusq; poenã et i quidem dum quàm potest breu

ces, ut me attentis animis atque auribus audiat. Meministis iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis Tyrannide sumus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauem seruitutem tolerassemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudicium nihil attinebat. Neque enim hoc in questionem uenit, quam misera sit Tyrannis, quam optanda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices, quum libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeat, et an id quod euentu cum huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in causam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingeniosi conuiuatores iisdem carnibus alio atque alio modo coquendis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrannicidia. Reperam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus, cum sibi uisus est mirifice attollere, et in quibus identidem restitabat. Quod si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorem pronuntiet licebit. Quot tyrannicidia, inquit, quot praemia? Primum quod uolui, deinde quod conatus sum. Tum autem quod filium occidi plusquam tyrannum. Postremo, quod pater ob mortem huius si-

bi ne

bi necem consciuit. Principio quod
 nō leuius esse uideat, quā ut sit ref
 iste tanta uoce intonabat, toties incul
 num uoluisset occidere, atque id (ut
 tamen prēmio dignum asseuerabat.
 diculum, quā nuda uoluntatis prae
 re? quae adeo nihil ad se pertinere
 in animo statuant homines, ut neq;
 quid uelis modo perperam: neq; prae
 quid officiose uelis: uerum id unum
 pretantur, quod nulla ui coactus esse
 quies, non magna facti pars est uol
 dus in rebus uel solū sufficere solet
 deos modo: quippe quibus solis per
 lis aut uelis, ab his prēmium expect
 rum animo cōceperis. Lex hominū
 in obscuris illis sinuosi cordis specu
 adeo sua referre nihil putat: ut non
 spiciosa, sed ne ea quidē admittat
 nione fama q; iactata. Postremo ut
 cipiat, non audiat nisi quae sunt
 deprehensa, probata, euieta. Cede
 nefarium, cuius simplex uoluntas
 nocata? Ista iudicia Aeaci, Rhac
 seruantur. Hic mihi non quid uel
 adfero. Quod si nulla lex ulli
 natur, quod in animo statueris
 dentia, pro merito quod praesi
 perinde quasi praestiteris, à lege

malicia uel deterreat, uel coerceat, multoq; magis
ad eius partes pertineat, nocentibus erogare poenam,
quam bene merentibus largiri præmia (id quod mox co-
pius demonstrabimus) posteaquam in criminibus nõ
accipit insimulationem meræ uoluntatis, quæso te, in pe-
tendis præmijs ostentationem uoluntatis admittet?
Quis autem est ciuium uel quantumlibet ignauus, qui
non uelit Tyrannum occidere, si tuto liceat? Quis non
uel leno, saltem emolumentum causa uelit? Deniq; quis nõ
facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præ-
mium gratis auferat? Vis itaque dicam, quantum hoc to-
tum habeat momenti, uoluisse occidere? Nempe perinu-
de est, quasi te somnariis occidisse. Par pari pensari con-
uenit. Qui præstitit beneficium, ei lex beneficium repen-
dit: at qui bene uoluit tantum, ei quid debetur, nisi ut ui-
cissim bene uelit Resp. I nunc, & hoc in gradu nos ius-
te consistere. Rem tam eximiam, inquis, animo uersui,
statui, decreui: an præmium negabitis? Non fraudaberis
præmio, si isthuc nomine postules: uerum illud interim
præmiij feres, uelut homo nimium perfrictæ frontis, irri-
sus, explosus, exitus discedes, quem non puduerit id à
lege postulare, quod ne leno quidem ausit à quoquam
petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uecors
qui concedat, ut uoluntatem nescio quam, hoc est minus
quam uerba pretio redimat. At non uolui tantum, in-
quis: uerum & periclitatus sum, ascendi, submoui satelli-
tes. Primum isthuc tu quidem consultè facis, quod de gra-
du illo defilisti, in quo nimis profecto incommode sta-
bas,

*bas, quanquam ne in hoc quidem
 stiteris. Nam etiam si paulo minu
 haud ita multo minus impudens tan
 tam præmium decernat ei, qui factū
 conatus modo sis, præmium poscere
 iuris erit apud te legibus, quod per
 cum ciue priuato? Age quid si quis
 contractum, ita ut ille pecuniam stig
 nem pactus esses, mirum ni suo uter
 nondum præstita conditione, num
 petat: Cedo mercedem, conatus sum
 an non protinus impudenti homin
 conditionem? Nam de tuo conatu
 do quidem effectum abs te pactus si
 ta totidem uerbis tibi nunc respon
 contractum, non inuito pacta: de
 conditionem præstitisti, si tyrā
 obligantur, aut absoluuntur homin
 ta sum præmiū, non grauabor dar
 egisset, quod tandem ius est te fe
 me non ferre quod sum pacta. In
 tractibus nemo tam improbus in
 tione promissum postulet, non t
 tam stultus ut det, si quis postule
 omnium præmium postulas, quo
 bil mihi nisi nugas adfers, donec
 te præstare oportebat. Volui, in
 stodias, submoui satellites, quam
 superest? Quid adhuc desideras*

dero præter illud, cui soli debebatur præmiū. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculum: quorum alterum ad hunc tantum, alterum ad illum proprie pertineat: uidelicet persoluendæ mercedis, et præstandæ conditionis. Ego meo periculo præmij dependendi onus recipio, neque tua referre putes, neque refert quàm angusta mihi res, unde corradendum quod debeā pretium. Tu itidem conditionem tuo suscipis periculo, neq; mea quicquā interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Totam istam curam, totum hoc negotium tibi relinquo. Quod si ego iam præstita abs te conditione, commemorem tibi in agris meis male prouenisse segetes, merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio conflare posse pecuniam, quam tibi debeam, dic obsecro, nõne nugæ agere me dices, negans horum quicquam ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Neq; quisquā est iudex tam iniquus, quin te tuo iure fateatur. Et mihi pulchre satisfactum existimas, si tu mihi tragœdiam adferas, quantū adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarum exhauseris, dum studes præstare conditionem? Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulorūq; , quàm ut legibus tam occupatis conueniat, alienam expendere uoluntatem, alienos persicari conatus: quorum suos quisq; nimio solet aestimare, non suos difficile est adamusim perpendere. At facti, facilis est aestimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hinc reliqua omnia cõsuevit metiri. Tametsi nõ piget interdum equi boniq; rationem habere. Verū in his

litibus,

litibus, quæ de uetere illa formulæ bene agier oportet: at in contractibus dolo coierunt, quid est quod à prædictis quis uelit omnino à pactis discedere? spice, & si potes usquam inuenire præmium. Sæpenumero in pugilum certamine spectator (opinor) sedisti, uidisti quenquam tam impudentem, nomine uendicaret, quod strenue ce-
 atq; id in re penè ludicra, certe ad uictum. Et tu in tam serio, omniumq; splendore tibi postulas, quod in scenicis illis prædictum finium tentare? Àge quoties, & illi qui sese fortissimè, doctissimèq; gestant, nullo longissimè abesset, & ignauus. Habeat ille sanè, quod causetur, equum natum equum, fractam rotam, iaculum tanto præcellentiorē, quam Achilles, nisi metam prior attigerit, præmij ius nullum habebit, fortunabit. Ceterum Agonothetæ non ea quòd hoc animo in certamen daretur conditione, id est, ita demeretur, ut si uicti fortuna fauente uicisset. Alium effectui præmium deberetur, quot in Olympicum certamen uicti huiusmodi ludis, qui solēnitatis, ponuntur, sit interdū, ut uictis quod honoris, sed solatiij gratia: uerū

periculosiss, quænam obsecro lex unquam mercedem statuit, nisi si quis facinus peregisset: & ita peregisset, ut omneis numeros impleat? A quo tu quantum absis, mox audies: nam nunc de conatu tantum agimus. Lex igitur ciuicam promittit coronam ei, qui ciuem in bello seruauerit. Quis unquam ad hunc honorem uel aspirauit, quod se telis obiecerit, quod non sine multis uulneribus discesserit? Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicam petit. Quis unquam his uerbis muralem petijt: Acriter contendit iudices, ut moenia superare. Omnia feci, sed depulsus sum? Quantumlibet enisus sit, nisi conscenso muro, nemo tam inuerecundus, ut muralem coronam sibi deberi dicat. Obsidionalẽ nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremo nullus honos petitur, nisi ab eo qui id effecerit, ad quod honor inuitat. Qui nauim in tempestate deseruit, ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio est earum rerum, quæ naui uehebantur. Quorsum attinet hic tuam iactare peritiam, sudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauem in tutum reduceres, sed uictus tempestate deseruisti, audebis quicquam ex his quæ sunt in naui, tibi uendicare? Aut si ausis, futurum speras, ut quisquam te uel pilum, sicut attingere? Non opinor. Siquis unquam ouationem, supplicationem, triumphum obtinuit, quod ad uictoriã omnibus neruis esset enisus, quod gnauius se gesserit in bello, nisi superior discesserit, nisi præscriptum à lege numerum hostium fuderit, aude, & tu tibi præmiũ promittere, quod tyranniciũ sis aggressus. Quod si nemini hominũ memoria cõtigit, desine tibi noua spe blãdiri, desine inaudito exẽplo postulare, quod sperare

sperare sit improbiſſimum, dare
 Noli nobis commemorare, quan-
 rum arcis conſcenderis, qua uir-
 nicum perruperis, alios depuleris,
 rum maximam partem tibi libera-
 tinendum tyrannicidæ præmium,
 bis eſt opus, Tyrannum occidi. Cui
 exaggeres, alleues, attollas, non re-
 tur præmium. Alioqui quid dices
 tu arcem conſcendiſti, permulti-
 quiſq; uirtute freti : quorum nemo
 teremiffet : utrum omnes tyrannici-
 ex æquo, nempe quia conati ? Ag-
 nue rem aggreſſis, uni cuipiam, quæ
 nus (ut non ſemper uirtuti reſpo-
 tingat interficere, an non præteri-
 noſum auferet ? Quamobrem tan-
 adierit periculi, ſed quoniam id c-
 decreuit. Hic tu fortasſe rursus in-
 ſumptam operam, negabis æqu-
 gios conatus merito fraudari præ-
 gio adiuuentur. Sed quæ tandem
 ditio, quam nemo compellitur
 ſit ? Quantumlibet iniqua cond-
 mirum facit æquiſſimam, quiſq;
 pit. In aleæ ludo (ſi fas eſt hoc
 iniquius, quàm uel ſummum ar-
 ſuperari, ſi modò iactus commo-
 nemo tanquam iniquum cauſat

lus huius lex non probatur, ei liberum erat non susci-
 pere. Itaq; lex quid præstari uelit, id palam, atq; in me-
 dio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relin-
 quit expedendum. Illa nihil mauult, quàm ut res quam-
 optime cadat: quod si posteaquam nihil iam intentatum
 reliqueris, quo minus effeceris, per fortunam stetit, intelli-
 gis (opinor) nihil habere te, quod legi succenses. Fortu-
 nam, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei: que
 ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neque
 uero existinemus iudices, istud à maioribus qui hanc le-
 gem tulerunt, sine summa ratione fuisse factum, ut cona-
 to præmium non esse statuendum putarint: uidelicet illud
 cauerūt, non tantum ne ancipites istas, & inexplicabiles
 huiusmodi de conatu lites inuitarent, uerum etiam quod
 intelligerent tyrannicidij conatum nō posse, nisi summo
 ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant,
 ut si conatui præmium statuissem, temeritate conantium
 Resp. subuerteretur potius quàm restitueretur. Etenim
 tyrannis quid aliud est quàm graue capitaleq; ciuitatis
 hulus: huic si quis medeatur, ei merces digna proposita
 est, quàm ita demum ferat, si remedium præsentaneum
 attulerit. Verum hic malo neminem oportet admoliri
 manum, nisi certū. scem, qui sua diligentia peritiq;
 fretus, non sinat hoc licere fortunæ, ut dum ipse salutem
 dare conatur, illa uitam penitus eripiat. Quid? utrum
 tu igitur in eiusmodi discrimine conatum præmio iudi-
 cas inuitandum esse: an potius pœna deterrendum, nisi
 quod conatus est quispiam, idem præstiterit? Nec illud
 te subleuat, quod mihi uidebare ratiocinando colligere,
 quum

quum lex in maleficijs poenam
 molitioni, par esse ut multo ma
 habeat rationem: nam oportet
 rem uideri ad compensandam
 liandam culpam. Atq; uide quā
 cipio non animaduertis hoc tyr
 nere à reliquis discedere, propte
 tio cum priuato molientis pericu
 huius cum publico Reip. discrim
 moliri tyrānicidium nihil aliud
 uata rem omnium prodere. Deina
 mine, nec qualem cunq; conatur
 finit, uerū in paucis duntaxat, quā
 atrocitatem hoc odij merentur.
 prius exitiū adferant, quā cona
 quod genus parricidium, uenefic
 non uides nihil esse simile, totaq;
 parc, poenæ legitimam irrogati
 tionem. Nam alterum quidem
 alterum quasi quædam de iure
 (ut ita dixerim) quidam est. H
 intelliges, si reputes quā mul
 dita poena ni pareas: quā mul
 peraris supplicium minitans: c
 rum esse, ad quæ præmio solli
 modi sunt, ut durum ac seruil
 adigi: quo de genere sunt, u
 re liberis. Hic lex nimirum u
 cum agit, patris, non magisti

ad id inuitat, quod alioqui gratuito te prae-
 bat. Rursus alia tamen si id genus sunt, ut a
 improbo ciue praestari uelle oporteat, tamen
 ra uidentur, quam ut a multis praestari que-
 riculosiora, quam ut multi uelint suscipere
 manum uidetur cuiquam uitae suae contemp-
 re: ad haec igitur praemio animat, quasi quae
 uirtuti. Proinde non oportet hanc legum
 longius trahere, quam ad quae semel ipsa a-
 mirandum est si attentior, si uigilantior, si
 in proprio, naturali quae munitur suo, quam
 pro temporis ratione in alienas partes de-
 astipulatur illud, quod nouis etiam crimi-
 plum, aut nouum noua lege solet institui
 lege mutuo sumi. Neque tamen idem fieri
 quis quid noui facinoris cum laude patrauit
 a simili constitutione decernatur: nisi lex ex-
 minatim honorem statuatur eius facto, quod re-
 bebit: quod postulet, haudquaquam. Quir
 cesse sit passim ciuium suorum officium m-
 mere? quandoquidem ne sit impunita impr-
 blicitus omnium refe- at probus esse nemo
 test. Quid autem est, id non uel gratus p-
 ciuis? cui si uel animam impenderis, quid n-
 quod acceperas, id restituis? Vt supplicio d-
 parenti pietatis officium persoluas, non pr-
 tibi debeatur, si persoluas, Idem, si quid in-
 tas, non potes effugere supplicium: at non si
 praemium debitorum sint, si quid cum off. io.

L V C I A N I C A E

si ciues omnes sese in officio con-
 dem esset ullis legibus : quippe q
 comparatæ, sed malis è moribus
 uulgo dictitant, ac pharmaci uice
 nullas esse leges, quemadmodum
 fabulantur poëtæ, suo quenq; spo
 hic clamabis perire benefacta, qu
 decernat ? Vti lex non minatur n
 pollicetur optimis ciuibus. Quor
 misso, quum uirtus absoluta abun
 Proinde petere quòd illa non sit p
 quàm impudentissimum est : impr
 candide ciuilerq; promiserit, ciu
 tis spectatæ. Tu quid merueris, p
 interim finge sanè præcipuam que
 lisse : cui tamen ex lege præmiu
 protinus clamitabis infrugiferum
 tem in ius uocabis, plebem ingr
 nitabere iudicibus, nisi tibi merc
 tentia decernant ? An potius ipsa
 gnum sui præmium iudicabis ? C
 recti. Hunc esse maximum fructu
 alijs citra tuum emolumentum
 benignitatem uidearis accedere s
 ra sunt satis, si modò ciuis sis op
 tentus istis, aliud adhuc nescio
 res, certe maximo proximum e
 pemodum tulisti. Quanto met
 ora mortalium, celebrari, laud

oculos omnium in te coniectos circumferre? Ista, inquam, uel maxima præmij pars : nam pecunia sanè quàm exiguum momentum adfert. Tu conatus duntaxat es, per magna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinorari. At quum interim his rebus fruieris, dum non occiso tyranno, tamē uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest à tuo præmio quod laturus eras, etiam si tyrannum occidisses? Postremo isthuc ipsum præmium, penè dixerim, inuidendum mihi uidetur, quod iam tibi licuit toties Reipub. tyrannicidium imputare, quod in celebri iudicio tibi contigit honestissimum præmium flagitare, & in tam frequenti theatro spectante Rep. magnificam istam tuam tragœdiam peragere. Mihi uidetur iudices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobare beneficium potuit. Tu fortunæ, tu deorum munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatem acceptam ferant. An hæc tanta præmia contemnīs? quæ uel uero tyrannicidæ sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatum ab effectu distinguere. Quanquam nullum me hercle præmium magis congruit ei, qui tyrannum conatus sit occidere, nec occiderit, quàm ut illi contingat tyrannicidæ præmiū sperare, nec ferre tamen. Hicne erat ille gradus, in quo nos tecum commorari iubebas? Quanquā hoc nomine tuus conatus minus promeretur præmium, quod aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti quod uoluisti : id quod erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iamdudum alium gradum (ut uideo) circumspectas, in quem te recipias : nam in hoc quàm citra omnem præmij spem consistas, intelligis.

gis. Age sequemur te per omnia, et
tem persequemur, nec usquam sine
non tantum aggressus sum inquis
nempe filium: atque id facinus in duo
quod filium sustuleris plusquam tyran
nidis successorem: et quod parentis
causam ministraris. De illo mox, nu
inspiciamus. Parentem ais abs te, iu
occisum opera: negas enim referre,
modo sustuleris: imò splendidius isthuc
quidem ense, uerum ipsius dextera su
tam honesta iudices oratio possit par
re, praesertim hoc rem fucis illis suis
tante, dum nobis ob oculos ponit u
temque iuuenem, sic patri adamat
confossum: parentem senem miserum
dem exanimatum ense, sanguinem
fusum. Ista quidem dictu splendida,
sam attinent? Nemo tam cecus quē
effrons qui neget, spectaculum illu
cundissimum extitisse ciuitati, quum
ueni uideret incumbentē, exanimat
ro gauderet sese leuatum malis pro
rorum metu. Hæc quum per se ma
gratissima, quid attinet uerbis exa
in hoc iudicio uertitur, utrum tibi
teat, quod pater sine controuersa
an fortunæ superūmq; dexteritat
dio perreptus est, id uero quā es

tuo gladio ab eo qui eum utendum abs te rogasset, tyrannus esset necatus, num tu protinus tyrannicide premium petitem uenires? Lex occisori pollicetur honorem, tu eum iugulasti, de quo certe controuersum esse poterat, tyranni nomine censendus esset necne, eum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à premio: sin metu, multo minus etiam causæ est postulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensque reliquisse uiderere. Sed quod tandem erat istud tuum consilium, quum tibi sic in manu esset, non toto metu liberare Remp. sed ulto rem tui facinoris, & uerum certumque tyrannum relinquere? intelligebas (ut ais) omne negocium confectum extincto iuvene, propterea quòd modis omnibus futurum præscires, ut senex illico sibimet eodem gladio necem conscisceret. Videte iudices, in manifestissimo mendacio qua rima conatur elabi: nisi diuinandi scientiam commentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. Si quidem hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceret, fortasse nonnullos inuenires qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanum? quid ueri dissimulatio? quam asseuerare, id certum præscisse te, quod tale sit ut quicquid alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturum quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicareris? Porro in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertam sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præsensit inopinatum omnibus

omnibus exitum. Iam ætate fessus e-
 bus defectus, nec obtineri iam aut
 nidem adempto filio. Tum indulge-
 ut filio uellet esse superstes. Non ne
 esse naturæ rerum consentanea, ut i-
 tur esse confutata, uel priusquàm refel-
 mentem ullam fuisse putas, an non po-
 fieri potuit ut illi tutum uideretur,
 rat tutum, atque ita protinus toto falli-
 tas sapuisse, quur erat quod usqueade-
 uero tyrannis uiribus duntaxat un-
 multo magis ingenio, uersutia, callidi-
 delitateq; cõtineatur: quæ omnia si in
 in adolescentem competunt, quur t-
 ques augurium? An non illa etas re-
 est? an non altius dissimulat? an ne-
 an non prospicit oculatius? irascit
 uacius intiriæ meminit? meliusq; in-
 His solis rebus imperium tyrannice
 militie duce quantulum est illud ne-
 poris uires adferunt? at in tyranni-
 us. Cur magis illum terreret ad-
 tinctus satelles quispiam audacior
 probe munita, superessent ope-
 gens agmen, tot in ciuitate factio-
 solum tyranni partes adiuuaban-
 nos agebant: quos equidem sper-
 metuendos (nolim enim infasta
 ne nimium secure negligatur. V.

uiridiq; (quod omnes norunt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultum, una filij mors consternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? præsertim quum ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorem, sed multo inuidiosiore, idq; ob libidinem, atque ætatis insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit propemodum illi ad stabiliendam tyrannidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solum hoc augebat, quod maxime tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiū, quàm ut defuncto posset superesse. De matercula quapiam priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices in eo sermone argumentis coarguendo sumam operam, quem ipsa natura, quem mos, quem communis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannum usqueadeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed conuiuere commode quiuerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus: Tyrannus neque quid natus, neque quid pietas, neque omnino quid sit officium nouit. Exiit hæc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nondum expedit, aut quorum opera ministerioq; ad succiendum imperium indiget. Quòd si ullos ille posset amare, similes certe sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scele

ſcelestos, quando nihil ad conciliandam charitatem effi-
cacius morum ſimilitudine Atqui ne improbi quidem illi
chari ſunt, niſi quatenus adiuvant, adeo ut præpoſterum,
uel peruerſum potius quendam Stoicum tyrannus expri-
mat. Neque enim quiſquam tam Stoicus fuit, ut æque ua-
carit omnibus affectibus atque tyrannus : hoc modo illos
discernit, quòd philoſophus honeſto metitur ſua conſi-
lia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculum in
quenquam mortalium ſentire potuit, qui in patriam ui-
ta parentem altricemq; , qui in cœlites omnium bono-
rum autores tam ſit impius, ut illam crudeliſſima oppri-
mat ſeruitute, horum phana deſpoliet, iura contemnat?
Verum ut largiamur tibi non nihil, ſinamusq; te priua-
tos affectus in tyrannicum pectus, hoc eſt, ignem in flu-
men transferre, an tandem perſuadebis illud, uſqueadeo
indulgenter illum adamaſſe filium, uſqueadeo in cum
omnes uitæ ſuæ ſpes, uoluptates, opesq; ſemel contuliſſe,
ut illo ſublato, ne minimam quidem uitæ cauſam ſibi re-
liquam eſſe putaret? Repete, non dicam ex hac ciuita-
te, uerum ex uniuerſo mortalium genere : non ex hoc ſe-
culo, ſed ab orbe condito, & ab ipſo (ſi uis) Promethei
ſimulacro. Quotus quiſque fuit paſſim quota quæq; ma-
tercula, quæ ob liberorum necem ſibi fatum accerſiuerit?
Naturalis hic dolor, & quem nemo ſerè non modèſte fe-
rat. Priuatis parentibus uel indulgentiſſimis, mulier-
cularum intemperatiſſimis affectibus mediocris luctus
ſufficit, tyranni in filium charitati non niſi ſolam mor-
tem ſatisfacturam eſſe tu Lynceus præuidebas? Age,
hoc quoque tibi donamus, uicerit homo tyrannus priua-

torum in liberos pietatem, uicerit indulgentia maternas omnes, quæ tibi compertum esse potuit, utrò se dolor paternus inclinaret? in rabiem, an in desperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, cuius infensus, uel maxime uellet esse superstes, uel ob id denique, quo ueterem illam iram, nunc filij necesse acerrime exasperatam irritatamq; Reipub. supplicijs saturaret. Quod si aliàs uitæ pertæsum fuisset, hæc nimirum una causa poterat illum in uita retinere. Quid autem senili animo uindictæ cupidius? An nescis quam impotentes ætas illa concipiat impetus, quo rapiatur æstu, quo flagrare soleat incendio, si quando atroci insigniq; contumelia lacessatur? Quæ uero potuit esse atrocior, quam filij cædes sic amati, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid seuitiæ, quicquid inhumanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorum fames, deniq; si quid tyrannicum, id omne semel de integro poterat excitare, quasiq; renouare. Mitiora etiam animalia, datæ orbitatis iniuria in rabiem solet agere, et tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum esse certissimus augur existimasti, id in Tigris uidemus euenire? Quod si tibi uni compertum erat tyranno sic in delicijs esse filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut seuisima illa Tigris, raptò catulo, in rabiem uersa, in miseram hanc ciuitatem dilaniandam discerpendamq; insilliret? Id si non euenit magna dijs gratia, tibi magnum debetur malum: qui quæretum ad te pertinet, tam diram beluam in nostra capita fortunasq; immiseris. Elige nunc utrum

utrum malis, an uerum fateri, nihil fuisse tyranno cum nostris affectibus commune, an confingere sic adamasse, ut matricularum quoque uicerit delicias. Certe neutro modo tua constabit deuinatio : quæ nisi constiterit, non est quod ad eius rei laudem aspires, quæ fortunæ commoditate te imprudente euenierit. Postremo donemus & hoc tibi, ut præsciueris, & certum præsciueris, deo uidelicet quopiam te certiore faciente (nam alio qui fieri nequaquam potuit) perinde est ac si non præscieris, quum præscientiæ tuæ fidem legi facere non possis. Profer quibus prædixeris id euenturum quod euenit : doce quis deorum quando isthuc tibi prænunciarit: nihil habes quod dicas. Verum posteaquam rem feliciter euenisse uideres, tum demum post factum uates esse cœpisti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum dici consuevit, post euentum stultos etiam sapere : & quo fortunæ beneficium uerbis in te transmutares, tragœdiam istam nobis comminisci cœpisti, causas reperisti, quibus præscisse uideare. Sed dii boni, quam non bonum poetam te præstitisti, qui tam inconsistentia, tam cum natura pugnantia finxeris, seuißimum tyrannum ob pietatem erga filium ultro uitam fugisse : ob unius capitis necem tutum tibi non putasse in uita commorari, quum omnia superessent quibus tyrannis & paratur & obtinetur, sublato eo in quo omne tyrannidis præsidium collocarat, repente rebus suis diffusum ad inferos abiisse. Age, mitto nunc argumenta, hæc omnia uera, non ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidem ullum habent ueri, si mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos

suos sic adamarit, ut non spadones ac pallacas longe præ-
 tulerit: qui sic illis indulserit, ut non suspectos haberet, ob-
 seruaretq;: qui sic illis sit fesus, ut non in barbaris quibus-
 dam latronibus, ac seruis stigmaticis plus quam in illis fi-
 ducie posuerit. Ego tibi permultos referre possim, qui fi-
 lios sic oderint, ut uiuos esse pati non possent: adeo me-
 tuerint, ut ne cibum quidem unà capere uellent: adeo dif-
 fiderent, ut tum demum se tutos esse putarent, si quis illos
 è medio submouisset. Nullus inutilior tyranni satellites
 quam filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult
 ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitam
 suam mauult committere, qui sua patria frui non possint,
 & alienam euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisq;
 uiribus antecellant, & gigantes illos impios referant,
 qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis
 periculi suscipiendum perducuntur, & propter ingenij
 feritatem à nullo facinore abhorrent. Hi sunt idonei ty-
 rannorum ministri, hi fiducia, munimentum, præsidiumq;
 tyrannidis multo tutissimum: hos si quis ademerit, cau-
 sam uideatur dedisse, quæ rebus tyrannus diffidat. Nam
 filius qua tandem ratione dominatum sustinebat: Aetate?
 at utilior ætas græuior. Robore? unus erat. Prudentia?
 magis sapit senectus. Custodijs quas obtinebat? at si ad-
 uersus patrem obtinebat, mors illius seni etiam optanda.
 Si patris nomine, quid nisi unus satellites ademptus erat?
 Nam custodiæ quò deficerent, nisi ad eum cui alebantur?
 Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res
 enim tyranno suspecta, filius uiolentus & insolens, pro-
 pterea quòd reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt:

Filius

Filius illud præmium spectat, tyrannidis successionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filium horret pater, & patris interitum optat filius. Sed didiciturus iamdudum nescio quid: mane, præsenſi, nihil inexpugnatum omittam: urges. Nisi præter modum adamauit filium, nisi diffusus est, quur sibi mortem consciuit? Isthuc uero merito demirandum, quippe quod præter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dii in mentem immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coniecturis hunc exitum certo præscire potuisse, quantumlibet amarit filium: tametsi causa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic insensui Reipub. iras diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sacra cominouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille senex dijs atque hominibus dignas admissorum poenas daturus erat. Iam aderant ultrices Erynnæ, aderant Furie, facibus & hydri omnibus armatæ: hæ illi mentem ademerunt, hæ uanam formidinem incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam sui cadem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quam fugisse, qui filium peremerat, uam una cade contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quod tyrannum uehementer fefelleris. Virum esse putabat, qui hoc facinus peregisset. Credebat esse talem, quales audierat esse solere tyrannus, qui magno suæ uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adoriuntur facinus, nisi ratione probe perspecta, qua pos-

nt perficere. Hanc Iuspicionem Pa
t deus, nouis terriculis exagitabat.
bi carnificem, sensit adesse neceß
tam nemini nocentium uitare licu
bis pietati, quod deorum bonitat
aleratis dictis in te transferre co
e subeundum, ibi fugitabas : nun
lore cecidit, tutumq; putas, fortu
Sed finge diuersum exitum fuiß
erum ira percitum, paßim c
ta rapere, proscribere, iugula
ßionibus exuere. Quid hic dic
malorum causam in te tanq
fortune argumento culpam
putandum esse, si quid fort
merit. At nunc non ne iniu
moditate præter spem en
uolle traducere? Eter
id quod euenit, uel i
scendisses arcem, ut fili
poterat te talem quan
unc casu nescio an metu
tum denz diuina ist
que non nisi post eu
ipuit. Quum esset
tam tumultuosa, sec
utrum senem sua
num præuidere cœ
ferret. Et quo com

*...quod esset euentu consequuturum, & quod n
deris, id ita narrare, quasi uideris. Quanto meli
commento: id est, fabulæ suæ fides constitisset, si i
xisses: te quū perempto iuvene, stricto gladio ad
ire destinasses, repente à tergo adfuisse Palladem
Homericam, & iam euntē capillis reuocasse te: u
ne tam luculentum facinus senili cæde obscurare.
citra tuam operam curaturam, ut ille suapte man
tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebraru
funderet, sed multum etiam adderet lucis: dehinc
tum te per rimam contemplatum, uel (quod est
gratius) repete deam sepsisse te nebula, ut tyrann
eis tutus & ociosus spectator assisteres, nec priu
discessisse, quàm negocium omne cōfectum uidisses
si confinxisses, paulo minus malum poetam te p
tisses. Sed ocium, opinor, non suppetebat ad omn
bule partis commode tractandas, uidelicet luci
ditate te protinus ad præmium po andum rat
Nunc uel ipsa te prodit inconstantia, figmenti q
guit. In arcem ascendisti, quo tyrannum occidere
tum præuidebas, quod sole ipso clarius uideri uis
dio negotio subito nescio quis deus oculos tibi re
ut uideres futurum id quod accidit. Porro si uer
facere uoluisses, narrare debueras quemadmod*

explorator furtim arcem
lanculum irrepseris, forte fortuna
am ut tolleres aliquid, sed ut expe
icinus posses designare: hæc mol
Je fortunam: itaq; quum adolesce
stoditum offendisses (ut est ea ni
riculiq; minus cogitans: prætere
m magnam metus partem exuer
res illius erant) multo uino sepe
libidine defessum, fortiter iugul
cum morte: id est, germanum
mano coniunxisse: deinde ubi
dere cœpissent, exaudito uidel
e metu exanimatum ita fugiss
e è uulnere tollere, quem nec
at relinquere ne deprehenda
te te, iam dudum de fuga cog
tus, semotasq; mundi latebra
quibus abditus posses irru
in te, te ad spontaneum ex
aus exisse famam, liberan
is a cum filio iugulatum, re
norari fa oris: Ibi re
strophem, immutasse t
fueras sollicitus, protin
Je, lucriq; auuiditate, pr
ta ratio, qua totam hui
traduceres, profilisse
casse tuum illum esse e

unum premium tue uirtuti fore satis. Hæc nē
credidisset, sunt enim rerum naturæ cōsentanea, et
probata, omnium opinione recepta. At tu dum
quidem, sed tamen parum ex arte, tuam nobis pra
tiam niteris persuadere, quā multa comminiscer
dicam tota facie à uero distantia, uerumetiam cum
communi, cum more, cum natura penitus pugna
primum tyrannum tam materne filium adamasse, et
eo uiuere noluerit: sic ob unius mortem metu fuiss
sternatum, ut in uita manere non sit ausus: sic ill
pectore fisum, ut ipse nullas circū se custodias ha
adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truci
cæde non potuerit ad ultionem inflammari: tam in
dum, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermis, ut
illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, et
iugularet. Non uides quā non competat tam in
in tyrannum pietas, tam secura in eam ætatem fi
tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis
bus præsidij munitum, tanta consternatio in homin
tot periculis exercitatisimum, tanta imbecillitas in
tum? Quid igitur erat, quur tu senem illum tant
contempseris, ut indignū habueris, quia tua ista ma
ca dextera iugularetur? Tu ne in senem iudicab
occidres, quum eum Resp. non putarit indignum
formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret.
talem illum iudices, non talem sensimus, ut cuiquam
temnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam
tempfisti, nisi forte contemnere est, misere form
Sciebas arcē armis refertam, sciebas superesse sate
qu

uorum uel unus (si seni uires deerant) sufficebat iugu
 ando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrum nea
 cit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim in-
 genij feritas etiam in illa senectâ reliquerat. Tum non
 e fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acridu-
 ore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenu-
 mero fuerit intolerandum, si quando solitum illud ro-
 bur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo
 animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut
 non illi pudor, ira, dolor ingens uires suppeditet? Hoc
 erat uidelicet, quur tu filium quàm patrem malueris oc-
 cidere, quod illum inopinantem, inermem, dormientem
 fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uala-
 lato, irato deniq;. Hoc erat quur gladium relinqueres,
 ratus ne tantisper quidem morari tutum dum reciperes,
 metuens uidelicet ne tantillum sarcinæ te redderet in su-
 ga tardiorē. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi poss-
 ses: sed prodi maluisti quàm deprehendi. Neq; ego nunc
 formidinem tuam accuso, imò miror magis quod pedib-
 bus consistere, quod fugere potueris, quum audires mo-
 ueri tyrannicam familiam, stridere arma: intelligeres ti-
 bi non cum puero sed cum uigilantibus uiris, accinctis,
 armatis, sobrijs, ir- is, deniq; cum rabioso patre dimi-
 candum esse: non quòd illum usq; adeo filij mors com-
 moueret, sed quòd arbitraretur, & haud scio an uere se
 petitum fuisse, dexteram tuam errasse tantum in filio.
 I nunc & spera, non dicam hos iudices uiros omnium
 perspicientissimos, sed uel è media plebe quenquam esse
 tam muccosis naribus, cui non suboleat, imò qui nō pla-
 nè odo

nè odoretur, persentiatq; totam hanc fabulam a
 fictam. Et quod poëta solent, quum hærent in e
 do tragœdiæ argumento, hanc ueluti deam diu
 nem arte quadam induxisti, quo præfensionem
 dicibus probares, sine qua uidebas præmiū obtin
 posse. Sed occasionem, inquit, ministraui paterna
 tis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id
 non modo satis esse putat ad petendum præmium,
 etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deo
 secretur, dominus pro deo præsentī colatur. O! l
 suauem, si has spes uere concepit: impudentem, si
 non speret, postulat. Ita ne tyranno gladius er
 futurus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem
 hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi fo
 illud ferrum magicis precaninibus erat imbutum
 tro ad mortis adegerit necessitatem: an uero nihil
 re putas, quam præbeas occasionem, quomodo, q
 mo? Primum, gladium reliquisti, quo nihil minu
 tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, nō
 clinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tu
 dem in re illud interim demiror, qua fronte eum
 tuum ausis appellare, quē habueris pro derelicto
 v, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea
 ptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si
 nus illum eundē ensē in ciuium iugulos distrin
 quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuu
 adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrann
 cidisti, quia tuo occisus est gladio, et horū omniū
 digna cædes ad te pertinebit: quippe cuius ense p

est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occasio quam in partem cadat, id dijs in manu est: si bene uerterit, nihil gratiæ debetur ei qui dedit imprudens: si male, temeritas imputatur. Neque enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionem: quæ si feliciter, mirentur omnes: si infeliciter, merito accidisse dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo ense alios in usus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quam necesse uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excusum, non exagitatum, non reuictum prætermittere. Quare quæso ne pigeat ita ut antehac fecistis, patienter atq; attente cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deiicio. Hic sibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin præmium deberetur quod patri necis causam ministrasset, si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certe necato filio. Nam ita in legibus dissertum aiebat, nihil interesse utrum manu sua quis occidat, an mortis causam præbeat. Addebat, æquum esse, ut quum in maleficijs causam datam imputaret leges ad supplicium, multo magis idem obseruarent in beneficijs ad præmium. Hæc aiebat meminisse sese in legibus esse disputata, illud addens Thrasonicum, nisi sibi diuturna seruitus legum memoriam oblitterasset. Non tu legum oblitus propter diutinam desuetudinem, sed nunquam quid sibi uelint leges inquisisse uideris. Bis enim his erras, qui neque causæ datæ rationem, neq; dantis animū discernas, id quod legi

legibus traditum est, nec animaduertis longe diuersam
esse rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid
as noue iuris interpretes? Ita'ne satis esse iudicas uel ad
poenam, uel ad præmium, qualemcunq; quomodocunq;
causam dedisse? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem
occiderit manu, an gladium illum dederit, quo se postea
confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille sibi uindi-
casset: tametsi probabile uideri poterat, in eum usum
hosti ab hoste datum fuisse ferrum. Quin ergo fabros
etarios omnes uel ad poenam uocamus, uel ad præ-
mium, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iu-
gulantur ciues, aut seruantur? Postremo quur hoc quod
tu petis præmium, non ensis istius tui opifex petit po-
tius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porri-
gent: tu porrigere non poteras, nisi huius industria tibi
ministrasset. Age si telo inter uenandum temere misso,
forte tyrannum uicinum interfecisses, clamares tibi ty-
rannicidæ deberi præmium, an potius nihil tibi debere-
tur laudis, quod imprudēs & inscius iaculum torfisses?
Imò in ius potius uocandus esses, qui missi teli temerita-
te ciuē (quod in te fuit) occideris: nam quod in tyrannū
incidit, id nihil ad te. Quid si caupo nū lene ac suaue,
quale Polyphemo dedit Vlysses; tyranno uendidisses,
atq; ille eius dulcedine captus, auidius sese ingurgita-
set, eaq; re concepta febris decessisset, auderes ne caupo,
uini titulo tyrannicidæ præmium flagitare? At quis non
te cum tua flagitatione, ut temulentum, uinoq; madidū
exploderet? Cæterum quanto frigidior titulo nunc
idem postulas? Vtcunq; coniecturis præcipi poterat:
ut atas

ut ætas uinosa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulam consequeretur morbus, præsertim in sene: morbum mors: Vulgo hæc eueniunt. Tu eam tyranno mortis causam dedisti: cuius nullum extat in hominum memoria exemplum. Quis enim ante hac ob filij necem sibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquum esse: probe callere palatium domini, medicos interdicare cibum, quo tamen ille oppidò quàm lubens uestatur: interminari morbum capitale, ni temperet: id te non fugere: cum cibum tu arte tua, cupedijsq; et condimentis magis ac magis illecebrosum reddis: consequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum profiliens, et adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicide præmium postulabis? Mortarium, tonsillum, et ollas ostentabis, arma scilicet quibus tyrannidem expugnaris? Non eris, opinor, tam impudens in ea causa, qua tamen ista tua multo est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit causam. Tu nec in hoc iugulasti filium, quò pater ultro uitam relinqueret, et causam dedisti, quiduis potius quàm ad istud idoneam. Accipe exemplū tuo similius, quàm ouum sit ovis (quod aiunt) simile. Quid si tyranni amicam, quam ille misere ac perditè deperisset, occidisses: eaq; cognoscere tyrannus sibi uitam abrumperet, auderes ad præmium aspirare: auderes dicere, te certum præscisse, fore, ut tyrannus sponte fugeret è uita? Certe quanquam plures amicas extinctas sequuti sunt, quàm filios, nemo

tamen

tamen tibi crederet, nemo tibi primum decerneret, tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes fortunæ gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abunde magnum primum existimarent, si commissi uenia donatus discederes. Primum igitur diuersam imputandi maleficij, & ascribendi beneficij rationem conueniet distinguere, deinde causæ equalitatem, postremo animum: atque ita demum liquet, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem prolixiorē esse oportere ad reddendum primum, quā ad insigendam poenam, id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortasse locum habet. In iure cōmuni longe secus est. Siquidem (uti superius demonstraui-
mus) nulli nocenti lex nō minatur poenam: paucis beneficijs primum ostendit. Tum in maleficijs etiam conatum simplicem supplicio prosequitur, in beneficijs semper exitum requirit. Nec mirum, nec iniquum, si lex est diligentior in eo negocio, ad quod unum est nata, atque instituta, quā in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; cōmuniter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, non tantum casus. Hoc rursum interest, quod in beneficijs nec causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi, nisi his accesserit euentus item idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, nō expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad scelus defuisse præter fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & causam datam, & animum expendit. Si animum uitiosum

comperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea: putat animum & euentum ad poenam commerendam sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non consequitur euentus: lex quasi conuiuet ad id, & non putat ad suam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus est consequutus, etiam si de animi uitio doceri non potest, tamen temeritatis & negligentie nomine poenā irrogat; partim propter suspectam dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiat, imprudens feci, discantq; homines uel suo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atq; euidentem noxæ causam dederit: cum perinde lex censet, quasi facinus manu peregerit. Veluti si quis hostē opibus, copijsq; iuuerit, perinde est ac si ipse arma contra ferat. Siquidem id impeditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut si inimicum suum per dolum nauigio solutuli imponere curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue pensili testudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectulum egroti, loco pharmaci uenenum ponat, futurū sperans ut eo hausto pereat, tametsi non bibit egrotus, tamen ueneficij peccari potest qui posuit, propter uitiosam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturum, quod ille moliebatur. Huic si detractus nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentū: non fugiet temeritatis crimen, nisi illum inculpata ignorantia absoluerit. Porro si in loco non ad id destinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex

tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulneraris, aut si cui damnum dederis. Cæterum quod facis, tuo facis periculo. Quod si quid horum consequutum est, cū lege tibi res est. Neq; tibi tua patrociniabitur imprudentia: quippe quæ culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeari. Vides quanto discrimine disita sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad premium, quod ad poenam, idq; nō à malignitate legumlatoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicatur: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari uis, expendamus. Pinge te certam, ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciēs benemereri dicitur? Fortibus uiris premia dantur, nō fortunatis tantum. Nam cuiusmodi iam dudum opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugum esse filium, ut pater sibi necem conscisceret: quod euentuum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò postea quàm rem lenam discriminis, fortune arbitrio cōsististi, quia bene successit, hoc nomine lex te nō postulat: at idem si male euenisset, temeritatis poenas eras debiturus. Neq; enim tibi succurreret inculpata ignorātia. Quid enim æque formidandum erat, quam ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persequisset, omnia tyrānidis mala in nos cōduplicaret? Iam ut de animo res tibi cōstet, causam dedisti non solum non idoneam, uerum etiā periculosissimam Reipu.

Vin' hoc tibi argumento euidētissimo demonstrari: Fin-
ge te quēpiā ē ciuibus uitio occidisse: tum extincti pa-
trem id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu du-
plici cedis crimine teneberis, an simplici? Simplici opi-
nor. At uxor & mariti mortem imputabit, qui necato
filio, senī causam mortis dederis: atq; his sermē tuis argu-
mentis utetur. Indulgentissime filium adamabat, in illum
omnem familiæ curā reclinauerat, illo se oblectabat, atq;
hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno
nimis dure (ne dicam ridiculè) dicebas. Addet ea te scis-
se, præuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatus filio,
in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Nō tibi
defuisse iugulandi senis uoluntatem, sed hoc tantū egisse,
ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuū ple-
nius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenē necasse,
in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quan-
to sunt hæc probabiliora in hoc, quàm in tuo negotio:
& tamen negabis paternam necem ad te pertinere, atq;
animi suspiciōē, causæ qualitate purgabis. Negabis cau-
sam idoneam fuisse, quur ille sibimet manus adferret. Te
nec præscire, nec rere potuisse id, quod sit consequu-
tum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necem
sponte fugientis ē uita. Alioqui futurum fuisse, ut & ma-
ter sibi fatum accerseret: quippe quā impotētius amare
sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi ui-
ribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alte-
rum crimen depellendum, & prodesse dubio procul.
Atqui quod in maleficijs ualeat, ne qd imputetur, id mul-
to magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur.

Ibi te

Ibi te liberaret à uoluntatis suspitione, quòd causas parum idoneas dederis: hic ex causis multo minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modò quòd euenit, fuisse suspicatus, uerum etiā certum præscisse. Ibi temeritatis postulari nō poteras, propterea quòd tametsi initio abs te data est causa, tamen idonea non sit ad id quòd euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus poenas dabit, sepultura prohibitus, quòd ciuitati citra causam idoneam, ciuē unū ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq; & filiae, & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poteras, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum Reip. periculū & uerteretur, & prætimere probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud præsidium iudices, quòd iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat: unde ego illū ita deturbabo, ut non solū sit nō habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcem obtineat: uerū uix etiam latebram inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij poenam effugiat, quo nimirum intelligat, quā non inimice, non curiose (ut aiebat) secum agam: ut quum possim in crimen ac poenam uocare, sat habeam ab honore nō promerito secludere. Ait sibi dari præmiū, uel hoc quo nomine, quòd iuuenem occidit, iam plusquam tyrannum, tum tyrānidis paratum heredem, etiam si hunc euentū dij nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet: O deploratam impudentiam. Tu tibi præmiū peteres, si tyrannum suæ furiæ non essent ultæ? Dij quiduis potius dederint, quā istuc quòd tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione, quandoquidem id tutò licet: tametsi ad

solam mentionē inhorrescit animus. Tu ne, inquam, oeci-
 ciso filio, relicto sene uiuo, tyrānicidæ præmiū peteres?
 An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset
 Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs
 exanimareris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres:
 nos pro tyrāno iam inmanissimum carnificem pateremur:
 et tuū caput ubicunq; terrarum latitares, diris im-
 precationibus deuoueremus, qui nos tua incogitātia, uel
 præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorū tem-
 pestatem cōiecisses. Sed re filius erat tyrānus (inquis) pa-
 tri præter inane nomen nihil erat reliquū. Quid ego au-
 dio? duos igitur hæc ciuitas tyrānos alebat? Nam de pa-
 tre nemo unquā dubitauit, quin tyrāni uocabulum me-
 reretur. Quando autem antehac unquam fando auditū
 est, duos una in ciuitate sedisse tyrānos? id quod magis
 etiam natura repudiat, quàm eodem in corpore gemina
 capita. In ijsdem aluearibus duo se reges pariter nō fe-
 runt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijsdem
 lustris non conuenit duobus inter se leonibus: et tyran-
 nus (quo nullum animal effratius) parem in eadem ure-
 be patitur? Non uides necessario fieri, ut è duobus, aut
 alter alterum opugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu
 fuisse mauis in patrē, an in filio? Si iuuenis aduersus senē
 obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmiū postula-
 ras? Tyranni partes adiuuisti, non Reip. Sin patri cessit:
 quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfe-
 ctum, aut satellitem? Quando quidem seniori tyrānicam
 appellationem ne tu quidem audes detrahere. Verum ut
 quoquo modo tyrānidem omnē in adolescentē oratione
 deriuares

comuniſcebar
ecori, quod in p
a? Sic enim (ut me
m etate mitem, &
ſenectam exuiſſet: nō ſ
a, tempore miteſcunt, e
iuuenem ferocem, illo in
ſiamq; patri uiuo ſuccedēto
nō fert filiū ſe uiuo ſucceſſore
a tyrāno? Ille non ſinit ullum e
a ex animi ſui libidine moderari
ati abdicans imperio, negotium om
reiecerat? Non dubito, quin & ip
dura ſint iſta, & quā a communi ſenſ
Verū quid ſaceres, niſi tales perſonas i
tū inuenire tragoedia tua non poterat?
inquā auditum eſt tyrannum etate miteſ
do tu deſines ea quae ſunt priuatorū, quae bon
cipum, tyrānis tribuere? Vt eodem igni cera
lūus dureſcit: ita etate pleriq; reddūtur mitior
pirantiores, tyrannus magis ex ratur. V
innullis pomis amaritudinem adimit, ut uinis m
dorem conciliat: itidem tyrannis non adimit
etus, ſed exaggerat. Vis ipſiſſimam tyrannic
alibi demonſtrē imaginem? Spinam cogita, quae
gis ſeneſcit, eo pungit acrius. Echinos cogita, vul
plus habent etatis, hoc teſta ſunt aſperiore. Vult
ingenijs fortaſſe nonnulla uitia ſenecta uel

certe mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis, atq; educatis, præter uitiorum omnium incrementum adferre senectû quid potest? Nisi forte libidinem adimit? Quanquam ista tyrannidis quantula tandem est portio? Sed esto fuerit sanè propter ætatem ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad raptum audior. Fortasse pauciores huic execabantur ephæbi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores. Quur non autem & plures? uidelicet quo senile fastidium optione, & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem? qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstantiores habet liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An tu putas unâ cum uiribus senescere libidinem? Multo secus habet. Imò quantum ætas improborum bonorum facultati detrahit, tantum adiicit cupiditati. Quanquam tyrannicum animum his in rebus non tam uoluptatis usus capit, quàm nostra delectat contumelia. Ut frigeat in sene tyranno Venus, certe feruet uigetq; malitia, seuitia, nocet libido. Postremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium (quid autem oportet omnia cōmemorare nobis omnibus heu nimium notæ) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quòd iuuenta nonnunquam nature bonitate vincitur.

cura insitū est, in
m usu peritus exu
andam feram abijt.
cissimo illo sene, quid
uum sua cuiq; memori
itet? Quod si iuuenis se
patris abutens imperio: nu
nomine donabis? Ergo ex e
tyrannos facile reddideris. N
ranni familia, uel extremum man
ne tyranno sit ferocior, uiolentior,
emolumentis imperij potiebatu
men nihil cessit. Quasi uero non sit ist
commune. Longe minima fructuum par
tyrannide capi, ad ipsum redeunt tyrann
modum in latrocinio fieri consuevit: prae
in omnes distribuuntur, uel in eos potius qu
capiuntur. Alioqui non coharebit cohors in
nisi dux ille, quisquis fuerit, plus etiam per
quam sibi ipsi. Solum nomen sibi proprie uen
nulos est tyrannus indulgentior, iam in scel
ros: quippe quorum opera sentiat suū imper
neri. Proinde sub unius umbra satellites omnis, o
ster, familiaris, leno, Tyrānidem quandam in ci
et. Ridicule fecero, si hoc quoq; coner argum
probare, iudices. Vidimus, sensimus, experti su
forte tam diutina calamitatis memoriā, 5

obliterauerūt. Neq; enim esset res usqueadeo misera tyrannis, si unius modo foret tolerāda uiolentia. Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenae, feris quā hominibus similiores? Neq; desunt, qui se simulent apud tyrannum sceleribus suis gratiam promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuib. Horū igitur unumquemlibet tyrannū appellabis, & pro quolibet occiso tyrānicidæ prēmium petes? Non in tantum omnem exues pudorem opinor. Sed pater etate fessus, omnem dominatum in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia cōmittebatur. Sed istuc quātum absit ab imagine ueri, quis tam cecus, ut nō uideat? quis tam obliuiscus, ut nō possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites possum filio insolētiore. Ad hæc, uerissimum est nullius insolentiam minus approbasse senem quā filij, uel quod odit omnem tyrānidis affectatorem omnis tyrānus, uel quod intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidiæ, odiq; sibi conflare (callidissimi autem tyranni est, eatenus legitimū imitari regnum, quatenus obtineri tyrannis possit) uel quod pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitij, & ad crudelitatis ministeria alienis quā suis utimauult. Quod si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto non tyrannum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbāte patre, quasiq; per illum exercente tyrānidem, utri tandem par erat imputari commissā, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Non arbitror ob-

scurum

scurum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent uetere.
 Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi
 quidem neq; pueros emasculant, neq; uirgines abripiunt,
 neq; proscribunt, neq; bona diripiunt, neq; phana dispo-
 liant, neq; hereditatibus manum iniiciunt, neq; compi-
 lant aerarium, neq; tormētis excruciant, neque quenquā
 iugulant, neq; armis uicos expugnant, neque incendunt
 uillas. Totum hunc tyrānicum ludum per ministros exer-
 cent. In unum tamen tyrannici nominis inuidia compe-
 tit, in unum occidendum lex premium instituit, in unū
 stringendi ferri ius facit, illos suae cognitioni reseruat.
 Quorum ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud
 atq; aliud uocabulum imponi potest, certe tyranni uoca-
 bulum nemini congruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti cly-
 peo, tota illa perniciosissimorum hominū colluies lati-
 tat. Arbitror uobis, iudices, saepenumero auditum esse, id
 quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis
 nō longas modo, uerum etiam plurimas esse manus: plu-
 rimos oculos, eosq; acerrimos: plurimas aures, easq; lon-
 gissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal ty-
 rannus: multoq; Titanibus illis Briareo, et Encelado
 portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, cētenis
 manibus, pedibusq;. Quot enim haec scelerū ministros,
 totidem habere membra uidetur. Atque ut ex membris
 corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Ve-
 rū ut illud quod corpus appellatur, nihil est aliud, quā
 quiddam omnibus ex membris aggregatum: ita in ty-
 rannide unum quippiam est, quod neq; pes sit, neq; ma-
 nus, nec ullū aliud membrum, cōtineat autem uniuersa:
 at ita

at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantūlibet iuuenis insolentiam, uiolentiamq; , præfectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si maius dextram : aut si ne id quidem satis, præcipuum tyranni caput dicas licebit : Tyrannum certe uocare nequaquam potes. Vnū enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloq; cuncta hæc membra uelut animantur: idq; unū forti ciui permittit occidere. Nō uult te in oculū aliquem inuolare: nō sinīt ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur poëte, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascentur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedāt: pro una rescissa dextera, multe robustiores subpullulent: unius uitæ te dominū, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certe sanentur. At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illū te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem pando ante magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrānidem occupasse filium: solius appi. .onis honorem cecisse. Qui conuenit eundem & satellitem, & tyrannum appellari? Tum si cecit, nō igitur usurpauit tyranni nomen. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hæc tecum formula cōtraxit: si quis tyrannum occiderit, præmium ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia commemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcunq; illud esset animal, quod

quod tyrannus diceretur. Magnū (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannū : quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, nō syllabas; eū interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus hæres paterni dominatus: libertatē peperī, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei auctori præmiū præstituit. Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantū, quā graue, quā ferocem, quā scelestum: satellitem tamen occidisti tyrannidis, non caput: aut si caput, unum ē pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sanè res tota tyrannidis filius: pater nihil nisi uocabulū quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nihil aliud quā meram quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis discedere? præsertim ita dilucidis, ut perspicuum magis nihil esse possit, & commentitiā interpretationem domi tuæ natam in iudiciū adferre? Ego iudices, nullum in Rempublicā exemplum perniciosius induci posse iudico, quā si consuescant homines calumniosi à præscripto legum recedere; & interpretamento, quod ad prætexendum facinus quisq; suū maxime idoneum cōminisci queat, id iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis sententia quæri solere, nisi quum in scripto quiddam apparet ambigue, obscure uē dictum: aut quum ex uerbis & euentu absurditas quæpiam extitit, eaq; manifesta? In priore non cuiusuis commentum, sed iuris prudentium responsa, sed iudicum sententia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit aliquantisper à legis uocibus deflectere; & æquitatem iuris

iuris potius, quàm uerba spectare. Duplex itaque periculum uidetis iudices : alterum ne superstitiosa cauillatione literarum legis ab eo quod lex spectauit abducamur : alterum ne passim à præscripto discedendo, leges omnem et iudiciorum religionem subuertamus. Quorum illud quidem multo leuius est : propterea quod uix unquam accadat, ut legislator obscure quid uoluerit, explicuerit : aut absurdum quiddam exoriatur. Hoc multo periculosissimum, perniciosissimūq; . Etenim quæ tandem lex futura est, quam uersutus calumniator, quo poenam effugiat, non facile possit aliquo commento subuertere? Neq; quisquam nō elabetur è iudicio uestro nocens, nisi qui sit usqueadeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam cōmentatiunculam queat inuenire. Atque ut cuiq; commodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenem, pro tyranno satellitem, pro homicidio tyrannicidium : et passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrum iusiurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurū est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerum ambiguas, diuersasq; litigatorum coniecturas spectare necessum erit. Ergo quum in omni causa maxime opere cauendum est, ne sine grauissima ratione à legis præscripto discedatur : tum in hac non periculosum modo, uerum etiam absurdissimū: quum legis uerbis nihil possit esse dilucidius : sententia nihil æquius: interpretamento, quod præter legis mentem inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius autorem usqueadeo insipientem, et uerborum inopem fuisse, ut dicere nō potuerit: qui

rit: qui quouis modo tyrannidem sustulerit, huic præmiū est, si modo isthuc sensisset? Neq; uero fugit illum, totam tyrannidem per satellites & præfectos exerceri solere, permultosq; in his esse uel tyrannis ipsis sceleratiores: atq; ut ita dixerim, Tyrānicos magis, & omnino supplicio digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: non quod illos uita dignos iudicet lex: sed quod unius cæde totam tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriorum. Tuum erat legi simpliciter parere: neque eius uerba quasi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præscriptum factorum tuorum rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiam sumas. Non illud hic spectandum, iudices, quàm inuisus Reipub. sit, qui occisus est, quàm maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atque etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, semel in cætatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, deniq; præmio compensatum, quo tandem licentiæ sit processurum. Quod iste sibi in tyranni filium licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimum quemque ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum eum appellabit, & ueneno aut ferro adorietur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex

erit

uolens
 ad
 hoc
 ut
 in
 hoc
 exemplo
 non
 aliud
 potest
 admitti
 pestilentius
 ut
 ex
 legis
 arbitraria
 interpretatione
 quem
 uelis
 interficiendi
 tibi
 pro
 tua
 libidine
 licentiam
 sumas
 Non
 illud
 hic
 spectandum
 iudices
 quàm
 inuisus
 Reipub.
 sit
 qui
 occisus
 est
 quàm
 maiore
 etiam
 supplicio
 dignus
 uerum
 id
 etiam
 atque
 etiam
 perpendere
 oportet
 exemplum
 præter
 leges
 iugulandi
 homines
 semel
 in
 cætatem
 receptum
 semel
 uestris
 sententijs
 approbatum
 deniq;
 præmio
 compensatum
 quo
 tandem
 licentiæ
 sit
 processurum
 Quod
 iste
 sibi
 in
 tyranni
 filium
 licere
 uoluit
 hoc
 alius
 sibi
 uolet
 in
 ditissimum
 quemque
 ciuium
 licere
 Quisquis
 pauper
 à
 locuplete
 contumelia
 afficietur
 protinus
 tyrannum
 eum
 appellabit
 &
 ueneno
 aut
 ferro
 adorietur
 Postremo
 si
 cui
 magistratus
 non
 placebit
 si
 cui
 iudex
 erit

erit inuisus, non dubitabit è medio tollere. Porro ad facinoris defensionē, Sophistam quempiam aut sycophantam consulēt (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationem uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quàm ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur è medio. Atque ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sæpius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neque conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominem indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, siquidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusq; permiserit. Etenim (si meminimus) tribus duntaxat temporibus lex indulsit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrunque pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demonstrates te mortem effugere nequisse, nisi mortem intulisses: id ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quam alium occidere. Vterque tamen facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atque (ut in dicam) ultro semet reum facere cogitur. Quod si omnia constabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi suscepti magnitudinem

dinem lex premium quoq; proponit : at ita si eum quem
 tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit,
 fortiter occideris : non si scelestum alio scelere sustuleris :
 neq; patietur te ius occidendi permissum, latius quàm ad
 unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per
 illius necem tibi necesse sit, ad illum penetrare. Iamq; hoc
 factum tuum secunda illa ratione defenditur. Huic tertio
 generi fortasse proxima uideatur hostem in bello feriendi
 facultas : quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi
 palam hostis sit declaratus, nisi in imperatoris uerba iu-
 raris, nisi ille aciem eduxerit, nisi signa canere iusserit, ti-
 bi fraudi futurum est, hostem interfecisse. Tu dicturus es :
 Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomē ho-
 stis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit,
 suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse
 scelere fruetur : uerum ne serpat exemplum, poenas de te
 sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Vnum tibi lex
 nominatim designauerat : tu illius uocabulum tuapte au-
 toritate in aliū transfers, quod nisi in unū nō potest com-
 petere : neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne ti-
 bi sis sit aliquando quem uoles magistratum, quē uoles
 iudicem, quē uoles ciuem, tyrannū cellare. Neq; uero
 sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in
 uitam alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cui-
 quam posse, quàm uitam : uidit in extinctum facile uarias
 res confingi etiam impune posse, quandoquidem ille
 sit refutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis titu-
 lis suam quisq; dolorē posset prætexere, si post occisum
 t hominem

hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quod grauatim sibi quoque lex permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: quàm comperta, quàm multa requirit argumenta, quàm multa concedit reo, quàm maligne agit cum actore, quem non nisi suo periculo uult accusare: quantum spatij largitur ei qui defertur: quàm liberam iudicium reiectionem. Quantum igitur à mente legis abesse putas, ut cuilibet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in cuiusquã uitam grassari? Neque ad rem pertinet, quantum criminum acerrimum exaggeres, quantum uis etiam uerorum, addo notorum: dicas parricidam, sacrilegum, incestum, proditorem, peculatorem, ueneficum interfeci. Tyrannum lex iubet occidi. Atqui hic unus multis Tyrannis erat sceleratior, pestilentiorque ciuitati. Ad ista tam multa crimina lex tibi uerbo respondet. Nihil moror quàm fuerit scelerosus, qui perit: in unum Tyrannum tibi ius feceram occidendi, in reliquos in ius trahendi. Si detulisses, auditus, reuictus, damnatus à me palàm poenas dedisset, omniq; Reipub. salubri exemplo fuisses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro saluberrimo exemplo, perniciosissimum in ciuitatem induxisti, & legum instaurationem, à legis uiolatione auspicas: hoc est, malis malo mederi studes. An me clàm esse putas, quàm multi sint in hac turba uita indigni, morte dignissimi? At eos meæ cognitioni, non in manibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt iudices, sunt carceres, secures, carnifices. Quur tu mihi præter sonaris? quur nullo mandante magistratum occupas? &

dum Tyrannicida uideri uis, Tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi est inuisus illa, nisi quod mihi parere recusat, & praeire conatur? Ei demum ferarum tractare licebit, cuius manibus ego permiserō. Si iuuenem occidisses, quod non alia patuisset ad tyrannum uia, darem ueniam necessitati: nunc occidisti, non obfistentem, non auxilium ferentem patri, sed patris opem implorantem. Huius unius cade contentus discessisti, Tyrannum nec impetisti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu Reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illum exquisitioribus excruciatum supplicijs, exemplum omnibus edere. Neque haec dico iudices, quasi parum gaudeam pariter cum patre sublatum filium: utinam eadē opera simul omnes sint oppressi, quibuscunq; Tyrannus placet. Sed quis prohibet, simul & gaudere, quod deorum bonitas nobis hanc rem bene uerterit, & tamen non committere, ut huius temeritas, si iudicio comprobetur, in legem, atq; in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uiolata maiestate. Non enim par est, ut cuiquam personae praeferat ius extincti odium in scelere suffragetur. Neque tam spectandum in rem commissum sit facinus, quam quo exemplo commissum. Alioqui quid non eadem opera fas sit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores, liberos, lenones grassari? Bonam tyrannidis partem uxor saepenumero suggerit. Ad summam immanitatem nonnunquam libertus aliquis, aut uernula instigat: quid non & hos iugulas, si tibi ius est aestimatione priuata meritorie ciuem iugulare? Quid quod est aliquid tyranno nocentius,

tius, in quod tamen haudquaquam tibi ius sit occidendi. Finge esse qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus sit incendere, imò qui iam compluribus locis ignem subiecerit, sed incendiū subito exorto imbri restinctum: autorem nō obscurum, uerum abditum latitare. Eum forte fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuum factum approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocentior? Tanto nimirum, quanto est atrocius ciuitatem semel funditus euertere, quàm expilare: ciues uniuersos uno igni finire, quàm in pauca quedā seuire capita. Et tamen in unum tyrannum stringendi ferri potestas priuatim permittitur. Illum deferendi modo ius habes. Hic in re tam aperta legis mentem calumniari, et nouo interpretamento tuum facinus palliare: quid tandem aliud est, quàm legum auctoritatem euertere, atq; id per cuniculos quosdam agere, quod tyrannus palam ac ui facere consuevit? In recipienda lege fas est populo causam, æquitatemq; legis excutere. Ceterum receptæ, et longo iam usu comprobatæ, simpliciter oportet obtemperare. Neq; enim existimandum est maiores illos nostros, uiros sine cōtrouersia sapientissimos, ita sine grauissimis rationibus instituisse, ut priuatim interficiendi tyranni facultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, fenestram aperiendam ciuibz nō putauerunt: deinde perspiciebant tyrannidem fatale quoddam esse Reipub. malum, quod minore noxa toleraretur, quàm male exagitaretur: neque posse semel tolli, nisi tyranni ipsius cæde. Quo submoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus esse priuata audacia,

dacia, nimirum illis in Reipub. administrationem uindictis. Quod si Tyrannus in ius uocari potuisset, ne hunc quidem tuæ dextræ arbitrio permisisset. Videbant & illud: Tyrannidem nonnullam habere monarchiæ legitimæ speciem: hoc tantum interesse, quod in monarchia populus regi paret, rex legibus: in Tyrannide omnia unius libidini subiecta sunt. Rex publicam spectat utilitatem, Tyrannus priuatim suam: unde publicitus expedit, ut Tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum auctoritatem in pristinum statum restituat, atq; id unius (si fieri potest) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totum Reip. quasi corpus corripunt, legum prudentia consuevit uti: ut exemplo magis, quàm admistione morbo medeatur: ne dum ciuitatem sanare studet, magnam ciuitatis partem interimat. Hinc est quod in seditionibus publicis non nisi in ipsos autores consuevit animaduerti, reliquis quos tempestas illa cõmunerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reipub. tumultu quietem egissent. Quæ potest autem pestis esse fatalior, quàm Tyrannis? Quæ sese latius in ciuitatis membra diffundit? Quæ quæq; urbis pars hoc uicio syncera potest esse? Omitto iam quicquid est ambitiosorum, ære alieno obstrictorum, scelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota sentina hominum Tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quàm sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunæ suæ, uel rectum iudicant seruire tempori. In hoc itaque rerum statu leges

non extinctæ, sed oppressæ modo, cautim & circumspici-
 cienter agunt, intelligunt hoc hulus citra summam ci-
 uitatis perniciem exasperari non posse, unius capitis dis-
 spendio commode sanari posse. Quare docto cuiuspiam
 medico præmium ostendunt, digito demonstrant, quod
 membrum secari uelint, quibus abstinere. Caput indi-
 carunt illæ, tu dextram secuisti. Illæ Tyrannum, tu
 tyranni satellitem occidisti. Quo præmio dignus? Nem-
 pe eo, quo qui morbo inscite exagitato, totum hominem
 in extremum uitæ discrimen adducat, quo qui hominem
 legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc te cædis rem
 ago, aget alius fortassis, cuicumq; lubitum erit: uerum illud
 modo consilium fuit, ostendere tibi quàm insignitæ sit
 impulsentia in ea causa, tam eximiam tibi uendicare lau-
 dem, tam egregia poscere præmia, in qua nequeas obtine-
 re, si modo tecum exactius, ac seuerius agatur, ut graues
 poenas effugas. I nunc, & curiosum me uoca: qui tam
 candidè, tamq; ciuilitè tecum agam: ut quum te possim
 in graue discrimen uocare, sat habeam legis & Reipub-
 licam defendere, ne circumuenta præmium dare cogæ-
 tur ei, qui nihil boni sit promeritus. Id quod non iudici-
 bus modo (quibus huc iamdudum liquere puto) uerum
 tibi etiam ipsi cupio persuadere: & facturum me consi-
 do, si modo tantisper animum possis attendere. Vin? igitur
 tur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem & nos sum-
 matim totam causam ob oculos reuocemus? diffici-
 musq; quam multa tuo in facto desiderentur ad id, ut le-
 gi satisfeceris: & quantum tu sis hallucinatus, quum
 multa diceres etiam superesse? Tria quædam requirit,

lex, & ita requirit, si quodlibet horum desit, aut poenam te, aut certe nihil gratiae debere se credat. Quorum ego non unum aliquod, sed unumquodque deesse docebo. Quod si facio, utrum aequo animo cedes praemio, an impudenter petere persistes? Ergo rem accipe. Nisi tria haec tibi constiterint, non est quod Tyrannicidae praemium petas: Animus, uia, & effectus. Animus duo quaedam complectitur, uel quid speraris, uel quid proposueris. Nam si Tyrannum per imprudentiam occidisses, si praeter propositum, non magis profecto praemium tibi debeat, quam si quis Tyranno amicissimus idem fecisset, nam idem potuit occidere. Tu porro quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere Tyrannum, si occideris. Non occidisti, atque id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum Tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris excutiamus. Quamquam isthuc leges non ita ualde curiose pensculantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis constare oportet. Quid enim si Tyrannum interfecisses, quo Tyrannidem ipse occupares, ut a praemium sperares? an supplicium metueres? Quia si quo priuatum animi tui dolorem ulcisceris, Tyrannum occidisses, atque id esset palam, num praemium auderes poscere? Quid, si latrones Tyrannum forte fortuna obuium obtruncaissent, num ad hunc honorem aspiraret? Quid si quis Tyranno priuatim insensus, magna te pecunia conduxisset, quo ei Tyranno uenenam dares, dedissesque, num quaeso, Tyranni

cide præmium postulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quam ut tu alioqui tam gloriosus quicquam de te ausus fueris dicere: illud unum affirmare non dubitem, qui Tyrannum quum tuto licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui cum occiderit, cuius mors extremum exitium Reipub. uideretur allatura, potius quam ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reip. studuit prodesse. Postremo non potest nisi glorie iciunio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest non uideri lucrum sequutus, qui tam improbe præmium flagitat. An non uides igitur quantopere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, cum tu non solū uolens præteristi, uerum etiam periculose in Rēp. irritasti: quem sua causa uoluit occidi, cum tu maximo nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum Tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucrari perinde ut uitæ contemptorē, magni tamen refert, quæ ratione Tyrannidē () re aggrediaris. Iam enim omnis tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrem, in non Tyranno Tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certū præscire potueris, quod ipse etiā uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrē occidere si libuisset, uerum hoc poenæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè Tyrannidem, idq; noua quadam & in-

usitata

usitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen ob-
sistam tibi, nec sinam ferre premium, propterea quòd ea
uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat
moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna. Age quid
si Tyranni filium infantem in cunis iugulasses, & rura-
sum adfuisset Delius ille, per quem certum præscire pos-
ses, fore ut necato puero pater sibi mortem accerseret,
atq; id euenisset, utrum te tanquam Tyrannicidam suspi-
ceret Resp. an potius tanquam immanem & ferum homi-
nem execraretur, qui in eam sæuieris ætatem, cui etiam
ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miserranda
uideatur? Quid ergo? Utetur tuo maleficio Resp. caterū
exemplum haudquaquam probabit. Quid si tyranni uxo-
rem, quam ille misere deamaret, per uim constupras-
ses, atque ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita:
utrum Tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & ad-
dulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non
est, Conferam tuo facto propiora. Quid si Tyranni me-
dicus quum esses, ueneno ægrotanti dato, illum sustu-
lisses, utrum ut ueneficum oderit te Respub. an ut ui-
rum fortem admirabitur? Tyrannum sublatum gaude-
bit, facti rationem, modumq; dabitur. Quid si
quum te Tyrannus familiariter uteretur, tu in conui-
uio pretextu necessitudinis uenenum porrigeres? De-
niq; si per magicas imagines, ac maleficas quasdam de-
uotiones Tyranno uitam ademisses: utrum à lege præ-
mium, an poenam expectares? Atqui Tyrannidem ut-
cunque sustulisti. Euentu gaudet lex. Verum exem-
plum tam perniciosum in Rempub. non recipit: ut consue-
scent

fuescant cives scelus ulcisci scelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti sit in modo, uiaq; , ut factum tuum approbetur? Quod lex permittit ut fiat, non statim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulte-
 rum ferro occidere licet: ueneno, aut incantamentis non licet. Quir ita? Quia pestilens exemplum omnino tra-
 ctare uenena. Nec id ulla causa quantumuis honesta, si-
 nit in ciuitatem irrepere. Quid quod ne hostem quidem
 ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam nus-
 quam non improbat maleficia lex: & ueneno tincta te-
 la etiam in bellis interdicta sunt. Quod si modus facti
 spectatur in his, in quibus nullum petitur præmium,
 quanto magis id fiet in his, in quibus summum petitur.
 Lex triumphum statuit ei, qui certum hostium numerum
 fuderit. Fuderit aliquis non acie, sed aquis & pabulo
 ueneno tinctis. Vtrum cives hunc aquis oculis spectare
 poterunt triumphantem, an potius sicuti ueneficum or-
 derint, auersabuntur, execrabuntur? Quid quod pri-
 uatis etiam in rebus uia, modusq; perpenditur: quo ma-
 gis idem oportebit, tum in publico, tum in splendidissi-
 mo facinore, ut à quo conueniat omnem sceleris suspi-
 cionem abesse? A illud tecum reputa, si medico mer-
 cedem pactus esses, quo te morbo leuaret, atq; ille non
 pharmacis, sed maleficijs, & incantamentis morbum ex-
 misset, utrum præmium dabis, an magis hominem in ius
 trahes? iniuriæ malis artibus data reum ages? Clama-
 bit ille, morbo te leuauit, qua uia, quid isthuc tua refert?
 Hoc tantum spectabas, ut morbo liber esses, ei rei merces
 est promissa. Ingratum te uocabit, qui nisi sua opera,
 ne esses

ne esses quidem, qui præmium negare posses. Tu pro-
 tinus respondebis, opinor, medico te præmium esse pol-
 licitum, non mago, neq; debere quicquam, nisi rem
 malam ei, qui beneficium male dederit. Quanquam ne
 dedisse quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim
 mutare est incommodum, non amouere. Dices enim ani-
 mo nocitū, dum corpori subuenitur. Atq; istam litem uin-
 ces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam,
 & uincibilior est tecum causa legi, quàm quæ tibi futura
 fuerat cū medico. Nam ibi de priuata mercedula discepta-
 retur, hic de publico honore. Ibi falsus est unus, hic legi
 fraus facta, per quam cæstum oportuit, ne quisquam ci-
 uium circūueniatur. Ibi salus data, certa quidē, & effica-
 ci, sed suspecta & improbata uia: hic nefario scelere (quur
 enim non sic appellatur homicidium, quod in ciuem cōtra
 legem admissum sit?) non libertas restituta, sed in extre-
 mam discrimen adducta Resp. quando quidem tuum factū
 perinde habet, ac si medicus quispiam ad curam mercede
 conductus, uenenū pro remedio ministret: quod tamen æ-
 grotanti (ita ut non raro consueuit accidere) per occasio-
 nem morbum adimat. Qui reualuit, suis satis acceptum fe-
 ret quod uiuat, tibi mortē, tamet' iuravit, imputabit. Neq;
 sua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac stu-
 diose pro pharmaco uenenū porrexeris: propterea quod
 tui fuerat officij, aut non suscipere negotium, aut fidem
 simul, & artem, & industriam, ac diligentiam, & quic-
 quid à probato artifice solet requiri, ad curam adferre.
 Sed age sinimus adhuc possidere te, quod dudum sumus
 largiti: ut planè ista uia Tyrannum occideris, citra
 ullum

ullum Reipub. discrimen. Lex non approba-
 tum: nisi non tantum à crimine, uerumetia
 criminis specie procul abfuerit: ne uidelicet
 hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut
 omne secludat, incolumitatem suam quam ci-
 uitas aut Deo cuiuspiam, aut certe Dijs sinullimo h-
 ptam referri; sceleri debere dicatur. Non
 inquam, nisi Tyrannum ipsum quem nomi-
 nauit ipsa, quaq; permittit uia sustuleris: n-
 istam periculosum exemplum in Rempub. in-
 mo nisi ferro, non clancularijs, ac maleficis
 uirtute, nisi manu, nisi uitæ tuæ manifesti
 Tyrannum trucidaris. Neque enim hoc ta-
 lex, ut Tyrannus in præsens submoueat
 lud multo magis respicit: ut omnes mortale
 in ea ciuitate uiros esse fortes, qui non ue-
 sue dispendio patriæ commodis consulere:
 exemplo facinoris, omnes etiam in poste-
 ctatione Tyrannidis deterreantur: cum
 ciuitate nullum esse Tyrannis satis tutum
 quandoquidem illud nemo nescit, qui uitæ
 temptor, cum esse a- & uitæ dominum
 omnino satellitium, quæ excubie, qui pari-
 quæ arma aduersus huiusmodi animum T-
 defendant: qui patriæ libertatem sua uitæ
 emi? Postremo autem: ut maxime tibi con-
 constet uia, id quod est totius negotij capi-
 sti. Tantum enim abes, ut Tyrannum occi-
 tum in te fiat, Tyrannidem maiorem in ma-

interfecto tyranni filio. Quid autē refert, malitia, an stultitia Remp. in discrimen adduxeris? Nam illo, quod uulgo dicunt, nihil uerius, intempestiuam beneuolentiam nihil à similitudine differre. Tantum abest ut occideris Tyrannum: ut ne suspicari quidem potueris id euenturum, ut ipse semet occideret. Sed iuuenem occidisti, patre insoletiore: quid tum postea? si patri & huius scelera lex imputat? Magnum proinde Tyranni satellitem, non Tyrannum occidisti. Sed paratum Tyrannidis heredem occidisti: in Tyrannidem succedit, qui prior, qui potior est in occupando. Verum esto sanè, certum heredem sustuleris: igitur qui Tyrannus erat futurus, intermisti. Atqui quod futurum est, id nondum est. Porro lex cum qui iam Tyrannus sit, tolli iubet: non quem aliquando futurum diuines. An qui statuam ex pacto debeat, & rudem truncum praestiterit, fidem persoluisse uideatur? Non arbitror. Vbi nunc igitur sunt illa tam multa, quae tibi ad praemium postulandū supererant? Vides quā ne unum quidem omnium tibi constet, quorum nihil oportebat deesse. Volui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effeceris. Postea è re nata propopositum est cōmutatum. Hoc igitur praemij tibi debetur, quod tui in Olympijs medio è cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui sudauit in olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq;: uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neque ex usu publico fuerat occidi. At bene uertit ciuitati quod fecisti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Palладem Atticis fuisse ferunt: de qua prouerbum extat, quod

quod Atheniensium male consulta, in bonum
tere consuevit. Non tu leges seruasti, sed su-
libertatem restituiſti, sed numen aliquod hui-
tium, quod euentum tuæ temeritati debitum
moditate à nobis auertit, quod tuam stultiti-
tit in occasionem restituendæ libertatis. No-
tum erga te populum constituo, imò tu poſ-
tum in Deos reddere laboras: quem quum I-
culum uocaris, ne pro simplici Tyrannid
patcretur, nunc rursus in discrimen traher
ab iratis superis in pristinam seruitutem, au-
quod infortunium retrudatur. Quid tu te-
leratis dictis in alienum meritum insinuas?
eo negotio laudem uniuersam uendicas, e
poenam temeritatis, nihil ad te redire mer-
Reip. si iudicibus probare potes animum ti-
cida dignum, qui nullum periculum uitæ R-
sarit: si facinus non scelere, non pernicioso
legitima uia peregisti, si fortuna tuis egre-
bene expeditum dedit euentum: aude Ty-
uocare: aude pulcherrimum, ac penè diu-
Repub. poscere: aude nobis seruatas leges,
tatem: aude templa, ar-^{es}, sōcos, fortunas om-
ros, inuiolatas uirgines, impolluta matrit
hoc ipsum quod hic lege & apud iudices
brare: aude mihi minari, quòd obstiterim: &
ingratitude inſimulare, nisi laudem pro-
soluerit: aude iudices, uel iniquos, uel cor-
re, nisi suās sententijs præmium tibi decreu-

si suspectum quid uolueris, si periculosum, si contra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac desine tandem improbe præmium flagitare, quod nulla ratione promerueris: poenam, si sapias, incipe deprecari. Istiuc fortassis ab æquitate iudicum, à ciuitate deorum munere lata, queas impetrare. Neq; enim putes unum me te à præmio deterrere. Imaginare istiuc in causa pariter et leges, et Rempub. et deos tibi aduersari. Puta leges hic tecum uerbis agere: Si nos uere restitutas uideri uis, sine nostram auctoritatem primum in hac tua causa ualere. Longe plus laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si paruieris: si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus edideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuiusque uiuendum esse. Atq; altera ex parte Rempub. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi præstare studes, noli hanc stultitiæ notam mihi inurere: ut in posterum re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei præmium decreuisse, cui poena magis deberetur: noli mihi Deos, quos uix deniq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placui commoueri, propitios reddidi, denuo per ingratitudinem iratos, atq; insensos reddere. Siue ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quòd si te neq; leges, neq; Respub. commouet: certe deorum orationem uereri debes, quos ita tecum agere putato. Quid tu te in nostræ laudis possessionem ingeris? Quid honori nostro inuides? Quir non finis nos in banc ciuitatem perpetuò benignos esse? Quir tu ipse tam
ingratus

ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restatam debet, tu bis debes, commoditari nostram Remp. seruauimus, cuius tu pars es, & quod te nostra tuam periculosam stultitiam, uel in maximam felicitatem uerterimus. Etenim xtri, propitijq; adfuissemus, quid aliud tueras, & per te Respub. Quod si planè continuum aliquod feras, abunde magnum praepersolutum est, quod per nos res à te male uerterit. A legibus merito maior relata prosperitatis respectu, temeritatis simul & condonarint. A ciuitate satis amplam laupatiatur, ut in restituta libertatis historia tamen admisceatur. Hac laudis parte contentis debitu uelle præripere, ciuitati munipere, legibus auctoritatem adimere. Sed finem extillata iam aqua. Quod superest, nates sunt iudices statuere, utrum secundum Deos, secundum Remp. sententiam dicere hunc gloriosum ostentatorẽ pronunciare hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius ptam ferre malitis, & uis exprobanda, & à superis iratis (id quod abominor) auferere quibus sine controuersia tota debetur, reipietate seruandam, augenda, beneq; fortimais ex usu sit, ut primo hoc iudicio scumuentæ dicantur, an ut appareat leguueritatem, & iudicum sapientiam aduerpostulationem ualuisse.

ERASMVSVS ROTERODAMVS

M. Ioanni Paludano rhetori Louaniensis

Academiae, S. P. D.

VT intelligas humanissime Paludane, Erasmiū illum tuū tametsi per omnes terras mariaq; uolitantem, tamen tui memoriam perpetuò secum circumferre : mitto quasi symboli uice Luciani dialogū: cui titulus, *περί τῆς αἰδοῦς οὐσίας*. Quem in Italiam profecturus, in ipso penè procinctu Latinum feci. In eo non sine uoluptate tanquam in speculo, uidebis aulicæ uitæ incōmoda : quæ tu mihi sæpenumero cōmemorare solebas, nimirū expertus, & ueluti naufragio eiectus, ac uix isti liberæ, literarūq; uitæ redditus. Idq; feci eo studiosius, ut meo exēplo te prouocarē, quo iam diu Grecanicis in literis uersatus, incipis, & ipse aliquādo audere aliquid. Quur enim nō dicam audere? Quum nullum sit mea sententia facinus audacius, quā si coneris ex bene Grecis, bene Latina facere. Vale, meq; tui amantiſſimum mutuum ama.

LUCIANI LIBELLVS

DE IIS QVI MERCEDE CON-

ducti, in diuitum familijs uiuunt, D.

Erasmo Roterod. interpr.

ECQVID tibi primum amice, aut quid postremum, quemadmodū uulgo dici consueuit, recenseam, ex his quæ tum facere, tū pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, conuictumq; tradunt alienū, quiq; in locupletum

cupletum istorū amicitiam accensentur, si m
 di illorum seruitutem conuenit amicitiam a
 ui enim permulta, atq; adeo pleraq; omnia
 soleant accidere, nō per Iouem quod ipse
 to cognorim (neq; enim mihi unquam ex
 dit necessitas, ac ne quando incidat Dii pr
 quod complures qui in hoc uite genus in
 me soliti sint commemorare: partim qui i
 dum malis constituti, quæ & quanta ferrei
 partim qui tanquam è carcere quodam
 absq; uoluptate recordabantur, commemo
 quæ fuerant perpeſsi, Imò iuuabat reuoc
 quas erumnas effugissent. Atq; hi quidem
 uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui
 (ut ita dixerim) omnis omniāq; mysteria
 cunctaq; ab initio ad finem usq; perspexi
 tur haud quaquam indiligenter, nec os
 soleo, ueluti naufragium quoddam, ac pra
 etiam salutem enarrantes. Cuiusmodi sunt
 plis deraſo capite, cōplures simul obambi
 nes undas, procellas, sublatos in coelum flu
 los fractos, gubernacula reuulsa narrant.
 geminos Castorē, & . ollucē apparentes
 liariter ad hanc Tragœdiam pertinent).
 quempiā repente, quemadmodū in fabul
 exortū: summisq; antennis insidentem, ad
 adsistentem, qui nauim ad littus aliquod
 ad quod appellens futurum esset, ut & i
 lente solueretur: et ipsi tutò in solū desce

*fauoreq; diuino. Atque isti igitur permulta id genus ad
 presentem commoditatem exaggerantes, cōmemorant:
 quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si non calamita-
 tosi modo, uerumetiam Dijs chari esse uideantur. Porro
 ij dum eas quas in tectis tulerunt tempestates referrent,
 atq; immanes illas undas, quin etiam decumanos fluctus,
 si fas est dicere: & quemadmodum primum à littore sol-
 uerint mari tranquillo: quantumq; molestiarum perpe-
 tua nauigatione sint perpeSSI: dum sitiunt, dum nauseāt,
 dum salo persunduntur. Deniq; quemadmodum infelici
 nauigio in cautem quampiam sub undis latentem, aut in
 scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso, fra-
 ctq; miseri egre enatarint, nudi, cunctarumq; rerum
 inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uisi
 sunt permulta præ pudore subticere, uolentesq; ac scien-
 tes obliuisci. At ego etiam illa, præterea autem, & alia
 nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehen-
 di quicquid erumnarum cum eiusmodi conuictibus con-
 iunctum est. Quæ quidem omnia haud grauabor optime
 Timocles tibi percensere. Iam pridem enim mihi iudeor
 animaduertisse, te de capeSSenda hac uitæ ratione cogita-
 re. Nam olim quū his de rebus sermo incidisset: mox ex
 his qui præsentēs erant, quisspiam... arcenarium hoc uitæ
 genus laudare cœpit: fortunatissimos eos affirmans, quib;
 contigisset horum uti familiaritate, qui apud Ro-
 manos essent optimates: tum conuiujs adesse opiparis,
 idq; immunes: præterea splendidis in ædibus diuersari:
 tum peregrinari omnigena cum commoditate, uolupta-
 teq; alba interim in rheda (si forte libeat) resupinatos.*

Insuper ob hanc amicitiam, obq; commodi
 afficiuntur, etiam mercedem capere: id uero
 uideri. Istis enim haud dubie citra semetem
 (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur, al
 alia quum audires, animaduerti quemadmod
 hiaueris, quamq; auide ad escam os apertum,
 Proinde ne quid mihi certe in posterum possi
 neq; exposulare queas: quod quum te cõspice
 tum una cum esca deglutientem hamum, non
 mus, neq; priusquam in guttur demergeretur,
 mus, neq; præmonuerimus: uerum posteaquam
 mus, donec eo iam adaesto, atq; infixio trahi iã,
 cõspiceremus, tum quum nihil opis afferri possi
 adesse nos, atq; illachrymari, Hæc inquam, nu
 possis dicere: quæ si dicantur, merito profecto d
 neq; à nobis refelli possent, quo minus peccasse
 mur, ut qui prius ista non indicassemus: audi nur
 ne omnia. Ac rete quidem ipsum cuiusmodi sit, &
 nullum habeat exitum, non intus medijs in sinibus in
 tus, sed foris tuto, atq; per otium ante cõtemplator
 aris aculeum, reflexam hami aciem, ac tridentis cu
 manu tentans, malacis admotas experiens. Quod ni
 bementem acuta, nisi, illigantia, ut effugiendi nul
 facultas, nisi dira uulnera factura uideantur, acriter
 bentia, et inexplicabiliter retinentia, nos quidem in
 formidolosos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq;
 scribito: ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si ui
 tur, aggreditor, Lari in morem totum escam hiatu deg
 tiens. Atq; in uniuersum quidẽ forsitam tua causa omni
 b

hic sermo dicitur. Quanquam non solum de uobis philosophis; aut his quicumq; uitæ institutum sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis; breuiter de omnibus, qui in doctrinæ professione uersari, quæstumq; facere proposuerunt. Cæterum quum omnia sint inter istos communia; eademq; prorsus accidant omnibus, palam est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent; nihiloq; magis quàm ceteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari non debeo, nisi forte ueritas, et libertas in commemorando reprehensionem mereatur. Ac reliquum quidem hominum uulgus, puta palestricos quospiam, aut adulescentes imperitos, sordidoq; animo, ac suoapte ingenio humiles, et abiectos homines, ne operæ præcium quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neq; rursum æquis illis uitio uertere, quod non reliquunt suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uitæ rationem accommodati, factiq; neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, et in quo sese exerceant, adeo ut si quis eā uitam illis adimat, ignaui illico, cōsiliq; inopes, desidiosus atq; inutiles reddantur. Quamobrè nec ipsi rem aliquam indignam patiantur, nec illi contume-

Ac
nir
cor
fuer
um
dum
er
fui
us
qu
om
quo
igi
in
ex
ad
aiun
in
fugere
um
in
uiri
la
abi
Equi
effugi
cum
em. At
modi
regius ille
hoc ipsu

*fuluisse uideantur, nimirum semper illis manente eodem
uita illius argumento? Semper enim manet paupertas,
semper accipiendi necessitas, nihil quod seponatur, nihil
superest quod reseruetur. Verum quicquid datum fue-
rit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne
insumitur, ita tamen, ut ne id quidem in usus sufficiat. Re-
ctius autem futurum fuerat, si nequaquam causas eiusmodi
di comminiscerentur, quae paupertatem seruant aluntque
atque eatenus duntaxat opitulantur, uerum quae illam
tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas
Theogni quum diceret eam in altum mare, ac praeiunctis
de scopulis praecipitem dari oportere. Quod si quis sem-
per pauper, semper egens, quum semper mercede condus-
tus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertas-
tem: non uideo qui fieri possit, quo minus hic ipse sese
fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatem
formidaturos, si modo reliquorum hominum in morem
possint suo labore, suaeque industria sibi uictum suppedita-
re. At nunc sibi fractas esse corporis uires, seu senio, seu
morbis: eoque ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet,
atque commodam confugere. Age igitur, inspiciamus num
uera praedicet, et neum ea quae datur ex facili illis suppe-
tant, non multo neque adeo maiore labore costent, quam
uulgo suis uictus. Nam id quidem etiam notis expetendum,
uti citra laborem, citra sudorem, nullo negotio paratum
argentum accipias. Verum quam haec absint a uero, istud
profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tan-
tum laborum, tantum sudorum in eiusmodi conuictibus
exhaustiendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par sit:*

centa
t. Verum hæc suo loco dice
illorum in commoditates cōmen
sat erat leuiter ostendere, qui se
uitutem addicere sese, ne istos qu
iam ut eam causam referamus: qu
ma, ita ab illis minime profertur
gratia, & amplis illis spebus in
milia diuitum, auri argentiq; u
præterea quod felices sibi uide
quasq; eius uitæ delicias: speran
mine uetante, affatim aurum b
que illos adducunt: atque ex l
Non rerum necessariarum us
rerum non necessariarū cupid
& ampliarum opum admira
dum miseros istos, atq; infeli
& ueteratores amasi recept
lactantq; uidelicet quo iug
atq; inserviant. Cæterū ex
dem osculo imperti. Id i
soluendum amorem. Id i
terq; sui copiam subtrah
amantem: metuentes,
ardorem: amantemq; se
dent: pollicenturq; se
caturi: semperq; ing
donec imprudent

ferri etas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atque ita
 omni uita nihil illis peractum est ultra spem meram. At-
 tan non usque adeo uitio uertendum: quin magis uenia
 danda, si quis uoluptate capiatur, & hanc undequaq; cō-
 fectetur, quo possit ea potiri: quaquā turpe forsan ac ser-
 pterea quod uoluptas, quæ ex libertate percipitur, mul-
 to suauior est, quàm ea quam ille libertatis iactura secta-
 tur. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignoscendum illis
 sit, si modo consequatur. Verum enim uero ob solam uo-
 luptatis spem, multas perferre molestias, equidem, & de-
 ridiculum arbitror, & stultum: maxime quum uideant la-
 bores certos esse, manifestos, & inuitabiles: porro illud
 quod speratur, quod quidem nihil aliud tādē est quàm
 uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigisse. Præ-
 terea autem, nec uerisimile uideri, ut contingat aliquan-
 do, si quis modo rem recta reputet uia. At Vlyssis quidē
 socij, dulci quadam gustata loto reliqua negligebant, ac
 presenti uoluptate deliniti honesta contemnebant, ut nō
 prorsus cum ratione pugnarit in illis honestatis obliuio:
 nimirum animo uoluptatis illius sensu occupato. Verum
 si quis famelicus alij cuiquam loto, uel ingurgitanti, neq;
 quicquam inde impertienti, assistat, idq; solam ob spem,
 quod credat fore, ut & ipsi aliquando degustandam lo-
 tum porrigat: assistat, inquam, ad hunc modum, recti at-
 que honesti oblitus, dij boni quàm hoc ridiculū, planeq;
 uerberibus quibusdam Homericis dignū. Ergo quæ istos
 ad diuitum conuictum adducūt, et quibus impulsī sese il-

esse iudicat, quos hæc u
quod gloriosum arbitrantur, cum
tis uiris habere consuetudinem.
præclarum, ac magnificum sup
ment. Nam ego quidem, quod a
cusarim uel cum Persarum rege
uictorq; uideri, si nullus ex eo c
deat. Quum itaq; causa eius uit
beat, age iam consideremus ap
cuiusmodi sint illis perferenda
priusquam obtineant. Deinde
ta constituti patiantur. Postre
phe, quis fabule exitus illis c
dicere possunt: hæc tametsi m
cile, neq; ad id multo opus e
do: postea reliqua omnia fa
est ut primum diu sursum c
citatus assidue pro foribus
protuderis, quum excluderis.
atq; importunus uideris.
ac nomenclatori Livio c
memoriam mercede re
tus tibi est apparanda
gnitate eius cuius cor
ille potissimum gau
lius offendas. Postre
uel antecedas poti

per quamdam expleas. At ille interim complures iā dies
ne aspicit quidem te. Quod si quando res tibi felicissime
uerit, si te respexerit, si accersuerit, dixeritq; quicquid
illud fuerit, quod illi forte in buccam uenerit, tum acnig;
tum plurimus sudor, tum multa oculorū caligo, tum intē
pestiua trepidatio, tum sanne eorum qui adiunt, hesitan
tiam tuam ac perplexitatē ridentium. Quā quidem non
raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit
rex Achiuorum, mille naues illis fuisse respondeas. At que
id si qui sunt modesti pudorē uocant: immodesti timidita
tem nomināt: improbi inscitiam. Ita fit, ut tu primā hanc
diuitis comitatem, tibi periculo sissimam expertus, ita dis
cedas, ut tantam animi tui imbecillitatem ipse condenes.
Porro ubi multas iam noctes insomnes duxeris: ubi plu
rimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia
per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerū spe quinq;
obolorum, contigerit autem, & deus quispian tragicus
qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excu
tiarūq; num literas noris. Atq; ea quidem disceptatio nō
iniucunda est ipsi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac
felix esse predicatur. Ceterum tibi uidetur, de uita ipsa,
deq; omni fortuna tuam certamen. Te paratum: propter
ea quod tibi uenit in mentem, & merito, futurum ut
alius nemo sit admissurus, si prius ab hoc reiectus, ac re
pudiatus uideare. Interim in uarias curas distrabaris
oportet: dum inuides ijs qui pariter ex equo tecum exa
minantur. Finge enim, & alios esse, qui eiusdem fortune
tibi sint cōpetitores: te uero tibi uideri cuncta parū abso
lute respondisse, metuētē interim simul, & sperantē, ac
miserere

misere de illius uultu pendentem: qui si quid parum pro-
 bet eorum quæ dixeris, peristi. Sin arridens auscultat, hie-
 larescas, et spe bona fultus consistis. Porro cōsentaneum
 est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atq; alios in
 tuum locum uelint inducere. Horum unusquisq; clancu-
 lum uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam uero illud con-
 sidera: quale sit uirum promissa barba, cana coma, exa-
 minari, nunquid bonæ rei didicerit, et alijs quidem didi-
 cisse uideri, alijs secus. Superior interim uita, et omnis
 anteaſta ætas tua curiosius disquiritur. Quod si quis
 aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de causa pro-
 uocatus te deferat, et adulterum dicat uel pæderastē: is
 protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis
 testis. Porro si pariter omnes bene de te prædicent, su-
 specti, leues, ac largitione redempti uidebuntur. Nā ad-
 modum omnia tibi constant oportet. Nihil prorsus sit,
 quod tibi queat obſistere. Alioqui nunquam obtinueri-
 Age sanè, hoc quoq; contigit, ac bona quapiam fortuna
 cuncta tibi feliciter ceſſerunt, et probauit ipse doctrinā
 tuam, et amicorum præcipui, quibusq; ille huiusmodi in
 rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc
 uult etiam uxor. Non refragatur domus præfectus, neq;
 item dispensator. Nemo tuam insimulauit uitam, dextra
 omnia, et omni ex parte bene promittunt sacra. Vici-
 sti igitur o fortunate, et coronatus es Olympia. Quin
 Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occupa-
 sti. Habebis copię cornu, et gallinaceum lac emulge-
 bis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxi-
 ma uidelicet, et quæ laboribus tantis respondeant, ne co-
 rona

frondea duntaxat sit, simul ut merces haud-
 quaquam contemnenda praeſtituatur, eaq; commodè ad
 uſum citraq; negotium perſoluatur, utq; reliquus item
 donos tibi præter miniſtrorum uulguſ ſuppeditetur. Cæ-
 terum à laboribus illis, à luto, à curſitationibus, à uigi-
 lijs, in ocium te recipias, uti id quod uulgo ſolent optare
 mortales, porrectis pedibus dormias, nihilq; iam facias
 præter ea ſola, quorum gratia primum receptus es, et
 in que conduxus. Ita enim conſentaneum fuerat Timo-
 cles, neque ingens malum erat futurum, ſi quis ſubdita
 ceruice ſerat iugum, leue nimirum, et portatu facile,
 quodque eſt omnium maximum, auro illitum. Atqui lon-
 ge ſecus res habet, imò nihil horum reperietur. Siquidem
 in medijs ipſis id genus conuiſtibus, ſexcentæ res acci-
 dunt, uiro ingenuo neutiquam tolerande. Quæ quum
 audieris, ipſe tecum ordine reputato, num quiſquam ea
 perpeti queat: cui quidem cum eruditione uel minimum
 commercij fuerit. Exordiar autem ſi uidetur à primo cõ-
 uuiuium, unde conſentaneum eſt te conſuetudinem illam au-
 ſpicaturum. Primum igitur, adeſt tibi quiſpiam, qui te
 iubeat ad conuiuium accedere: famulus non incomis qui
 tibi prius placandus datis in manu e uidearis inciui-
 lis, ut minimum quinque drachmis. At ille Acciſſans, ſeq;
 quum maxime cupiat, cupere diſſimulās: Apage inquit:
 Ego ne quicquàm abs te? Addit, et illa, abſit, dij prohibe-
 beant. Tandem ſeſtitur, atque obtemperat, ac diſcedit,
 te late diducto riſtu ſubſannans. Tu porro nitida ſum-
 pta ueſte, mundiſſimeq; cultus, lotus accedis, ſolicitus in-
 terim, ne prior alijs aduenias Nam id inurbanum, quæ-
 admodum

admodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrunq; obseruata opportunitate ingrederis, teq; sanè quàm honorifice excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulò supra diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atque in Iouis ædes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur suspensus inbias, propterea quod noua tibi atque inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesq; qui præsentés sunt, quid agas obseruant. Neque uero ea res curæ nō est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negotium dederit, ut oculis obseruent, quæ admodum te geras in pueros, aut in uxorem, num subinde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatque te uident propter imperitiā ad ea quæ sunt attonitum, ac stupefactum, derident clanculum, coniectantes te nunquàm antea apud alium quempiam cœnasse, nouumq; tibi esse ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præ hæsitantia fudes oportet, ac neq; cum sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: neque uarijs appositis opsonijs, & in ordinem quendam extructis, scire posses, cui prius aut posterius manum admoueas. Quare autem qui proximus accūbit respectes necesse est, atq; eundem imitatus, conuiuij rationem, & ordinē discas. Alioqui anceps sedes, & uariās, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens. Atque interim quidem, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim, & eboris, tātāsq; delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquam, & illud
in men

in mentem uenit, fore ut admirandam, et expetendam
 quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus delitijs il-
 lis fruiturus, cunctorumq; ex equo futurus particeps.
 Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum.
 Quin, et adolescentuli formosi præministrantes,
 ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uite ge-
 nus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in
 ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes

Armatisq; simul Danai, sub Marte laborum

Pondera tanta ferant: Ob tantam uidelicet felicitatem.
 Accedunt ad hæc inuitatiunculae ad bibendum. Ac
 postulato perquam ingenti scypho quissiam, præbabit
 tibi, præceptorem, aut aliud quiddam deniq; te appella-
 lans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat re-
 spondere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras,
 iamq; rusticanus, et inelegans esse uideris. Caterum ea
 propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in
 te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus accu-
 bitus clanculum urebat, quod modo quum adueneris, ijs
 antepondere, qui multorum annorum seruitutem exhau-
 serint. Protinus itaque talia quedam et te inter illos di-
 cta feruntur: Illud scilicet malis nostris decreat, ut etiam
 ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabea-
 mur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid ha-
 bent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirifi-
 cam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uer-
 bula quedam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non
 uidisti, quatum biberit, quemadmodum cibos appositos
 auide

auidē corripīens deuorārit? Homo inelegās, ac fame ene-
ctus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pa-
ne saturatus, multo minus alite Numidica, aut Phasia-
no, ē quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro tertius, fa-
tui, inquit, priusquam quinque abeant dies, uidebitis hunc
nihilō pluris fieri quā nos. Nam nunc quidem, non se-
cus atque calcei noui solent, in precio est, et habetur cha-
rus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoque deforma-
tus, tum misere sub lecticā abiicietur cimicibus, quem-
admodum nos, oppletus: Atque inter illos talia permulta
de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tum etiam ad ca-
lumniandum insimulandumque te incitantur. Omne igitur
illud conuiuium tui plenum, ac plerique de te sermo-
nes. Tu uero propter insolentiam atque insuetudinē plus
quā sat est hauris uini tenuis, et acris, eoque iam dudum
aluo tibi cita discruciaris: uerum neque decorum tibi ante
alios ē conuiuiō discedere, neque rursum manere tutū. At
producta interim in longum potatione dum sermo alius
ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur
in conuiuium (nam uniuersum fortunę suę strepitum ti-
bi cupit ostentare) non mediocriter discruciaris, cui non
liceat, neque uidere neque geruntur, neque auscultare, si quis uo-
ce, cithara uel canaui gregie dilectus adolescentulus. At
laudas tamen inuitus: ceterum animo illud optas, ut aut
terramotus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incen-
dium aliquod renūtiatur, quo simul conuiuium tandem
aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet,
et suauissimum conuiuium, quod mihi quidē haudqua-
quā suauius sit capis, cādidoque sale, libere quā uelim ex
his, et

his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi commorem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo presentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considerare iusso sic loqui incipit: Facultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quàm nullus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meam ipsius uitam, aut per Iouem, liberorum etiam (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex æquo dominum ac possessorem existimem. Ceterum quando certi quippiam est præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem, & animum paucis contentum. Neque non intelligo haud mercedis adductum spe te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gratia rerum: puta nostræ in te beneuolentiæ causa, tum honoris, qui tibi præter omnes continget. Attamen præfiniendum est aliquid. Quin ipse regis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir amicus, me, munerum, etiam illorum quæ quantumuis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neque enim uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hæc pactio non complectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi numerum occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirum præmium nobis præscribas. Præterea decet

etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit, Tu porro qui dudum talenta, ac multa nummum milia somniaras, solidos agros, et familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniam, nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen: atque illud communia futura sunt omnia, ratum & uerum fore arbitraris; ignarus eiusmodi dicta,

Summis è labijs, non imò è corde profecta, Tandem præ pudore ipse statuendi ius desers. Verum ille facturum sese negat. Ceterum ex amicis presentibus quempiam in eo negotio uelati medium intercedere iubet, qui salarij modum pronunciet eum, qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus; neque rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atque is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit; nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes penates habearis, ut in familiam in... Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Cræsi talenta, tum Midæ diuitiis superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupissent, etiam si quid ultro dandum fuisset, gloriæ duntaxat causa, cum isto uiuere, & familiares apud hunc atque amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædi-

cem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neque enim iam possis effugere, quum intra retia te nearis. Frenum igitur recipis, musitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quòd non admodum te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quòd te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsusq; præclaris illis opibus delicijsq; domesticum quendam ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere potes, quamobrem illi te felicem existiment, nisi quòd gaudes tamen, teq; ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Cæterum contra atque speraris euenit, & quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demum difficiè intelligere incipis, aut eas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm ampullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, inuitabiles, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me rogabis. Neque enim uideo inquires, quid in hac consuetudine sit adeo molestum, neq; intelligo ista quæ commemoras, grauiataq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, non molestiam modo negocij perpendens, uerum foedi-

tatem, humilitatem, prorsusq; seruitutem, uel precipue interim considerans. Principio memineris ex eo tempore, te iam neq; liberum, neque ingenuum posse uideri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatem, progenitores ante limen relinquere, quum in huiusmodi seruitutem temetipsum addicens in ædes ingrederis. Si quidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaque (tametsi nomine ipso prauiter offenderis) seruus inquam uelis nolis, futurus es, neq; unius seruus, uerum complurium, operamq; seruilem præstare cogeris, obstipo capite, à diluculo in uesperam usque, idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quòd ne placebis quidem admodum, neq; domino satisfacies, neq; ab illo magni fies, ut qui non à puero fueris, ad seruitium institutus sed sero didiceris, atq; ætate multum aliena coeperis ad id erudiri. Excruuiat autem te pristinae libertatis memoria, animo recurans, facitq; ut interdum resilire conere, relucterisq; atq; ob idipsum fit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi forte aliud tibi ad libertatem sufficere putas, quod non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quod non sic, u. i. thynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, cum instante nouilunio, Pyrrhijs, & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protendis, capisq; quodcunq; illud tandem est quod datur, hæc uidelicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipsius sui fuerit præco, quiq; ipse ultro sibi multo tempore dominum ambierit. Age iam ò scelereste (cur enim

enim non dicam præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captum, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, te ipsum deplorares, tanquam indignam fortuna iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, & ò terra, ò dij, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obolòs, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuisset iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultro adductum uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele differuntur, quum libertatem laudant, seruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quum in tanta Romanorum turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam perperam ac barbare sonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuosa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectij, quidam sunt & improbi? Atque inter hos laudas odiose, bibisq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergi, ætus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unà sursum ac deorsum circumcursas, hesternò luto etiamdum tibijs adhærente? Vsq; adeo ne te lupini, aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palàm est, te, non frigida equæ, neq; lupini, sed bellariorum, atq; opsoniorum, uiniq; odorati cupiditate

piditate captum eò uenisse. Quæ dum lupi piscis in mor-
 rem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fan-
 ces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantie,
 gulæq; autoramenta. Ac perinde atq; simia à trunco re-
 minctus collo, reliquis quidem omnibus risui es: at ipse ti-
 bi delitijs affluere uideris, cui contigerit affatim exple-
 ri caricis. Cæterum libertas, ingenuitas, unà cum ipsis
 gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta,
 atq; istarum rerum ne memoria quidem ulla: quanquam
 hoc quoque ferendum, si uita ista cum hac turpitudine
 duntaxat esset coniuncta, quòd è libero seruum uideri fa-
 cit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum col-
 luuie communes. Sed, uide, num quæ tibi imperantur,
 leuiora sint his, quæ Dromoni, aut Tybio mandantur.
 Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat
 te in familiam suam accersisse sese, perquam exigua illi
 cura est. Quid enim (ut dici solet) commercij asino cum
 lyra? An non uides uidelicet, quàm misere macerentur
 immodico desiderio, uel Homericae sapientiae, uel De-
 mosthenicae grauitatis ac uehementiae, uel Platonice
 sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis au-
 rum, argentum, atq; earum rerum curas tollat, nihil
 fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam,
 luxum, ferocitatem, imperitiam, Atq; ad ista nihil pror-
 sum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propen-
 det à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam, et
 uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico
 decenter amictus es, noruntq; iam omnes te gramma-
 ticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille
 sibi

sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, anteaambulorum suorum pompa permixtus esse uideatur. Futurum enim hac re ut Græcarum disciplinarum studiosus, reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neque rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandis illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neque absis unquam, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulatio temet exhibeas conspiciendum, neque locum in acie deferas. Porro ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incarius sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta colloquet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq;, nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel asidere queas, librum uidelicet stans in manum sumis, quoq; fallas tamen, legis. Post ubi ieiunium te sitientemq; nox occupauit, incommode lotus, in tempestiue, puta nocte ferme concubia, ad coenam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neque conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaque in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu

ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum
maluæ folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs
qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus.
Audi iam & aliud contumeliae genus. Quid quod ne
quum quidem soli tibi apponitur. Neque enim conuenit,
ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atque igno-
tis ministrantur, quando quidem hæc tua sit inscitia atq;
inurbanitas. Neque auis eiusmodi tibi apponitur, qualis
alijs. Verum diuiti illi pinguis & succulenta, tibi pullus
dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus, atque insipidus,
non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibri-
umq;. Neque uero raro fit, ut si quando desit alibi, mini-
ster repente te inspectante submouens ea, quæ tibi erant
apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmur-
rans, tu profecto noster es. Quod si quando interim dis-
secetur, uel porca foeta, uel ceruus, aut structorem tibi
modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe
Promethei partem feres: nempe ossa adipe circumtectâ.
Nam quod ei qui supra te accumbit patina sinitur ad-
stare, quoad satiatus repudiet, te contra tam celeriter
prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit in-
genius, cuiq; tantum in- bilis, quantum uel ceruis ad-
est? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis sua-
uissimum ac uetustissimum uinum bibentibus, tu solus ma-
lum quoddâ et pingue bibis. Proinde illud semper curas,
ut auro, argento ue bibas. ne colore prodente, palam fiat,
te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuiuium,
quanquam bene tecum ageretur, si uel illud ipsum ad sa-
tietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius popo-
sceris,

feceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse firmè, quod non sit acerbum, maxime quum tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit Alexandrinus quispiam homunculus, Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quopiam conuiuij latibulo tectus, præq; pudore abstrusus, suspiras, uti coniectandum est, teq; ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne paucillulum quidem leporis ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones, aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus situm est, ut quis efferatur, plurimiq; fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quoque aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere qui amplas hereditates, qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quandoquidem hos quoq; uides non mediocriter à diuitibus amari, plurimiq; fieri. Eoq; uel unum quodlibet horum fieri percipias. ne prorsus reijculus, atq; inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet, musitesq; ac tacitus feras, clam apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerum heræ saltantem, aut citharra canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uo-

cifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sepiculæ, silentibus reliquis, tibi ficta quedam laus proferenda: quæq; multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiasq;, unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis non dissimilis uidere sepulchrali columna, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositaq; corona, ipsi et bibunt, et edunt apparatus epulas. Porro si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintq; illi uel pueri formosi, uel uxor puella: neque tu prorsus à Venere Gratijsq; fueris alienus, profecto non satis tuta res, neq; periculum negligendum: propterea quod regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulum, ne conuiuere uideantur. Quas ob res, uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiuijs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam coniicientem oculos: moxq;, alter eunuchus, cui iam dudum arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibenda, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuium, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergefactus, O me miserum inquis, o infortunatum, cuiusmodi quondam conuictus: quos amicos reliquitum uitam tranquillam et ocij plenam, somnum quem meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes liberas, atque ex his in quale barathrum memet precipitem dedi? Et deum, immortalem, cuius tandem rei gratia?

Aut

aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliâs plures commoditates suppeterent, quàm tum suppetebât. Tum autem accebat libertas, atq; omnia pro meo arbitrio faciendi facultas. Nunc porro iuxta id quod prouerbio iactatû est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodq; omnium est miserrimû, maximeq; deplorandum, neq; efficere possum ut placeam, neq; gratiam emereri queo: propterea quòd harum rerum sum imperitus ac rudis, maxime compositus collatusq; cum his qui hæc uelut artem profitetur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam aptus conuiujs, quippe qui ne risum quidem cõcitare norim. Quin etiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maxime, quum ipse seipso festiuior esse conatur. Nam illi tetricus uideor. In summa nullam inuenio uiam qua me illi accommodem. Etenim si meam ipsius auctoritatem ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodû horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumq; quàm possû maxime ad hilaritatem composuero, fastidit illico ille, & auersatur. At prorsus tale quiddâ mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica comœdiam agere tentet. — stremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquam hanc præsentem alteri uixerim? Dum hæc tecû loqueris, iam sonuit tintinabulum, iamq; ad eadem tibi redeundum est, obambulandû, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibûsq; si modo uelis par esse certamini, præmioq; tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem apparatus hora. Iamq; adeo diuersa uiuendi ratio superioriq;

rerioriq; contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffosis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exulcerationem, uel intestini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quum ualetudo poscat uti lecto decumbas, ne hoc quidem licet, eo quod a simulari morbus quò munia officiaq; iusta defugias existimatur. Hinc præter omneis perpetuo palles, semperq; iamiam morituro uidere similis. Et hætenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandum (ut ne interim referam alia incommoda) sæpe fit, ut pluuio cælo, ubi possemus ueneris (Nam is locus tibi sorte cõtigit) uehiculum opperiaris, donec nullo iam reliquo loco ubi diuerferis, proxime coquum aut heræ comptorem te reclinât, ne stipulis quidem affatim substratis. Neq; uero tibi referre grauabor, quòd mihi Thesmopolis iste Stoicus narrant sibi accidisse, rem profecto nimis quàm ridiculam, quæ tamen eadem possit & alij cuius accidere. Conuiuibat enim cum opulenta quadam ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis. Eam, quum aliquando peregre proficisceretur (nam id primum aiebat sibi maximopere deridiculum accidisse), curru sibi uiro nimirum philosopho adiunxisse cinædum quempiam picatis cruribus, dextra rassa barba. Quem illa honoris (ut conijcio) gratia secum ducebat. Quin nomen quoque cinædi commemorabat. Aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primum illud cuiusmodi fuerit uide: iuxta uirum seuerum tetricumq; tum senem canoq; mento (Scis autem quàm profundam ac uenerabilem barbam habuerit Thesmopolis) aspidere nihil

bili hominem, & effœminatum, picturatis oculis, lubri-
 co uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per Iouem, id
 est hirundinem, sed uulturem magis, reuulsis barbæ plu-
 mis. Quòd ni magnopere illum fuisset deprecatus, ne fa-
 ceret, futurum fuisse ut flammœum etiam in capite gestans
 asideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere mole-
 stias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillante gar-
 rienteq; demum (nisi idem hominem coercuisset) in rhe-
 da etiam saltante. Addebat secundo loco tale quiddam
 sibi fuisse mandatum. Accersito illi mulier Thesmopoli
 inquit, ita tibi dii bene faciant, magnum quoddam offi-
 cium abs te requiram, quod caue recuses, neq; expectes
 ut quicquam te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est
 credibile) omnia se facturum pollicito: hoc inquit, te ro-
 go quandoquidem uideo te uirum probum, diligen-
 tem, & amantem, caniculam quam nosti Myrrhinam,
 in uehiculum recipe, eamq; mihi serua, curans ne quid
 illi desit. Nam misera grauida est, atque adeo prope-
 modum iam propinqua partui. At isti scelesti & im-
 mo geri ministri, non dicam huius, sed ne mei quidem
 ipsius magnopere rationem habent in peregrinationi-
 bus. Quare ne te putes mihi me re beneficium factu-
 rum, si charissimam mihi iucundissimamq; caniculam ser-
 uaris. Recepit Tesmopolis quum illa tantopere roga-
 ret ac propemodum etiam fleret. Porro spectaculum
 erat supra modum ridiculum. Canicula è pallio promi-
 nens prospectansq; paulo infra barbam ac subinde im-
 meiens (Tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac
 gracili uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in de-
 litijs

litijs sunt) neq; nō philosophi mentum oblingens, maxime
 si quid pridiani iuris inhereret. Porro Cinædus assessor
 ille, quum non insulse super conuiuium dictēria quēdam
 iecisset in eos qui aderant, ac denique et ad Thesmopo-
 lim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, inquit,
 unum hoc possum dicere, eum ē Stoico Cynicū iam no-
 bis esse factum. Equidem audiui caniculam etiam pepe-
 risse in Thesmopolidis pallio. Huiusmodi delicijs illudūt,
 uel (ut uerius dicam) huiusmodi contumelijs ac ludibrijs
 tractant eos, qui cum ipsis uiuunt, paulatim eos cicures
 ac mansuetos ad ferendas contumelias reddentes. Præte-
 rea autem et Carcharorum Oratorem noui, qui iussus su-
 per cœnam declamabat, neutiquam inerudite per Iouem,
 imò grauitè et absolutissime, ac laudabatur interim ab
 illis bibentibus, quum non ad aquæ modum, sed ad uini
 amphoram oraret. Atque eam molestiā, ob dueentas dra-
 chmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis ut-
 cunq; toleranda. Porro si diues ipse, aut poëticus fuerit,
 aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare
 gaudeat: tum uero maxime futurum est, ut discrucieris
 ac dirumparis. Nempe quum admirari, quum assentari,
 quum novos quosdā uidendi modos comminisci necesse
 habes. Sunt autem qui et formæ nomina studeant ad-
 mirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos
 appelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubi-
 tali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapici-
 dinas Dionysiacas asportaberis, tanquam qui illi tum
 inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc et sapien-
 tes, et rhetores sint necesse est. Quod si etiam rustice
 quippiam

quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ Atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quicq; sese mercede affectetur) quandoquidem hoc quoq; ad reliquum cultum, elegantiamq; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multo inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circumserrunt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quum uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio. Nam aliàs non suppetit illis ocium. Porro sæpenumero fit, ut interim dum Philosophus quippiam differit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicitia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atque ita redeat ad auditionem. Porro si quando post multum temporis instantibus Saturnalibus, aut Panathenæis, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tum ¹piq; plurima missitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, herum id facere destinantem, præcurrit, ac primus rei index, abiensq; non exiguum premium aufert qui renunciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportantes nuncij: quorum quisq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum edhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; donati pre

ti præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui
 non plura dederis. Porro salarium ipsum sex fermè obo-
 lorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus habe-
 ris. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi he-
 ro aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus et
 dispensatoris fauor. Nam hoc quoq; quoddam est serui-
 tutis genus. Neq; uero negligendus is, quem in consilium
 adhibet, neq; item amicus. Deinde quod acceperis, iamdū
 dum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cui-
 piam. Vnde fit ut sera atque intempestiua eoq; inutilia
 præmia tibi accedant. Cæterum inuidia ingens. Iamq;
 etiam calumniæ quædam paulatim struuntur in te, apud
 hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, siquid ad-
 uersum te dicatur: Quippe qui percipiat te laboribus
 assiduis iam detritum, et ad obeunda munia famulatus
 claudicantem, atq; obaudientem, ac podagra subinde gra-
 uari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissi-
 mum decerpfit, cuiq; partem maxime frugiferam ac præ-
 cipuum corporis uigorem detriuit, iamq; te lacerū pan-
 niculum reddiderit, tum modis omnibus circumspectit in
 quod sterquilinum te portatum abijciat, atq; alium per-
 ferendis laboribus et eum, in tuum substituat locum.
 Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: et
 quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel
 alio quouis imposito crimine, noctu obuolutus ac præ-
 ceptus datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq;
 omnium inops rerum optimam podagram unā cum se-
 nectā, comitem ducens. Quum interim quæ quondam sci-
 ueris, tanto temporis spatio dedidiceris, tum uentrem cu-
 leo

leo reddideris ampliore, tibiq; paraueris inexplabile quoddam & implacabile malū. Etenim gula ea quibus assuevit, flagitat. Quæ cum negantur, indignatur. Adde quod præterea nemo te posthac recepturus est in familiā, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis euaferis equis senio affectis, quorū ne pellis quidē perinde ut aliorū animantium est usui. Quin ex hoc ipso quòd eiectus es, calūnia quàm potest proxime ad uerisimilitudinē cōficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippiā tale uidearis. Nam accusatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, et ad omne facinus facilis. Siquidē huiusmodi nos omnes esse ducūt, idq; iure optimo: uideor enim mihi causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obtineant opinionē. Nā pleriq; qui in familias accedūt, propterea quod alioquē nihil bonæ rei didicerunt, diuinationē ac maleficia profitentur: conciliationē amorum, abductiones in hostes, atq; id quū faciunt, doctos sese affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquā contemnendis onusti. His rebus sit, ut non iniuria eandē de reliquis omnibus habeant opinionem, quando eos quos præcipuos esse iudicant, uideant tales. Maxime uero, posteaquā aduerterint, quàm sint in cōuiujs, reliquoq; cōuictu aduantes, quàm ad lucrum humiles ac seruales: deinde eiectos eosdē iam oderunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdāt, si quo modo possint. Verētur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferāt, quippe qui nihil non exacte norint, quiq; illos nudos cōspexerint. Ea res igitur illos male angit. Omnes enim simi-

les sunt pulcherrimis istis libris : quorum aurei quidem umbilici, purpurea foris pellis: ceterum intus aut Thyestes est liberos in conuiuio comedens, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cum duabus pariter sororibus rem habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, cōspicuiq;. Porro intus sub purpura uarias occultunt Tragœdias. Quorum unumquēq; si euolueris, explicuerisq;, fabulā non mediocriter longam reperiēs, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Contra foris nihil nisi purpura splēdida, aureiq; umbilici. Harum itaq; rerum sibi cōscij, oderunt illos, atq; insidias parāt, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probe cognitos depingat, qualesq; sint euulget. Iam uero libet mihi Ceбетis illius exemplo & imagini quandam huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eā adire. Equidē magnopere cupiam uel Apellem quempiam, uel Parrhasiū, uel Aetionem, uel Euphranorem ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum quoniam fieri potis nō est, ut aliquem artificem tam egregium, atq; absolutum nanciscamur, in præsētia tenuem quandam pro mea uirili imaginē adumbrabo. Ergo pingatur uestibulū sublime, atq; inauratum, ne humi situm in solo, uerū procul à terra in edito collis fastigio. Præterea inaccessum famē & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunq; qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapso pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiore in modum formosa, atq; amabilis. Porro amator ubi uix tandē conscendit, iamq; ad fores accesserit, obtupefcat, oculis

in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehensa introducta, mire iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidē tempore Spes usq; illum antecedit, ducatq; tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq; tradāt Labori. At is miserum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidum, coloreq; cōmutato. Postremo Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes duolans euanescat. Tum ille nō per aureū illud atrium per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitum extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, leua quidem pudorem occultans, dextra uero seipsum stranguans. Occurrat autem exeunti Poenitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picturæ finis. Cæterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, num è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longe dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uetum qui sua sponte delegerit.

HIERONYMO BUSLIDIANO

Præposito Ariensi Consiliario Regio Eras=

mo Rot. S. P. D.

Rumor iam pridem hic perseuerat, acerbior quàm ut uerum esse libeat credere, sed constantior tamē, quàm ut uanus credi possit, PHILIP. principem nostrum, è uinis excessisse. Quid querar mi Buslidiane,

quid uociferer, quem incussem, hominum'ue, Deum'ue?
 Quæ cōploratio tam Tragica, quæ huic tam atroci uul-
 neri sufficiat? Nimio, heu nimio cōstitistis Hispania, quæ
 quidem primum Franciscum Buslidianum Archiepisco-
 pum Bizontinum nobis ademistis, neq; tanti uiri iactura
 contentæ, principem etiam cum absorbuistis, quo (si ui-
 uere modo licuisset) nihil unquā habuit hic orbis, neq;
 maius, neq; melius. Quanquam quid, quæso, supererat
 etiam adolescenti, nisi uti iam ipse sese superaret? Sed ô
 dirum fortunæ ludum, ô nouam fatorum inuidentiam, ô
 mors quàm iniqua, tam etiam inuida, ut semper prestan-
 tissima quæq; quàm ocysime tollis è medio, uixq; oculis
 ostensa protinus subducis. Cuius ego uicem hic potissi-
 mum deplorem? MAXIMILIANI ne patris, qui
 tali sit orbatus filio, quem unum multis etiam imperijs
 anteponebat? An liberorū magis, quibus ætate tam im-
 matura, tam pius sit ereptus pater? An patriæ potius, cui
 de charissimo principe, tam serum gaudium, tam præpro-
 perus contigerit luctus? An orbis demum uniuerſi, cui
 tam singulare lumen sit ademptum? idq; tam ante diem.
 Hoc nimirum hoc tempestas illa fatalis, qua medio è cur-
 su in Britanniam deſectus est, portendebat, uidelicet ſu-
 tis illum palàm ab Hispania reiicientibus. Equidem Pan-
 negyrico qualicūq; laudauī iuuenem. Tum autem bone
 deus, quot mihi Panegyricos, quàm copiosos pollicebar?
 Et en repente cōmutatis rebus, epitaphium paro miser.
 Eamus nunc nos homunculi, et fortunulus nostris fida-
 mus, quū eos etiam pro sua libidine mors rapiat, quos
 quàm diutiſſime uiuere tantopere omnium refert. Sed
 quid

quid ego mi Hieronyme, dum meo indulgeo dolori, tuū
 exulcero? Quod reliquum est, precor ut superi pro=
 pitij liberis paternam quidem felicitatem, sed cum diui
 FEDERICI uiuacitate copulatam, largiantur. Tibi
 itē in moderandis illis fraternos successus: sed uitam fra=
 terna diuturniorem. Literis his, ne ad tantum, tamq; do=
 ctum amicum nullo literario munusculo comitate ueni=
 rēt, dialogos aliquot Luciani, comites addidi: quos pau=
 culis his diebus, dum obsidionis metu Florentiani profu=
 geremus, Latinos feci: hoc nimirum agens, ne nihil age=
 rem. Nam in presentia quidem in Italia mire frigēt stu=
 dia, feruent bella. Summus Pontifex Iulius belligeratur,
 uincit, triumphat, planeq; Iulium agit. Vale, & am=
 plissimo patri Nicolao Ruterio episcopo Atrebatensi
 etiam atq; etiam Erasmus commēdato. Bononiæ x v.
 Calend. Decembr. M. D. VI.

CNEMONIS AC DAM

MIPPI DIALOGVS, DES.

Erasmo Roterod. interprete.

CNEMON.

HOC illud est quod uulgo dici consuevit,
 Hinnulus leonem. DAM. Quid istuc est,
 quod tecum stomachare Cnemon? CNE.
 Quid stomacher rogas? Equidē heredem
 reliqui quendam præter animi sententiam, uidelicet astu
 delusus miser, ijs quos maxime mea cupiebā habere præ=
 teritis. DAM. Sed isthuc quinā euenit? CNE. Hermo
 laum

iners uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel ca-
 ua uola hauriens? T A N. Nihil proficero si procum-
 bam:refugit enim aqua simulatq; me propius admoueri
 senserit:quòd si quando hausero,oriq; coner applicare,
 prius effluxit, quàm summa rigem labia.Atq; inter digi-
 tos effluens aqua,haud scio quomodo rursus manū meā
 aridam relinquit. M E N. Prodigiousum quiddam de te
 narras T antale : uerum dic mihi isthuc ipsum, quorsum
 opus est bibere,quū corpore careas:nam illud quod esu-
 rire poterat,aut sitire,in Lydia sepultum est. Caterum
 tu quū sis animus,quinam posthac aut sitire queas,aut
 bibere? T A N T. Atqui hoc ipsum supplicij genus est,
 ut anima perinde quasi corpus sit,ita sitiāt. M E N. Age,
 hoc ita habere credamus,quandoquidem affirmas te siti
 puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num
 metuis ne potus inopia moriāre? At equidē haud uidet
 alteros inferos,si quis hos relinquat, neq; locū alium in
 quem morte demigret quispiā. T A N T. Recte tu quidē
 dicis:uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quum
 nihil sit opus. M E N. Desipis T antale, & uti uerū tibi
 fatear, non alio potu uideris egere quàm ueratro mero:
 nam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi
 momorderint, ut quū : aquam, quemadmodū illi, sed
 sitim horreas. T A N T. Ne ueratrū quidē recusarim bi-
 bere Menippe, si liceat modo. M E N. Bono es animo
 T antale, certū habens nunquā fore, ut uel tu, uel reliquo-
 rum manū quispiā bibat: Nec enim fieri potest:quan-
 quam non omnibus quemadmodū tibi, pœna adiudicata
 est, ut sitiant, aqua illos non expectante.

MENIPPI AC MERCVRII

dialogus, Des. Erasmo Rot. interprete.

MENIPPVS.

AT ubinam formosi illi sunt, ac formosæ Mercuri? du-
 cito me docetoq; utpote recens huc profectum ho-
 spitem. **MER.** Haud mihi licet per ociū Menippe, quin
 tu istuc ipso è loco dextrorsum oculos defleste. Illic &
 Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achil-
 les, & Tyro, & Helena, & Leda, breuiter quicquid est
 veterum formarum. **MEN.** Equidem præter ossa nihil
 uideo, caluariasq; carnibus renudatas, inter quæ omnia
 nihil sit omnino discriminis. **MER.** Atqui hæc sunt quæ
 poëtae cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet quæ tu
 uideris contemnere. **MEN.** At Helenam saltem mihi
 commonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere.
MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. **MEN.** Et hu-
 ius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuerſa. Græcia,
 æsto delectu, sunt impletæ, tantaq; tum Græcorum, tum
 Barbarorum multitudo confligit, tot urbes sunt euersæ?
MER. Cæterum Menippe non uidisti mulierem hanc
 uiuam, quod si fecisses, forsitan dicere quoq; uitio dan-
 dum non esse.

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; con-
 templetur, posteaquam coloris decus abiecerint, deformes
 nimirum uideantur. At iidem donec florent coloremq;
 obtinent sunt speciosissimi. **MEN.** Proinde illud iam
 demiror Mercuri, si Græci non intellexerunt sese pro re
 y s usqueadeo

usque adeo momentanea, quæq; tam facile emarcesceret
elaborare. M E R. Haud mihi uacat tecum philosophari,
quare delecto loco ubicunq; uelis, prosterne temet ac re-
cumbe, mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

M E N I P P I, A N P H I L O C H I,
Trophonij disceptatio, D. Erasmo. Rot.
interprete.

M E N I P P V S.

VOS nimirū Trophoni, atq; Amphiloche, quum sitis
mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis
donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales deos esse uos
arbitrantur. T R O. Quid? an nobis igitur imputandū, si
per inscitiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? M E N.
Atqui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quū uiueretis,
eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam futuræ
fuissetis præscij, quasiq; prædicere potuissetis, si qui
percontarentur. T R O. Menippe, nouerit Amphiloche
hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæterum ego Heros
sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit: At tu uidere
nunquam omnino Lebadiā adiisse, neq; enim alioqui ista
non crederes. M. Quid ais? equidem nisi Lebadiam
fuissem profectus, ac anteis amictus, offam ridicule man-
gestans, per angustū aditum in specum irrepissem, nequa-
quam fieri potuisset, ut te defunctū esse cognoscere perin-
de atq; nos, solaq; præstigiatura reliquos antecellere. Sed
age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros?
neq; enim intelligo. T R O. Est quiddam partim ex homi-
ne, partim ex deo compositū. M E N. Nempe quod neq;
sit homo,

fit homo,quemadmodum audio,neq; deus,uerum pariter utrunq;.Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc recessit? TRO. *Reddit oracula Menippe in Bœotia.* MEN. *Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quod illud planè uideo,te totum esse mortuum.*

CHARONTIS AC MENIPPI
dialogus,D.Erasmo Rot.interprete.

CHARON.

Redde naulum sceleste. MEN. *Vociferare,siquidem Risthuc tibi uoluptati est Charon.* CHAR. *Redde, inquam, quod pro traiectione debes.* MEN. *Haudquam auferre queas ab eo qui non habeat.* CHAR. *An est quisquam qui ne obulum quidem habeat?* MEN. *Sit ne alijs quisspiam præterea, equidem ignoro, ipse certe non habeo.* CHAR. *Atqui præfocabo te per Ditem im purissime,ni reddas.* MEN. *At ego illiso baculo tibi com minuam caput.* CHAR. *Num ergo te tam lōgo traiectu gratis transuexero?* MEN. *Mercurius meo nomine tibi reddat,ut qui me tibi tradiderit.* MER. *Belle mecū agatur per Iouem,siquidem futurum est,ut etiam defunctorū nomine persoluam.* CHAR. *Hæc attam te.* MEN. *Quin igitur uel huius gratia perge,ut facis, nauim trahe re:quanquam quod nō habeo,quinā auferas?* CHAR. *At tu nesciebas,quid tibi fuerit adportandum?* MEN. *Sciebam quidem,uerum nō erat. Quid igitur?num ea gratia erat mihi semper in uita manendū?* CHAR. *Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectum?* MEN. *Haud gratis ò præclare,siquidem et sentinam exhausti, et re-*
num

mum arripui, & uectorum omnium unus non euilauī.
 C H A R. Ista nihil ad naulum, obolum reddas oportet,
 neq; enim fas est secus fieri. M E N. Proinde tu me rur-
 sum in uitam reuehe. C H A R. Belle dicis, nimirū ut uer-
 bera etiā ab Aeaco mihi lucrifaciam. M E N. Ergo mole-
 stus ne sis. C H A R. Ostende quid habeas in pera. M E N.
 Lupinum si uelis, & Hecatae coenam. C H A R. Vnde no-
 bis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat
 inter nauigandum? uectores omnes irridens, ac dicterijs
 incessens, unusq; cantillans, illis plorantibus. M E R. An
 ignoras Charon quem uirum transuexeris: planè liberū,
 cuiq; nihil omnino curae sit. Hic est Menippus. C H A R.
 Atqui si unquam posthac te recepero. M E N. Si recepe-
 ris ò præclare: ne possis quidem iterum recipere.

C R A T E T I S A C D I O G E N I S
 dialogus, D. Erasmo Rot. interprete.

C R A T E S.

Moerichum diuitem, noueras ne Diogenes? illum,
 inquam, supra modū diuitem, illū Corintho profe-
 ctum, cui tot erant naues onustae mercibus, cuius conso-
 brinus Aristeeas, qui ipse quoq; diues esset, Homericum
 illud in ore solebat habere,

Aut me confice tu, aut ego tete.

D I O G. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Crates?
 C R A T. Hereditatis causa, quū essent aequales, uterq; al-
 terū captabant. Iamq; testamenta publicauerant ambo, in
 quibus Moerichus (si prior moreretur) Aristeam omnium
 rerum suarum dominū relinquebat. Moerichum uicissim
 Aristeeas,

Aristeus, si quidem ipse prior è uita decederet. Hæc igitur quum essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequijsq; superare contendebat. Porro diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, ac somnijs, quemadmodum Chaldaei faciunt: quin & Pythius ipse, nunc Aristeam uictorẽ fore pronunciabat, nunc Moerichum, ac trutinã quidem interim ad hunc, interim ad illũ propendebat. D I O G. Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæ precium Crates. C R A T. Eodem die mortui sunt ambo: ceterum hæreditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: at qui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quũ Sicyone Cirrham uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, euersa naui perierunt. D I O G. Recte factum: at nos quum essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unquam optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirum baculus illius ad me rediret heredem (habebat autem egregie ualidũ, quem ipse sibi parauerat oleaginum) neque tu Crates, opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uenires, puta dolipera, in qua quidem lupini choenices inerant duæ. C R A T. Neq; enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antistheni succedens accepisti, deinde ego succedẽs tibi, ea nimirum multo sunt potiora, multoq; splendidiora, quàm uel Persarum imperiũ. D I O G. Quanam sunt ista quæ dicis? C R A T. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem

ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. D I O G. Per lo-
uem memini me in istiusmodi opum hereditatem Anti-
stheni successisse, tibiq; eas longe etiam maiores reliquisse.
C R A T. Verum reliqui mortales hoc possessionū genus
aspernabantur, neq; quisquam nos ob spem potiundæ he-
reditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omneis intende-
bant oculos. D I O G. Nec iniuria: neq; enim habebant
quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quip-
pe rimosi iam, uitiatiq; delicijs, non aliter quàm uasa ca-
rie putria. Quo fit, ut si quando quis in illos infundat
uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, efluat illico,
perstilletq;, fundo quod immissum est continere non ua-
lente. Cuiusmodi quiddam & Danaï filiabus aiunt acci-
dere, dum in dolium pertusum haustam aquam importat:
at iſdem aurū dentibus & unguibus, omniq; ui seruabit.
C R A T. Proinde nos hic quoque nostras possidebimus
opes: illi simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secum
ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

N I R E I A C T H E R S I T A E

dialogus. D. Erasmo Rot. interprete.

I R E V S.

ECce deniq; uel Menippus hic iudex erit, uter nostrū
sit formosior. Dic Menippe, an nō tibi uideor forma
præstantior? M E N. Imò quinam sitis, prius arbitror in-
dicandum, nam hoc opinor scito est opus. N I R. Nireus
ac Thersites. M E N. Vter Nireus, uter Thersites? non-
dum enim uel hoc satis liquet. T H E R. Iam unum hoc
uincō, quod tibi sum similis, neque tantopere me præcel-
lis,

lis, quātopere te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium formosissimum appellans: quin ego fastigiato uertice, rarisq; impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus sum arbitror. Iam uero tempus est uti pronuncies Menippe, utrum altero formosiores existimes. N I R. Mirum nime Aglaia Charopeq; progenitum.

Qui uir pulcherrimus unus,

Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

M E N. Atqui non item sub terram opinor pulcherrimus uenisti, quippe qui reliquis quidem osibus alijs appareas asimilis: porro caluaria hoc uno insigni à Therite caluaria dignosci possit, quod tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes effœminatum ac neutiquam uiro decorum. N I R. Attamen Homerum percontare, qua specie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. M E N. Tu quidem somnia mihi narras: at ego ea specto quæ uideo, quæq; tibi adsunt in presentia: cæterum ista norunt, qui id temporis uiuebāt. N I R. Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? M E N. Neq; tu, neq; quisquā alius formosus hoc loco: siquidem apud inferos æqualitas est, paresq; sunt omnes. T H E R. Mihi quidem uel hoc sat

DIOGENIS AC MAVSOLI,

D. Erasmo Rot. interprete.

DIOGENES.

O He tu Car, quare tandem insolens es, tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus antepone? M A V S O L. Primum regni nomine ò tu Sinopenfis

Sinopenſis, quippe qui Carie imperauerim uniuerſe, præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot; tum autem et inſulas nonnullas ſubegerim: Miletum uſq; peruenerim, plerisque Ionie partibus uſtatis. Ad hæc formoſus eram ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Poſtremo, quod eſt omnium maximum, in Halicarnaffo monumētum erectum habeo, ſingulari magnitudine, quantum uide licet defunctorum alius nemo poſidet, neq; pari etiam pulchritudine conditum, uiris ſcilicet atq; equis pulcherrimo è ſaxo ad uiuam formam abſolutiſſimo artificio expreſſis, adeo ut uel phanum aliquod ſimile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor hæc ob res mihi placere atque efferri? D I O G. Num ob imperium atq; ob formam, atque ob ſepulchri molem? M A V. Per Iouem ob hæc inquam. D I O G. Atqui o formoſe Mauſole, neque uires iam illæ, neque forma tibi iam adeſt. Adeo ut ſi quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis ſit, quamobrem tua caluaria meæ ſit anteferenda: ſiquidem utraq; pariter tum calua, tum nuda: utriq; dentes pariter oſtendimus, pariter oculis orbatī ſumus, pariter naribus ſimis ac ſuſſum hiantibus deformati. Ca. In ſepulchrum ac ſaxa illa præcioſa, Halicarnaffeis forſitan iactare licebit, et hoſpitibus gloriæ cauſa oſtentare, tanquam qui magnificam quandam apud ſe ſtructuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat uir egregie, nequaquam uideo, niſi forſan illud commodum uocas, quod plus oneris atq; nos ſuſtines, ſub tam ingentibus ſaxis preſſus ac laborans. M A V. Ita ne nihil illa mihi conducunt omnia? planeq; pares

pares erunt Mausolus, ac Diogenes? **D I O G.** Imò haud pares, inquam, uir clarissime; nam Mausolus discruciabatur, quoties earum rerum in mētem ueniet, quibus in uita florere consuevit: at Diogenes interim eum ridebit: Atque ille quidem de suo illo monumento, quod est in Halicarnassō memorabit, ab uxore Artemisia atque sorore parato; contra Diogenes ne id quidē suo de corpore nouit, nūquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea cura est, uerum apud uiros excellentissimos sui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento Carum abiectissime celsiorem, ac tutiorem in loco substructam.

SIMYLI, AC POLYSTRATI DIALOGUS, D. Erasmo Rot. interprete.

S I M Y L V S.

Venisti tandem, & tu Polystrate ad nos, quum annos uixeris haud multo pauciores cētum, opinor. **P O L.** Nonaginta octo Simyle. **S I M.** Sed quinam triginta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nā ipse perij te fermè septuagenario. **P O L.** Quam suauissime profecto, etiam si hoc mirum uidebitur. **S I M.** Mirum uero, si quidem tibi primū ueni, deinde inualido, postremo etiam orbo quicquam poterat esse in uita suaue? **P O L.** Principio nihil erat quod nō possem, praeterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres nitidissimae, unguenta, uinum mirè fragrans, postremo mensae uel Siculis illis lautiores. **S I M.** Noua narras, nā ego te planè sordidum, ac parcissimum esse sciebam. **P O L.**

z

Atqui

Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscate-
 bant. Tum diluculo protinus quàm plurimi mortales ad
 fores meas uentitabant, simulq; ex omni rerum genere
 quæ terrarum ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munera
 deportabatur. S I M. Num me defuncto regnum gessisti?
 P O L. Minime, uerum amantes habebam innumeros.
 S I M. Non possum non ridere: tu ne amantes tantus na-
 tu quàm esses, uixq; tibi dētes superessent quatuor? P O L.
 Habebam per Iouem equidē optimates ciuitatis: quāq;
 essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lip-
 piens etiam, ac senio cæcutiens: postremo naribus muc-
 cosis, tamen cupidissime mihi inscruiebant, adeo ut is se-
 lix uideretur, quemcunq; uel aspexissem modo. S I M.
 Num tu quoque quemadmodum Phaon ille, Venerem
 aliquam ē Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa
 dederit rursus ad iuuentutem redire, ac denuo formosum
 atq; amabilem fieri? P O L. Haud quaquam, quin magis
 quum talis essem, qualem dixi, tamen supra modum ada-
 mabar. S I M. Aegnimata narras. P O L. Atqui notissimus
 est hic amor, quum uulgo sit frequens, nempe erga senes
 orbos ac diuites. S I M. Nunc tua forma unde tibi profe-
 cta fuerit intelligo egregie, nimirū ab aurea illa Ve-
 nere. P O L. Verumtamen non parum multas commota-
 tes ab amantibus tuli Simyle, propemodum etiā adora-
 tus ab illis. Porro sæpius etiam quasi procax illis illude-
 bam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi
 inter sese decertabant, & in ambiendis primis apud me
 partibus, alium alius anteire nitebatur. S I M. Sed age,
 de facultatibus tuis quid tandem statueras? P O L. Palam
 quidem

quidem affirmabā, me unūquēq; illorū relicturū heredē: idq; illi quū crederent futurū, certatim se quisq; obsequētiorem, atq; adulātorem præbebat. Ceterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruauerā, reliqui, in quibus omnes illos plorare iussi. S I M. At postremæ illæ tabule quem pronuntiabant heredē? num è cognatis quēpiam? P O L. Non per Iouem, imò nouitium quendā ex formosis illis adolescentulis, natione Phrygem. S I M. Quot annos natum Polystrate? P O L. Viginti fere. S I M. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demeruerit. P O L. Attamen multo illis dignior qui scriberetur hæres, etiam si Barbarus erat, ac perditus, quē iam ipsi etiā optimates colunt captantq;. Is igitur mihi extitit hæres, iamq; inter patritios numeratur, subraso mento, Barbaroq; cultu, ac lingua: quin cum Codro generosorem, Nireo formosorem, Vlysse prudentiorem esse prædicant. S I M. Non laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si libet, modò ne illi potiantur hereditate.

VENERIS ET CVPIDINIS DIA

logus, D. Erasmo Rot. interprete.

V E N U S

Quid tandem in causa est Cupido, ut quum reliquos deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipsam, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique matrem, ab una Minerua temperes, utq; aduersus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, et iaculis uacua sit pharetra, tum et ipse arcu careas, neq; iacullari noris? C V P. Equidem hanc metuo mater: est enim formidabilis

truculentoq; aspectu, ac ferocitate quadam supra modū
 uirili: proinde si quādo tenso arcu petam illam, galeæ cri-
 stam quaties, expauescit me, moxq; formidine tremere
 occipio, sic ut arma mihi è manibus excidant. V E N. At-
 qui Mars an non erat hac formidabilior? Et hunc tamē
 superatum exarmasti. C V P. Imò ille cupide me recipit,
 atque ultro etiam inuitat: Verum Minerva semper ad-
 ductis supercilijs obseruat: quin aliquando temere ad il-
 lam aduolauī, faciem propius admouens: at illa, si qui-
 dem ad me accesseris inquit, per parentem Iouem, quo-
 uis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pe-
 dibus arreptum in tartura dabo præcipitem, aut ipsa te
 discerpam. Plurima item id genus comminabatur: Ad
 hac acribus obtuetur oculis, postremo et in pectore fi-
 ciem quandam gestat horredam, uiperis capillorum uis-
 ce comatam, hanc nimirum magnopere formido: territa
 enim me, fugioq; quoties eam aspicio. V E N. Esto sa-
 nè, Minervam metuis ut ais, atque huius gestamen Gor-
 gona reformidas, idq; quum Iouis ipsius fulmen non for-
 midaueris: cæterum Musæ quam ob causam abs te non fe-
 riuntur, atque à tuis iaculis tutæ agunt? num et hæ cri-
 stas quatiant, aut gonas prætendunt? C V P. Hæ
 quidem reuerentur mater, sunt enim uultu pudico ac re-
 rendo, præterea semper aliquo tenentur studio, semper
 cantionibus animum intentum gerunt: quin ipse etiam
 non raro illis astito, carminis suauitate delinitus. V E N.
 Esto, nec has adoriris propterea quod sint reuerende:
 at Dianam qua tandem gratia non uulneras? C V P. Ut
 breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem usquam
 sum

sum potis, quippe perpetuò per mōtes fugitantē: ad hęc alterius cuiusdā sui cupidinis illa tenetur cupidine. VEN. Cuius ò gnate? C V P. Nēpe uenatu ceruorum, & hinc nulorum, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerum huiusmodi studio tenetur: tametsi fratrem eius, qui nimirum arcu ualet, & ipse, feritq; cū nus. VEN. Teneo gnate, eum sēpenumero sagitta uulnēraasti.

MARTIS AC MERCVRII DIA

logus, D. Erasmo Rot. interprete.

MARS.

AVdistin? Mercuri cuiusmodi nobis minatus sit Iu-
piter? quā superba; quāq; dictu absurda? Ego;
inquit, si uoluero, cathenam ex æthere demutum, unde
si uos suspensi me ui detrahēre conemini, luseritis ope-
ram: nunquam enim me deorsum trahetis. Contrā ego
uos si uelim in altum attrahere, non uos modo, uerum
etiam tum terram ipsam, tum mare pariter subuectum in
sublimē sustulero. Ad hęc alia permulta, quę tu quoq;
audisti. At ego, si quidem cum uno quolibet singula-
tim conferatur, ita pręstantior esse, uiribusq; su-
periores, haudquaquam negauerim: uerum unum tam
multis pariter in tantum antecellere, ut eum ne ponde-
re quidem uincere queamus, etiam si terram ac mare no-
bis adiunxerimus id neutiquam crediderim. MER. Bona
uerba Mars. Neque enim sat tutum est ista loqui, ne
quid forte mali nobis hęc petulantia conciliet. MARS.

An uero credis apud quemlibet hęc dicturum me? imò

apud te solum id audeo, quē linguæ continentis esse scēbam. Sed, quōd mihi maximē ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitantem audirem, haud queam apud te reticere. Etenim memineram, quū non ita multo ante Neptunus, Iuno, ac Pallas, mota aduersus cum seditione, machinarentur comprehensum illum in uincula conijcere, quantopere formidaret, utq; in omnem speciem sese uerterit, idq; cum tres duntaxat essent dij. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accersiuisset, ipso pariter cū fulmine, ac tonitru uictus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam, iactantiamq;. M E R. Tace, bona uerba: neq; enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

M E R C V R I I E T M A I A E D I A

logus, D. Erasmo Rot. interprete.

M E R C V R I V S.

ESt uero mater deus quisquam in cœlo me miseriori?
M A I A. Caue ne quid istiusmodi dixeris Mercuri.
M E R. Quid non dicam? qui quidem tantum negotiorū solus sustineam quibus delaſor, in tam multa ministeria distractus? Nam nūc rotinus surgendum est mihi, statimq; uerrendum coenaculum, ubi dij compotant. Tū ubi curiam in qua consultant undiq; strauero, ac singula ita ut oportet cōposuero, Ioui necessum est aſistere, ac perscrutandis illius mandatis toto die sursum, ac deorsum curſitare, insuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambrosiam apponere cogor. Porro priusquam nouitius iste pocillator aduenisset, ego nect̄ar etiam ministrabā. Quodq; est

est omnium indignissimum, soli omnium ne noctu quidē
agere quietem licet, uerum id quoq; temporis necesse ha
beo defunctorum animas ad Plutonē deducere, manūq;
gregi me decem præbere, tum autem, ex tribunalibus as
sistere. Neq; enim mihi sufficiebant scilicet diurna nego
tia dum uersor in palæstris, dum in concionibus præco
nis uices ago, dum oratores instruo, ni hæc quoq; pro
uincia accedat, ut simul etiam umbrarum res disponam.
Atqui Leda filij alternis inter ipsos uicibus apud supe
ros atq; inferos agitāt. Mihi necesse est quotidie tū hoc,
tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Se
mele miseris Prognati mulieribus, ociosi in cōuiujs ac
cumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis mini
stro scilicet. Quin nunc quum recens Sidone à Cadmi fi
lia reuersus essem: nam ad hanc me legarat, uisum quid
ageret puella: priusquam respirassem, et adhuc anhelum
de uia, rursum ad Argos emandauit uisurum, qui cū Da
naë ageretur, Rursum inde in Bœotiā profectus inquit,
obiter Antiopeam uisito: adeo ut planè iam pariturū me
negarim. Quod si mihi licuisset, lubens profecto fecissem,
id quod soleant ij qui in terris duram seruiūt seruitutem.
 M A I A. Mēssa fac ista gnate: decem enim per omnia mo
 rem gerere patri, quum sis uenis: ac nunc quò
 iussus es, Argos contende, deinde in Bœo
 tiam, ne si cessaris, fuerisq; lentior,
 plagas etiam auferas: nam
 iracundi sunt
 qui amāt.

VENERIS ET CVPIDINIS

Dialogus, D. Eras. Rot. interprete.

VBNVS.

CVpido gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de
 his loquor, quæ te impulsore mortales in terra uel
 in se quisq;, uel inuicem alij in alios faciunt: uerum de his
 ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidē Iouem
 ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcūq; tibi pro
 tēpore uisum fuerit, eum uertēs: tum Lunā è cœlo deuoca-
 cas. Quin et Solem aliquoties cōpellis lentum apud Cly-
 menem cessare aurigādī muneris oblitum: nam quicquid
 iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tan-
 quam tutò facis. Verum tu quidē ò decorum omniū confi-
 dentissimè, Rheā insuper ipsam iam anum, præterea deo-
 rum tam multorū parentē, eò perpulisti, ut pusionē ada-
 met, atq; in Phrygium illum adolescētulum depereat, ac
 tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis item
 Corybantibus, quippe qui, & ipsi furore quodam sunt
 afflati, per Idam montem sursum, ac deorsum oberrat,
 ipsa quidem Attis amore ciulans. Cæterum Corybātum
 alius suum ipse per anse defecat, alius demissa cornu
 per montes fertur in, alius cornu canit, alius tym-
 pano tonat, alius cymbalo perstrepat: breuiter, omnis un-
 diquaque Ida tumultus atque insanix plena est. Proinde
 cūcta timeo: metuo ne tale quid accadat, quādoquidem te
 produxi, malum ingēs, ut si quando resipiscat Rheā, uel
 potius si pergat insanire, Corybātibus imperet, ut te cor-
 reptū discerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat
 metus,

metus, quod reideam tibi periculum imminere. C V P.
 Ocioso animo esto mäter, siquidē leonibus etiā ipsis iam
 familiaris sum factus, ita ut sepenumero conscensis eorū
 tergis, prehensaq; iuba, equitis ritu insidens illos agitē.
 At uero illi interrim mihi caudis adblandiuntur, ac manū
 ori insertā recepitant lambuntq;, deinde mihi reddūt inno-
 cuā. Porro Rheæ ipsi quādo tandē uacauerit, ut me ulcia-
 scatur quum in. Atte sit tota? Postremò quid ego pecco,
 quū res pulchras ut sunt, offero ac demōstro? uos ne appe-
 tite res pulchras: quare his de rebus ne in me crimē cōfer-
 te. Num uis ipsa tu mater, uti neq; tu posthac Martem
 ames, neq; ille tē? V E N. Vt es peruicax, & nulla in re
 nō superas: attantē horum quæ dixi, aliquādo memineris.

DORIDIS ET GALATEAE DIA-
 logus, D. Erasmo Roterod. interprete.

DORIS.

Formosum amantem Galatea, nempe Siculum istum
 pastorem aiunt amore tui deperire. G A L A. Ne
 ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre pro-
 gnatus est. D O R. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit
 progenitus, quum usque adeo agrestis, atque hispidus
 appareat, quodq; est omnium cōmissimum, unoculus?
 An uero credis genus illi quicquam profuturum ad for-
 mam? G A L. Ne isthuc quidem ipsum, quod hispidus
 est, atq; agrestis, ut tu uocas, illum deformat, quin uirile
 magis est. Porro oculus media in fronte decet etiam, quo
 quidem nihilo segnius cernit, quā si duo forent. D O R.
 Videris Galatea non amantem habere Polyphemum,

2 3 sed

sed illum potius adamare, sic eum prædicas. G A L. *E*p
dem haud adamo, sed tamen insignem istam uestram in-
sultandi opprobRANDIq; petulantiam ferre non queo. Ac
mihi nimirum inuidentia quadam isthuc facere uide-
ni, propterea quòd ille quum forte aliquando gregem
pasceret suum, nosq; è littorali specula in littore luden-
tes cerneret in prominentibus Aetnae pedibus, quà uide-
licet inter montem, et mare littus sese in longum por-
rigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisa
sim formosissima, eoq; in unam me cõiecerit oculum. Ea
res uos male habet: nam argumentum est, me forma præ-
stantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos cõtrà fasti-
ditas esse. D O R. An istud tibi putas inuidendum uideri,
si primum pastori, deinde lusco formosa uisa sis? quan-
quam quid aliud ille potuit in te probare, præter candore-
rem? Is illi placet opinor, quod caseo, et lacti assueuerit:
proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iu-
dicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie, de scopulo
quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit despe-
ctans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi
perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur,
nisi rubor admixtur^{us}, decus illi iunxerit. G A L. Atqui
ego illa immodice can^{is} da, tamen eiusmodi habeo ama-
tem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel
nauta, uel portitor aliquis miretur: ceterum Polyphe-
mus (ut alia ne dicam) etiam canendi peritus est. D O R.
Tace ô Galatea, audiuius illum canentem, quum ne-
per pruriret in te: sed ô sancta Venus, asinum rudere di-
xisses: nam lyrae corpus similitimum erat ceruino capiti
osibus

osibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis, inductisque fidibus, quas ne collope quidem circumtorquebat, agreste quiddam, & absonum cantillabat, quum aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequiuimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, urfi catulum pilis hirtum, ipsi nō dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicū istum Galatea?

GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis commonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara?

DOR. mihi quidē nullus est amator, neque me hoc nomine iactō, quasi sim uehementer amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus nempe totus hircum olens, tum crudis nictitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

DIOGENIS ET ALEXANDRI DIALOGUS, D. Erasmo Rotero^m interprete.

DIOGENES.

Quid hoc rei Alexander? ita ne defunctus es tu quoque perinde, atque nos omnes? ALEX. Vides nimirum Diogenes: tametsi mirandum non est, si hominem fuerim, defunctus sim. DIOG. Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te suum filium esse diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras?

ALEX.

ALEX. Haud dubie Philippo : neque enim obissem,
 Hammonc parente fuisset progenitus. DIOG. Atque
 de Olympiade etiam consimilia quædam ferebantur, pu-
 ta draconem quendam cum ea fuisse congressum, uisum
 in cubiculo, ex eo gravidam peperisse te: porro Philippi
 errare fallique, qui se tuum patrem esse crederet. ALEX.
 Inaudieram quidem & ipse ista quæadmodum tu,
 nunc uideo neque matrem, neque Hammonios illos uat-
 sani quicquam, aut ueri dixisse. DIOG. Attamen ista
 illorum mendacium Alexander ad res gerendas haud
 quaquam tibi fuit inutile, propterea quod uulgus te u-
 rebatur metuebatque, quum deum esse crederet. Sed dic mi-
 hi, cuinam tam ingens illud imperium moriens reliquisti?
 ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim
 uita submouebatur, quam ut esset ocium de illo quicquam
 statuendi, præter id unum, quod moriens Perdicce an-
 num tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG.
 Quid ni rideam? an non meministi quid Græci fecerint,
 quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, pri-
 pemque, ac ducem aduersus Barbaros diligenter? non
 li uero in duodecim deorum numerum referrent, ac
 na constituerent: deinde sacra facerent tanquam Dra-
 conis filio? Sed illud nunc icito, ubi te sepelierunt Ma-
 dones? ALEX. Etiamdum in Babylone iaceo tert-
 iam diem: porro Ptolemæus ille satellites meus, si qua-
 detur ocium ab his rerum tumultibus qui nunc instat,
 pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atque in
 sepulcrum, quo uidelicet unius fieri ex dijs Aegypti
 DIOG. Non possum non ridere Alexander, qui quid
 te uideat

te uideam etiam apud inferos desipientem sperantemque fore, ut aliquando uel Anubis fias, uel Osiris. Quin tu spes istas omittis o diuinissime, neque enim fas est reuerti quenquam, qui semel paludem transmiserit, atque intra specus hiatum descenderit, propterea quod neque indiligens est Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim, quo feras animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud superos relictus huc sis profectus, puta corporis custodibus, satellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: praeterea Babylone, Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quod eminebas conspicius, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus esses? nunquid haec te discruciant, quoties recursant animo? Quid lachrymas stulte? an non id te sapiens ille docuit Aristoteles, ne res eas quae à fortuna profisciscantur, stabiles ac firmas existimares? ALEXAND. Sapiens ille, quum sit assentatorum omnium perditissimus? Sine me solum Aristotelis facta scire, quam multa à me petierit, quae mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus sit mea illa ambitione, qua cupis eruditione ceteris praestare, quum mihi palparetur interim, ac praediceret me, nunc ob formam, tanquam ex ipsa summi boni pars quaedam esset, nunc ob res gestas, atque opes: nam has quoque in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur quod eas acciperet. Planè prestigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus o Diogenes: quanquam illud fructus scilicet ex illius sapientia fero,

fero, quod nūc perinde quasi summis de bonis excreuit,
ob ista quæ tu paulo antè cōmemorasti. D I O G. At scin-
dum quid facies ostendam tibi molestiæ istius remediū. Quan-
do quidem his in his locis ueratrum non prouenit, fac ut
Lethæi fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas,
iterumq; ac sæpius bibas: atq; eo pacto desines de bonis
Aristotelicis disruciari. Verū enim Cletum etiam illum;
& Calisthenem uideo, cumq; his alios complureis ra-
ptim huc sese ferentes, quo te discerpant, pœnasq; sumāt
ob ea quæ quondam in illos cōmisisti. Quare fac in alte-
ram hanc ripam te conseras, & crebrius (ut dixi) bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIA-
logus, D. Erasmo Roterod. interprete.

M E N I P P V S.

Equidem inaudiui Chiron, te deus quum esses, tamē
optasse mortē. C H I R. Vera nimirū sunt ista quæ
audisti Menippe, planeq; mortuus sum sicuti uides, quā
mihi licuerit immortalem esse. M E N I P. At quanam te
mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quam uulgus homi-
num horreat? C H I R. Dicam apud te, uirū neutiquam
stultum, atq; impetū. Nam mihi desierat esse iucundum,
immortalitate frui. M E N I P. Quid? an iniucundū erat
te uiuere, lucemq; tueri? C H I R. Erat inquā Menippe:
nam quod iucundū uocant, id ego neutiquā simplex, sed
uariū quiddam esse arbitror. Verū quum ego semper
uiuerē, atq; ijsdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo,
tum horæ eadē recurrerēt, reliqua item omnia quæcunq;
contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirēt, atq;
alijs

ad his aliis **per** uices succederent, satietas uidelicet eorum
 me cepit. **Neq;** enim in eo uoluptas est sita, si perpetuo
 fruaris **isdē**, sed omnino in permutādo posita est. **M E N.**
 Probe loqueris **Chiron**: ceterū hęc quę apud inferos agi-
 tur uita, quā **nā** tibi procedit, posteaquam ad hęc tanquam
 ad potiōrē **te** contulisti? **C H I R.** Haud insuauiter **Me-**
nippe: siquidem equalitas ipsa quiddam habet admodum
 populare. **Nihil** autē interest, utrum in luce quis agat, an
 in tenebris: **præterea** neq; sitiendū est nobis quemadmo-
 dū apud **superos**, neq; esuriendū, sed eiusmodi rerū omniū
 egētia uacamus. **M E N.** Vide **Chirō** ne temet ipse inuol-
 uas, ne uē eodē tibi recidat oratio. **C H I R.** Quamobrem
 isthuc ais? **M E N I P.** Nēpe si illud tibi fastidio fuit, quod
 in uita semper **isdē** similibusq; rebus utendū erat, quum
 hic itidem **similia** sint omnia, eundē admodum pariet fa-
 stidiū. At de **integro** tibi querenda erit uita cōmutatio,
 atq; hinc quo **piā** aliam in uitam demigrandū, id quod ar-
 bitror fieri nō posse. **C H I R.** Quid igitur faciendū **Me-**
nippe. **M E N.** Illud nimirū, uti sapiens quum sis, quem-
 admodum opīnor, et uulgo prædicant, præsentibus re-
 bus sis contentus, boniq; consulas quod adest, neq; quic-
 quam in his esse putes quod ferri queat.

M E N I P P I E T C E R B E R I D I A-
 logus, D. Erasmo Roterod. interprete.

M E N I P P V S.

H Eus **Cerbere**, quandoquidem mihi tecum cognā-
 tio quædam intercedit, quum et ipse sim canis:
 dic mihi per **Stygiam** paludem, quomodo sese habebat
 Socrates,

Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerumetiam humano more loqui, si quando uelis. C E R. Quum procul adhuc abesset Menippe, uisus est constanti, atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere : uerum simulatq; despexit inbiatum, uiditq; profundum, atque atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordens pede correptum detraherem, infantium ritu ciulabat, suosq; deplorabat liberos, nihilq; nō faciebat, in omnem speciem sese conuertens. M E N. Num igitur fucate sapiens erat ille, neq; uere mortem contemnebat? C E R. Haud uere : ceterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam prae se ferebat, quasi uero uolens id esset passus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uere possum dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porro intus quum sunt, nihil mollius neque fractius, M E N. Ceterum ego quonam animo tibi uisus sum subiisse specum? C E R. Vnus mortalium Menippe sic mihi uisus es subire, at tuo dignum erat genere, et prior te Diogenes, propterea quod neutiquā adacli, subieritis, aut intrusi : uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renuntiantes.

P R A E F A T I O, S E V

H E R C U L E S G A L L I C V S

Luciani, D. Erasmo Rot. interprete.

H E R C V L E M Galli lingua gentis uer
nacula Ogmium uocant. Porro deum ipsum
noua quadam atq; inusitata figura depin-
gunt: decrepitus est apud illos, recaluaſter,

reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugo-
ſa, et in aterrimum exuſta colorem, cuiuſmodi ſunt nautæ
iſi ſenes. Charontem potius aut Iapetum quempiam ex
his qui apud inferos uerſantur, diceret. In ſumma, quid-
uis potius quàm Herculem eſſe conijceret ex imagine.
Atque tali ſpecie quum ſit, tamen Herculis ornatum ge-
rit, ut qui tum leonis exuiuium indutus ſit, tum clauam
dextera teneat, tum pharetram humeris aptatam portet,
tum arcum tenſum læua prætendat: deniq; modis omni-
bus Hercules eſt. Hæc equidem arbitrabar in Græcanico
rum deorum contumeliā perperam facere Gallos, quum
eiuſmodi fingerent effigie, quo nimirum illum tali-
bus picturis ulciſcerentur, quòd olim in regionem ipſo-
rum incurſaſſet, prædas agens id temporis, quum Geryo-
nis armenta ueſtigans, Occidentis gentium pleraſq;
regiones peruolaſtaret. At nondum etiam dixi id quod
erat in imagine maxime nouum atque mirandum: ſiqui-
dem Hercules ille ſenex, ingentem admodum hominum
multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porro
uincula catenule tenues auro electro ue conſectæ, pul-
cherrimis iſtis monilibus adſimiles. Atqui quum uinculis
A uſque adeo

usque adeo fragilibus ducantur, tamen neque de fugiendo cogitant, quum alioqui commode possint, neque prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentem obtendunt, sese resupinantes : uerum alacres ac leti sequuntur, ducentem admirantes, ultro sistinantes omnes, & laxatis funiculis etiam anteuertere studentes, perinde quasi grauius laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum : etenim quum non inueniret pictor unde catenularum summas ansas necleret, uidelicet dextera iam clauam, leua arcum tenente, summam dei linguam pertebrauit, atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirum ad eos qui ducebantur, uultum, & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quum diutius assistens essem contemplatus, admirans, hesitans, indignans : Gallus quispiam, qui propius astabat, nostratium literarum non indoctus, id quod declarauit, quum Græcanicam linguam absolute sonaret, philosophus opinor ex eo genere philosophorum, quod apud illos esse fertur : Ego tibi hospes, inquit, picture istius ænigma explicabo : nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Oratorem nos Galli nequiusquam arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos eci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quod hic Mercurio longe robustior extiterit : nam quod senex fingitur, nihil est quod mirere. Siquidem una facundia consueuit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëte,

Obduci iuuenum densa caligine pectus:

Contra

*Contrà senectam posse quiddam dicere,
Rudi iuuenta melius ac præclarius.*

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluuit, & Troianorum concionatores lirioessam edunt, uidelicet floridam quandam uocem: nam liria si satis commemini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguam trahit senex hic Hercules, qui non aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neque uero ad contumeliam illius illud pertinet, quod ea pertusa est: nam memini, inquit, & Iambicos quosdam uersiculos è comædijs apud uos discere,

Siquidem uiris loquacibus

Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionem, ut quicquid egit, id oratione facundiâq; confecisse putemus, utpote uirû sapientem, ac persuadendo pleraq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animam sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidem quum hic me conferens mecum inter eundû perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandi ita, quiq; iam pridè ab his doctrinæ certaminibus memet abdicasssem, rursus me tam multorum iudicum calculus exponerem iudicandum, in tempore subiit animum meum eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrum uiderer hæc admodum pueriliter agere, quasiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolescētulus illud mihi impingeret dicens,

Aetas iam perijt tua: Tum illud:

Ac te corripit cariosa senectū, minister

Inualidusq; tibi, et segnes, tardiq; caballi:

Videlicet eo scommate pedes meos notans. Verum quoties senex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quum sim ipsi æqualis imagini. Itaque robur, celeritas, forma, et si quæ sunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus o Teiuates, Cupido, ubi me mento subcano uiderit, auro rutilantibus alis, si uidebitur, uel aquilas præteruolet; neque laborabit Hippoclidēs, imò nunc uel maxime tempestiuū fuerit, facundia repubescere, florere, uigere, et quàm libet plurimos ab auribus ducere, ac sæpius arcu ferire. quandoquidem periculum non est, nequando quis præter spem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; senectutē ipse consoler animemq;, adeo ut non sin ueritus nauim iam olim in terram subductam denuo reuellere, satisq; instructam armis, medium in pelagus demittere. Contingant autem à uobis o dij, afflatus secundi, quando nunc uel maxime, præsentē bono atq; amico uento nobis est opus; quo si digni modo uis debimur, in nos quæ dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert senio: pannis è uilibus armos;

EVNVCHVS, SIVE

PAMPHILVS LVC. D.

Erasmo Rot. interprete.

NDE nobis aduenis Luciane, seu quidnā rei rides? Semper tu quidem & aliās consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerum isthuc maius aliquid solito uidetur esse, de quo risum nec compescere queas. LVC. E' foro tibi adsum o Pamphile: porro mox efficiam, ut tu quoque mecum rideas, simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duobus philosophis inter sese contendentibus.

PAM. Iam isthuc ipsum profecto ridiculum est quod ais, philosophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modeste citraq; pugna controuersiam compositam oportuit. LVC. Quid ais? tranquille componant illi, qui quidem solida plaustra conuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uociferantes, miraq; peruicacia contendentes? PAM. Videlicet de disciplinis atque opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, quod erant diuersæ factionis. LVC. Nequaquam, imò aliud quiddam erat, de quo dissidebant: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porro iudices qui cognoscebant, primates erant huius Reipub. natuq; maximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudeat aliquis etiam parum apte quippiam eloquutus, nedum ad tantam prouectus inuerecundiam. PAM. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quò uidelicet ipse etiam cognoscā, quæ

res tibi tantum risum concitarit? L V C. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquam exiguum ab imperatore fuisse constitutum singulis philosophorū generibus: puta Stoicis, Platonis, Epicureis: cumq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuique sectæ premium esset æquale. Cæterum demortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatum calculis probatus. Porro premium illud, neque bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait poëta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies mille nummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. P A M. Memini quidem ista. Quin aiunt nuper ex illis diem obiisse quæpiam: alterum (si fallor) è Peripateticis. L V C. Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant. Et hætenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quod quum philosophos esse se profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atque pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorum decertarent. P A M. Atqui Peripateticorum istud est decretum: non admodum esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam honorum ordine esse ponendas. L V C. Recte dicis: Nam ista quidem aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorum iudicio, sententiâq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta. Primum complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabant: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quem dicam, contentiosum illum inquam: præterea Bagoas, qui quidem ea specie est, ut Eunus

ut Eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina,
 deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decerta-
 tum: & uterq; sui specimen ac documentum dedit, quod
 esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur
 ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero su-
 perior erat. Lis igitur huc deflexit deniq;. Diocles desi-
 nens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostende-
 re, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpe-
 re est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim ta-
 xabat. P A M. Idq; merito Luciane. Siquidē eius rei ma-
 gis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iudex causæ
 sedissem, magis in hoc ut mihi uideatur, futurus eram occu-
 patus: potiusq; spectasssem, uter moribus esset præstantior,
 quam uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq;
 illi potius quam huic uictoriam adiudicasssem. L V C.
 Recte dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse
 calculum addo. Verum ubi iam conuiuijs, ubi maledictis
 essent satiati, tandem Diocles illud aiebat nefas esse, uel
 conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophiæ stu-
 dio, cumq; pulcherrimis illius præmijs commercium ha-
 beret, qui quidem Eunuchus esset. Imp̃ hoc hominum ge-
 nus, non solum ab eiusmodi cor̃ ernio secludi opor-
 tere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter
 ab omnibus publicis coetibus eijci: ostendens inauspica-
 tum quoddam & occursum infaustum spectaculum fore,
 si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quip-
 piam. Atque hac de re multis uerbis differebat, affirmans
 Eunuchum neque uirum esse, neque mulierem, sed quide-
 dam utrinq; compositum, & conflatū, planeq; monstrum.

ab hominum natura specieq; alienum. P A M P H I L.
 Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq;
 & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum.
 Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse
 quiddam ausus est ad ista respondere? L V C. Initio qui-
 dem pudore ac metu (nam id est istus familiare) diutius
 obticebat, erubescens interim, palamq; præ se ferens id
 quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrẽ
 edens uocem, negabat equũ facere Dioclem, qui se quod
 Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua
 foeminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia,
 Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præ-
 terea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui
 paulo antè nostram ætatem maximi nominis apud Græ-
 cos floruiisset. Porro Diocles etiam illum ipsum siquidem
 extaret, ac simili negotio sese misceret, prohibitorum sese
 respondit, nihil expauesfactum opinione, quam apud uul-
 gus obtinebat. Ad hæc quum ipse quedam dictoria in il-
 lum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoicis maxi-
 meq; Cynicis dicta ad risum concitandum erant idonea,
 de corpore mutilo atque imperfecto. Hac in re iudicium
 cognitio uersabatur. Iamq; totius causæ iam illud caput
 esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, qui
 ad philosophiam admitteretur, quiq; iuuenibus præfici
 postularet, quum alter interim formam etiam, ac corpo-
 ris integritatem, in philosopho requirendam esse dice-
 ret. Maxime uerò uti barbam altam ac promissam gerat,
 quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirent, uir gra-
 uis appareat, & is cui fides haberi debeat, neque indi-

gnus uideatur decem illis drachmarum milibus, quæ forent ab imperatore capienda. Ceterum Eunuchorū conditionem etiam quā Spadonum esse uiliorem. Nā illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hūc ab ipso statim ortu fuisse exectum, planeq; animal esse quoddam uarium atq; anceps, non aliter quā cornices, quæ neq; inter colūbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contra responderet eo iudicio non de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mentis qualitātē expendi oportere, deq; dogmatum cognitione quæredum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Erameam Eunuchum Atarne oriundum tyrannū supra modum sit admiratus, adeo, ut illi perinde atq; Dijs sacra fecerit. Ausus est et illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credantur, quod ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quod adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimū in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidē uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic uis quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis leuibus, ac foeminea uoce, reliquoq; corporis habitu eunuchō adsimilis, si quis uestes detrahat, egregie uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eum aliquando in adulterio deprehensum, membra in membris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atque id quidem temporis ad Eunuchum confugisse, eaq; reperta latebra

absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idque propter ostentatum premium. Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porro Bagoas magis etiã per turbabatur, omnem in speciem sese uarians, atque in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neque decorum sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neque rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. P A M. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neque uulgarem uobis, uti coniectandũ est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res eius sit? Et quid super his pronunciarunt iudices? L V C. Nõ erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidẽ uisum est, uti nudato illo, quemadmodũ in emptitijs seruis fieri consuevit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculam, nempe ut accersitis è lustris mulieribus aliquot, iuberent illum cum illis congregari, ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideque spectatissima, qui inspicere. in philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuissent excepta, neque quisquã omnino adesset, cui non doleret alius risu concussus, uisum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atque instruit, et accusationem quàm elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidem et hic facit, iuxta malorum
rhetor

rhethorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Cōtra Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, et assidue uirum agit, negociumq; præmanibus habet. Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriore esse equas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimū philosophiæ documentum, atq; una demonstratio, quæ refelli nō queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum et linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneum.

LVCIANVS DE SACRIFICIIS, DES. ERASMO

Roterodamo interprete.

E NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales facit in sacris, in festis diebus, in aduendis salutandisq; dijs, tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq; equidē haud scio, sit ne quisquā animo curis ita cōfecto, usque adeo mœsto quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tum absurditatē, tum amētiā. Multo ante quā ridere incipiat, opinor secum illud expendet: utrum pios istos appellari cōueniat, an contrā dijs inimicos, atq; infelices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem usq; adeo humilem atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursum ut stomachetur, atq; iracunde ferat, si negligatur. Nam Actolica illa mala, simulq; Calydoniorum

rum calamitates, totq; hominum cædes, ad hæc et Mæ-
 leagri interitū, hæc omnia à Diana autore profecta esse
 prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quod ab Oeneo
 nō esset ad sacrificium adhibita. Vsq; adeo nimirū alte-
 dolor hic animo illius infederat, quod sacris epulis esset
 frustrata. Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id
 temporis, in cœlo solitariam, reliquis dijs ad Oenei cōui-
 uium profectis foras, miseris modis gerentem sese, ac mi-
 serabiliter eiulantem, quod ab eiusmodi festo esset abse-
 -tura. Contrà Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis
 felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam reser-
 ret pro humanitate, quam in initio poëmatis Homeris
 ci in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epu-
 lis acceptum, idq; quum reliquis etiam dijs comitatus ad
 conuiuium ueniret. Vsq; adeo nihil ut apparet, quic-
 quid faciunt illi, gratis faciunt: uerum sua bona uendunt
 mortalibus, atq; emere quidem ab illis licet omnia, puta
 bonam ualitudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum
 regnum bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in
 Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium
 transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidā,
 ne id temporis urbs ueretur, à Minerua mercatus est
 bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præ-
 terea quedam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure
 ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignoraret,
 opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum senex, di-
 uinarumq; rerum egregie peritus, posteaquam re infe-
 -cta redisset ab Agamemnone, tanquam qui pridē Apollī
 ni mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac re-
 -poscit

poscit uicem, quin conuiciatur etiam propemodū, nempe quum sic ait: Equidem Apollo egregie, templū tuū, quum id temporis adhuc esset incoronatum, sepenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atq; caprarum. At tu cōtrā, me negligis, quum huiusmodi patiar iniurias, proq; nihilo ducis hominem bene de te meritum. Qua quidē oratione intantū ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauium stationem sese collocans, pestem in Græcorum copias iacularetur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mētio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradūt, non illa quidem, quoties quā infelicitè amarit, non Hyacinthi cadem, neq; Daphnes superbiam, uerū quæ admodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factum, ut è cœlo in terram demitteretur, humana iam sorte usurus, nostrisq; malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmodū in Thesalia mercenariam operam suam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atq; apud hunc quidem haud solus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egestatem lētres componerent, inq; construendis mœnibus opam præstarent. Ac ne mercedem quidem solidam à Phryge illo tulerunt, uerū debebat illis adhuc de summa, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid enim? An nō hæc in deorum honorem fabulantur poëtæ? atque his etiam multo diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rheâ, deniq; de uniuersa fermè Iouis familia, idq;

inuo

inuocatis, ut adsint canentibus in exordio poëmatū, Mus
 sis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod appa-
 ret, huiusmodi quædam cantant. Quemadmodum Satur-
 nus ut primū Cœlum patrem suū executisset, ipse in eo re-
 gnauerit, deinde liberos suos deuorarit, sicuti ferunt fecis-
 se & Argiuū illum Thyestem. Deinde quemadmodū Iu-
 piter furtim occultatus à Rhea, saxū pueri loco subijci-
 te, in Cretam sit ablegatus, atq; inibi à capella nutrice
 sit alitus, itidē uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Per-
 sa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Post-
 ea quemadmodum expulso patre, atq; in uincula conie-
 cto, ipse potitus sit imperio. Duxerat autem uxores com-
 plureis quidem alias: sed postremo loco Iunonem germa-
 nā, idq; iuxta Persarum & Assyriorum institutū. Tum
 autem quòd esset in amores propensus, atq; in Venerem
 effusus, facile cœlum liberis expleuerit. Quorū alios ex
 sua sortis deabus crearit: alios contrā nothos, ex mortali
 terrestriq; genere sustulerit. Quum interim generosus il-
 le, nunc in aurum, nunc in taurum, nunc in cygnum, aut
 aquilam uerteretur, ac in summa plures sibi formas assu-
 meret, quàm uel Proteus ipse. Porro Mineruam è suo
 ipsius capite progit, hanc planè sub ipso cerebro cõ-
 plexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) è
 matre etiamnum conflagrante surreptum, in suum fe-
 mur illatum defodit. Deinde urgente partu, execut. Nec
 his dissimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc ci-
 tra uirilem congressum, subuentaneo conceptu graui-
 dam puerum edidisse Vulcanum: atq; eum quidem non
 admodum fortunatum, uerum excusorem, ac fabrum era-
 rium:

rium: quicquid perpetuo tum in ignitum in fumo uersetur, ac scintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim est ruina, quum à Ioue præceptus datus esset à cælo. Quod ni Lemnij pro sua bonitate eum, dum adhuc ferretur in aëre, suscepissent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quam Astyanax est turri deiectus. Quamquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Ceterum de Prometheo, cui non cognitum est, quam atrocia sit passus, propterea quod supra modum humanæ gentis amans fuerit? Siquidem hunc Iupiter in Scythiam deportatum, super Caucasum montem cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue circumroderet. Hic itaque poenas pendit. Porro Rhea (nam sunt hæc quoque simul referenda) an non indecore, atque indigne facit? Iam anus quum sit, et ætate exacta, ipsaque rebus intempestiua: deinde tam multorum mater deorum, dum pueros adhuc adamat, eosque xelotypia prosequitur: dumque Atten ipsum leonibus secum circumuectat, præsertim quum iam utilis esse non queat? Itaque quoniam posthac uitio uertat aliquis, uel Veneri quod adulteretur, uel Dianæ quod ad Endymionem frequenter medio est cursu diu cens descendat? Sed age missas faciamus has fabulas: atque ipsum cælum conscendamus, poetico illo more subuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Hesiodus demonstrat, contemplaturi, quem in modum singula apud illos sint ordinata. Ac primum quidem quod forinsecus sit ferreum: uel ab Homero, qui id ante nostram ætatem

tem dixit, audiuiimus. Quod si superas, ac sublato paulū capite sursum aspexeris, ac planè in ipsum quasi dorsum perueneris, ibi simul & lumen apparet candidius, & se renior sol, & astra fulgentiora, nihilq; usquā oculis occurrit nisi clarus dies, ac solum undiq; aureum. Ceterū introgredienti, primo loco mansitant Horæ; quippe portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: utpote ministri Iouis & internuntij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Postea deorū ædes, ac Iouis ipsius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrime fabricatus sit. At uero dii iuxta Iouem assidentes (conuenit enim opinor, ut in supernis illis sedibus magno strepitu, fastuq; uiuatur) in terram despicunt: & quoquo uersum intento capite, circumspectant, sicunde subuolantem ignem uideant, aut nidorem in aëre surgentem circaq; fiamum rotantem sese. Quod si quis forte sacrum faciat, epulantur omnes fumo inhiantes, ac muscarum in morem sanguinē exugentes circū aras effusum. Alioqui si domi cibum capiant, nectare atq; ambrosia uictitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuū sunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniam uim & raptum pararent, essentq; futiles & garruli: o. In hunc quoq; diē poenas lunt. Porro reliquo mortalium generi cælum iam inaccessum est, atq; occultum. Et in hunc quidem modum uiuitur à dijs. Proinde uidelicet & iam mortales ipsi in colendis illis consimilia quædā, atq; istis consentanea moliuntur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues consecrarūt: deinde suam cuiq; arborem

arborem assignarunt. His factis per regiones illos distributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem suam receptant. Nempe Apollinem Delphi Delijq; : Mineruā Athenienses: quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipso uocabulo se ei Reipub. familiarem esse testatur. Argiui Iunonem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rursum autē Cretenses Iouem affirmant, non modo uixisse apud sese, nutritumq; fuisse: uerum etiam sepulchrum illius ostendūt. At nos scilicet interim tam multis iam seculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluiere, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuisse defunctum, & apud Cretenses sepultū. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet, aut penatibus careant, formas illorum exprimunt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidem artifices, haud scio ubinam uisam, eorum effigiem repræsentant. Ac Iouem quidem barbaturum fingunt. Apollinem uero semper puerum. Mercurium iam pubescentem, primamq; ducentem lanuginem. Neptunum nigro capillatio: cæsijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, nō iam arbitrantur sese uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thracum ueni. Iossum aurum: uerum ipsum Saturni Rheæq; filium. a Phidia in terrā hospitem adductum, iussuq; Pisanorū in solitudine custodem ac speculatorem assistere: idq; hoc contentum præmio, boniq; consulentē, si intra quinq; perpetuos annos dum olympia celebrantur, interim obiter illi sacrificet aliquis. Tum autem cōstitutis aris, designatis sacrorū septis, puris uasis collocatis, uictimas offerunt: bouē arato=

rem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Est qui
 thus, est qui placentulam offerat. At si quis pauper: is ita
 Deo litat, ut dexteram duntaxat suā ipsius exosculetur.
 Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum
 fertis coronant pecudem, multoq; antè explorant, num
 legitima sit & sacris idonea: ne quid forte mactent ex
 his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac
 sub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientem,
 beneq; sicuti licet conijcere, ominatam: deniq; uoce iam
 leuiore ad sacri tibias respondentem. Quis uero non fa-
 cile cōiectet gaudere deos, quum ista spectant? Quin &
 in frontispicio posita scriptura denunciat, ne quis intra
 pura uasa cōsistat, qui manibus sit impuris. Atqui sacri-
 ficus ipse sanguine foedatus, neq; aliter quàm Cyclops
 ille pecudem incidit, intestina educit, cor reuellit, cruo-
 rem aræ circūfundit. Et quid tandem non obiens, pera-
 gensq; quod ad pietatem, sacrorumq; ritum pertineat?
 Post omnia demum incenso igni, capram ipsam pariter
 cum pelle deportatam imponit: ipsam item cum lanis
 ouem. Nidor interim ille sacer atque diuinus sursum fer-
 tur, atq; in ipsum usq; cœlum subuectus paulatim diffus-
 ditur. Iam uero So: hæ reliquis omnibus hostijs omi-
 sis, ut quas uiles atq; humiles existiment, ipsos homi-
 nes mactant Dianæ, atq; eo ritu deam placant. Verum
 hæc fortassis modesta uideantur: cumq; his ea quæ facti-
 tant Assyrij, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, si in Aegy-
 ptum proficiscaris: ibi demum, ibi uidebis permulta reli-
 giosa, planeq; cœlo digna. Puta Iouem arietino uultu:
 Mercurium illum optimū facie canina: Panem uero to-
 tum

tum hircum. Ad hæc alium Ibim, aliū Crocodilum, alium etiam Simiam. Quòd si his quoq; de rebus

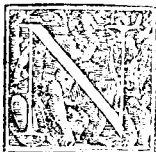
Quo planè pernossse queas, didicisse libebit, complureis sophistas audies: tum scribas, ac prophetas, mento raso, qui tibi narrent (sed prius, ut dici solet, fores occlude prophane) quemadmodum uidelicet quondam ea seditione territi, quam mouerant hostes atque gigantes, in Aegyptum deuenerint: ut illic in posterum tuti ab hostibus latitarent. Et ob eam causam alius hircum induerit, alius arietem, nimirū præ formidine, alius ffram, alius auem. Atque hinc esse, ut dii nunc etiam eas obtineant formas, quas id temporis assumpserant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante annos plus decies mille in adytis illorum reposita seruantur. Porro sacrorum peragendorum idem sermè apud illos ritus, nisi quod hostiam luctu prosequuntur: iamq; mactatæ circumfusi membra laniant. Sunt qui sepeliant duntaxat, postea quàm occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos est maximus, si quando moriatur, quis usque adeo magni faciat cæsariem suam, qui non eam detondeat, ac nudo capite luctum præ se ferat: etiam si uel purpuream Nisi comam habuerit? Est autem hic Apis deus ex armèto iam antea suis gregibus designatus: utpote multo formosior ac uenerabilior reliquis illis priuatis et gregarijs bubus. Hæc igitur quum sic habeant, et tamen a uulgo uera, seriàq; credantur: mihi quidem postulare uidentur, non qui reprehendat, sed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorū hic mentiam eorum rideat, ille deploret inscitiam.

LVCIANI CONVIVIVM
ERASMVSVS ROTERODAM-
mus Ioanni Eutychio suo S. D.

Quanquam hic Luciani Dialogus Eutychi doctis-
sime, plurimum habeat artis, ob decorū mire ser-
uatum in personis tam multis, tamq; diuersis: tamen ali-
quot repperi, qui dicerent esse premendum, quod libe-
rius ac uelut ἡ ἀναξὶς philosophorum omne genus la-
ceret. At mihi uidetur iustius esse stomachandum in hu-
ius seculi mores, quo uidemus philosophorum ac theo-
logorum scholas multo puerilius etiam inter se disside-
re: nec minus atrociter digladiari, tum inter religionis
professores nihilominus cruentam esse pugnam, quam in
eo conuiuio fuisse Lucianus uel finxit, uel retulit. Hunc
igitur libellū, quoniam forte ἀσέβως repperi, & tamen
patrono uidebatur egere, Eutychio dicaui. Bene uale,
καὶ ὁτιώχῃ, ut planè sis quod diceris. Antuerpiæ. Anno
M. D. XVII.

LVCIANI CON-
VIVIVM SEV LAPITHAE,
D. Eras. Rot. interprete. Philon, Luc.

P. LON.

NOVAM quandam & uariā disputa-
tionē Luciane uobis fuisse narrant, su-
per cœnā apud Aristanctum: tum phi-
losophicos quosdam sermones dictos,
ac super his summā cōtentionem exor-
tam fuisse. Quod ni mentitus est Charinus, etiam ad uul-

nera usq; rē processisse: deniq; sanguine conflictū fuisse
diremptum. LVC. Atqui undēnam Philon ista rescivit
Charinus? neque enim is nobiscum aderat in conuiuio.

PHIL. E' Dionico medico aiebat audisse sese: Porro
Dionicus etiam ipse ē conuiuarum numero fuit opinor.

LVC. Fuit maxime. Verum ne is quidē ab initio rebus
omnibus fuit præsens: sed serius aduenerat, media fermē
pugna, pauloq; ante uulnera. Proinde demiror, si quid
comperti, certū ue referre potuit, qui nō ordine spectarit
illa, unde inter illos nata lis, postea ad sanguinē usq; de=
ducta est. PHIL. Proinde Luciane Charinus, etiā ipse si

rē cōpertius uellē cognoscere, et quo singula modo sint
gesta doceri, te adirem iussit. Nam Dionicum etiā ipsum
fissum fuisse: ne se quidē toti negotio præsente adfuisse.

Te uero quicquid esset actū, id omne comperto certoq;
scire: tum etiam quæ dicta inter illos fuerint, meminisse:
quippe q̄ eiusmodi nō obiter neq; neglectim audire, sed
per ociū atq; attente auscultare sis solitus. Proinde nun
quā effugies, qn nos hoc suauissimo accipias epulo, quo
mibi quidē haud scio an ullum possit accidere iucūdius:
præsertim quod sobrij p̄ ociū tutō ac citra sanguinē, ex=
traq; teli, quod aiunt, iactū cōf̄ i sumus epulaturi.

Siue senes aliquid, Super cœnā sunt debacchati,

Siue etiam iuuenes,

à mero cōpulsī sunt, quæ neutiquā fas erat, tum dicere,
tum facere. LVC. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; in=
consultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre,
quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quum hæc magis
oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut

autori imputare : qui quidem haud scio an quenquā suis
 non afflatū Orgijs, & Bacchanalium expertē praterie-
 rit. Proinde uide ne hominis sit parū bene morati, eius-
 modi adamuſſim exquirere : quæ rectius erat in cōuiuio
 reliquiſſe, atq; ita diſcedere. Siquidem odi (ſicut inquit
 uerſus poëticus) memorem compotorem. Ne à Dionico
 quidē recte factū, qui hæc apud Carinum effutiuerit, im-
 modicamq; & pridianā diſſiparit temulentiam hominū
 philoſophorum. Cæterū ego, abſit ut iſtiusmodi quippiā
 ſim dicturus. PHIL. Nugas agis Luciane, quū iſta dicis.
 Quin haudquaquam oportebat ad iſtum modum apud
 me præſertim agere: ut qui certò ſciā, te multo cupidio-
 rem eſſe narrandi, quàm ego ſim audiendi: adeo ut mihi
 uidearis, ſi deſint qui te audiant, uel ad columnam ali-
 quam, aut ſtatuam libèter acceſſurus, quo cuncta pariter
 euomas. Quod ſi nunc coner diſcedere, non ſines, ni te
 prius audiero, abire: uerum ultro aderis, conſectabere, ro-
 gabis. At tum ego te uiciſſim luſero. Iamq; adeo, ſi ita
 uis, abimus: ex alio quopiā hæc eadem audituri. Tu uero
 ne dicito. LVC. Age ne quid ſuccenſeas: equidem dicā,
 quādo quidem uſque adeo cupidus es audiendi: uerū heus
 ea lege, ne paſſim in u. uis efferas. PHIL. Ni prorſus
 ignoro Lucianum, tute iſthuc potius feceris. Nam prior
 ipſe denarrabis omnibus, ut me quidē ad id nihil futurū
 ſit opus. Sed illud mihi primo reſpōde loco: Ariſtænetus,
 num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius
 uos accepit? LVC. Non: imò filiam ſuā elocauit Clean-
 tidem, idq; Eucriti nūmularij filio, qui philoſophiæ dat
 operam. PHIL. Formoſo admodū per Iouem aduleſcen-
 tulo:

tulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generum magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tum ad philosophiæ studiū propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritum. PHIL. Causam neutiquam leuē dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus Luciane, quinā erant cōuiuæ? LVC. Reliquos illos quorū sum attinuerit tibi recensere? Verum ē philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum, opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus: unaq; cū hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: & hic quidem quod esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominē, nempe dicacem illum & argutū, atq; ad refellendum instructū. Discipuli gladium ac bipennē nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hūc, quum ingrederetur, Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidam quempiā atq; impium ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Aristæneti ipsius amici, familiaresq; fuerant ad cœnā uocati, quos comitabatur & Istæus or̃maticus, & Dionysodorus rhetor. Iam uero præter sponsum Cheream unā cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonicus: quod is iuueni præceptor esset, uir uenerādus aspectu, ac maiestatis quiddā præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore: Vnde nōnulli propter animi cōstantiam ac rectitudinem, regulam illum appellant. Huic simul ut ingrediebatur assurgebāt omnes, ac ueluti præ-

cipuum quendam ac primarium hominem comiter atq;
 officiose exceperunt : adeo ut planè numen aliquod ad-
 uenire uideretur, quum adesset Ion admirāndus ille. Tan-
 dem uero , quum iam omnes fermè conuiuæ præsentēs
 essent , tempus erat ut discumberetur . Itaq; ad dextram
 ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem
 complures) occupabāt. Inter quas erat et sponsa sum-
 mo studio culta: hinc atq; hinc stipata foeminae. Porro ex
 aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis di-
 stributis. Porro è regione mulierum primo loco accum-
 bebat Eucritus, secūdo Aristænetus: sub hæc ambigi co-
 ptum, utrum altero priorem oporteret accumbere, Ze-
 nothemum ne Stoicum, quippe senē: an Hermonē Epi-
 cureū. Nam hic erat Castoris ac Pollucis sacerdos: tum
 autem nobilissimæ inter ciues familiæ. Verum eam hesi-
 tationem sustulit Zenothemis: si me inquires Aristæne-
 te, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet isto, ut ne quid
 aliud mali dicam Epicureo, discedo, totumq; conuiuū
 uobis relinquo . Et puerum protinus aduocat , discede-
 re parans. Tum Hermon. Imò habeto, inquit, tibi prio-
 res partes Zenothemi : quanquam etiam si nihil aliud,
 uel hoc nomine par erat concedi , quod sacerdos sim,
 ut planè contemnas L. urum. Rideo, inquit Zenothe-
 mis, sacerdotem Epicureum . Simulq; cum dicto accum-
 bebat . Post hunc tamen Hermon . Deinde Cleodemus
 Peripateticus : pone hunc Ion, proxime hunc sponsus,
 post eum ego, iuxta me Diphilus : huic assidebat Zenon
 discipulus : Postremo rhetor Dionysodorus cum Istico
 grammatico. PHIL. Papæ Lucianæ, Musarum conuen-
 tum

tum quendam mihi narras fuisse istud conuiuium, quippe plurimis sapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Aristanetum, qui quum optatissimam illam, ac splendidissimam solennitatem celebraret, præ cæteris sapientissimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philosophiæ secta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerum promiscue uocās omneis. LVC. Is uero nequaquam est è uulgarium istorum diuitum numero, uerum & literarum est studiosus, ac maximam uitæ partem in his rebus uersatur. Coenabamus igitur initio quidē taciti & quieti, uariuſq; erat apparatus & omniyugus. Neque enim arbitror operæ precium, ut numero recenseam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atque id genus illectamenta. Cuncta siquidem affatim suppetebant. Inter hæc Cleodemus admo-
to ad Ionis aurem ore: non uides, inquit, senem illum, Zenothemim dicebat (subauscultabam enim) ut sese opsonijs ingurgitat, utq; iure uestem oppleuit: tum quàm multa puero à tergo stanti porrigit, putans interim se aliorum oculos fallere: neq; meminit post sese accumbentium? Hæc igitur fac & Luciano commonstres, quo testis esse possit. Mihi uero nihil Ior̃ monstratore opus erat: quippe qui hæc multo antea nimis iam oculis præuideram. Hæc simulatque dixisset Cleodemus: irruit in cōuiuium & Alcidas Cynicus: atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud festiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultro ad fratris conuiuium accessisset. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudenter uisus est fecisse: & quod cuiq; tum forte in mentem ueniebat, in eum torquebant:

alius illud: In fanis Menelae.

Alius rursum:

Verum Agamemnoniae menti non ista placebant. Ad hæc alia quæ pro tempore false, lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palam nullus audebat quicquã dicere, propterea quod metuerent Alcides mantem, utpote conuiciatorem egregiũ, unumq; è Cynicis omnibus clamosissimum. Qua quidem re adeo uisus est reliquis antecellere, ut nulli non esset formidandus. At Aristænetus collaudatum illum quod inuocatus aduenisset, iussit accepta sella, iuxta Isthium ac Dionysodorum accumbere. At ille: Agape, inquit, muliebri quiddam ac molle dicis uti in scamno aut sella sedeam, quemadmodũ facitis uos, mollibus in stratis penè supini recumbentes, purpura suffulti. Quin ego tibi uel stans cœnauero in ipso interim conuiuio etiam obambulans. Quod si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingũt. Ita fiat, inquit Aristænetus, siquidem isthuc mauis. Sub hæc Alcidas in orbem conuiuium lustrans, cœnabat, Scytharum ritu ad uberiora pascua subinde sese transferens, unaq; cum his qui inferebãt edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; int. tamẽ dum cibum caperet, haudquaquã negotio uacabat, de uirtute obiter, de uitio differens, tum in aurum atque argentum dicteria iaculans: iamq; Aristænetum percontabatur, quidnam sibi uellent tam multa, tam magna pocula, quum nõ minus usui possent esse fictilia? Verum Aristænetus iam obturbantem, molestumq; esse pergentem, in præsens quidem compe-

scuit: ministro innuens ut ingentẽ calicem, infuso meracis-

sisimo

cissimo uino, illi porrigeret. Atque id quidē uisus est opti-
 me excogitasse: nondum etiā intelligens, quantorū ma-
 lorū is calix esset autor futurus. Hūc igitur ut accepisset
 Alcidas, aliquantisper silentium agebat. Ac solo ster-
 nens sese cubabat seminudus, quemadmodum facturum
 sese fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitens, simulq;
 dextra scyphum sustinēs: qualem Herculem apud Pho-
 lum pictores effingūt. Iam uero & inter alios calix as-
 sidue circumagebatur, tum inuitatiunculae ad bibendum,
 & confabulationes ortae, demum & lucernae illatae. In-
 terim ego quum puerum, qui iuxta Cleodemum adsta-
 bat (erat autē is pocillator egregie formosus) subriden-
 tem uidissem (nam arbitror, quicquid obiter inter cœ-
 nandum obtigit, cōmemorari oportere: maxime, si quid
 sit elegantius ac scite factum) iam admodū attentus ob-
 seruare coepi, quidnam rei rideret. Ac paulo post, acce-
 debat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus.
 At ille simul & digitum illius substringebat, & drach-
 mas puto duas unā cum calice tradebat. Porro puer, ad
 substrictum digitum rursus arridebat. Ceterum, de pecu-
 nia, quum non sensisset opinor, eoq; nō reciperet, in ter-
 ram delapsis drachmis strepitus ^{con-}citatus, moxq;
 ambo pariter rubore suffundebantur, idq; ita palam,
 ut nemo non animaduertetet. Ambigebatur igitur in-
 ter eos, qui proxime sedebant, cuiusnam essent illi num-
 mi, quum & puer negaret à se proiectos, & Cleodemus
 item, iuxta quem strepitus acciderat, sibi excidisse dissi-
 mularet. Verum ea res tum neglecta est, ac conniuenter
 omīssa, propterea quod id quod acciderat, non ita multi
 uidissent

uidissent, præter unum (ut mihi quidem uisum est) Aristanetum. Nam is paulo post puerum loco mouit, clanculum ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator assisteret, uidelicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuiquam. Ad hunc modum ea res ut cunq; abiit, summum aliqui allatura pudorem Cleodemo, si quidem ad omnes permanasset, ac non protinus occupas Aristanetus eam sopisset, ciuilitate dextreque admodum inducta temulentia. Cæterum Alcidas (iam enim potus erat) percontatus, quidnam esset nomen puellæ nubenti, tum clara uoce indicto silentio simul, & ad feminas conuerso uultu: præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hac quum risissent omnes: Ridetis, inquit, sacrilegi, quod sponsæ, Herculis Dei mei nomine propinauerim? Imò illud scito opus est, ni scyphum à me traditum accipiat, nunquam futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto: simulque cum dicto, sese magis etiam renudabat, etiam usque ad illa quæ sunt maxime pudenda. Ad ea quum iterum arrisissent conuiuæ, indignatus ille surrexit, toruis iam atque efferatis obtuens oculis, uia. ipso testans iam neque pacem, neque quietem acturum amplius. Forsitan & baculum illisisset alicui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nam hanc simulatque conspexit, lenior ac mitior esse coepit, ac stomachari desijt: obambulans interim ac placentam auide uorans. Iam uero plerique temulenti esse coeperant, & clamoribus undique perstrepebat conuiuium. Nam & Dionysodorus rhetorem illic

agens

agens, orationes quasdam pronunciabat, laudabaturq;
à ministris, qui à tergo assistebant. Et Istiaeus Gramma-
ticus uicissim, qui post illum accumbebat, uersuum cen-
tones quasdam recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacre-
ontis carmina simul contexens atque cōsarcinans: ita ut
ex omnibus unicam redderet cantilenam, oppidò quàm
ridiculam: in primis autem illa, perinde quasi uaticinās,
de his quæ postea acciderunt:

Commisere simul clypeos.

Tum illud quoque:

Tum uero clamorq; uirū luctusq; coortus.

At uero Zenothemis, libellulū quempiam minutis con-
scriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum
quum ij quorū partes erāt edulia inferre, aliquantisper,
ita ut solent, cessarent morarenturq;: Aristænetus sedu-
lo curans, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset,
aut uoluptatis expers, accersitum intro Morionem ius-
sit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis
etiam exhilararentur conuiuæ. Moxq; ingressus defor-
mis quidam, deraso capite, pauculos capillos in uertice
gestans, eosq; cristæ in morem erectos: hic saltabat, atq;
inter saltandū, quo maiorem cōcitaret, am, rotatu sese
circumagebat, distorquebatq;. Tympano concusso,
sonabat interim quiddam, linguam imitans Aegyptio-
rum. Postremo diſteria quædam iaculabatur in eos qui
aderant. Ac reliqui scommate tacti ridebant. Verū ubi
& in Alcidamantem simile quiddam torsisset: catulum
illum Melitæum appellans, indignatus ille (iamdudum
autē præ se ferebat, quod inuideret illi, dum probaretur,
ac conui

ac conuiuarum oculos retineret) abiecto pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingam. Atque ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multo iucundissimum, quippe quum uiderent hominem philosophum cum Morione compositum, quum ferire, tum uicissim feriri. Proinde qui aderant partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igitur, quum essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus et Dionicus medicus haud multo post peractam concertationem, Aiebat autem in mora fuisse Polyprepontem tibicinem, dum hunc phrenesi correptum curandi gratia uiseret. Ac plane quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim in ædes illius uenisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illum protinus surrexisse, foribus oclusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ipsaque uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porro in tanto periculo quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominem: idque ea lege ut uictus prescriptum certumque plagarum numerum acciperet. Ac sese priorem cecinisse, praeue atque imperite: deinde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiicisse. Deinquum minore iam discrimine cum illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos remulsiisse belluam, atque in
illorum

illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem & pla-
garum uestigia quædam: nonnullaq; in facie tubera li-
uentia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam non
minus placuisset, quàm Morio ipse: proxime Isthicū re-
clinans sese, de reliquijs cœnabat. Atq; hic quidem haud
absque numine quodam nobis aduenerat: Imò prorsum
usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam pro-
diens in medium cōuiuium puer quidam, qui se ab Etoe-
mole Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adse-
rens, aiebat ab hero sibi mandatū, ut eo palàm omnibus
audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic
igitur permittente Aristeneto, admotus ad lucernam le-
gebat. PHIL. Num orationem Luciane in sponsæ lau-
dem compositam, aut carmen nuptiale: quod genus per
multa faciunt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiā
existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut
aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat. Etoemocles
philosophus Aristeneto. Quam non mouear conuiuijs,
omnis antè acta uita mea fuerit testis. Qui quidem quū
quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te mul-
to ditiores, tamen haud unquam illijs morem gessi: per-
pendens nimirum, quantum sit in huiusmodi compotatio-
nibus tumultus, quantum licenti, & petulantiaeq;: uerum
aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus,
qui tantum temporis à me officiosissime cultus & obser-
uatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reli-
quos amicos tuos numerares, sed solū ex omnibus præ-
terieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa ma-
gis discrucior, qui quidem te tam ingratum præbueris.

Nam

Nam ipse felicitatē nequaquā in hoc statuo, si quis mihi impartiat, uel suem syluestrem, uel leporem: uel placentam: quæ mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoquidem etiā hodie quum apud discipulum Pammenē cœnare mihi licuerit, oppiparam (ut uocant) cœnam, nō annui tamen uehemēter obsecranti, tibi scilicet demens ego, memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq; merito facis, neq; enim ullo modo potes quid sit rectius dignoscere, nec apprehensiuam illam phantasiam habes. Ceterū haud sum nescius, unde mihi ista sint profecta: nempe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho. Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os protinus obturare posse. Alio qui respondeat istorum aliquis quid sit philosophia, aut hæc quæ inter elementa traduntur: quid habitio differat ab habitu, ut ne qd interim de perplexis illis roagationibus proponā: quid sit syllogismus cornutus: quid aceralis, quid metēs. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego, qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulerō cōtumeliam. Atqui ne possis posthac ad istam excusationem cōfugere, ut a te mei oblitum fuisse: nimirum in tanto rerū strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum alloquutus, primum mane domi tuæ: deinde rursus in Castoris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc responderim. Quod si tibi uideor cœnæ gratia succensere: quid Oeneo acciderit cogitato. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignantem, quod ille se solā non adhibuerit ad sacrificiū, quum

reliquos

reliquos deos omnes acciperet conuiuio. Nam hac de re
sic alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat: seu non succurrerat illi;

Acriter est offensa tamen.

Item Euripides.

Calydon quidem hæc Pelopeij regio soliz

Qua parte seuum spectat aduersa fretum

Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles.

Immanis apri triste monstrum, in Oenei

Immisit agros gnata Latonæ dea

Docta eminus musis ferire spiculis.

Hæc tibi è plurimis pauca citavi: ut intelligeres, cuius-
modi præterito uiro Diphilum ad coenam adhibeas, cui
et ipsi filium cõmiseris tuum. Idq; recte. Est enim iucun-
dus adolescenti, et ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; obse-
quatur: atq; adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidissem,
et aliud quiddam. Quod quidem tu si libebit, è Zopyro
eius pedagogo uerum esse cognosces. Verum non con-
uenit obturbare in nuptijs: neq; accusare quenquam: præ-
sertim criminibus usque adeo fœdis ac pudendis. Tamen
si Diphilus dignus in quẽ facerem: ipse qui duos iam
discipulos à me retraxerit: ego non ipsius philoso-
phie causa reticebo. Porro famulo huic mandauit, ut
si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel pla-
centa, mihi deportandam, ut isthoc pacto te mihi de coe-
na purgares, ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis mis-
sus fuisse uideatur. Hæc amice quum legerentur, sudor
interim utique mihi manabat præ pudore: simulq; iam
C illud

illud quod uulgo dici solitum est, optabam, ut terra mihi dehisceret : quum uiderem eos qui praesentes aderant ad singulas epistolae partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etœmoclem uirum canum, tantumq; seueritatis prae se ferentem. Admirabantur igitur, quod eiusmodi uir esset, haecenus fugisse sese, barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Ceterum Aristenetus mihi quidem haud uidebatur hominem contemptu negligentia ue praeterisse, uerum quod desperasset, si fuisset inuitatus, unquam adduci posse, ut annueret : utq; ad eiusmodi res se morigerum praebere. Eoq; ne tentandum, quidem esse putasse. Ergo posteaquam puer iam legere desisset, uniuersum conuiuium in Diphilum et Zenonem torquebant oculos, quod hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etœmocele intentum. Porro Aristenetus quanquam esset sane perturbatus, uehementerq; consternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat, commode uertere, subridens interim. Ac puerum redire iussit, respondens, ea sibi curae fore. Paulo autem post surgens, et Zeno clanculum se, bduxit e conuiuio, submonum pedagogo, ut discederet innuente, idq; tanquam patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iam dudum occasionem quaeritabat (Nam gestiebat omnino tum Stoicis consistari, uerum dirumpebatur, quod non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam praebente epistola, Huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus, et Zenon ille mirabilis, neque non Cleanthes, uerbula mi-

fera, neque quicquam præter rogatiunculas, & umbras
 duntaxat philosophorum. Cæterum Etæmocles sunt ple-
 rique omnes. Videtis quàm, & ipse epistolæ graues sint
 ac seniles. Postremo Aristænetus hic Oeneus est: Etæmo-
 cles Diana, Dii boni, quàm bene auspiciata omnia, quàmq;
 congrua celebrandæ festiuitati. Ita per Iouē inquit Her-
 mon, supra hunc accumbens: inaudierat autem, ut opi-
 nor, aprum quendam Aristæneto paratum, ut in conui-
 uio proponeretur, eoq; putabat non intempestiue fa-
 ctam mentionem apri illius Calydonij: per lares Ari-
 stænete, fac quàm primum sacri partem mittas, ne senex
 interim ille fame pereat, tanquam Meleager tabefactus.
 Tametsi nihil queat acerbum accidere, quandoquidem
 Chrysippus hæc indifferētia censet esse. Ita ne uos Chry-
 sippum nominatis, inquit Zenothemis, erigens sese, ma-
 ximaq; uoce intonans: an ex uno homine, qui non legi-
 time philosophiam exerceat, nempe præstigiatore isto
 Etæmocle, Cleantem ac Zenonem metimini, uiros sa-
 pientes? At qui tandem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an
 non tu Hermon Castoris, & Pollucis cæsariem, quam
 habebant auream circumtondisti? Cuius quidem facti
 poenam dabis carnifici traditur - u porro Cleodeme,
 non ne Sostriati discipuli tui uxore stuprastis? Non ne in
 adulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An non
 igitur filebitis, quum huiusmodi dedecorum uobis sitis
 conscij? Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleode-
 mus inquit, quemadmodum tu, neq; discipuli diuersantis
 apud me uiaticum sustuli, quod is deposuerat, eoq; facto
 rapuisse me per Palladem decierans abnegauit, neq; qua-

ternis drachmis foenero, neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verum illud inquit Zenothemis, haudquaquam possis inficias ire, te Critoni uenenum quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea forte bibebat, quicquid autem erat in calice reliquum (erat autem ferme semiplenus) in duos illos profundeabat. Porro conspersus est pariter, et Ion, idq; premij tulit, quod illis uicinus accuberet, alioqui eo malo non indignus. Hermon igitur de missio uertice merum è capite abstergebat, eos interim qui praesentes erant attestans, quod id genus contumelijs esset affectus. Cleodemus autem quum non haberet calicem, innodens primum conspuebat Zenothemidi: deinde leuam comprehensum à barba, plagam in tempus erat illisurus: ac senem fortasse necasset ni Aristenetus dextram sublatam retinuisset. Is mox transcurso Zenothemide inter utrumq; medius assedit, ut eo ueluti muro dirempti, pacem inter ipsos agerent. Haec igitur dum gerebatur. Philon, equidem uaria meo cum animo uoluebam. Primum illud statim occurrebat, nullum esse operae precium, si quis disciplinas perdiscat, ni simul, et uitae rationes, ad id quod est optimum, accommodet, atq; componat: quum uiderem illos qui uerbi alios antecellerent, quam factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde et illud ueniebat in mentem, ne forte uerum esset, quod uulgo pleriq; distarent, uidelicet eruditionem à recta ratione boniq; institutis abducere istos, qui solos libros spectaret, quiq; sollicitudine curaq; quam illi adferrent, perpetuo tenerentur. Quandoquidem quum ibi tam multi praesentem

essent philosophi, ne casu quidem ullum erat cernere à peccando immunem. Verum alij faciebant turpia, alij dicebant turpiora. Neque enim iam poteram eorum quæ fiebant culpam, uino auctori imputare: mecum reputans, cuiusmodi essent, quæ Etæmocles, neq; cibo, neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Ita rerū uices præposteræ, atque inuersæ uidebantur, siquidem uidisses idiotas illos summa cum modestia conuiuium agitantes, neq; uino petulantes, neq; indecore sese gerentes. At ridebant duntaxat: & iam damnabant eos opinor, quos dudum suspexerant, ex habitu iudicantes eos alicuius esse precij. Contra sapientes illi, & in libidinem ferebātur, & conuicijs certabant, & supra modum sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabantur, & ad manus usq; conscrendas rapiebantur. Cæterum admirandus ille Alcidas, etiam meiebat sub oculis omnium, nihil reueritus scæminas. Ac mihi quidem, si quis hæc quæ in eo conuiuium gerebantur rectissime uoluisset conferre, simulima uidebantur ijs quæ de Eride dea poëtæ fabulantur: nempe hanc, quod non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abiēcisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortum. Itidem Etæmocles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorū, quàm Ilias habebat, excitasse. Neq; enim finem cōtentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquam medius inter utrunq; intercesserat Aristænetus. Age, inquit Cleodemus, in præsentiarum quidem satis est, si literas nescire conuincamini: sed crastino die uos ulciscar, quibus conueniet modis. Responde mihi Zenothemi

them, uel tu uel elegantissimus iste Diphilus: qua gratia pecuniæ possessionem inter indifferentia ponendam esse censetis: cū ex omnibus nil aliud spectetis, quàm ut ipsi quàm plurimum pecuniæ possideatis? Atq; ob id causæ, semper apud diuites hæretis: fœneratis atq; usuris incumbitis, neq; non mercede docetis. Rursum quur uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: quum ipsi uoluptatis gratia, turpissima tum facitis, tum patimini: indigne ferentes si quis uos non uocarit ad coenam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc quum diceret, pariter, & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemudis puer tenebat, omni carniū genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutū medium in solum abijceret, nisi quia puer non omittebat è manibus gnauiter aduersus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respondeât qua gratia damnent uoluptatem: quum ipsi supra ceteros omneis studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme respondeto, quamobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atq; hunc ad modum diutius est altercaturum: donec Ion capite tandem in apertum prolato, desisset. inquit: Ego si libet sermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porro citra contentionē uicissim, & dicite, & auscultate: quemadmodum, & apud Platonem nostrum, alternis dicendi uicibus res, ut plurimum agitur. Id dictum probabant, quum omnes qui aderāt, tum in primis Aristenetus, atq; Eucritus, nimirum in spem erecti, fore ut eo

ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristanetus priorem in locum sese recepit, iam paratam esse pacem ratus. Iamq; nobis infrebatur ea cōiuij pars, absolutam cœnam uocant, singula singulis aues, carnes aprugnae, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentae, breuiter illa, quaecunque liberum est, seu uelis in aluum condere: seu domū asportare malis. Apponebatur igitur, non sua cuiq; quadrula, uerum Aristaneto, atque Eucrito, eadem in parte mensae, una ambobus cōmunis, ita ut de sua utriq; parte quae se spectaret, essent edendū, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, & his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemo, atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porro Diphilo duorum pars apposita, propterea quod Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectum narrationis erunt usui. P H I. Meminero sanè. L V C. Tum Ion, primum igitur exordiar inquit, si quidē uidetur. Deinde ubi paulisper inter siluisset: Cōueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atq; incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicant ij qui diuersam philosophiæ sectam sequūtur, de nuptijs dicam, ea quae congruit. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus nō haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma sequuti à fornicarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutem pertingere potuissent. Quod si uiris omnino ducendae sint uxores, ut eas iuxta Platoniam sententiam inter se communes

C 4 habeant,

habeant, uidelicet quo Zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiue dicerentur, tum Dionysodorus, non tu defines inquit, barbarica ista nobis occinere? Nam ubi Zelotypiam istam reperias, aut apud quem? At tu etiam hiscere audes, inquit, sterquilinum? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia quæ conueniebat regeſturus, uerum grammaticus Iſtæus uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Brant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini.

Nuper Aristaneti in ædibus unica summo

Nutrita est studio diua Cleanthis hera.

Virginibus cunctis reliquis præstantior una

Vel potior Phœbe, uel potior Venere.

Salue, & tu iuuenum ualidiſſime ſponſe ualentum.

Nereo prior, ac fortior Acacida.

At rurſum uobis hoc carmen ſæpius olim,

Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut eſt conſentaneum, riſus eſt cōſecutus. Reliquum erat, ut cibi tolleretur. Iamq; tollebant Ariſtanetus, atq; Eucritus ex his quæ ſibi fuerant propoſita ſuam uterq; partem. Tum ego quæ mihi, & Chereas item quæ ſibi erant propoſita. Eunax: ad modum Ion, et Cleodemus. Porro Diphilus etiam Zenonis digreſſi partem tollere parabat: affirmans uni ſibi ea fuiſſe propoſita: atque hac de cauſa cum miniſtris dimicabat, ac uiciſſim inter ſeſe trahebant manibus utrinq; in auem iniectis: non aliter quàm Patrocli cadauer hinc, atque illinc attrahere conantes. Poſtremo uicit ille, atq; abſtulit, plurimum in

terim risum præbens conuiuio: maxime quum eam ob re
 postea grauius stomacharetur: perinde quasi atroci af=
 fectus iniuria. Iam uero Zenothemis atque Hermon, qui
 pariter ut dictum est, *accumbebant*; alter superius, puta
 Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidem, quoniam
 equalia fuerant apposita, *citra* pugnam sustulerant. Ce
 terum auis, quæ iacebat ad Hermonis partem, erat alte
 ra paulo pinguior: idq; ita *casu* euenerat, opinor. Iamq;
 suam uterq; sublaturus erat, *ibi* Zenothemis (sed tu mihi
 nunc quàm maxime fac *animum* aduertas, iam enim ad
 ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquam,
 omissa ea quæ sese spectabat, eam quæ ante Hermonem
 iacebat tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam dixi=
 mus) erat pinguiscula. At ille contra nitens retinebat,
 haud sinens, ut ea in re *potiores* ferret. Inter hæc clamo
 re coorto utrique in alterum *irruentes* ipsis auibus fa=
 cies mutuò cadebant: ac *barbis* inuicem prehensis auxi=
 lio aduocabat: hic quidem Cleodemum, puta Hermon: il
 le uero, nempe Zenothemis, Alcidadantem ac Diphilum.
 At ceteri quidem ad *partes* accesserunt, partim huius,
 partim illius, præter unum Ionem, qui sese neutrum
 atq; ancipitem seruabat. Cæterum *si* inuicem conferti
 pugnabant. Ac Zenothemis quum scyphum è mensa
 sublatum, eum qui coràm Aristeneto stabat, abiecit in
 Hermonem.

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.

Verum sponsi caput dissecuit, alto grauissimoq; uulne=
 re. Itaque mulierum coorta uociferatio, quæ medium in
 prælium insiliebat: cum primis autem adulescentuli ma

ter, quum iam sanguinē eius aspexisset: præterea, & spō
 sa metu territa, prosiliit. Inter hæc Alcidas strenuum
 uirum præstitit, quum Zenothemidi ferret opem, & il-
 liso suo baculo, Cleodemi quidem caluariam, Hermonis
 uero maxillam comminuit: ad hæc è famulis aliquot opi-
 tulari parantes uulnerauit. Quanquam illi nihil his re-
 bus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito
 Zenothemidi oculum effodit: tum admotus nares mor-
 dicus auulsit. Porro Hermon Diphilū Zenothemidi sup-
 petias ferre conatum, è spōda in terram præcipitem de-
 dit. Sauciatus est, & Isticus grammaticus, dum interuen-
 tu suo eos studet dirimere: calice uidelicet in dentes illius
 illiso: idq; à Cleodemo, quum hunc Diphilum esse credi-
 disset, non Isticum. Iacebat igitur miser ille, iuxta suum
 ipsius Homerum, sanguinem ab ore uomens. Præterea
 tumultus, atq; lachrymarum plena undiq; erant omnia:
 dum & mulieres ciularent Chereæ sponso circumfusa,
 dumq; alij has student compescere. Porro maxima malo-
 rum omnium pars erat Alcidas, postea quàm semel
 ad suum redisset ingenium feriens, quicumq; forte in ipsum
 incidisset. Neque uero pauci in eo prælio cecidissent, sci-
 to, ni baculum is freuisset. Ego porro iuxta parietem en-
 ctus assistens, spectauit omnia, neq; me ei negotio ad-
 miscebam, nimirum Istici iam doctus exemplo: quàm ef-
 fet periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapi-
 thas itaque Centaurosq; uidisses, eueri mensas, effundi
 sanguinem, projici scyphos. Demum Alcidas subuer-
 sa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamq; res ut est
 coniectu facile, atrocior etiam multo esse coepit, præser-
 tim

tim quum haud esset procliue, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim, ac seua patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidas quidem repertus est tibicinæ uessem sustollens, uiq; cum illa congredi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus è sinu illius elapsus in solum decidit, postea excusans aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatum sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum solicite quasi patronum agens asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium, a lachrymus denuo in ridiculum exitum conuersum, idq; Alcidas mantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porro qui erant saucij, sublatis sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affectu modis, maxime senex ille Zenothemus, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerat excussi, palam attestaretur: Memineris inquit ò Zenothemus, ne posthac dolorem in medijs habendum ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fascijs reuincto capite, eidem impositus uehiculo quo sponsam fuerat abducturus. Atque ita miser ille suppetias acerbis cecebrarat. Deinde, & alijs item Dionicus pro sua uirili remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormuerant, asportati sunt, pleriq; medijs in uijs uomentes. Cæterum Alcidas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominē extrudere, posteaquam semel sese in spondā abiecerat, atq; ibi transuersus accubisset. Hic erat ò bone
Philon

Philon eius exitus cōiuij, de quo rectissime illud dici pos-
sit, quod in fine Tragœdiarum nonnunquàm accinitur.

Sunt fortunæ uarij casus.

Plurima quæ haud speraueris unquam

Ea conficiunt numina diuū.

Rursum quæ certò speraris,

Ea frustratò non contingunt.

Siquidem, & hæc planè præter expectationem, atq; ino-
pinatò exierunt. Præterea, & illud iā didici, non esse tu-
tum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare
conuiuium.

LVCIANVS. DE ASTROLOGIA, DES.

Erasmo Rot. interpretè.

DE cœlo, deq; astris est nobis institutus ser-
mo. Non de ipsis quidem astris, neq; ipso
de cœlo, uerum de diuinatione ac ueritate,
quæ ab illis in hominum uitam proficiscit-
tur. Neq; rursum mihi libellus hic se traditurū aut doctri-
nā profitetur, quo recto diuinationē hanc assequi liceat.
Sed illud queror, doctores omneis cū in cæteris oībus ex-
ceant sese, suisq; omnibus tradant, solam Astrologiā nec
habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ ge-
nus uetustū est, neq; nuper ad nos perunit, sed inuentū,
est priscorū regū, quos Dij amabāt. At' uius ætatis mor-
tales nō solum inscitia socordiaq;, uerum etiā odio labo-
ris, diuersa ab illis sentiūt. Cumq; forte inciderint in eos,
qui

qui falsa prædicunt, tū & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neq; salutarem eam, neq; ueridicam arbitantes. Sed artem magis falsam atq; inanem, haud recte, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiam fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musica parū est erudita: quin illi potius artium sunt ignari. Ceterū ars unaquæq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia. Nam ceteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapiētia. Partim regionis quā incolunt opportunitas, propterea quod apud eos perpetua sit cœli serenitas, tranquillitasq; neq; patiuntur animutationes, sed eadem temperie uiuunt. Itaq; cum primum uiderent Lunam nō semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam, atq; aliam uerti formam, uisa est illis ea res admiratione, atq; disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quod lunæ non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerunt autem, & reliquarum stellarum motus, harum quas nos errones appellamus, nam stellarum hæc solæ mouentur, naturamq; earum, ac potestatem, & effectus, quos unaquæq; præstet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcumque uisum est, confictis: sed quæ notæ rerum essent. Hæc igitur in cœlo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porro Aegyptij diuinandi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui mensuram etiam,

etiam, ad quam unaquæq; stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerum instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq; eius recursu finiunt. Annum uero sole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora ostenderunt. Nam ex uniuerso cælo reliquisq; stellis, & errantibus, & fixis, neq; simul cum cæteris sese mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquamq; suis animantibus representarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & sacra Aegyptiorum uariè fiunt. Neque enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant. Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem spectabant: piscibus non uescuntur, qui Pisces annotarant. Nec hircum mactant, qui Capricornum uiderant, atq; alij item alia uenerabantur, quæ quisque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cælestis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra, regionem sortitus est, & qui eam incolunt partem, oraculum quoq; dicarunt, signum uidelicet diuinationis, quam à cæleste Tauro petunt. Ac nō multo post Libyes quoq; artem hanc, & aggressi. Siquidem & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad cælum, & huius sententiam refertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis specie fingunt. Calluerunt autem hæc omnia, & Babylonij, atq; hi quidem affirmant se primos omnium fuisse. Verū ut ego existimo, multo posterius ad hos scientia peruenit, At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Astrologia quicquam audierūt. Verum illis Orpheus

Θεαgro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit,
non ille quidem admodum dilucide, neque rem dare do-
cuit, sed prestigijs, ac mysticis inuolucris obtextit. Sic
enim illi uisum est. Nam cōcinnata lyra, Orgia instituit,
sacraq; cantiones decantabat. Porro lyra cum septem
haberet chordas concentum mobilium stellarum repræ-
sentabat. Hæc conquirens atque hæc agitans Orpheus,
omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neq; enim illam ho-
minis lyram spectabant, neq; illi alterius musices studiū
erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hisce rebus cū
Græci honorem habere uellent, locum illi in ipso cælo
designarunt, & complusculæ stellæ uocantur Orphei
lyra. Quod si quando Orpheum uideris uel saxo expres-
sum, uel coloribus effictum, sedet in medio, canenti simi-
lis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantium
innumera multitudo, inter quæ, & homo, & taurus;
& leo, Cumq; horum singula uideris, fac horum mihi
memineris, cuiusmodi sit illius cantus, cuiusmodi lyra.
Cuiusmodi taurus, & cuiusmodi leo Orpheum au-
diant. Quod si eorum quæ dico, causas intelligas, tum
& in cælo horum unumquodque contemplator. Fertur
autem, & Tiresia genere Bæotiu- tiuandī gloria mul-
tum celebris fuisse. Hunc Ti- iam ex Græcis aiunt
dixisse, stellarum erraticarum alias esse fœminas, alias
mares, non tamen eadem efficere. Vnde eundem an-
cipiti quoque sexu fuisse fabulantur, aliquando fœmi-
nam, aliquando marem. Porro Atreo, & Thyeste de
regno paterno decertantibus, iam tum maximam Astro-
logie, cœlestisq; doctrinæ curam fuisse Græcis, palam
est. Ac

est. Ac publico consensu statuerunt Argiui, ut uter scientia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyestes arietem illis in cælo demonstrauit, atque hinc aureum arietem Thyestæ fuisse proditum est fabulis. At Atreus de sole, deq; uario illius exortu locutus est, ostendens non eodem modo ferri solem, & mundum, sed contrario inter se cursu rapi. Et qui nunc uidetur occasus, cum sit occasus mundi, solis exortum esse. Hæc locutum Argiui regem, crearunt, magnamq; doctrinæ laudem est affecutus. Equidem, & de Bellerophonte similia sentio. Nam alatum equum illi fuisse, non admodum credo. Verum arbitrator illum hanc disciplinam sectantem, sublimiaq; cogitantem, & inter astra uersantem, in cælum non equo ascendisse, sed animo. Eadem de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aërem uectum fabulantur. Quin & ipsum sanè Dædalum Atheniensem, etiam si res est noua auditu, tamē haud existimo cum ab Astrologia fuisse alienum. Sed cum ipse ea maximè est usus, tum filium suum eandem perdocuit. Ast Icarus cum iuuentutis calore, & inscitia, non ea disquireret, quæ cōueniebant, sed ad ipsum usque polum animo tolleretur, delapsus est à uero, totaq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerum immensæ profunditatis. De quibus Græci secus fabulantur, qui ex huius nomine sinum eius maris Icarium frustra uocant. Fieri potest, ut Pasiphaë quoque cum ex Dædalo de Tauro audisset inter stellæ apparente, deq; ipsa Astrologia, in artis amorem inciderit, ob id existimant factum, ut Dædalus illam tauro copularit. Sunt autē qui scientiam in portiones par-

titi in singulis partibus singuli elaborarint, alij in ijs
quæ ad lunam, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad solem per-
tinent congerentes, neq; non cursum, ac motum & uim
illorū. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton
solis cursum deprehendit, non ille quidem uere, sed mori-
ens imperfectam artem reliquit. Hæc qui ignorant, Phaë-
tonem solis filium credunt, fabulamq; de illo haudqua-
quam ueram narrant, adiisse Solem patrem, ac postulasse
ab eo, ut sibi liceret lucis currum moderari, illum id con-
cessisse, monuisseq; qua ratione foret aurigan- dum, Phaë-
tonem uero conscenso curru, partim ob ætatem, partim
ob imperitiam ita egisse, aliquando esset uicinus terre,
aliquando longo semotus spatio à terra, interim mortu-
les frigus atq; æstus intolerabilis conficiebat. Ob hæc in-
dignatum Iouem ingenti fulminis telo percussisse Phaë-
tonem. Eum deiectum sorores circumstantes magno luctu
prosequebantur, donec immutarent formas, quæ nūc sunt
populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deploras-
bant, electrū distillant. Haudquaquam hæc ita gesta sunt,
neq; pium est his habere fidem, neq; Soli fuit filius, neque
illi filius interiit. Sed narrant Græci & alia per multa fā-
bulosa, quibus ego non admodum credo. Nam qui con-
sentaneum est credere Aeneam Iouis fuisse filium, aut
Minoæ Iouis, aut Ascalaphum Martis, aut Autolicum
Mercurij? Verum hi homines pij Dijsq; grati fuerunt,
eosq; nascentes, hunc Venus, illum Iuppiter, alium, re-
spiciebat Mars. Etenim qui patres familiās sunt mortali-
bus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parētes sibi simi-
lia produciūt omnia, & colorem, & formam, & facta, &

animū. At rex quidem Minos Iouis auspicijs, Aeneas for-
 mosus Veneris fauore natus est. Fur Autolycus. At ea su-
 racitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum
 Iuppiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem
 dedit, neq; cetera machinatus est, quæ putant homines. Ve-
 rum Saturnus extremus mouetur, proculq; à nobis se-
 tus est. Segnis illi motus, neq; facilis animaduersu mortu-
 libus, atq; hanc ob causam, illum stare dicunt, ceu uincu-
 lis alligatum. Ceterum ingens aëris altitudo tartarus ap-
 pellatur. Sed potissimum ex Homeri poetæ Hesiodiq; ca-
 minibus liceat intelligere priscorum fabulas cum Astrolo-
 gia consentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac
 Solis iacula, quæ quidem ego radiorum ictus esse conij-
 cio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præ-
 terea choream, & uineam, ad hæc quæcunq; de Veneris
 ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde,
 quam ex hac scientia sunt conficta. Quando quidem Ve-
 neris & Martis concursus, Homericæ cantilenæ præbet
 argumentum, in alijs autem uersibus utriusq; diuersum
 effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.

Porro de' elli negocijs,

Cuncta cito hæc cura fuerint Marti atq; Minerva.
 Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationi-
 bus utebantur, nec eam ociosam esse putabant, adeo ut
 nec urbes conderent, neque moenia circumducerent, neq;
 quenquam occiderent, neq; ducerent uxores, priusquam
 de singulis à uate responsum accepissent, Deniq; nec ip-
 sa decorum oracula, ab arte astrologica erant aliena. V^{ea}

rum apud Delphos uirgo prædicendi *munus* admini-
 strat, quæ coelestem illam Virginem repræsentat: ac Dra-
 co suo tripode uocem edit, quoniam & inter stellas Dra-
 co conspicitur: in Didymis uero templum est Apolli-
 nis, & hoc, sicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id est, ge-
 minis, qui cælo sunt, appellatum. Usque adeo uero diuina-
 tio uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiam cum errando
 fessus uellet certò de rebus suis cognoscere, ad inferos
 penetrarit, non quò uideret umbras & locum inamæ-
 num, sed quod cuperet cum Tiresia colloqui. Qui simul
 atq; in locum peruenerat, quem Circe monstrarat, foue-
 am fodit, oues mactauit: cumq; complures essent umbrae,
 atq; inter has matris quoq; sanguinem bibere cupientes,
 non prius permisit ulli, ne matri quidem, quàm Tiresia
 gustasset, coactusq; esset sibi uaticinium edere: potuitq;
 interim matris umbram uidere sitientem. Ad hæc Lycur-
 gus Lacedæmonijs omnem Reip. administrationem è cœ-
 lo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum
 prodirent, ante plenilunium. Non enim existimabant
 eandem esse ciuitatis administrationem, crescente luna
 & euanescente, propterea quòd omnia ab illa regeren-
 tur. Porro Arcades soli hæc mō deperunt, nec in pre-
 cio habuerunt Astrologiam, sed ijdem ob imperitiam
 & stultitiam aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cum
 nostri maiores usque adeo fuerint Astrologiæ studiosi,
 huius ætatis homines partim aiunt fieri non posse, ut ho-
 mines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea
 quòd neq; certa sit, neq; uera, neque Martem aut Iouem
 nostra causa moueri in cœlo, uerum illis humanarum re-

rum nullam esse curam, neq; quicquam esse eis cum his negocijs commercij, uerum secundum hos necessitate circumaguntur: partim dicunt Astrologiam non esse quidem mendacem, at inutilem. Non enim mutari uaticinio quæcunq; fatis decreta instant. At ego sanè utrisq; respondere possum, stellas in coelo suo quidem motu uolui, ceterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. An uis equo corrente, & gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides subsilire, stipulasq; moueri uentis cursu concitatis, syderum uero uertigine nihil præterea effici: tum ab igni exiguo calor ad nos permanat, neque nostra tamen causa quicquam erit ignis, neq; illi curæ est æstus noxius, ab astris autem nihil ad nos defluit? At sanè fieri non potest, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus, neque mutare quicquam earum rerum, quæ ab illis ad nos demanāt. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus. Bona multo ante delectant eos, qui uentura præscierint: mala uero facile cum non imprudentibus uenerint, accipiuntur. Neq; enim
 & Vos irruunt, sed
 quia
 meditata
 expectataq; sunt,
 leuia mitiaq; uidentur.
 Hæc mea est de Astrologia sententia.

ORNATISSIMO DO- CTISSIMO QVE VIRO

Thomæ Ruthalo regio apud Anglos

Secretario, Thomas Mo-

rus S. P. D.

SI quisquam fuit unquam uir doctissime, qui Horatianum præceptū impleuerit, uoluptatemq; cū utilitate cōiunxerit, hoc ego certe Lucianū in primis puto præstitisse. Qui et superciliosis abstinens Philosophorum præceptis, et solutioribus Poëtarū lusibus, honestissimis simul et facetissimis salibus, uitia ubiq; notat atq; insectatur mortaliū. Idq; facit, tam scite, tantaq; cum fruge, ut quum nemo alius pungat, nemo tamen sit, qui non æquo animo illius aculeos admittat. Quod quum nunquam non egregie faciat, fecisse tamen mihi singulari quodam modo uidetur in tribus his Dialogis, quos ob idipsum è tanto festiuissimorum numero potissimum delegi, quos uerterem, alijs tamen alios fortasse longe prælaturis. Nam ut è uirginibus non eandem omnes, sed alius aliam, pro suo cuiusq; animo præfert, deamatque non quam præcipuam tutò possit asserere, sed quæ si uideatur: ita è lepidissimis Luciani dialogis, alius alium præoptat, mihi certe isti præcipue placuerunt, neque temere tamen (uti spero) neque soli. Nam ut à breuissimo incipiam, qui Cynicus inscribitur, quiq; posse uideatur ipsa breuitate contemni, nisi nos Horatius admoneret, sæpe etiam in exiguo corpore uires esse præstantiores: ipsiq; minimas

etiam gemmas esse uideremus in precio In eius ergo delectu honorifico calculo mecum suffragatus est diuus Ioannes Chrysostomus, uir acerrimi iudicij, doctorum fermè omnium Christianissimus, & Christianorum (ut ego certe puto) doctissimus, quem usque adeo Dialogus hic delectabat, ut bonam eius partem in Homiliam quandam quam in Ioannis euangelium commentatus est, inseruerit. Neque id immerito. Quid enim placere uiro graui, uereq; Christiano debuit, quàm is dialogus, in quo dum aspera, paruq; contenta Cynicorum uita defenditur, mollis atq; enervata delicatorem hominum luxuria reprehenditur? Nec non eadem opera, Christianæ uitæ simplicitas, temperantia, frugalitas, deniq; arcta illa atq; angusta uia, quæ ducit ad uitam, laudatur. Iam Necromantia (nam hic secundo dialogo titulus est) non satis auspiciato uocabulo, sed materia tamen felicissima, quàm false taxat, uel Magorum præstigijs, uel inania Poëtarum figmenta, uel incertas quauis de re philosophorum inter se digladiationes? Superest Philopseudes, qui non sine Socratica ironia, totus uersatur (id quod titulus ipse declarat) in ridenda, coarguendaq; mentiendi libidine: dialogus nescio certè lepidior ne, an utilior. In quo non ualde me mouet, quæ eius animi fuisse uideatur, et non satis immortalitati suæ consideret, atq; in eo fuisse errore, quo Democritus, Lucretius, Plinius, plurimiq; itidē alij. Quid enim mea refert quid sentiat his de rebus ethnicus, quæ in præcipuis habetur fidei Christianæ mysterijs? Hūc certe fructū nobis afferret iste dialogus ut, neq; Magicis habeamus præstigijs fidem, et superstitione carcamus,

quæ

quæ passim sub specie religionis obrepit, tum uitam ut agamus minus auxiam, minus uidelicet expauescentes tristia quæpiam ac superstiosa mendacia, quæ plerunque tanta cum fide atque autoritate narrantur, ut beatissimo etiam patri Augustino, uiro grauissimo, hostiq; mendaciorum acerrimo, nescio quisnam ucterator persuaserit, ut fabulam illam de duobus Spurinis, altero in uitam redeunte, altero decedente, tanquam rem suo ipsius tēpore gestam pro uera narraret, quam Lucianus in hoc dialogo, mutatis tantum nominibus, tot annis antequam Augustinus nasceretur, irrisit. Quo minus mireris, si pinguioris uulgi mentes suis figmentis afficiant ij, qui se tum demum rem magnam confecisse putant, Christumq; sibi deuinxisse perpetuo, si commenti fuerint, aut de sancto aliquo uiro fabulam, aut de inferis tragœdiam, ad quam uetula quæpiam aut delira lachrymetur, aut pœuida inhorrescat. Itaq; nullam ferè martyr, nullam uirginis uitam prætermiserunt, in quam non aliquid huiusmodi mendaciorum inferuerint, pie scilicet: alioqui enim periculum erat, ne ueritas non posset sibi ipsa sufficere, nisi fulciretur mendacijs. Nec ueriti sunt eam religionem contaminare figmentis, quam ipsa ueritas insituit, et innuda uoluit ueritate consistere nec uiderunt usque adeo nihil istiusmodi fabulas conducere, ut nihil perniciosius officiat. Nempe (ut memoratus pater Augustinus testatur) ubi admixtum subolet mendacium, ueritatis ilico minuitur ac labefactatur autoritas. Vnde sæpe mihi suspicio suboritur, magnam huiusmodi fabularum partem, à uafrijs ac pessimis quibusdam nebulonibus, hæreticis quæ

confictam, quibus studium fuit, partim ex incauta, simplicium potius, quàm prudentium credulitate uoluptatem capere, partim fabularum fictarum commercio, fidem ueris Christianorum historijs adimere: quippe qui frequenter quedam, his quæ in sacra scriptura continentur, tam uicina confingunt, ut facile se declarent, adludendo luisse. Quamobrem quas scriptura nobis historias diuinitus inspirata commendat, eis indubitata fides habenda est. Ceteras uero ad Christi doctrinam, tanquam ad Critolai regulam, applicantes caute & cum iudicio, aut recipiamus, aut respuamus, si carere uolumus & inani fiducia, & superstiosa formidine. Sed quò progredior? epistola serè iam librum superat: nec interim tamen uerbum de tuis laudibus ullum, in quas alius fortasse totus incubuisset: quarumq; citro ullam adulandi suspensionem uberimam mihi materiam præbuisent (ut ceteras uirtutes tuas omittam) uel egregia doctrina tua, summaq; in rebus agendis prudentia: quam tot in diuersis nationibus, in tam arduis negocijs, tam feliciter actæ legationes declarant: uel singularis fides, grauitasq;, quam nisi satis perspectam, exploratamq; habuisset, nunquam te prudentissimus princeps sibi à secretis esse uoluisset. Sed cæterarum uirtutum tua. . . prædicationi unica modestia tua reluctatur: quæ faciat, ut quum laudanda tam libenter facias: fecisse te tamen non libenter audias. Par eo igitur pudori tuo: hoc unum duntaxat abs te precatus: ut has in Græcis literis studij mei primitias equo animo suscipias, sinasq; ut quaecunq; apud te sint amoris officijq; in te mei monumentum. quas tibi sim ausus
eo maiori

eo maiori fiducia committere, quod & si *tam* acere tibi iudicium sit, ut quicquid erratum fuerit, nemo penetrantius uideat: is tamen est ingenij tui candor, ut nemo libentius conuiueat. Vale.

LUCIANI CYNICVS

THOMA MORO INTERP.

LUCIANVS ET CYNICVS.

QUID tu tandem? barbam quidē habes, & comam, tunicam non habes, nudusq; conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirum uaga, inhumanaq; ac sterili uita: tum proprio corpore contra quā faciūt ceteri, semper usus incommode, nunc huc, nunc illuc circuis: in arido praterca solo cubans, adeo ut plurimum etiam sordiu, tritum isthoc pallium referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle, uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: siquid est huiusmodi, ut comparetur facillime, dominoq; minimum exhibeat negocij, id inquam mihi sufficit. At tu per Deos dic mihi, putas ne esse in luxu uitium? LVC. Imò admodum. CYN. Contra in frugalitate uirtutem? LVCIA. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum me uideas uiuentem frugalius quā uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? LVCIA. N. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atq; inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quando quidem

quidem huc processit oratio) quidnam inopia sit, quidq;
 rursus copia? L V C. Si tibi quidem ita uidetur. C Y-
 N I C. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius
 explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? L V C.
 Esto istud. C Y N. Indigentia uero quicquid cuiusquam
 usui deest, nec eò, quò sit necesse, peruenit? L V C. Scilicet.
 C Y N. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim
 in his est, quod necessitatem non expleat meam. L V C.
 Quo pacto illud ais? C Y N. Scies si consideres in quem
 usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut do-
 mus, an non tegumentis gratia? L V C. Maxime. C Y N.
 Quid uestis, cuius gratia? non ne tegumentis etiam ip-
 sa? L V C. Sanè. C Y N. At ipso per deos tegumen-
 to, cuius rei gratia indiguerimus, non ne ut melius se
 habeat id quod tegitur? L V C. Mihi quidem sic uide-
 tur. C Y N. Vtrum igitur tibi peius se habere hi uiden-
 tur pedes? L V C. Nescio. C Y N. Atqui hoc pacto di-
 diceris: quodnam pedum officium est? L V C. Ingredi.
 C Y N. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur
 mei, quàm aliorum? L V C I. Istud uero fortasse non.
 C Y N. At non possent, seu sese melius seu deterius ha-
 berent, officium suum trāstare? L V C. Fortasse. C Y N.
 Pedibus ergo nihil p'ius affectus uideor, quàm alijs?
 L V C. Non uideris. C Y N. Quid corpus uerò meum?
 Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se
 haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus
 robur est. An meum ergo debilius? L V C. Non uidetur
 C Y N. Neque pedes ergo tegumento uidentur egere,
 neque reliquum corpus. Quippe si egerent, male habe-
 rent.

rent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscunq; adfuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidetur meū, quod quibuslibet cibus alitur. L V C. Manifestum est id quidem. C Y N. Nam nec uegetum esset, robustumq; si aleretur male. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. L V C. Ista quidem ita se habent. C Y N. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus, me arguis, uitamq; improbas meam, ac miseram predicās? L V C. Ideo per Iouem, quod quum natura (quam tu colis) ac superi terram in communi statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ediderint, ut nobis omnia superessent abunde, non in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoq; tu tamen horum omnium aut maxime saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certe magis, quam feræ. Nempe aquam bibis, quam etiam bibunt feræ: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes:: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circumsers nihilo mendico decentius. Quanquam si tu his contentus recte sapias, tum Deus profecto neutiquam recte fecit, primum quod oues effecit pingues, deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatus: uetate mirabilem, & oleum, & mel, & reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidem omnigena haberemus, potum dulcem habere=remus, pecunias haberemus, mollem lectum haberemus, Præterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mi=rum in modum præparata. Nam & ipsa quoque artium effecta deorum dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bo=

nis

nis priuatum, id fuerit profecto miserum, etiam si ab alio quopiam priueris: quemadmodum hi qui seruantur in uinculis: longe uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demum manifesta insania est. CYN. Et recte quidem fortasse dicis. Verum istuc dic mihi: Si quis diuite quopiam alacriter atque humane, quin prolixius quoque exhibente conuiuium, tum hospites excipiente, et multos simul, et omnigenos, alios quidem imbecillos, alios autem robustos, deinde apponente multa atque omnigena, si quis inquam, omnia corripiat, omniaque deglutiat, non ea tantum quae uicina sunt, sed ea quoque quae procul absunt, preparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unum duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quam alij multum immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse: probusne? LVC. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LVC. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensae particeps, multa illa ac uaria ne glegat, uno quopiam ex his quae proxime apponuntur, electo, quum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoque solo utatur: cetera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem et meliorem uirum illo putabis? LVC. Ego certe. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? LVC. Quid nam? CYN. Quod Deus illi quidem pulchre conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quae cuique conueniant, alia quippe ualentibus, alia rursus egrotantibus, atque alia quidem robustis alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed

ut hīs utantur singuli, quæ suæ cuiusque naturæ conueniunt, & ex his ipsis, quacumq; re maxime quæq; indigere contigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit, refertis, ut qui rebus uti uelitis omnibus, & undecumq; partis, non solis contenti presentibus, existimantes propriam quidem neque terram, neq; mare sufficere, sed importantes ab ipsis usq; terræ finibus uoluptates, patrijsq; rebus peregrina præfærentes, sumptuosaq; frugalibus, atq; ea quæ difficile comparantur his quæ sunt comparatu facilia: in summa, deniq; molestias, malaq; potius eligentes, quàm absq; molestijs uiuere. At isti quidem, plurimi ac preciosi, beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miseriam, erumnâq; perueniunt. Aurum ipsum tam optabile, si libet, argentumq; considera: domus considera sumptuosas, uestes operosas considera: atque eius generis omnia, quanto negotio emuntur, quot laboribus, periculis: imò sanguine, ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo solum quod dum nauigant, propter ista pereunt complures: ac dum quærunt, parantq; grauiâ perferunt: sed ob id quoq; quod digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea insidiantur inimicis & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylem quoque auri gratia prodidisse maritum. Atque hæc quidem omnia fiunt, quum tamen uestes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, aurataq; illæ ædificia nihilo prorsus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lectuli, somnū suauiore præbeant,

imò

imò uidebis frequenter in eburneo lecto, sumptuosissq;
 stromatibus, beatis illis somnum contingere non posse.
 Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihilo ma-
 gis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, iisdemq; mor-
 bos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis
 gratia quantas molestias mortales, & faciunt, & pa-
 tiuntur? quanquam facile est isti cupiditati mederi, nisi
 quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem insania
 corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus, sed iam re-
 rum etiam usum peruertunt, singulis rebus ad id uten-
 tes, ad quod minime paratæ sunt, quemadmodum lecto
 si quis uti carpenti loco uelit, ac tanquam curru. LVC.
 Quisnam is est? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tan-
 quam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticas tan-
 quam currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi
 refidetis delicati, atque illinc homines perinde tanquam
 asinos aurigamini, imperantes ut hac, non illac eant, &
 qui hæc facitis maxime, ijdem maxime beati uidemini.
 Tum hi qui piscium carnibus non tantum ut alimentis
 utuntur, uerum tinturas etiam quasdam ex his machi-
 nantur: eos dico, qui purpuram tingunt, nonne et hi præ-
 ter naturam his utuntur? tuæ à deo præparata sunt? LVC.
 Non per Iouem, siquid... tingere etiam potest non co-
 medi tantum purpuræ caro, CYN. At non in id tamen
 nata est. Nam & cratere quispiam, si præter naturam
 detorqueat, ollæ loco posset uti, nec in id tamen paratus
 erat. Sed quo pacto posset quispiam uniuersam illorum
 infelicitatem percurrere, quæ tanta est? At tu me quoque
 quòd nolo eius esse particeps, incusas. Viuo ego tamen
 quem

quemadmodum modestus ille, his uidelicet duntaxat, quæ mihi apponuntur uescens, ac frugalissimis utens : uarijs uero illis atque omnigenis minime inhians. Ac deinde quum paucis egeam, ac minime multis utar, serinam tibi uideor uitam uiuere. Atqui hac ratione tua Dij profecto in periculum ueniunt, ne & ipsi sint seris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiusmodi horum utrunq; sit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, considera quòd pluribus egent, primum pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tum egroti quàm ualentes: atq; omnino in summa, inferiora qualibet præstantioribus plurimùm indigent : proinde Dij omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proxime quàm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præstantissimum, quippe diuinum uirum, deumq; recte creditum, miserum tunc fuisse, quum circuiret nudus pelle duntaxat indutus, harum rerum nostrarum nihil considerans? At ille miser profecto non erat, quippe qui miseriam ab alijs propulsabat: neq; rursus pauper, qui terramariq; dominabatur. Nempe quocunq; intendisset impetum, omnes quaquaversum superabat, nec in quenquam sui tēporis incidit, qui se uel æquarit unquam, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu a stomata putas, calceosq; defuisse, ob id mundum obambulasse tantum uirum? Dicendum profecto non est. Sed continens erat ac fortis, et moderate uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid Theſeus eius discipulus? An non rex erat Atheniensium omnium, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certe tempeſtate fortissimus? Attamen ille quoque uoluit sine calceis esse,

esse, ac nudus ingredi, barbamq; & comam nutrire
 cuit ei, nec ei tamen solum, sed omnibus etiam veterum
 placuit, nempe meliores erant quam nos: atque adeo ne
 sustinisset quidem eorum quisquam aliquid huiusmodi,
 nihilo profecto magis quam leo quispiam sese tonderi.
 Siquidem carnis molliem ac leuorem decere mulieres
 existimabant, ipsi uero sicuti erant, ita uideri quoq; uiri
 uolebāt: ac barbam quidem cultum uiri ducebant, quem
 admodū in equis iubam, in leonibus barbam, quibus den-
 splendoris quandam atq; ornamenti uenustatem dedit, sic
 & uiris barbam adiunxit. Illos igitur ego emulor, uetes
 res, inquam, illos imitari uolo: huius uero tempestatis ho-
 mines non emulor mirabilis huius felicitatis nomine,
 quam in epulis & uestibus habent, dum poliuant ac lau-
 gant singulas corporis partes, ac ne secretiorum quidem
 ullam, ita ut instituit natura, dimittentes. At mihi certe pe-
 des opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuisse
 ferunt. Tum ut ipse stromatis non egeam more leonum,
 nec cibo egeam magis exquisito, quam canes. Contingat
 præterea mihi, ut terra quæuis mihi per se pro cubili
 sufficiat. Domum uero ut mundum hunc existimem. Ali-
 menta demum ut ea delegam, quæ facillime comparari
 possint. Aurum uero & argentumq; ne desiderem unquam;
 neque ego, neque meorum amicorum quisquam. Omnia
 nanq; mala inter homines ex horum cupiditate nascun-
 tur, & seditiones, & bella, & insidie, & cedes. Hec
 omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At hec
 à nobis abscedat procul, ne unquam plus satis appetam.
 minus uero quam habeam, ferre æquo animo ualeam.

Nostra

Nostra quidem ita se habent. Plurimum profecto à uulgi sententijs ista dissentiunt. Neq; quicquam ergo mirandum est, si ab his differimus habitu, à quibus tantū differimus instituto. Sed te demiror, quonam pacto quū suā quandam citharædo uestem tribuas, cultumq; atq; adeo tibicini suū, & tragoædo suū, bono uiro cultū uestemq; propriam nullam existimas, sed eandē ei cū uulgo habendam censes, idq; quum uulgus malū sit. Quòd si bonorū cultus proprius debet esse ullus, quinam deceat magis quàm hic meus, qui maxime luxuriosis pudendus sit, quemq; illi maxime auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidum esse, hirsutum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero cinædorū ornatui similimus est, nec dignoscere uos quisquam ab illis possit, neq; colore uestium, neq; mollicie, neq; camisiarum numero, neq; lacernis, neq; calceis, neq; capillorum cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidē quid facias, quum uir eundem cum cinædis odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præstatis. Voluptatibus uero nihilominus quàm illi superamini, eadem comeditis, eodē modo dormitis, & inceditis, imò uero incedere non uultis, sed gestari potius, tanquam sarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipsi gestant quocunq; sit opus. Egoq; & frigus tolerare sufficio, & calorem pati, eaq; quæ dii obtulerint, minime moleste ferre, ideo uidelicet, quia miser sum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla estis fortuna contenti, sed omnium poenitet, ac præsentia ferre nō potestis, ab-

sentia desideratis, hyeme quidem optantes aestatem, at
 te rursus hyemem, atq; in calore frigus, in frigore uicij-
 sim calorem: quemadmodum aegrotantes, morosi semper
 et queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis
 uero mores. Atq; hæc ita quum sint, iam nos in uitam ue-
 stram traducere æquum censetis, nostramq; corrumpere,
 quum sæpe male consulta sint, quæ facitis, ipsiq; sitis in
 uestris ipsorum negocijs minime circumspecti, nihilq; eo-
 rum iudicio ac ratione, sed consuetudine cupiditatis fa-
 ciatis. Quamobrẽ nihil profecto differtis uos, ab his qui
 torrente feruntur. Illi quippe quocunq; fluxus intenderit
 eo rapiuntur: et uos itidem quocunq; libidines. At simi-
 liter quidem uobiscum agitur, ut cum quodam qui equum
 insanum ascenderat. Equus igitur uirum corripiens abstin-
 lit. Hic uero amplius iam desilire equo corrente non po-
 terat. Quidã uero quum occurrisset ei, rogauit quò nam
 tenderet? Hic respondit, quocunque huic uidetur, equum
 demonstrans. Quod si uos quisquam roget, quò seramini,
 si uerum uultis dicere, dicetis in uniuersum quidem:
 quocunq; uideatur affectibus, sigillatim uero, interdum
 quocunq; uoluptati, interdum quocunq; ambitioni, inter-
 dum rursus quò lucri studio. Quin interdum ira, interdum
 metus, interdum alia quippiã huiusmodi uos auferre ui-
 detur. Neq; enim unum duntaxat equum uos, sed multos
 insilientes, nunc hunc, nunc illum, furiosos quidem omnes
 auehimini. Auferunt ergo uos in barathrum, ac prærup-
 ta. Vos tamen priusquam cadatis, casuros uos esse nesci-
 tis. at hoc detritum pallium quod uos ridetis, comaq; ba-
 bitusq; meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam
 præbeat,

præbeat, utq; agam quicquid uolo, uerserq; cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus, nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur uero scitissimi atq; modestissimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potissimum congregiuntur mecum, horum ego cōsuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, nō obseruo, tum coronas aureas ac purpurā profastu habeo, atq; homines ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere, atq; eum deinde, si libet, irrideas, deorum statuas considera, utri uideantur uobis ne, an mihi similiores, neq; Græcorum solum, sed barbarorum etiam templa circumspicias, utrū ipsi dii, ut ego, comati barbatiq; sunt, an quemadmodum uos, rasi finguntur, atq; pinguntur. Quin plurimos etiam sine tunicis conspicias, ut me nunc esse uides. Quo pacto igitur audeas posthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

MENIPPVS SI VE

NECROMANTIA LVCIANI

Thoma Moro interprete.

MENIPPVS PHILONIDES.

SALVE atrium, domusq; uestibulum mee:
 Ut te lubens afficio luci redditus. **PHIL.**
 Num nam hic Menippus est canis ille? Nō.
 hercle alius, nisi ego forte ad **Menippos**
 omneis hallucinor. At quid sibi uult habitus **huius** inso-

*lentia? claua, lyra, leonis exuuia? Adcundus tamen est.
Salue Menippe. Vnde nobis aduenisti? diu est quod in
urbe non uidimus.* MENIP.

*Adsum reuersus mortuorum è latibulis,
Foribusq; tristium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent superis procul.*

PHIL. O Hercules, clam nobis Menippus uita functus
est, reuixitq; denuo? MENIP.

Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quenam causa tibi fuit nouæ huius atq; incre-
dibilis uiae? MENIP.

Iuuenta me incitauit, atq; audacia,

Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHIL. Siste ò beate Tragica, & ab iambis descēdens
sic potius simpliciter eloquere, quenam hæc uestis, quæ
causa tibi itineris inferni fuit, quum alioqui neq; iucun-
da, neq; delectabilis sit uia? MEN.

Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,

Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHIL. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres
apud amicos consarcinatis uersibus. MEN. Ne mire-
ris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uersu-
tus, nescio quo pacto sibus sic impletus sum, ut nume-
ri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi quo
pacto res humanæ hic se habent in terris? & quid nam
in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemadmodum
prius actitabant, rapiunt, peierant, scenerantur, usuras col-
ligunt. MEN. O miseri atq; infelices. Nesciunt enim,
qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta sunt,
qualesq;

qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cerberū nullo pacto poterunt effugere. PHIL. Quid ais? Noui'ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MEN. Per Iouem, & quidem multa, uerū prodere nō licet, neq; arcana quæ sunt reuelare, ne quis forte nos apud Rhadamanthū impietatis accuset. PHIL. Nequaquam Menippe per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud hominem tacendi gnarum, & ininitiatum præterea sacris edifferes. MEN. Dura profecto iubes, & neutiquam tuta, uerum tui gratia tamen audendum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaën seruantes abstrusum. PHIL. Ne prius ò beate quæ sunt decreta dixeris, quàm ea percurras omnia quæ abs te audire libētissime uelim: Quæ uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux: deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebantur nihil omnino prætermisisse. MEN. Parendū etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primum sanè tibi expediam, quæ res animum meum ad hunc descensum impulerit. Ego ig. & quum adhuc puer essem, audiremq; Homerum atq; Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsionēs, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchrāq; putabam, & studiose erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iā ætatē peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poëtis

apprime contraria, neque uidelicet adulteria cōmittere,
 neque seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic
 igitur hæsītābūdus constiti, incertus omnino quo me pa-
 cto gererem. Neque enim deos unquam putauī mōcha-
 turos, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his
 rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursus legum-
 latorcs his aduersa iussuros, nisi id conducere existima-
 rent. Quoniam igitur in dubio eram, uisum est mihi phi-
 losophos istos adire, atque his me in manus dedere, ro-
 gareq; uti me utcunq; liberet uterentur, uitæq; uiam ali-
 quam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur me-
 cū reputans ad eos uenio, imprudens profecto, quod me
 ex fumo (ut aiunt) in flammam conijcerem. Apud enim
 hos maxime diligenter obseruans summam repperi igno-
 rantiam, omniāq; magis incerta, adeo ut præ his ilico mi-
 hi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim
 soli me iussit uoluptati studere, atq; ad eum scopum uni-
 uersum uitæ cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse feli-
 citatem. Alius rursus omnino laborare, corpusq; siti, uigi-
 lijs, ac squalore subigere, misere semper adfectum, contu-
 melijsq; obnoxium. Certe, Hesiodi sedulo inculcans cele-
 bria illa de uirtute cōsiliū, et sudorem uidelicet, et ac-
 cliuem in uerticem montis ascensum. Alius cōtemnere in-
 bet pecunias, earumq; possessionem indifferentem puta-
 re. Alius contrā bonas ipsas etiam diuitias esse pronun-
 ciat. De mundo uero quid dicam? de quo ideas, incorpo-
 reas substantias, atomos, et inane, ac talem quandam pu-
 gnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam,
 et quod absurdorum omnium maxime fuit absurdum,

de contrarijs unusquisq; quum diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderent, contrà quicquam hiscere potuerim, atq; id, quū tamē manifeste cognoscerem fieri nunquam posse, ut eadē res calida simul frigidaq; sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdum contrà abnuerem. Præterea quod multo erat istis absurdius, uitam eorum diligenter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisq; summopere pugnare. Eos enim qui spernēdam censebant pecuniam, auidiſſime conſpexi colligendis diuitijs inhiare, de ſœnore litigantes, pro mercede docentes: omnia deniq; nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis asſpernabantur, omnem uitæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnē fermē palam incesſebant: clanculum uero ad eam ſolam libenter conſluebant. Ergo hac quoq; ſpe fruſtratus magis adhuc ægre, moleſteq; tuli. Aliquantulum tamen inde memet conſolabar, quòd unà cum multis & ſapientibus & celeberrimis uiris ipſe inſipiensq; eſſem, atq; uere adhuc ignarus oberrarem. Peruigilanti mihi tandem, atque hiſce de rebus mecum cōſiderati, uenit in mentem, ut Babylonem proſectus magorum aliquem ex Zoroaſtri diſcipulis ac ſucceſſoribus conuenirem. Audieram ſiquidem eos inferni portas carminibus quibuſdam ſiſtētijs aperire, & quem libuerit illuc tutò deducere, ac rursus inde reducere. Optime ergo me facturum putauī, ſi cum horum quopiam de deſcenſu paciſcens Ti-

resiam Boeotium consulerem, ab eoq; perdiscerem (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quamq; sapientissimus quisq; potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quàm poteram celerrime Babylonem uersus rectà contendì. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldeorum quendam hominem certe sapientem, atq; arte mirabilem, coma quidem canum, admodumq; promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes: orans igitur obsecransq; uix exorauì, ut quauis mercede uellet, in illam me uia deduceret. At tandem homo me suscipiens, primum quidem dies nouem ac uiginti cum luna simul incipiens abluìt ad Euphratē, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum musitans, quem nō admodum exau diebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atq; incertum proferebat, nisi quod quosdam uisus est inuocare demones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflectēs. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem, lac, atq; mulsum & Choaspi lympa, lectus uero in herba sub dio fuit. At postquam iam præparati satis hac dieta sumus, medio noctis sil. ad Tigridem me fluuiū ducēs, purgauit simul atq; aster sit, facēq; lustrauit ac squila, tum pluribus itidem alijs, & magicum simul illud carmen submurmurans, deinde totum me iam incantans, ac ne à spectris Lederer circumiens, reducit domum, ita ut eram reciprocantem: ac reliqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipse igitur magicam quandā ues-

stem

stem induit, Medorum uesti ut plurimum similem: ac me quidem his quæ uides ornavit, claua uidelicet, ac leonis exuijs, atq; insuper lyra. Iussit præterea ut nomen si quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Herculem, Vlysssem, aut Orpheum. PHIL. Quid ita o Menippe? neq; enim causam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perspicuum id quidem est, ac neutinam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descenderant, putauit si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atq; nullo prohibente transire, utpote notior tragico admodum illo culto emissus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingressi in recessum incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia, mulsa, et in id mysterium denique quibuscumq; opus erat. Hæc postquam ergo quæ prompta erant imposuimus, tum nos quoq;

Ingredimur tristes, lachrymisq; implemur obortis. Atque aliquantisper quidem in fluuiio ferimur: deinde in syluam delati sumus, ac lacum quendam in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; transmissio, in regionem quandam peruenimus solam, syluosam, atq; opacam, in quam descendentes (præibat enim Mithrobarzanes) et puteum effodimus, et oues iugulamus, et tuncam sanguine conspergimus. At magus interim accensam facem tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed uoce quam poterat maxima clamitans, demones simul omnes conuocat, Poetas, Erinnes, Hecaten nocturnam, excelsamq; Proserpinam, simulq; polysyllaba quædam nomina barbara atq; ignota commiscet. Statim ergo tremere omnia, et rimas

ex carmine solum ducere, ac porro Cerberi latratus audi-
ri, & iam res planè tristis ac mœsta fuit.

Umbrarum at timuit rex imis sedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebant pleraq; lacus,
pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illū descen-
dētes hiatum, Rhadamantū propemodū metu reperimus
extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat commo-
uitq; sese. At quum ego lyram celerrime correptam pul-
sassem, cantu statim sopitus obdormit: deinde posteaquam
ad lacum uenimus, tranare serè non licuit. Iam enim onus
stum erat nauigium, & eiulatu certe plenum. Vulnerati
quippe in eo nauigabant omnes, hic femur, ille caput,
alius alio quopiam membro luxatus, usque adeo, ut mihi
certe ex bello quopiam adesse uiderentur. At optimus
Charon quum leonis uideret exuias, esse me ratus Her-
culem recepit, transq; uexit libens, tum exeuntibus quo-
que nobis monstrauit semitam. Sed quoniam iam eramus
in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego au-
tem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in præ-
tium quoddam uenimus maximum, asphodelo confitum,
ubi circumfusæ undiq; mortuorum stridulæ nos sequun-
tur umbræ. Tum paulo procedentes longius, ad ipsam
Minois tribunal accēsumus. Erat ipse quidem in solio
forte quodam sublimi sedens. Astabant autem illi Pœne,
Tortores, mali Genij, Furia. Ex altera parte plurimi
quidam adducti sunt ex ordine longa fune uincti. Dice-
bantur autem adulteri, lenones, mœchi, homicide, adula-
tores, sycophantæ, ac talis hominum turba quiduis in uita
patrantium. Seorsum autem diuites ac fœneratores pro-
dibant

dibant pallidi, uentricosi, ac podagrici, quorum quisque trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum imposito. Nos igitur astantes, et quæ sunt omnia conspiciamus, et quæ dicuntur auscultamus. Accusant autem noui quidam atque admirabiles rhetores. PHIL. Quinam ergo hi per Iouem sunt, ac ne isthuc quidem te pigeat dicere. MEN. Umbras ne unquam istas nosti, quas opposita soli reddunt corpora? PHIL. Quid ni? MEN. Hæ nos igitur quum primum functi uita sumus accusant, testantur, atque redarguunt, quicquid in uita peccauimus, et sanè quædam ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiscum uersatæ semper, nostrisque nusquam digressæ corporibus. Minos igitur curiose quemlibet examinans, impiorum relegabat in coetum, poenas ibi sceleribus suis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiuerent, ac dignitates inflauerant, quiq; adorari se serè expectabant, nimirum breui perituram eorum superbiam fastumq; detestatus: quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoque mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia, diuitias inquam, genus, munia, nudi ac uultu demisso steterunt tanquam somnium quo Idam humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut nec dum conspicerer nimis quàm delectatus fuero. Et si quem eorum forte agnoueram, accessi, atque in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quantopereq; fuerat inflatus: tum quum plurimi mane fores eius obsidetes pulsati interim exclusiq; à famulis illius expectabant egressum. At ipse uix tandem illis exorians puniceus, aureus, aut uersicolor, felices ac beatos se factus

se facturum salutantes putabat, si pectus dextram'ue porrigens, permitteret osculandam. Illi uero audientes ista moleste ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliae tyrannū multis et atrocibus criminibus et à Dione accusatū, et graui Stoi corum testimonio conuictū, Cyrenæus Aristippus interueniens (nam illum ualde suspiciunt inferi, eiusq; plurimum ibi ualet autoritas) fermè iam Chimerae alligatum absoluit à pœna, asserens illum eruditorū nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedētes, ad supplicij locū peruenimus. Vbi ò amice et multa, et miseranda audire simul, ac spectare licuit. Nam simul et flagrorum sonus auditur, et eiulatus hominum in igne flagrantū, tum rotæ et tormenta, catenæ: Cerberus lacerat, et Chimera dilaniat, crucianturq; pariter omnes, captiui, reges, præfecti, pauperes, mendici, diuites, et iam scelerum omnes pœnitebat. Et quosdam quidem eorum, dum intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebant, nostroq; subtrahabant aspectui, aut si nos aliquando respiciebant, id seruileriter admodū abiecteq; faciebant, atq; hi quidem quàm olim putas onerosi fastuq; in uita? At pauperibus malorum dimidium remittitur, et quum interquiescissent, denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoque quæ fabulis feruntur aspexi, Ixionem, Sisyphum, Phrygiūq; grauiter affectum Tantalum, genitūq; terra Tityum, Dij boni, quantum? integrum stratus agrum occupabat. Hos tandem prætereuntes, in campum uenimus Acherusium, ubi semideos, heroidasq; reperimus,

atq;

atq; aliam simul mortuorum turbam in gentes, tribusq; dispositam, alios quidem uetulos quosdam ac marcidos, atque (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros, & hos potissimum ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verum dignoscere quemlibet haud procliue fuit, adeo nudatis osibus omnes erant inuicem similimi, nisi quod uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti considebant obscuri atq; ignobiles, nullumq; seruantes amplius pristinae formae uestigiū. Cum igitur multi simul ossei consisterent, inuicē omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbes transpicerent, dentesq; nudos ostenderent, haesitabam certe mecum, quonam signo Thersitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum Irum a Phæacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerunt inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nulliq; unquam dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, per similes hominum uita pompæ cuiuspiam longæ uidebatur, cui præsit ac disponat quæq; fortuna, ex his qui pompam agunt, diuersos uariosq; cuiq; habitus accommodans. Alium siquidem fortuna deligens, regijs ornat insignibus, & tiaram imponens, satellites addens, & caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat, hunc deformem atque deridiculum fingit: nam omnigenum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerunque in media quoque pompa demutat, neque perpetuo eodem finit ordine, cultuq; progredi quò prodierant. Sed or-

natu commutato Crœsum quidem coëgit serui captiuq;
 uestes induere. Mæandrium autem olim inter seruos in-
 cedentem, Polycratis uicissim ornat tyrannide. Et ali-
 quantisper quidem eo cultu permittit uti: uerum ubi iam
 pompæ tempus præterijt, apparatus quisque restituens,
 & cum corpore simul exutus amictu, qualis antè fuit effi-
 citur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob insci-
 tiam quum suos fortuna cultus exigit, ægreferunt atque
 indignatur, tanquàm proprijs quibusdam bonis priuati,
 ac non potius alienis, quibus paulisper utebantur, exuti.
 Quin in scena quoq; uidisse te plerunq; puto histriones
 istos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poscit) modo Creon-
 tes, modo Priami fiunt, aut Agamœnones. Idemq; (si fors
 tulerit) paulo antè tam grauitè Cecropis aut Erichthi
 formam imitatus, paulo pòst seruus, poëta iubente, progre-
 ditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quisq; auratus
 illas uestes exutus, personam deponens, & ab altis illis
 crepidis descendens, pauper atq; humilis obambulat, haud
 amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon
 Menœcei filius, sed Polus filius Chariclei Suniensis, aut
 Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic se mortu-
 lium res habent, quemadmodum mihi tum spectanti ui-
 debatur. PHIL. D. mihi Menippe, isti qui magnifi-
 cos altosq; tumulos habent super terram, & columnas,
 imagines, titulos, nihilo ne sunt apud inferos plebeis qui-
 buslibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu qui-
 dem, nam si uidisses Mausolum, Carem illum dico Pyra-
 mide celebrem, sat scio, nunquam ridere desijisses, ita in an-
 trum quoddā abstrusum despectim abiectus est, in reliqua
 mortuorū

mortuorum turba delitescens. Hoc tantum commodi mihi
 uidetur ex monumento referre, quod imposito tanto pon-
 dere, laborat magis & premitur. Nam quum Aeacus ô
 amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud
 amplius pedem, necesse est eo iacere contentum, seseq; ad
 loci modum contrahere. At uehementius multo risisses,
 opinor, si reges hosce nostros, satrapasq; uidisses apud
 eos mendicantes, & aut salsamenta uendêtes, aut primas
 ipsas literas urgente inopia profitentes, & quemadmo-
 dum contumælijs à quouis afficiantur, atq; in faciẽ cedan-
 tur perinde atq; uilißima mancipia. Itaq; Philippũ Ma-
 cedonem conspicatus, continere me certe non potui: osten-
 sus est mihi in angulo quodam detritos calceos mercede
 refarciens. Quin alios præterea multos erat uidere men-
 dicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycra-
 tes. **PHIL.** Admiranda narras ista de regibus, peneq;
 incredibilia. Socrates autem quid facit, ac Diogenes? &
 si quis est sapientum alius? **MEN.** Socrates profecto
 etiam ibi obuersatur, omnesq; redarguit: uersantur autem
 cum illo Palamedes, Vlyßes, & Nestor, & quisquis est
 alius inter defunctos garrulus. Inflatur autem illi etiam-
 num, atq; intumescunt exhausto ueneno crura. At opti-
 mus Diogenes Sardanapalo & nus Assyrio, Mideq;
 Phrygio, atq; alijs item pluribus ex istorum sumptuoso-
 rum numero manet, quos quum eiulantes audit, ueteris
 fortunæ magnitudinẽ recogitâtes, & ridet, & delectatur,
 ac supinus cubans, ut plurimum cantat, aspera nimis atq;
 iniucunda uoce illorũ eiulatus obscurâs, adeo ut id egre-
 ferentes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda sede
 delibe

deliberent. PHIL. De his iam satis quidem: ceterum quodnam illud decretum est, quod initio dixeras aduersus diuites esse sancitum? MEN. Bene admones: nescio enim quo pacto quum hac de re dicere proposuissem, ab instituto sermone procul aberravi. Dum igitur ibi uersabar, magistratus concionem aduocauerunt, his uidelicet de rebus, quæ in commune conducerent. Conspiciens ergo multos concurrere, me quoq; cum illis simul immiscens, unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata sunt igitur et alia multa: postremo uero de dimittibus negociū, in quos posteaquam plurima fuissent obiecta, uolentia, superbia, fastus, iniuriæ, assurgens tandem ex populo primas quidam, huiusmodi decretum legit: Quoniam, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesq; omni modo despectui habentes; Curia populūq; uisum est, ut quū functi uita fuerint, corpora quidem eorū poenas cum alijs sceleratorū corporibus luant: animæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorū milia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atq; à pauperibus agitati. Deinceps liceat illis è uita excedere. Hanc sententiam dixit Caelius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygia. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, scint plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticæq; fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atq; illi re, uti erat, ordine narrata supplicauī, ut mihi diceret, quodnam optimum

optimum uitæ genus putaret. Hic uero subridens (est au-
tem deniculus quisspiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ô fi-
li, inquit, causam tuæ perplexitatis scio à sapiētibus ijsus
profectam, haudquaquam idem inuicem ijsdem de rebus
sentientibus, uerum haud fas est id tibi proloqui: siquidē
quod Rhadamāthus interdixit. Nequaquā, inquit, ô pa-
tercule, sed dic amabo, neq; me contemnas, qui in uita te
etiam ipso cecior oberro. Abducens ergo me, procul ab
alijs auferens, ad aures mihi inclinās: Optima est, inquit,
idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quam-
obrem ab hac uanissima sublimium consideratione desi-
stens, mitte principia semper, ac fines inquirere, & uas-
fros hosce syllogismos despuens, atq; id genus omnia nu-
gas estimans, hoc solum in tota uita persequere, ut præ-
sentibus bene compositis minime curiosus, nulla re solici-
tus, quàm plurimum potes hilaris uitam ridensq; tradu-
cas. Hac quum dixisset rursus Asphodelorum in pratum
sese corripuit. Ego igitur (nam, & nunc uester erat)
age, inquam, ô Mithrobarzane quid cunctamur? ac non
hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit,
ô Menippe, breuem quippe facilemq; tibi mōstrabo se-
mitam: & me protinus abducens in regionem quandam
magis priore tenebricosam, manū rocul ostendens sub-
obscurum tenuēq; ac uelut per rimam influens lumen: il-
lud, inquit, Trophonij templum est, atq; illac ad inferos
è Bœotia descenditur, hac ascendes, atq; illico fueris in
Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Ma-
go difficile admodum per angustas antri fauces subre-
pens, nescio quo pacto, in Lebadiam perueni.

LVCIANI PHILOPSEV,

DES SIVE INCREDVLVS,

Thoma Moro interprete.

TYCHIADES AC PHILOCLES.

POTES mihi Philocles dicere, quidnā id tandē sit, quod multos in mētiēdi cupiditatē adducit, ut pariter gaudeāt, quum & ipsi nihil sani loquuntur, & his q̄ alia narrāt, maxime animū intendāt? PH.

Multa Tychiade sunt, quæ nōnullos mortales mentiri cōpellunt, quia in rem uident conducere. TYC. Nihil adrē hęc, ut aiunt, neq; enim de his rogabam, qui quum vsu postulat mentiūtur: uenia nimirum hi, imō laude pleriq; eorum digni sunt, quicunq; uel hostes fefellerūt, uel ad salutē tali quopiā pharmaco usi sunt in necessitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uitam suam, & sociorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessitate mendacium ipsum ueritati lōge anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atq; in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cupio, cuius cōmodi gratia istud agūt. PHIL. An alicubi tales aliquos iam deprehendisti, quos hęc insita sit mētiēdi libido? TYCH. Et quidē admodū multi sunt huiusmodi. PHIL. Quid aliud ergo in causa sit, quod mentiuntur nisi dementia? siquidem rem pessimam, optimæ loco præoptāt. TYCH. Hoc nihil est, nam ego tibi multos ostenderim ad cetera prudentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendaciq; studiosos, adeo
ut ego

ut ego certe moleste feram, quod uiri tales, omnibus ceteris in rebus optimi, gaudent tamen, & se, & eos in quos inciderint, fallere. Nā ueteres illi, id quod tibi notius est, quā mihi, Herodotus, Ctesiasq; Cnidius, atq; his superiores: deniq; Homerus ipse, uiri celebres, mendacis etiā scriptis utebantur, ut non solum eos fallerent, à quibus tunc audiebantur, uerum usq; ad nos etiam mendacium per manus traditum perueniret, in pulcherrimis uersibus metrisq; seruatum. Me ergo saepe illorum uersuum nomine subiit pudor, si quando coeli sectionem, ac Promethæi uincula recensent, gigantumq; rebellionem, atq; omnem illam de inferis tragœdiam. Et quo pacto qd amorem Iupiter in taurum, & cygnum uersus sit: & quemadmodum ex muliere quissiam in auiculam, ursam uē mutatus sit. Pegasos præterea, Chimæasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum absurdas monstrosasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quāquam poëtica sint fortasse tolerabilia. At urbes iam gentesq; totas una uoce, ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Veluti quum Cretenses sepulchrum Iouis ostendere non pudet: Athenienses Eriathonium editum ē terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emeruisse. Hi tamen multo uerecundiores quā Thebani, qui ex serpētis dentibus satiuos quosdam progerminasse narrant: quod si quis hæc, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans, Corœbi cuiuspiam, aut Margitæ existimet esse: si quis aut Triptoleum credat in alatis draconibus per aërem

uectum esse, aut Pana quendam ex Arcadia in Maratho-
nem uenisse auxilio, uel Orithyiam à Borea raptam esse,
impius nimirū hic, atq; insanus uideatur eis: quippe qui
tam manifesta ueraq; nō credat, usque adeo obtinet men-
daciū. PHIL. At poētis Tychiade, urbibusq; fuerit for-
taſis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex
fabula proficiſcitur, ut quæ maxima ſit illecebra, poēma-
tibus ſuis immuſcēt, quæ potiſſimum erga auditores opus
habent. Athenienſes uero Thebaniq; & ſi qui ſunt alij,
patriæ ſuæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis concii-
liant: quod ſi quis fabulas auferat è Græcia, nihil obſte-
rit quo minus earum narratores fame intereant, quando
iam nemo futurus ſit hoſpitum, qui uerum uel gratis au-
dire uelit. At ſi qui nulla tali cauſa, gaudent tamen men-
dacio, hi omnino ridiculi merito uideantur. TYCH. Re-
ſte dicis, nā ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio,
ubi multa incredibilia, ac fabuloſa quum audiſſem, imò ue-
ro medio in ſermone diſceſſi, nō ſerens narrationem tam
ſupra fidem, ſed me uelut furie quædam abegerunt, dum
monſtroſa multa, atq; abſurda referrent. PHIL. Atqui
Tychiade, uir grauis Eucrates eſt, & nemo certe credi-
derit illum tam promiſſi. barba uirum ſexagenarium: &
qui præterea ſit plurimum in philoſophia uerſatus, ſu-
ſtinuiſſe ut alium quenquam audiret ſe præſente mēien-
tem, nedum ut ipſe tale quicquā audeat. TYCH. At ne-
ſcis amice qualia referebat: tum ea quàm cōſtanter aſſe-
rebat: præterea quam ſanctè in pleriq; iurabat, admotis
etiam filiis, adeo ut ego quum cum reſpicere, uaria me-
cum cogitarem, interdum quidē illum inſanire, neq; ani-
mo con-

mo constare: interdū uerò ita cogitabam, fugisse me, quòd
 impostor esset, ac tantum temporis sub Leonis pelle ridi-
 culam quandam simiam circumtulisset: adeo absurda nar-
 rabat. PHIL. Quenam illa (per Lares) sunt Tychia-
 de? nam cupio cognoscere quamnam præstigiaturā sub
 tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem
 etiam aliās Philocles aliquoties cum interuisere, si quan-
 do uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum
 opus esset mihi conuento Leonthico (est autem, ut scis,
 amicus mihi) edoctus à puero, cum se ad Eucratem ma-
 ne contulisse, ut eum morbi inspicendi causa uiseret, am-
 borum nomine, nempe ut, & Leonthicum conuenirem,
 & Eucratem uiderem, ignoraueram autem quod egro-
 taret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inue-
 nio: nam paulo antè ut dicebant exiuerat, alios uero cō-
 fertos reperiō, in quibus erat, & Cleodemus Peripateti-
 cus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nosti uirum? illum
 dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admiratio-
 nem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit,
 quiq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare: uides quos
 tibi uiros nomino, nimirū omni sapientia, atq; omni uir-
 tute præditos, utpote ipsum ex quaq; secta caput, reue-
 rendos hercle omnes, atq; affectu propemodum terribi-
 les. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in mor-
 bo esset aduocatus opinor: & melius iam habere se uide-
 batur Eucrates: ac morbus quidā ex familiaribus erat: hu-
 mor enim rursus in pedes ei descēderat. Sedere me ergo
 Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidule remissa
 paululum, quū me cōspiceret: quanquā interim dum in-
 grede

grederer, uociferātem eum, ac uocem intendentē audieram: tamē ego admodū curiose cauens ne pedes eius tangerem, ubi me uulgaribus istis uerbis purgaueram, quod eū egrotare ne sciuerim: quod ubi rescissem, curriculo uenerim, ad sedi propē, & illis quidē sermo iam de morbo erat, & quaedam iam ante dixerant, quādā uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quaedam quisque proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellæ dētem, sic interfecit, ut ante dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circum crura posuerit, illico sedatur dolor. Non in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruæ potius foemellæ uirginis adhuc, & nōdum initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeq; ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoq; eius, ac manus dextra, piliq; qui recti ē barba prominent, magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carmine, at pedum curam minime pollicentur. Et ipse quoq;, inquit Cleodemus, olim sic putabam ceruina pelle utendū, propterea quod cerua uelox esset. At nuper uir quidam Libycus, peritus profecto in rebus huiusmodi contra me docuit, ceruis ostendens uelociorē esse leones: quippe qui cæ, inquit, etiam persequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam recte dixisset Libycus ille: Tum ego: Putatis, inquam, incantamētis quibusdam sedari talia: aut foris admotis appendiculis, quum intus malum grassetur? Riserunt hunc sermonē meum: & palām in me magnā damnabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & qui

Et quibus nemo qui sapiat, contradicat, quin sic se habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iamdudum autem neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denuntians uidelicet uino ut abstineret: atq; oleribus uesceretur, et uigorẽ animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridẽs interim: Quid ais, inquit, Tychiades? incredibile tibi uidetur esse, ut ex rebus huiusmodi parentur quædã aduersus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credam ea quæ foris applicantur, nihilq; cum his quæ morbos excitant, intus communicant: per uerbula tamẽ, ut dicis, ac præstigiaturam operari: et quum appeduntur, sanitates immittere, id profecto nunquam fieri possit, nec si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas integras insuerit. Ego profecto leonem ipsum è doloribus sæpe claudicãtem uidi in uniuerfa suis ipsius pelle. Nimum idiota es, inquit Dinomachus, neq; unquã tibi curæ fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quum adhibentur conserunt: ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, quæ certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentum demulsiones, ac buliſthum sanationes, et cætera: quæcunq; anus etiam iam faciunt: quod si illa fiunt omnia, quur tandem non putabis hæc etiã simulibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumq; ut aũt, clauo extrudis. Neq; enim cõstat ea quæ cõmemoras, eiusmodi ui fieri. Quãobrem nisi reddita ratione perseris primũ natura fieri posse, ut febris tumorq; uereatur,

aut nomen aliquod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idque ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulae sunt quaecumque retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putas fieri non posse, ut per sacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiam si maxime dii sint, ista tamen sint uana. Ego uero, et deos colo, et medelas eorum uideo, et leuamenta quae laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atque arte medica restituentes. Itaque Aesculapius ipse eiusque posterum salutaria pharmaca admoventes medebantur egrotis: non leones, aut mustelas circumligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo. Eram adhuc adulescentulus, annos natus ferme quatuordecim, quum quidam ad patrem meum uenit nuntians ei, Midam iuitis cultorem seruum, etiam alijs in rebus robustum, atque industrium, circa plenum iam forum a uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dum ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentem bestiolam maximum ei pedis momordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufugisse, et sese rursus in latebram condidisse. Illum uero ciulare perditum e doloribus. Erant ergo quum nuntiaretur, iam Midam ipsum uidebamus lectica domum a coferuis adportari, inflatum totum, liuidum, ac superficie tabefactum, uix iam spirantem. Pater ergo quum id moleste ferret, amicorum quispian, qui tum forte aderat: Bono animo es, inquit. Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldeis, quos uocant, protinus huc adducam, qui sanabit hominem:

nem: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius,
 ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, qua-
 dam incantatione, & ad pedem eius appenso uirginis
 defunctæ lapillo, quem è columna exciderat. Atque istud
 quidem hætenus forsitan mediocre fuerit. Tum Midas
 iam ipse sublato, in quo allatus erat scabello, discessit in
 agrum: tantum potuit incantatio, & columnaris ille la-
 pis. At idem iste Babylonius alia præterea diuina plane
 fecit. Nempe in agrum profectus mane, quum pronun-
 tiasset sacra quædam ex uetusto codice, septem nomina,
 sulphure ac fæce lustrato loco in orbem ter obambulans,
 serpentes omneis inuitos exciuit: quicunq; intra eam re-
 gionem erant. Veniebant ergo tanquam ad incantatio-
 nem tracti, serpentes multi, atq; aspidēs, & uiperæ, &
 cæstæ, & iaculi, phryniq; ac physali: relinquebatur
 autem unus draco, annosus, prorepere (ut opinor) ob se-
 rectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At ma-
 gus: Non adsunt omnes inquit. Tum unum quendam ex
 serpentibus eum uidelicet qui natu minimus erat, sele-
 ctum legatum mittebat ad draconem: ac paulo post ue-
 nit etiam ille. At postquam iam collecti constitissent,
 Babylonius in eos insibilauit. Atq; illi repente admodum
 omnes ab eius flatu incensi sursum nobis interim admiran-
 tibus. Tum ego, dic mihi inquam Ion: Serpens ille lega-
 tus, iuuenem illum dico, utrum manu deduxit draconem,
 qui iam (ut ais) senuerat, an ille baculū gestans inniteba-
 tur? Ludis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui &
 ipse quoq; olim minus talia credebam, quàm nūc tu, puta-
 bam enim nulla ratione fieri posse, ut ea crederem: tamen
 quum

quum uolantem primum conspicerem, peregrinum illant
 barbarum (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis) cre-
 didi, ac uictus sum: quum tamen multum diuq; repugna-
 sem: nam quid facerem quum eum cernerem in aëre uo-
 lantem, atq; id interdum, ac super aquam ingredientem,
 atq; per medium ignem incedentē, idq; lente ac sensim?
 Tu ne, inquam ego, ista uidebas, uirum Hyperboreum
 uolantem, aut super aquas ambulantem, & maxime in-
 quit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere
 illi potissimum utuntur. Nam minutula ista, quid attinet
 referre, quaecunq; fecit, quo pacto amores immiserit, ac
 demones exegerit, mortuosq; marcidos in uitam reuo-
 cauerit, atque Hecaten ipsam palam conspectibus exhib-
 uerit, lunamq; è caelo detraxerit? Quin ego uobis resi-
 ram, quæ ab eo fieri conspexi in Glaucia Alexidis filio.
 Glaucias hic quum patris nuper defuncti substantiam su-
 scepiisset, Chrysidem amabat Demæneti filiā, ac me qui-
 dem præceptore in disciplina utebatur: ac nisi amor ille
 à studio deduxisset eum, uniuersam Peripateticorum do-
 ctrinam perdidicisset: ut qui octo, & decem quum esset
 annorum, iam absoluerat analytica: tum physicam au-
 scultationem in finem usque percurrerat. Amore tamen
 uictus, mihi rem omnem significat. Ego uero quemada-
 modum par erat, quippe qui præceptor eram, Hyper-
 boreum illum magum ad eum duco: conductum quatuor
 ilico minis in manum datis, oportebat enim preparari
 quiddam ad sacrificia, tū sedecim præterea, si Chryside
 potiretur. Ille uero crescentem obseruans lunam (Nam
 tunc ut plurimum huiusmodi sacra peraguntur) fossam
 quum

quum effodisset in aperto quodam loco domus, sub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxidem Glauciae patrem, ante septem menses uita defunctum. Succensebat autem ob amorem senex, atq; indignabatur. Tandem tamen ei permisit: ut amaret. Postea uero Hecaten quoq; eduxit, adferentem unà Cerberum: tum lunam detraxit multiforme quoddā spectaculum, & quod aliās aliud apparebat. Primum quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formosam uertebatur: Postremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum finxisset quendam è luto Cupidinem: Abi, inquit, atq; huc perducas Chrysidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo post autem affuit illa pulsans osium. Tum ingressa Glauciam complectitur, eū quam insanissime deperiens, & cū eo uersata est, quoad gallos canentes audiuius. Tum uero luna subuolabat in coelū, atq; Hecate subiit terram, ceteraq; spectra disparuerūt: & Chrysidem tandem emisimus circa ipsum fērmē diluculum. Hæc Tychiades si conspexisses, haud quaquam amplius dubitasses, esse multa in carminibus istis commoda. Bene dicis, inquam, ego credidissem equidem, si uidissem ea: nunc uero ignoscendum mihi puto, si qualia uos uidetis, acute perspicere non possū: ueruntamen Chrysidem illam quam dicis, noui, mulierē planē meretricem ac facilem: nec uideo sanē cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato, magoq; ex Hyperboreis usq; atq; ipsa insuper luna. Quippe quam uiginti drachmis ducere in Hyperboreos usq; potuisses. Mirifice enim sese offert ad hanc incantationem mulier. Et contrarium quiddam

spectris

spectris istis habet. Nam ea quidem aris ferri'ue sonum si
 audierint, fugiunt (nam id uos predicatis) illa uero si ar
 gentum uspiam sonuerit, accurrit ad tinnitum. Præterea
 ipsum etiam magum admiror: quod cum ditissimas mulie
 res in amorem sui possit elicere, atq; ab eis solida talenta
 suscipere, is tamen ob quatuor minas admodum tantilli
 lucelli audius Glauciam amoris compotem fecerit. Ridi
 cule facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter
 ergo rogauerim quid de his respondeas, qui demoniacos
 liberant erroribus, adeo manifeste spectra illa carminibus
 eijcientes? Atque hæc me dicere non opus est, uerum
 omnes nouerunt, Syrus ille ex Palestina, qui harū rerum
 artifex est, quā multos mortales suscipiat, qui ad lunam
 concidant, oculosq; distorqueant, spumaq; os oppleant:
 quos tamen erigit ac sanos remittit, magna accepta mer
 cede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus
 instet, rogaueritq; unde sint in corpus ingressi, egrotus
 quidem ipse tacet: at demon uero respondet (aut lingua
 Græca loquens, aut barbarica, aut undecunque fuerit
 ipse) & quomodo, & unde intrauit in hominem. Ille
 uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expel
 lit abigitq; demonem. Quin ego quoq; demonem quen
 dam exeuntem uidit: idigrum certe, & colore fumidum.
 Non magnum erat, inquam, ego, talia te Ion cernere: cū
 ipsæ etiam apparent Ideæ, quas uestre familie parens
 ostendit Plato: rem uidelicet spectatu tenuem, atq; eua
 nidam, quantum ad nos homines lusciosos. Ita ne solus
 Ion, inquit Eucrates, istiusmodi uidit: ac nō alij etiā mul
 ti inciderunt in demones: alij noctu, alij etiam interdium?

Ego

Ego profecto non semel, sed millies iam talia conspexi:
ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob consue-
tudinem nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere ui-
deor, maximeq; nunc ex quo anulum mihi Arabs dedit ex
ferro de cruce quapiam sumpto, factum: carmenq; docuit
nominibus multis plenum, nisi forte ne mihi quidem fide
sis habiturus Tychiade. At qui fieri possit inquam, ut
Eucrati non credam Dinonis filio: uiro in primis sapiēti,
ac libere, quæ sibi uidentur, domi in priuato suo cum au-
toritate narranti? Illud ergo de statua, inquit Eucrates,
quæ omnibus qui in domo sunt singulis noctibus appa-
ret, tum pueris, tum adolescentibus, tum senibus, hoc in-
quam, non à me duntaxat audieris, uerum etiam à nostris
omnibus. De qua statua, inquā ego? Non uidisti (inquit)
quum ingrederis statuam quandam in atrio collocatam,
sanè quam pulchram, opus Demetrii: qui statuas huma-
na specie fingere consueuit? Non ne illam dicis, inquam,
quæ discum iacit: quæ inclinata est ad emissuri gestum,
reflexa in eam quæ discum fert, altero pede modice infle-
xo, quæq; se erectura uidetur unā cum iactu? Non inquit:
nam unum est ex Myronis operibus ille disci iactator,
quem dicis. Sed nec eam quæ est ei proxima: eum loquor
cui tenijs caput uinctum est, formosam illam. Nam id Po-
lycleti opus est: uerum eas quæ à dextra sunt egredien-
tibus omitte, inter quas, et tyrannicidæ illi stant: Critiæ
Nesiotaë plasmata: tu uero an non ad aquam illam quæ
influit, quampiam uidisti uētre prominulo, caluam, semi-
nudatam, uulsis quibusdam barbæ pilis, insignibus uenis
uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse
uidetur.

uidetur. Per Iouem, inquam uidi qua
 turni, quæ tenias coronasq; aridas ha
 lia quædam inaurata. Ego, inquit Eu
 quum me sanasset triduo, febre pereū
 etiam medicus, inquam ego, optimus
 neq; ride, inquit Eucrates: alioqui hoc
 post inuadet. Noui ego certe quantu
 tu rides statua. An non eiusdem puta
 bres in quos uoluerit, quandoquide
 Propitia, inquam, placataq; sit hæc st
 tum ualeat. Quidnam ergo aliud fac
 omnes qui in domo sunt? Quum pri
 hæc è base descendens in qua steter
 domum circuit: omnes occurrunt. ei i
 nenti: nec quisquam est quem unqua
 tantum oportet. Illa uero præterit, n
 stans, quum, & lauat sæpe, & tota ne
 aquæ strepitu licet audire. Vide ergo
 te non Pelichus hæc statua sit, sed Ta
 sis, qui apud Minoem fuisse dicitur,
 quidā Cretæ custos erat: quod si non
 ex ligno facta esset, nihil iam prohib
 Demetrii, sed una potius ex Dædali m
 tur. È base nanq; (ut ais) etiam ista f
 Tychiade, ne te post hæc scōmatis hu
 quidem ego, quid illi euenerit, qui obe
 ci quoq; nouilunio suspendimus. Pro
 Ion, oportebat accidere: quippe q̄ sa
 modo ergo illū ultus est o Eucrates?

etiam si quàm maxime Tychiades iste diffisurus est. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliaq; item numismata quædam argentea ad crus eius affixa cæra, ac laminae quoque argenteæ: uota cuiusq; aut merces oblationem eius, qui ab eo liberatus esset, quum febre detineretur. At erat nobis seruus quidam Libycus scelertus, equorum curator. Hic noctu aggressus est ea auferre omnia, abstulitq; digressam iam quum obseruasset statuum. At quum primum reuersus intellexit sacrilegio se compilatum Pelichus, uide quo pacto sese ultus est, atq; furi prodidit Libycum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miser, exire non ualens, tanquam in Labyrinthum incidisset, quoad orta die iam deprehensus est, catenus. quæ furto abstulerat: ac tum quidem comprehensus, plagas non paucas recepit, nec temporis multum superstes malus male periit: uapulans, ut dicebat, singulis noctibus: adeo ut uibices postridie apparerent in corpore. I nunc, et post ista quoq; Tychiades Pelichum ride, ac me tanquam coetaneum Minoi iam delirare putata. At ô Eucrates, inquam ego, quàm diu es erit es, operisq; plastes Demetrius Alopecensis fuerit: qui non deos, sed homines fingere consueuit: Pelichi nunquã statuum uerebor: quippe qui nec sum etiam uiuentem, si mihi nuntaretur, admodum timuisssem. Ad hæc medicus Antigonys. Et mihi ô Eucrates, inquit. Hipocrates æreus est magnitudine ferme cubitali; qui tunc dumtaxat quum lucerna extincta sit, totam in orbem domum ambit, perstreptens ac pyxides euertens, pharmacaq; commiscens, atque ostia circumuertens; maximeq; si quando sacrificia

cia pratermittimus, quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo, inquam ego, etiā Hippocrates medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturq; nisi in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiat: quem nimirum decebat boni consulere, si quis ei libauerit, aut mulsum insperserit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit, Eucrates: istud certe etiam testibus probauero, quod ante annos quinque uidi. Erat firmē uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimissis operarijs, in syluam solus abibam: cogitans interum quiddam, atq; considerans. At postquam in saltum peruenit: canum primo latratus insonuit. Ego uero Mndosna filium meum, cum aequalibus uenientem, ludere uentriq; (quemadmodum solebat) cōiiciebam. At res haudquaquam sic se habebat: uerū paulo post factō terremotu, sonoq; uelut è tonitru, mulierem aduenientem uideo terribilem: proceritate firmē semistadiali: habebat autem in sinistra faciem: in dextra uero gladium uiginti circiter cubitorum. Et inferne quidem pedibus erat serpentinis, superne uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atque aspectus horror: pro coma quidem draconibus, tanquam casarie circuncincta: alijs collum amplectentibus, alijs etiam per humeros spai. Videte, inquit, amici quo pācto etiam inter narrandum exhorruī: & simul hæc dicens Eucrates, ostendit omnibus brachij sui setas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementer inbiantes auscultabant cum uiri senes, tanquam naribus traherentur, adorantes apud sese tam incredibilem Collossum: mulierem semistadialē, Giganteum quoddam

Mormolycium. Ego uero considerabam interim, cuius= modi erant hi qui cum iuuenibus sapientiæ nomine uer= sentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quum sola ni= mirum canicie barbaq; ab ipsis differant infantibus: Cæ= terum etiam illis ipsis facilius ductiles ad credenda men= dacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi ca= nes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit ille, proceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq; sordido squalidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, resiti, inuerso protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) figillo. Hecate ergo percusso draconicis illis pe= dibus solo, hiatus effecit maximum: & qui immani ma= gnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo post abiit in eum desiliens. Ego uero presente animo porre= cta ceruice inclinatus, inspexi apprehensa arbore quapiã, quæ uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegetontem, lacum, Cerberũ, manes: adeo ut quosdam etiam eorum agnoscerem. Pa= trem ergo meum manifeste cernebam adhuc his ipsis ami= ctum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) o Eucrates anime? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiasq; cum amicis ignatisq; uersantur, in Asphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (in= quit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusq; de anima ratio= nibus. At tu non'ne Socratem etiam ipsum Platonemq; ui= debas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum ta= men euidenter, nisi quod inde cõieci, quoniam caluius, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud

amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam quærentes me, atque in his Pyrrhias hic, superuenere hiatu nondum plenè obducto : dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum : & ignis quidem à face mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego profecto, teste latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus : haud quaquam noua ista, inquit, neq; alijs inuisa uidisti. Nam & ipse haud ita pridem quum ægrotarem tale quiddam conspexi. Prospiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac septima dies erat : febrisq; ò qualis ? incendio certe uehementior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis foribus foris manebāt. Sic enim iusseras Antigone : si quo pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi iuuenis quidam uigilanti : pulcher admodum, ueste circumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatum quendam ducit ad inferos : sicuti ilico cognoui, Tantulum quum uiderem ac Tityum Sisyphumq;. At cætera uobis quid commemorem ? Postquam uero ad tribunal perueni (aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcaq; atque Erinnēs) quidam uelut rex (Pluto certe mihi uidebatur) affedit singulis nomina percensens, qui morituri erant, quos diem iam uitæ præscriptum præterisse contigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui me ducebat, nōdum illi completum est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum Demylum adduc : iam siquidem ultra colum uiuit. Tum ego letus recurrens, ipse quidem iam febre liber

eram:

eram : denunciabam uero omnibus, quod Demylus esset moriturus. Manebat autem nobis in uicinia egrotans etiam ipse nonnihil ut renunciatum est. Ac paulo post audivimus eiulatum eorum qui lugebant eum. Quid muri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui post uigesimum diem quàm sepultus est, resurrexisse. Nam hominem & antequam moreretur, & postquam resurrexit, ipse curauit. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neque tabuit corpus, neque præterea fame corruptum est, nisi fortassis Epimenidem quempiam tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij è palæstra redeuntés. Alter quidem iam ex ephebis excesserat, alter uero annos natus erat circiter quindécim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanquàm è conspectu filiorum admonitus : sic his frui mihi contingat, inquit, simulq; manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrem nouerunt omnes, quo pacto dilexerim: Nam declarauit his rebus quas in eam feci, nō modo dum uiueret, uerumetiam postquam uita functa est. Quippe qui mundum eius uniuersum, uestemq; qua dum uiueret, oblectabatur, in rogiū illius inieceri Septima uero post mortem die, ego quidem hic in eundem lectum incumbēbam: quemadmodū nunc, luctum eum mihi commutigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingredditur interim Demenete ea ipsa, atque adsidet iuxta: quemadmodum nunc Eucraticides hic, minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit ad-

modum pueriliter, ac dudum ad narrationem pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incusabat me, quòd quum ei fuisset in reliquis gratificatus omnibus, è sandalijs aureis alterum nò cremaueram, superesse autem id dicebat, quod sub arca ceciderat: atq; ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differentibus scelestissimus quidam caniculus, qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euannit. At sandalium sub arca repertum est: posteaq; à nobis incensum. An hac etiam Tychiades recusabis credere, quum tam sint euidentia, quotidieq; obseruentur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorum more feriantur, si qui ista non credant, atque usque adeo impudenter uero resistent. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognomine natur sacer. Atque ego quidem, ut eum conspexi, respiciens hoc ipsum, quod prouerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occcludet, inquam, eis ora uir sapiens, adeo monstruosa rantibus: atq; prorsus, iu uulgatum illud adagium, repente deum immissum esse mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero postquam adsedit, assurgente ei, ac cedente Cleodemo, primum de morbo percontatus est, scq; audisse dicebat, Eucratem iam se melius habere. At quidnam inquit, inter uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar sub auscultauì, ac mihi certe uidemini in re quam pulchra

pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quàm ut huic adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut demones credat aliquos esse, phantasmataq; ac mortuorum animas super terram obambulare, & sese quibus libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui, uultumq; deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruci ue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita discesserit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; discesserint, haudquaquàm amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usque adeo absurda dixerit. Per Iouem inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec presentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in metorue aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quàm omnes (ut ita dicam) uideant? Ignoscas, inquam ego, mihi, si non credo, nam solus omnium non uideo. Quod si uidissem, profecto & credidissem, quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, si quando Corinthum ueneris, roga ubi sit Eubatidæ domus. Atque ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæryonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quod si quis inhabitasset, expauescens illico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rūpebatur, neq; quisquam erat omnino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego

uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegy-
 ptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domū
 circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac fermè de-
 tinente, postquam didicerat quò iturus essem, in certum,
 ut putabat, exitium. At ego sumpta lucerna solus ingre-
 dior, atque in uastissimo atrio collocato lumine, humi
 sedens tacite legebam. Adest uero daemon ille, cum quo-
 piam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoq; quem-
 admodum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac te-
 nebris nigrior. Atq; hic quum adstaret, undiq; me adsu-
 tim petens tentauit, si quâ posset expugnare, ac modo in
 canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At
 ego correpto in manum quàm maxime horrendo carmi-
 ne, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, et incantans eum
 in domicilij tenebroso angulum quendam compuli. At
 quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum
 destiti. Mane autem desperantibus uniuersis, ac me quæ-
 admodum alios mortuum sese reperturos putantibus,
 præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, fe-
 liciter illi adnuncians, quòd puram sibi ac spectris libe-
 ram domum iam liceret incolere. Atque illum assumens
 aliosq; multos (sequebantur autem huius inopinata rei
 gratia) quum ad locum accessissem, ubi condentem se da-
 mona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq;
 suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferè ad pas-
 sum defossū cadauer quoddam marcidum, osibus tan-
 tum humana specie coherentibus: Illud igitur effossū
 sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt.
 Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia
 ac re

ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante praesertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neque comam, neque illam quam de eo habebant opinionem. Quid hoc inquam Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, sumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te quod dici solet, euenit: ut thesaurum quum sperauerimus, carbonem offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neque mihi credis narranti, neque Diomachos, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati, dic age quem nam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquam ego, uirum apprimè mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimentum, extra portas clausisset, ibique degeret dies noctesque scribens atque componens, iuuenesque eum quidam illudere cupientes ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornat, ac personis in capita adfictis circumfistentes, illum circumfiliarent, crebro subsilientes: hic neque eorum commenta pertimuerit, neque eos omnino respexerit, sed inter scribendum desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postquam è corporibus exierint. Hocce ne ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? siquidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi contigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narratione ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc

adolefcens, à patre uidelicet doctrina **gratia transmissus**,
 cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Me-
 mnionem, miraculum illud audire, cum uidelicet sonū red-
 dentem ad orientem solem. illum igitur audiui non hoc
 uulgarī modo, quo audiunt alij sonum quempiam inanē,
 sed mihi oracula etiam edidit Memnon, ipse aperto ore
 septem uersibus: quod nisi esset superuacaneum, ipsos uo-
 bis uersus recenserem. Inter nauigandum uero incidit in
 nos unā nauigans uir Memphiticus quidam, ex sacris il-
 lis scribis, mirabili sapientia, & qui uniuersam Aegyp-
 tiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti
 annos in adytis subterraneis mansisse, Magiam interea
 doctus ab Ifide. Pancratem dicis (inquit Arignotus)
 præceptorem meum, uirum sacrum, rasum, linceis indue-
 tum, doctum, pureq; lingua Græca loquentem, procerū,
 simum, labijs promissis, cruribusq; gracilibus. illum ipsum
 inquit ille, Pancratem, ac primum quidem quis esset igno-
 rabam. At postquam uidi eum, si quando in portum ap-
 pulissemus, cum alia multa miracula facientem, tum cro-
 codilis insidentem agitisse, & cum feris uersantem, illas
 uero reuerentes eum, caudisq; adulantes, agnouī sacrum
 quempiam uirum esse, paulatimq; comitate mea me in
 eius amicitiam ac familiā, statim insinuauī, adeo ut omnia
 arcana communicaret. Ac tandem mihi persuadet, ut fa-
 milias omnibus in Memphide relictis, se solus conseque-
 rer, neq; enīn defuturos nobis ministros. Atque ex eo
 tempore sic uitam duximus. Quum in diuersorium quod-
 dam ueniremus, homo accepto pistillo, scobinaue, aut
 pessulo, uersibus implicans, quum in id carmen quoddam
 dixisset,

dixisset, effecit ut ambularet, utq; alijs omnibus homo uideretur, illud ergo abiens, & aquam hauriebat, & coenam parabat, instruebatq; atq; in omnibus cōmode subserviebat ministrabatq; nobis. Deinde postquam iam satis huius ministerij fuit, scobinam rursus scobinam, ac pessulum pessulum aliud recitans carnē reddebat. Hoc ego uehementer conatus non reperiēbam, quo pacto ab illo expiscarer. Nam id mihi inuidebat, quanquam in alijs esset facilimus. At quadam die in angulo quodam tenebricoso clam illo delitescens subauscultavi propius incantationem illam. Erat autem trisyllaba. Tum ille quum pistillo mandasset quæ curanda erant, abiit in forum. At ego postridie illo apud forum occupato, acceptum pistillum quum ornassem, syllabas illas simili modo pronuncians, aquam iussi ut hauriret. Tum impletam amphorā quum tulisset, desiste inquam, neq; aquam amplius haurito, sed rursus esto pistillum. At illud mihi haud amplius iam obtemperare uolebat, sed aquam hauriebat continue, quo ad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum resistere huic rei non ualerem, timebam autem ne Pancrates reuersus (id quod etiam euenit) irasceretur, correpta secure pistillum in duas partes dissecto. At utraq; pars amphoram sumens hauriebat aquam, iamq; unius loco duo mihi ministri esse coeperunt. Interea Pancrates superuenit, ac re intellecta illas quidem in ligna rursus, quemadmodum ante carmen erant, mutauit. At ipse me clanculum relicto, nescio quō clanculum se subducens abiit. At possis istud etiam nunc inquit Dinomachus, hominem ex pistillo facere? Per lo-

uem inquit ille, dimidia ex parte scio, nam
nam nunquam à me restitui potest, postq
quarius esse cœperit. Sed deferenda nobis
quæ iam impleta. Non desistitis, inquam e
monstruosa narrare uiri senes? Alioqui hor
lescentium gratia incredibiles istas & te
aliud in tempus omittite, ne clanculū terr
digiosis fabulamentis impleantur. Parcere
tet, ne talia consuescant audire, quæ eos p
comitata perturbabunt, atq; ad omnem st
culosos reddent, posteaquam eos omni ge
ne impleuerint. Recte admouuisti me, in
quum superstitionem dixisti. Nam quid
de rebus huiusmodi uidetur: de oraculis le
nijs, & quæcumq; quidam numine affla
quæ'ue ex adytis audiuntur? aut quæ uir
quens futura prædicit? an uidelicet nec t
ego quod anulum quendam sacrum habe
linis imaginē exprimente sigillo, quodq;
cum loquitur, non dico, ne tibi uidear ad
res incredibiles narrare. Ceterum quæ
chum audiui in Mallo. heroë mecum diu
umq; meis de rebus consulente, tum quæ
uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ
mo, & quæ audiui in Patariis. Itaq; quum
redirem domum, audiremq; illud in M
apertissimum simul ac uerissimum esse, ta
dare, ut ad rem respondeat his, quæcunc
piā in schedulam inscripta tradiderit, rec

putavi, si dum præternavigarem, experirer oraculum, deumq; de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quam longe res esset processura, quodq; non breuem incepisset de oraculo transgrediam, ratus non expedire, uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mællum nauigantem: Nam & intelligebam molestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego abeo, inquam, quæsiturus Leonticum, nam opus habeo cum eo congregari. At uos quandoquidem parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos deniq; in fabularum uobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est uerisimile, mutuo sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ô Philocles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uentre, non aliter quam hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacum aliquod, quod mihi obliuionẽ induceret eorum, quæ audiui, ne me nonnihil earum rerum lædat in hærens memoria: nempe monstra, demones, atque Hecatas mihi uidere uideor. PHIL. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddam hic s. mo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeant: uerum etiam si quem mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi

hi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem demonibus impleuisti. TYCH. At bono animus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res medium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rationem: quo si utimur, nullis huiusmodi uanis stulti mendacijs turbabimur.

LVCIANI DECLAM

TIO PRO TYRANNICIDA,

Thoma Moro interprete.

ARGUMENTVM DECLAM.

Ascendit quidam in arcem, ut tyrannum occideret, at ipsum quidem non inuenit: filium autem eius quum peremisset, gladium reliquit in corpore. Tyrannus ingressus, ac filium iam conspiciens mortuum eodem gladio se transiit. Is qui ascenderat, ac tyranni filium intemerat, tanquam tyrannicida premium petit.

DECLAMATIO.

VVM duos tyrannos iudices uno dperemerim, alterum quidem iam etu defectum, alterum uero florentem, eoq; ad scelereum successionem idoneum, adsum tamen unicum ob utruq; premium petiturus: idq; quum scius omnium qui unquam fueret tyrannicide. sceleratos duos uno ictu sustulerim atq; mactauerim: filium quidem gladio, patrem uero nimio illo quo in filium firebatur, affectu. Tyrannus igitur ob ea quae gesit, satis nobis supplicij dedit, quippe qui et uiuens filium spectauit occisum, et tandem (quod maxime praeter omnem spem fuit) ipse sui coactus est tyrannicide

*da fieri. Filius igitur à me peremptus est, inferuñit autē
 mihi, etiam mortuus, ad aliam mortem : nam qui uiuens
 iniurias, unā cum patre fecit, mortuus patrem ut potuit
 interfecit. Qui tyrannidem ergo sustuli, ego sum: ensisq;
 qui peregit omnia, meus est, ordinem tantum immutauī
 cedium, ac perimendi sceleratos nouaui modum : illum
 qui fortior erat, & qui ulcisci poterat, amolitus ipse: se-
 nem uero soli relinqēs gladio. Ego igitur ob ista etiam
 amplius aliquid à uobis expectabā, sperabamq; me præ-
 mia pro peremptorum numero suscepturum, ut qui uos
 non presentibus tantum malis eripuerim, sed futurorum
 quoq; metu liberauerim, ac certe uobis libertatem præ-
 stiterim, nullo hærede scelerum relicto. At interim tot re-
 bus à me præclare editis, in periculum uenio, ne à uobis
 nullo præmio donatus abeam, solusq; mercede frauder,
 quam leges à me seruata statuerunt. Hic itaq; meus ad-
 uersarius, nullo Reip. studio, sicut ait, istud agere uide-
 tur, sed eorum cæde commotus, ut in eum qui mortis eis
 causa fuit ulciscatur. Sed uos iudices auscultate paulisper
 dum tyrannidis mala (quanquam ipsi probe sciatis) ex-
 pono: nam & hoc pacto melius beneficij magnitudinem
 cognoueritis, & magis item gaudebitis, reputantes qui-
 bus estis malis liberati. Neq; enī quemadmodum alijs
 plerisq; iam sepe accidit, ita nos quoq; simplicem tyran-
 nidem & unicam seruitutem sustinuimus : neque unius
 domini libidinem pertulimus, sed soli omnium quos un-
 quam similis preßit infelicitas, duos unius loco tyrannos
 habuimus, & in duplices miseri iniurias distracti sumus.
 At moderatior admodum senex erat, & in ira mitior, et
 ad*

ad supplicia segnior, & ad libidines tardior: utpote
 te iam impetus eius uehementiam cohibente, & uol
 tum appetitiones refrenante. Et ad causas quidem
 norum inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipse
 admodum tyrannicus esset, nisi quod illi parebat: nam
 filium (ut iam ostendit) propensus supra modum
 Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: & iniuste
 quicquid ille iubebat, & puniebat quos ille uolebat
 omnibus illi morem gerebat, ac deniq; sub illius tyra
 de uiuebat, & ultroneus filij cupiditatum satelles ei
 At iuuenis uero honore ætatis gratia patri cessit, &
 imperij nomine abstinuit: ceterum re ipsa tyrannidis
 put ipse fuit. Firmitas quoq; ac tutamentum principij
 tus ab illo pendeat, quoniam & quod ex iniurijs pr
 uenit, solus ipse fruebatur. Ille erat qui satellites du
 bat, qui custodias regebat, qui subditos ferebat, qui
 fidiatores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui
 ptias temerauit, cui uirgines adductæ sunt: & si quæ ci
 des erant, si qua exilia, pecuniarum expilationes, to
 menta, contumelia, hæc omnia iuuenis fiebant audaci
 nam senex ipse obsequebatur, & comes in malis erat
 & tantum filij scelera comprobabat. Et res quidem no
 bis intolerabilis facta: nam quum animi libidines at
 imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarum finem fa
 ciunt. At illud tamē nos urebat maxime, diuturnam, im
 æternam potius futuram hanc seruitutem sciebamus, &
 tradendam per successionem Rempub. populumq; alij
 post alium domino ac scelerato hereditatem cessuram.
 Alijs profecto nō paruum spem hæc res facit, quod per
 pendere

pendere possunt, ac secum dicere: at iam cohibebitur, at iam morietur, ac paulo post erimus liberi. De illis uero nihil tale sperabatur, sed iam nunc paratū imperij cernebamus heredem. quamobrem nec suscipere negociū audebat fortium quisquam, qui tamen eadem mecum cupiebant: sed desperabatur omnino libertas, & inexpugnabilis uidebatur tyrannis, cum necesse esset tam multos aggre-
 gredi. At me nihil ista deterruerunt, neq; perpensa negocij difficultate detrectavi, neq; periculum expaui. Solus quidem, solus aduersus tam fortem ac multiplicem tyrannidem, imò uero non solus, sed cum gladio auxiliari conscendi, consorte etiam tyrannicidij, mortem præ oculis habens, sed propriam tamen cadem communi libertate compensans. Cum in primam ergo custodiam incidissem, ac satellites haud facile amouissem, obuium quenq; perimens, & quicquid obsisteret conficiens, in ipsum negocij caput ferebar, in ipsum unicum tyrannidis robur, in ipsam nostrarum calamitatum materiam: & in summa arcis custodia sistens, quum illum conspexissem sese genere defendentem, atq; resistentem, uulneribus multis tamen interfeci: ac iam quidem sublata tyrannis erat, facinus confectū erat, atq; exinde protinus omnes liberi. Senex relictus est ille solus, inermis custodibus exutus, magno illo satellite suo adempto destitutus, nec amplius ulla generosa manu dignus. Ibi ego mecum iudices talia con-
 gitaui: totū negociū meum bene se habet: omnia peracta sunt, oīa strenue perfecta sunt. Quonā ergo iste qui sum-
 pest plectetur modo? Me siquē ac dextera mea indignus est: præcipue uero facinore tam splēdido ac iuuenili & generoso

generoso confecto, cuius gloriam addita hac tam in
cede minuerem. Dignum autem querere carnificē qui
piam oportet, uerum post erumnā, tum ne et han-
crificiat uideat, puniatur, appositum tantum ense
beat: huic ergo reliqua committo. Hæc ubi statuissem
linea amolior. Ille uero sicut ego antè diuinaueram si-
ac tyrannum interfecit, fabulæq; meæ supremum ad-
addidit. Adsum ergo popularem uobis gubernationem
adferens, et omnibus securitatem denunciāns, ac libe-
tem feliciter annuncians. Nunc igitur factis meis frui-
ni. Sceleratis enim (uti uidetis) arx uacat, imperat au-
nemo, sed et honores tribuere licet, et iudicare, et
legibus contradicere: atq; hæc uobis ex me, atq; hoc
nore meo profecta sunt: atque ex illa una cede, postea
pater haud amplius uiuere potuit. Dignū igitur ob
censeo, debitum a uobis mihi præmium dari: non quia
studiosus lucri sim, aut qui parua magnipendā: ne
quod ob mercedē de patria benemereri in animum i-
dlexerim, sed quod mea officia cupiā uestro præmio et
comprobata, ne despectus sit, ne uel inglorius fiat me-
conatus, tanquam a uobis mancus, et præmio iudicet
indignus. At iste contradicit, et me præter æquum ad
facere, qui honorari uerum, ac præmium referre: nō enim
esse me tyrannicidam, neque factum à me quicquam se-
cundum legem esse, sed facto meo quiddam ad præmium
petendū deesse. Rogo igitur eum, quid reliquū à me de-
deras? non uolui? non ascendi? nō peremi? non liberaui:
num imperat quisquā? num iubet quisquā? num dominus
minatur quisquā? nū me maleficorū effugit quisquā? non
dixerū.

dixeris. Sed omnia pacis plena, & leges omnes redditae, & manifesta libertas, & popularis gubernatio firmata, & cōiugia inuiolata, & pueri extra periculum, & uirgines tute, & festus agens serias ob cōmunem felicitatem ciuitas. Quis est igitur horum omnium causa: quis illa sustulit, ista praeiuit? Etenim si me quisquam est hoc honore dignior, illi hac mercede cedo, ac premio isthoc abstineo. Sin uero solus ego cuncta peregi, audens, peridicans, adoriens, interimens, puniens, alterum in altero ulciscens: quid mea calumniariis officia? quid ingratum erga me populum facis? At ipsum non occidisti Tyrannū: lex autem tyrannicide premium statuit. Interest ergo quicquam, dic mihi, an ipsum perimas, an mortis ei causam praebeas? Ego certe nihil puto, nempe hoc solum legislator spectauit, libertatem & popularem statum, ac sceleratorum amolitionē, istud honorauit, istud gratia dignum censuit, quod factum à me nō esse non queas dicere. Si enim illum occidi, quo occiso iste non potuit uiuere, ipse nimis eum mactaui. Cedes mea, manus illius erat. Ne nimium ergo eniose de mortis modo disputes, neque examines quomodo interijt: sed an amplius non sit, an per me est, quod amplius ille nō est. Quando quidem hoc quoque mihi uideris excussurus, et sycophantam in benemerentes acturus, si quis nō ense, sed lapide, ligno uē, aut alio quopiam modo peremisset. Quid uerò si tyrannum fame obsessum, ad mortis necessitatem adegisset? etiam ne tum requireres meamet manu peractam cādem? alioqui deesse adhuc aliquid mihi ad legem implendam diceret; atque id grauiore supplicio interfecto

malefico? Vnum solum examina, istud interroga, i-
 curiosus inquire, quis facinorosorum superest? quis
 rix metus imminet? quæ uestigia calamitatum? Sin
 purgata sunt ac pacata omnia: sycophantæ est, nu-
 rerum calumniantē, uelle præmio ipsis factis debite
 dare. Ego siquidem hoc quoq; in legibus declarati-
 mini (nisi forsitan ob longam seruitutem sim quæ in-
 dicuntur oblitus) causas mortis duas esse: siue quis
 occiderit: seu si quis ipse quidē non occiderit, neq; re-
 rem gesserit, coegit tamen, atq; occasionem necis d-
 æqualiter hunc etiam lex plectendum censet, atq; ad-
 dum quidem iustitiā præbitam interitus causam non
 iudicauit ipso facto minorem, ac reliqua iam de m-
 necis questio superuacua est. Illum ergo qui sic occi-
 dit, puniendum tanquam homicidam æquū censeas, ad-
 uicq; nullo pacto uelis: qui uero eodem quo ille modo
 uitati benefecerit, indignum benemeriti præmio duc-
 Neq; enim istud possis dicere, me uidelicet id scissile et
 tum: bonum autem exitum quendam temere non me
 destinante, consequutum. Quid ergo pertinuissem ad-
 plius, eo qui fortior erat interempto? Quid in uuln-
 gladium reliquisset, nisi id ipsum omnino quod erat se-
 turum prædiuinasset: nisi hoc fortasse dixeris, quod q-
 peremptus est, tyrannus non erat, neq; hoc nomen ob-
 nebat, neq; multa uos ob id libet, si necaretur, præm-
 dedissetis: sed hoc nunquam dicēs. Ergo interempto ty-
 ranno, illi qui causam præbuit nō reddes præmium: o a-
 riositate, quomodo necatus est curas, quum libertate fru-
 ris, aut ab eo qui democratiā restituit, amplius aliqui
 postulas

postulus? Atqui lex (ut dicis) ipsum rerum caput exami-
nat, media autē omnia ualere sinīt, neq; ultra curiosius
inquit. Quid enim, qui in exilium tyrannum cōpul-
set, non honorem iam tyrannicidæ tulisset? Imō ac ualde
quidem iustē, nam & ille libertatē pro seruitute præsti-
tit. At quod à me factum est, non exiliū, nec redintegran-
dæ rebellionis metus, sed omnino perfecta sublatio est,
& generis illius uniuerſi internicio, ac totius mali radi-
cis excisio. Ac nunc per deos omnia mihi ab initio in
finē usq; (si uidetur) excutite, an prætermisſum quicquā
ad implendam legē fuerit, & an quicquam mihi defuit,
quod adesse tyrannicidæ debuit. Ante omnia igitur ani-
mum adesse generosum decet, atq; Reip. studiosum, para-
tumq; pericula pro cōmuni commodo subire, ac propria
morte multorū salutem redimere: ergo ad id mihi quic-
quam defuit? An animo fractus sum? an pericula prospi-
ciens, per quæ mihi uadendum erat, detrectauī? non id di-
xeris. Mane ergo in hoc solo, ac me sūge ex eo solo qđ
uolui, atq; isto consilio ſui, etiā si nihil inde boni proue-
niſſet, tamen ob mentē ipsam assurgentē præmiū tan-
quam benemerentē petere, quum tamen ego non potue-
rim, sed alius me sequutus tyrannū occiderit, absōnū (dic
mihi) aut absurdum esset tribuere: maximeq; si dicerem,
ō uiri, uolui, cupiui, aggressus sum, atq; animi mei signa
dedi: solus honore dignus sum? Quid tum responsurus
esses? Nunc uero nō id dico, sed & ascēdi, & periclitatus
sum, atq; innumerabilia priusquā adolescentem peremes-
sam feci. Neq; enim rem usque adeo facilem esse suspice-
mini, custodiā superare, ac satellites opprimere, unumq;

tot viros auertere. Sed firmè maximè
atq; ipsam rei caput istud est. Nam ip-
sus, non magnū opus est, neq; magno-
dum, neq; expugnatum difficile, sed ea p-
ae tuentur tyrannidem, quæ qui uicer-
gerit in am reliquum quidem parum e,
ad tyrannum usq; penetrare, nequæ qu-
nisi custodiā qui eos cingunt, ac satelli-
ri, ac nisi eos omnes prius deuicissē
adiicio, sed ipsi rursus inuicior. Custodi-
lites inquam, tyrannum incustoditum, in-
didi. Ob hæc te honore tibi dignus ui-
me cadem posulas? Atqui si cadem e
istud quidem deest. Neq; enim incruen-
petra, magnā ac nobilem necem inue-
omnibus metuendi, per quem etiam i-
dijs erat, quo solo confidebat, qui mul-
titudine sufficit. Quid tum ergo, num pra-
num timorū rerum honore fraudabor
f. c. litem, num si ministrum quempiam
nisi, quid si forum honoratiorem?
etiam hoc tibi uideretur ascendere, at
in medijs armis aliquē ex amicis tyrann-
autem etiā illum qui peremptus est conf-
tyranni, inō tyrannus grauior, ac deum
ac torter crudelior, extor tor uolitor. t-
mum fuit, heres omnium atq; successor:
longum poterat nos iras calamitates exte-
me solum fecisse, tyrannū autē ipsum adl-

ga uiuere? Munus ob ista peto, quid dicitis? non dabitis?
 Non illum quoq; suspexistis? non dominus? non grauis?
 nō intolerandus erat? Nunc uero etiā caput ipsum intel
 ligite. Quod enim iste à me flagitat, id quā optime fie
 ri potuit, peregi, ac tyrannum alterius nece neccaui, non
 uulgariter, neq; uno ictu, quod illi post tot scelera maxi
 me fuit optandum. Sed dolore multo prius exagitans, et
 in oculis ostendēs misere prostrata, quæ illi fuerant cha
 rissima, filium quanquā malum, tamen atate florentē, ac
 patri similem, sanguine ac tabo plenū. Hæc sunt patrum
 uulnera, hi legitimorum tyrannicidarū gladij. Hæc ty
 rannis crudelibus digna mors, hoc supplicium sceleribus
 tantis debitum. Nam illico mori, illico nescire, nullum ta
 le spectaculum cernere, nihil habet tyrannica poena di
 gnum. Non enim ignorabam (te appello) non inquam
 ignorabam, inō nec alius quisquam quantum ille erga
 filium gerebat affectū, et quod post illum uiuere ne pau
 lulum quidem dignaretur. Atque omnes fortasse patres
 sunt in silis eiusmodi. At hic certe aliquid supra cæte
 ros habebat, idq; merito, quippe qui illum scilicet uidebat
 ducem seruatoremq; tyrannidis, solumq; pericula pairis
 preoccupantem, ac firmitatem imperio præstantem.
 Vnde etiam quanquam non ob amorem, et ob despera
 tionem saltem statim illum sciebam moriturum, quum
 cogitaret inutilem sibi uitam futuram, securitate quam
 illi filius prebebat ablata. Omnibus igitur illum simul
 circūsepsi, natura, dolore, desperatione, terrore, ac tem
 porum etiam futurorum metu. His in illum cōmilitoni
 bus usus sum, et ad ultimum illud consilium coegi. Inte
 rijt no

nist nobis erbus, afflictus, dolens, lachry-
 gens, breuē quidem, sed qui patri suffi-
 cissimū esse ipse à seipso, quod mortis,
 miserrimum, multoq; acerbius quā si
 vbi mihi gladius est? num quis illū ag-
 gatusquā alterius telum est? Quis illum
 ante tyranni quas usus est? quis illum
 cæcis merum cōmunicans, rerum à me
 cessor, pessi tot discrimina, post tot m-
 & in luctu, nemo videmur. Si enim o-
 à in hoc honorem peterem, si dicerem:
 tem cupienti, ac tum incrimī forte depr-
 subseruit gladius, atq; operam suam
 libertatem dedit omnibus, honor-
 gnum potius: de mūnum tū populi
 hūmilitatem, et tū benefactores inscrip-
 sacra gladium ipsa reposuissetis? noi-
 illam colubem, tūc mecum cogitate
 ipsam ante artem, & sicisse, & dixi
 quam sciam pulchrem, ac vulneribu
 corporis, ostendit, & foderē, quo uidei
 retur, atq; a pedu primo stupefceret, m-
 maui atq; ei telum vit paterem, non u-
 aut cōmū, & ipse qui iam senex era-
 fuit, hominū, & mulierum spectator. I-
 aliter, totū quidem tegor die autor. E-
 strioni cedant, & gladium, & ensē, a-
 balē spererant. Et ille quum adesset, &
 quum habebat unicū, uix respirantem,

plenum, uulnera quoq; illa densa, ac multa, & letalia ge-
rentem, sic exclamauit: O nate, sublatus sumus, interem-
pti sumus, tyranni cæsi sumus: ubi iste interfector est?
ad quid mihi parcat? cui me reseruat malo per te iam
fili præmortuum? nisi me forte utpote senem contemnit,
& lente me perimere decreuit: ac mortem mihi pro-
ducit, ut necem mihi faciat longiorem. Et simul ista di-
cens, ensẽm querebat: ipse autẽ erat inermis, ut qui om-
nem in filio spẽm reposuerat. At ne is quidem defuit,
iamdudum enim à me antè præparatus erat, atque ad fa-
cinus futurum relictus. Ergo ex corpore euellens, & ex
uulnere gladium eximens, iamdudum me occidisti, perez-
misti, nunc uero mihi finem facito. O ensis, inquit, patri
lugenti consolator ueni, atq; infelicem senis manum ad-
iuua, iugula tyrannum, perime, ac luctu solue. Vtinam
in te prior incidissem, utinam ordinẽ cædis incepissem,
cecidissem quidem, at tu tyrannus tantum, at ultorem
sperans, nunc uero ut orbus, nũc uero ut etiam carnificẽ
egens. Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, im-
potens, cupiens quidem, inualidus tamen ad facinoris
ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera?
quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tan-
dem uidistis omnes iacentem iuuenem, opus neque par-
uum, neque facile, senem uero illi circumfusum, cruorem
utriusq; inherentem, atque illam libertatis, & uictorie
parentẽ libitinam, & nostri ensis operam: ensẽm uero
ipsum inter utrunq; monstratũ, declarantem quàm non
indignus domino sit, testantemq; quòd mihi sit fidelite-
r obsequutus. Hoc si ego fecissem, obscurius fuisset, nunc
uero

DECLAM. THOMAE
 uero redditur ipsa nouitate splēdi dius. C
 ergo omnem sustuli, ego sum : opus autē
 sributum est, quemadmodum in fabula.
 mas quidem partes ego, secundas uero j
 rannus ipse, ensis autem subseruiuit om

DECLAMA

THOMAE MORI
 cianicæ respondens.

NON putaueram iudices, ei
 ego nūc facio) publicā cau,
 agendā, opus fore, ut quur
 tuerit, rationē reddat: Neq;
 periculum, ne id malicia potius aggressus,
 uideatur, quū hoc certissimū prebeat mag
 tis argumentū, quod aliorum omnium cōm
 suo priuato labore cōsulere. Quod quanqu
 usmodi causarū patronos merito posse existi
 calūnie suspitione defendere, me tamen omi
 me, quā ut omnibus prosum, nō solum hunc
 desumpsi, sed inimicitias etiā cum eo uiro co
 se tyrānos quoq; iactat occidisse. Sed quonia
 recte cōpitiū esse uideo, quod nō improborum
 deprauet iniquitas, & quosdā iam nunc mis
 dō, qui istius oratione persuasi, hoc meū offic
 rem parē rapiū: statui iudices uobis huius ac
 causas exponere, ne quis industrie meae malig
 pres eam dolori, odio, uel inuidie conetur affici

primum, quid est quur tyrāni mortem dolere puter? nā
 id iste mihi nuper obiecit, probationē uero nullam attu-
 lit, dixisse tantū contentus, et credi sibi sine argumento,
 sine teste postulat: imō, inquit, nisi doleres, nisi tyranni
 mortem ulcisci cuperes, mecū non contenderes. Ergo eo
 solo lugere me tyranni mortē probas, quod tibi ob eius
 necem, primum iniuste petenti, ego me iuste opposui?
 Vis uidere quā nihil dicis? Si te tyrannū occidisse pro-
 bes, ego tecū litigare, nec si uelim possem, nec si possem
 uelim. Nūc uerō quid aliud cōtra te dicturus sum, quā
 quod illū nō occidisti? Si tu interfecisses, nihil quererer,
 imō laudare, admirarer, ac prēmū primus decernerem:
 nunc uero ideo tibi cōtradico, ideo tibi honorē denego,
 ideo aduersor, ideo queror, quia tyrannū non occidisti.
 Num igitur occisum protinus dolere uideor? Osten-
 disse potius iudices debuit, me tyrāno fuisse uel sanguine con-
 iunctum, uel affinitate propinquū, uel beneficijs deuina-
 ctum, uel scelerum cōmunionē foederatū. At istorū quia
 quā ne fingere quidem potuit: ergo si neque cognatus
 illi, neq; affinis fui, si mea opera nunquam in cuiusquam
 iniuriā usus est, si ab illo beneficij nihil in me collatum
 est, si me acerba seruitute cum ceteris simul oppressit, si
 me illius interitus libertati uobiscū in unā restituit, quid
 causae est ut illius mortē mea salutis ac libertatis auspi-
 cium doleam? At odij certe tantūdem causae est. Nā quid
 egit quod odium in illum prouocaret meum? Primo ty-
 ranni filiū interfecit: postea uero tyrāno sibi manus in-
 ferente, iste prēmium tanquam tyrannicida petijt: quo-
 rum alterum, puta quod iuuenem peremit, quanquam
 id ipsum

idipsum parum consulte, parumq; ex
fecerat, nisi dii nobis fuissent propitij, &
mo (quantū ego certe suspicor) non n
ro, nempe quod præmium postulat qu
ut nunc sunt hominum ingenia, non m
certe, modo possit auferre. Neutrū isto
meum concitat. Extra hæc nihil unqua
me illo modo pertineat: ergo tam iniqu
nem uiæ tandem satis aut de facie, aut fā
nec re offenderat, nec uerbo laferat, gr
queret? Restat inuidia diluenda suspicio
nullo malo carere uicem libētius. Nam q
tiā sint suapte natura perniciofa, nullam
re pestilētius: quodq; pestus, cui semel in
ribus tormētis exagitet. Nempe alterius)
infortunium ducere, secūdis aliorum rebu
nis laudibus uri, aliena felicitate torqueri
ma miseria, non extrema dementia est?
quam alio uitio iudices absum, ab hoc ce
absum. Cuius unquam fortunas impetij? C
gestis eleuari? Cuius laudibus unquam d
famam labe respersi? Certe ab huius uitij
me medicus igitur fortit ut mea non diceret,
inops est, ut aliorum opibus ac premijs im
anteacta uita non uindictat: quæ non usque
bene gestarum indiga, ut aliena debeam li
re: At ipsa me herede causa prorsus absolu
est, ut potius omnium ueniam, quam cuiusquam
inuidiam. Quæso iudices, quod tandem odij sit

inuidia documentū prae me fero? Non prouoco, nō irascor, nō accuso, urbem tantum in ius uocatam ab illo defendendo. Sed quur sedentibus ergo ceteris, ac tacētibus uniuersis, atq; in his multis & clarissimis uiris, & auctoritate praestantibus, & multo ad dicendum instructioribus, ego potissimum surgo, & petenti praemia contradico? Illi ipsi profecto quin mecum sentiant non dubito: & quin ex his pleriq; sint, qui hoc ipsum officium, nisi ego iam suscepissem, libenter fuerint obituri: neq; tamen ideo culpandus sum, quod me pro patria primus obtulerim. Quicquid est, alieni silentij causas non debeo: me certe ad dicendum cum Reipublicae causa, tum deorum immortalium respectus incitabat: nempe quum uiderem satis tenues aerarij nostri prouentus, & praesentem pecuniam nimis exiguam, tum instare multas necessarij sumptus occasiones, non ferebam uti ciuitas hoc insuper non necessario sumptu multaretur. Tyrannicidij praemium quantū sit non ignoratis, ac merito quidem: quod enim pretiū satis grande sit, quo agri, foci, fortuna, liberi, coniuges, salus, ac libertas omnium, postremo ipsae deorum aetate atq; templa redimantur? Quod quo maius atq; urbi onerosius est, eo magis à nobis prospiciendum est ne temere collocetur. Satis iudice^{us}, satis impēse ac sumptus imminet, satis effundendum est, ut aerarium nostrū tam profunde, non iste etiam cui nihil debemus, exhauriat. Præterea quum hoc tyrannicidium sola deorum clementia prouenerit, quo toties in clamati calamitatum tandem nostrarum miserti, crudelissimi nos iugo tyranni soluere, ac libertati reddere uoluerunt, non ferendum putauī

putauit ut ciuitas honorem gratiamq;
latam, homini non merenti tribueret.
negocij fortunæ deorumq; benignitati
gratiæ, apertissimis argumentis doceb
quæso iudices diligenter attendite. Tri
quodlibet sufficere sibi ad hunc honor
putat, uel quod tyranni peremit filium,
tentauit occidere, uel quod pater filij n
quæ iste reliquerat, mortem sibi cōsciui
lascetis cedes tyranniciū uidetur? Q
ille (inquit) tyrannus erat. Quis id cre
unam duobus suffecisse tyrannise duos t;
concordes eadem incoluisse moenia? un
potuisse contineri, quorum alterutri uia
uersus suffecerit? Quisquis id credendum
parum uidetur tyrannicam considerare
legitimæ quoq; potestates, ac non solum
nantes, sed etiam legibus obtemperant
de tanto interuallo maiores, ambitione
cuius, ut nec uel intimorum amicorum
potiusquam eos habeant imperij sui cō
rannum credat natura ferum ac uiolen
cuius ardore hominū. t̄eges protriuer
temperit, uitam neglexerit, socium que
re? Quin brutorum quoq; pleraq; ferme
rannorū proprium est) raptō uiuit, qui
eura imprefit aliqua tyrannica naturæ
prios factus sequunt, potiusquam socios
accipiant. Et hominem tyrannum putan

inflat, ambitio stimulat, cupiditas urget, gloria sollicitat, suam cum quoquam posse cōmunicare tyrannidem? At iste non solum duos tyrannos facit, uerū etiam adolescentem plusquam tyrannū uult uideri: nam ciuibus atroces (inquit) iniurias fecit, caede, rapina, stupro, omnibus deniq; scelerū formis insignis. Nomine quidē abstinuit, ceterum re ipsa tyrannidis caput erat, ac parente plus potuit, eum ut uolebat rexit. At longe contrā se res habet iudices: nimirū impotens semper ac formidolosa res tyrannis est. Neq; filius profecto patrem tulisset si posset, neq; filio tantum permisisset pater ut posset. Nemo tyrannis est herede suspectior, qui eo maiore parenti metum incutit, quo magis ferocem eius indolem ac tyrannicos mores expresserit. Continebat ergo filij sui cupiditates, atque adolescenti stringebat potius quam laxabat habenas, ne uiribus nimium inualescens iuuenis, imperij auidus, atq; opibus insolēs, nec sibi iam imperans, tandem ne parenti quidem parceret, quin iam Saturno superi Iouem praeferrent. Nam si iniurias interdum fecit, quid aliud quam se parenti satellitem praeiuit? ex quibus quotusquisq; est, qui non grassetur: nuptias uiolet, domos compilet, phana disposiet, obuios caedat, atq; optimum quenq; trucidet? Sed quoniam unus est, cuius potentia atq; umbra freti, tam scelerata grassantur audacia, poenas alioqui facinorum suorū uel illi, uel publicis legibus daturi, ipsi quidem latrones, homicidae, fures, adulteri: solus autem unus ille scelerum princeps, sub cuius nomine omnes impune delitescunt, tyrannus est. At ille adolescens si quando patrabat aliquid atrocis

cuius, patrem semper sic imperasse dice-
impravit dubito. Nam filius quanqu
ut parentem aliquando uideretur (si
nisset aetatem) flagitijs ac sceleribus ac
hac adolescentia pra illius crudelitate
iam a puero semper assuetus insenuera-
les, ac uix tyro fuit, neq; firè magnum
patre iussus atq; edoctus agebat. Sed si
illa faciebat, siue ipse etiam iniussus auc-
torem iussus egerit, quum neq; tyra-
parit, neq; se pro tyranno gesserit, se
significavit, & ausorum suorum causas in
quum alium se potentiorum esse confessu-
bus fideret, a quo omnis eius penderet in
si uelis, aut sacrilegum, uel si quod aliud ne-
pelles: at is profecto non est, in quo fieri
potest. Quod si illum omnia solu potuissi-
ranum fuisse contendas, & quod paulo
illico eius morte liberam fuisse rempublicam
obsecro adhuc parentem uiuere, sed non fu-
quod nescio quid ipse finxisti, quippe qui
gaucas, nec quid ei fugiendum esset effecer-
tantum per insidias & empto, reliquis uir-
non uideo quid patri magis desperandum
fuerit, quam si aut filius ei natus non fuisset,
reptus obisset. Patrem ergo fingamus (ut
ac filio quidem unico orbatum, sed satellitu-
terua cinctum, eadem filij lachrymantem: se-
minantem, atque omnia suppliciorum gene-

tem, in forum uultu tristi quidē, sed tamen truci procur-
 rere, & prolato quē tu reliquisti gladio, ingentia polli-
 ceri prēmia, si quis eius ensis dominum prodiderit: hic
 tu foro iam ab illo, atq; eius satellitibus occupato, & in
 caput tuū quæstione iam haberi cœpta, in publicum for-
 tis tyrannicida procure, & in medios globos irruens
 tyrannum te occidisse proclamata, libertatē omnibus de-
 nuncia, ac Tyrannicidij prēmium postula. Quid fugis?
 Quid latebras quæris? Quid tyrannicida metuis? An nō
 libera est Respublica? An non tyrannus occisus est?
 Neque ergo is quem peremisti tyrannus erat, sed quidā
 potius tyranni satelles: neq; eius morte ciuitas libertati
 restituta est, quod solum paulo antē dicebas huius legis
 spectasse latorē. At heredem (inquit) occidi. Quid mihi
 heredes nominat? Quid in tyrannide leges memorat?
 Legum ista nomina sunt. Iuris est ista successio. An Piræ-
 tæ filium si demortui patris locum impleuerit, heredem
 quisquam dixerit? Intestatus semper tyrannus moritur,
 quippe legibus ab illo captiuis, quæ sole ratum facere
 testamentum possunt. Proinde qui defuncti locum tyran-
 ni subit, hæres non est, sed nouus tyrannus. Non enim
 succedit, sed inuadit. At illi nunc paruissimus. Istud qui
 constat? Ego contrā tyranno mortuo populum ilico li-
 berum esse dico. Alioqui frustra lex tyrannicidæ præ-
 mium statuit, si alterius morte in alterius potestatem res-
 cidimus. Sed longe secus iudices, defuncto enim quolibet
 casu Tyranno, populus iam tum liber dum amici luctu
 occupantur, dum stupent eius morte satellites, ilico sese
 in libertatem asseruisset, neq; plus filius aduersus populi
 uires

uires tum ualuisse, quàm nunc potest
amicis tyranni potentissimus, aut gene
post filium proximus, ad quē, si succe
hereditatis audiendum est, tam nunc t
quàm ad filium pertinuisse. Qui satell
cum, qui cognatum, qui filium Tyranni
stra Tyrannicidium iactauerit. Tyrann
cuius necem tanto præmio Respub. me
(inquit) periclitui, periclitatus sum, quo
sit, filio tyranni perempto, spe future t
cta, præclarum animi mei documentum
solum sufficere mihi ad hunc honorē pu
cro quàm nihil maliuole, quàm simplic
omnia, quàm ex re tua totum hoc nego
spiciosus interpreter. Nam si alius hanc
nec tamen ex inimicis tuis, sed ex acriori
bus quispiam qui locos omnes excutium
bus urgēt, ac moleste nimium premunt, sic
tractaret locum, ut te nec id tentasse unq
nasse contenderet. Quod si tu uocifera
quenquam tam insigni esse impudentia
occiso in ipso conatu tyranni filio aude
tinus quasi fieri non potuerit (inquit) u
liberaturus, quod non præstitisti, non T
surus, quem non exigisti: sed ipsum potius
trucidasti perempturus, ascenderis: illatam
aliquam uolueris ac retardaturus iniuriam
ret, urgeret, premere, ac certas aliquas p
lius animi tui ac propositi flagitaret, uide

in quantas traheris angustias. Sed ego tecum hoc pacto non agam, quippe qui in rebus (cuiusmodi ista est) uehementer obscuris, assueui semper in meliorem partem esse procliuior. Permitto itaque tibi, ut ista fecisse animo in Remp. propenso uidearis. Voluisti ergo, ac tentasti prorsus auferre Tyrannidem. Hoc tibi uidetur isto premio compensandum? Primum quod uoluisti, quis non uidet quam sit exiguum? Nam hac ratione omnes tyrannidij premium peteremus. Quis enim tam frigidus in Remp. animo fuerit, ut Tyrannum crudelissimum non libenter auferre uoluerit? Tentando uero quid aliud declarasti, quam quod esse Tyrannicida uoluisti? Quod te praeterea periculis exposuisti, an id premium meruerit ullum, postea uidebimus: quod autem istud non meruerit: spero uobis iudices esse uel sola legis recitatione perspicuum. Quae quum premium nisi Tyrannicida non statuat, qui uero Tyrannum non ceciderit, esse Tyrannicida non possit: quatumlibet quispiam tentauerit, quantiscumque sese periculis exposuerit, frustra Tyrannidij premium, nisi caso Tyranno, petierit. Nam ei qui dum conatur occidere, in exilium compulerit, premium quidem: sed neque tantum, neque tanquam Tyrannicida decernam. Etenim si morbo quispian laborans denunciem, quicumque me sanauerit, ei recuperata ualitudine, tria me talenta daturum, ueniat aliquis spe mercedis inductus, qui mei curam suscipiat: deinde medicamentis quibusdam adhibitis, ubi frustra se conari senserit: artem suam morbo uictam confessus, me iam deploratum relinquat: aliqua tamen molestiae parte leuatum, sanis

tatis illi mercedem, quia non sanauit
 sus quia profuit, inanem prorsus à
 æquum est. At si post mille pharmaca
 lius habentem destituat: præmij nihil
 hil inuit: gratie uero tantundem fere
 ri tentauit, sui gratia, non mei fecit.
 Medice artis ignarus, rem tamen agi
 atque aliquantisper misere uenenis ac
 mittat: quum iam non modo nihil opi
 mum doloris addidit etiam si sese grati
 amore dignus est, quòd me suo labore t
 mij spe tam officiose uexauit: an su
 quòd temere sese meo periculo ei ne
 imperitus, immiscuit? Huic rei Iudic
 mihi uidetur præsens causa dissimilis, I
 nicidam conducere uehementer alicui
 præmium certum, Tyranno caso, poli
 rannicidam quum dicit Iudices, homin
 ficem: non manu tantum fortem, sed pe
 to magis ualentem, consilio potius qu
 stantem: qui insidias tendere laqueos a
 siones captare nouerit. Ergo hanc pr
 huiusmodi susceperit, Qui Tyrannum
 insidijs adoriatur, adorsum opprimat
 terimat: nec re cepta semel, nisi perfi
 Tyrannicidij præmium audacter postu
 dem non potuerit, quod autem proximu
 ne, fecerit: Tyrannum uidelicet uel in e
 uel ad deditionem condonata uita coëgi

ponendam Tyrannidem certa conditione compulerit: hunc ego præmio dignum, neque nullo quidem, neque tamen Tyrannicidæ iudico. At si quis manu potens, mentis inops, illarum penitus ignarus artium, quibus instructum esse Tyrannicidam oportet: qui rem uiribus egere tantum, ac non consilio putet, qui denique Aiaci multo sit, quàm Vlysi similior. Sed Aiaci tamen iam abiudicatis armis insanienti, armenta hominum loco trucidanti. Si huiusmodi, inquam, quispiam rem tantam consiciendam sibi desumpserit: tum nec insidias colocalans, nec tempus eligens, nec occasionem expectans: impetu quodam proruat, nec ab ipso tamen Tyranno incipiat, sed in satellites eius insiliat, dato interim illi sibi cauendi loco. Tum subducto Tyranno: re temere coepta, stulte gesta, per ignauiam relictæ, ac penitus infectæ: sola sibi fuga, abiectæ etiam gladio consulat. Postea uero uel defuncto, uel interfecto Tyranno, in publicum prodeat: præmium tanquam Tyrannicida postulet, atque huiusmodi utatur oratione. Volui Iudices, ausus sum, tentavi, periclitatus sum. Vtrum Iudices illi Tyrannicidij præmium decerneretis, quia Tyrannum tentauit occidere? an malam potius gratiam haberetis, ac dignum etiam supplicio duceretis, quod sua temeritate non se solum frustra periculis obiecerat, sed urbem etiam uniuersam in summum discrimen unâ precipitauerat: utpote qui Tyrannum stulte irritando fecerit, & ciuibus infestiores, & aduersus insidias cautiorem? Videatis ergo Iudices quemadmodum id quod iste uel solum satis esse confidebat, usque adeo nihil adiuvat, ut etiam

nonnihil officiat. *Quamobrem si neq; is, quem pater Tyrannus fuit : nec satis Tyranni filium occidisse putarentasse uerò temere, plus quam frustra fuit, reliquum est, ut ultimum illud, Tyranni uidelicet ipsius mortem, excutiamus: quam iste sibi nos debere disputat. Hoc totius negocij caput est, hoc si uobis iste persuascribit, causa nihil est quin uicerit. Contraq; si ego hanc partem uicero, atque sacram hanc, quod aiunt, anchoram illi præcidero, nonne ilico necesse est fluctuet, ac naufragio pereat? Idcirco Iudices hic etiam, atque etiam obsecro: ut quam maxime sitis attentis, dum Tyranni cadem doceo, ex qua tota ista pendet cōtrouersia, nihil ad istam quicquam pertinere. Totum ergo hunc locum Iudices sic ab isto tractatum esse meministis, ut qui uobis persuadere cuperet, uti crederetis eum iam tum quum filium perimeret, parentem quod postea fecit, præcisse facturum. Sciebam, inquit, satis esse filium occidere, sciebam patrem ilico sese post mortem filij perempturum. Imò sciebas certe, quum sic hanc causam ageres, opus esse tibi ut illa præcisse uidereris. Alioqui frustra te præmij Tyrannicidij petiturum: si neque ipse Tyrannum peremisses, neq; id saltem fecisses, unde illi scires exitum imminere. Eam ob rem Iudices exitum eius facti tam certum uideri uoluit, ut uobis etiam audientibus dixerit, ob id ipsum sese à Tyranno manum abstinuisse, eumq; sibi ipsi pariter, et istius gladio reliquisset: quem alioqui, ut ait, facile potuisset occidere, fecissetq; nisi de exitu securus scilicet, tunc de industria percussisset, ut paulo post miserius interiret. Hic igitur quid faciam*

faciam? quò me potissimum uertam? unde argumenta
conquiram, quibus hunc probem non esse rerum futu-
rarum praescium? Quin illum percontemur potius, ac
rationes aliquas exigamus, quibus ille nobis fidem rei
tam longe supra fidem faciat, unde hanc tam mirabi-
lem diuinandi peritiam nactus sit, utrum ne homine quo-
piam docente didicerit, an numine potius inspirante
conceperit. Dic igitur nobis Tiresia, quoniam proba-
mento facies, uti constet comprehensam esse tibi rerum
futurarum scientiam? desossum alicubi thesaurum effo-
de, cogitationes nostras euolue, abstrusum aliquid, atque
occultatum erue, quod miremur omnes: nempe eius-
dem artis esse puto, et quae praesentia latent edicere,
et quae sunt futura praedicere. Aut si tu futuris dunta-
xat uales, aliqua nunc edisserere aliquot post hoc annis,
aut si libet, seculis potius euentura: quae quum ex tuo
praescripto ceciderint omnia, tum demum redito, et fu-
turate praescisse dicito. Interim profecto egre, quum
tumi suspicor: obtinebis: ut quod te nesciente fiebat, id
praescisse credaris antequam fieret. Quod si tum, quum
filium interimeres, ignorabas patrem sese, quod postea
fecit, occisurum: quum tu nunc eius caedis praemium po-
stulas, quam nisi uelis impudenter esse mendax, fatea-
re necesse est, te ignorante, atque adeo ne cogitante
qui-
dem, perpetratum esse? Sed ideo se fortasse putat
huc
ius etiam necis autorem: quoniam illa caedes quam fe-
cit, istius quoque, tametsi praeter spem, causa tamen ali-
quo modo fuit. Quia in re uos longe alia Iudices opinor
esse sententia. Neque enim si Tyrannum casu quisquam
aut

aut mente captus occidisset, ei Tyrannicidij premium decerneretur. Quid ita? Nempe quod inscius uterque, atque imprudens occidisset, quanquam istius causa est aliquanto, ut mihi uideatur, inferior. Nam si alteruter illorum premium peteret, tametsi peteret qui peremisset ignarus: atque ideo frustra peteret, peteret tamen qui peremisset: nunc uero, & isto nesciente, & non ab ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neq; casu, neq; imprudens feci: sed filium consulto trucidavi, atque ita patri uolens ac prudens mortis causam præbui: qui, ni ego filium occidissem, adhuc tyrannus uiueret. Age accedam etiam propius. Si tu tyrannum aggressus ut perimeres: deinde uictus ab eo, proiecto etiam gladio, fugeres, atque is equo te persequutus, equo collapsus, præceps in gladium tuum tam opportune caderet, ut eodem transingeretur: an non hic posses eadem omnia dicere, uoluisse te uidelicet, ac uolentem aggressum esse: uolentem igitur prudentemq; causas ei mortis attulisse? nam nisi tu illum fuisses adortus, ille non fuisset occisus. Sed non ne uides, ut eadem opera, uel magis fuga tua gloriari liceat, & ignauia tua premium petere? Nam nisi tu fuigisses, ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiicisses, nec transfixus ille fuisset. Postremo hac ratione igna uos etiam Tyrannicidas esse liceat. Quemadmodum licet uolens adortus esses ut interimeres: tamen postquam re infecta fuigisses, quod postea factum esset, tuum non iudicaretur, licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses: ita etiam si Tyrannum perempturus ascendisti, filiumq;, dum patrem quæris, occidisti: tamen cum pergere

pergere ac perficere quod incœperas, uel timore non ausus sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris, quicquid inde postea te inscio, atque insperante prouenerit, id à te profectum esse ne dixeris. Siquidem quicquid tuum dici potest, ibi desit, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concedet. Sed mihi hoc pacto rursus opponet. Is quem tu proponis, non ea mente Terranum aggressus est, ut se postea uicto ac fugiente, ille uictor dum persequeretur, occumberet. Ideoq; quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore commotus occideret: atq; id facturum animo meo percepit. Videtis Iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrat? Queremus igitur ab eo, quonam pacto praesenscrit? praesciuerit ne? an coniecirit? Si se praesciuisse respondet, neminem credo ei crediturum: sin coniecisse, interim nescisse se fatetur: sed opinatum esse tantum, hoc est, dubitasse, incertum fuisse: postremo quid aliud quam ignorasse? Sed uideamus tamen quibus signis, quam per specuis argumentis, rem tam inopinabilem ita collegerit euenturam, ut quod alius nemo sperare potuisset, id ille sibi tanquam certum, atq; inopinabile proposuerit. Non ueram inquit, quam misere deperibat filium. Ita ne id tandem adeo te certum ac securum reddidit: ut necem eius non tanquam forte secuturam, sed necessario futuram destinares? Scio iudices, haud mediocres illos affectus esse, quos erga liberos parentum pectoribus insensit natura, neq; tamen aut tantos, aut cuiquam tam explorato

ratos crediderim : ut promittere sibi ac spondere audeat, id quod iste se fecisse narrat, interempto filio patrem ultroneum ei comitem futurum. Nam quotusquisque ex his, quorum filij, & unici, & charissimi quotidie uel morbo cadunt, uel dolo pereunt, uel bello occumbunt, uel casu intereunt, usqueadeo morore consternatur, ut sibi mortem sua sponte consciscat? Sed amor, inquit, etiam desperatio non minor occasio desideranda mortis accessit. Quamobrem obsecro, an tu quum filium perimeres, reliquos unâ satellites omnes occidisti? non dicēs, opinor, stragem te tantam fecisse. Ceteros igitur adhuc retinebat: opum satis, uirium satis habebat. Quæ propter uno adempto, quum tot adhuc essent incolu-
mnes, quorum omnium intererat maxime hunc incolu-
mem esse, quur ei usqueadeo desperandum fuit, ut non ab urbe, sed ex orbe festinandum fuerit. An usquam gen-
tium uiuere quenquam hodie suspicemur, qui id fecisset, quod Tyrannus iste fecit? Quid de alijs quærimus? quin te potius interrogemus, quem uerisimile est de te conie-
cturam hanc fecisse, & Tyrannum ex animo tuo spe-
ctasse. Si tibi ergo filius perimeretur, atque insuper im-
minere uideretur nonnullum, & fortunæ simul, & uitæ
periculum: nū potius eligeres te comitē filio dare, quam
mortem illius ulcisci? An temet ipse ne ab alijs occidereris, occideres? Certe, ut pro te quoque respondeamus, non
faceres. Quomodo ergo in mentem tibi uenire potuit: ut
quod nec alij fecerunt, nec quisquam fecisset, nec tute fa-
ciurus esses, id Tyrannum cogitares faciurum? At pla-
nè, inquit, cogitabam; alio qui cur ibi gladium meum re-
liquissem.

liquissem. Recte nimirum ignauia nos admones.
 Nam cum hoc dicit iudices: non ne id uobis uidetur dice
 re, praesens certe: alioqui cur inde fugissem? quid enim
 aliud est alioqui cur gladium ibi reliquissem, quam alio
 qui cur inde abiecto gladio turpiter me in pedes dedis
 sem. Nam quid opus fuit gladium Tyrano relinquere?
 Ne deesset ei scilicet, quo periret? Ita ne qui omnium gla
 dios timet, ipse gladio caret? Qui quicquid habet, gla
 dio peperit, gladio possidet, gladio tuctur, ei gladius
 unquam abfuerit? O nouum prodigium Iudices, Tyran
 nus sine gladio. Neque illi gladius defuit, nec iste gladium
 ei reliquit, sed abiicit: nec futurum quod euenit, uel le
 uissima coniectura prauidit. Sed posteaquam in arcem
 temere (nescio quomodo) perrepisisset, atque ibi adole
 scentem (ut est iuuenta semper incautior) solum, secu
 rum, ac nihil minus expectantem, de improviso ado
 rus oppressisset: ac potuisset fortasse progressus alterius
 eadem opera Tyrannum sustulisse: ilico hominem
 mor inuasit, metuentem ne uoce uel gemitu morientis
 audito, iam tum proditus concorrentibus Tyranni
 telluribus, caperetur. Iam ante oculos eius obuersaba
 tur uincula, carcer, tormenta, ac mortes mille, mille
 plicia: quorum imaginatione una perterritus, iam stre
 pitum omnem, omnem sonitum, ac postremo suam ipsius
 bram expauesces: tam nunc repente timidus, quam ant
 merarius, ex arce se proripuit: nec secum gladium salte
 tollere ausus est: seu ne esset fuga tardior, seu ne cum
 se deprehensus, insidiatus fuisse Tyranno diceretur:
 quo nunc perempto recurrit insolens, et tanquam
 occide

occiderit, Tyrannicidij præmiū postulat. Age ergo Ty-
 rannum ipsum non quero an peremeris: hoc tantū qua-
 ro, an peremisse potueris. Si non potueris: ergo occasio-
 nem non expectasti, locum idoneum non elegisti, tempus
 opportunum non captasti: sed temere, sine consilio, sine
 ratione, præceptis incæpisti, quod perficere non ualuisi.
 Nec illum ergo te iactes occidisse, quem te fateris nec po-
 tuisse. Sin potueris: magnæ profecto uel inertiae, uel igna-
 uiae fuit, quod nō feceris. Imō, inquit, potui: sed de indu-
 stria superfedi. Satis tam feceram, filium occideram: pa-
 trem dolori suo, & gladio meo reliqui, quo eū sese per-
 empturum præuidi. O inuerecundum, si ista mentiris. O
 insanum, si nō mentiris. Si tam incredibilia finxisti, mira-
 mur impudentiā: si tam absurde cogitasti, miramur amen-
 tiam. Tu'ne adco cras insanus, ut quum uno ictu potue-
 ris, & uitam tuam, & Reip, salutē in tuto collocare, ma-
 lueris omnia dubijs fortunæ casibus exponere, & tibi fu-
 turum promittere, quod sanus auderet nemo sperare?
 Quid si Tyrannus id uoluisset, quod tute haud dubie fe-
 cisses, & quod illum quoq; facturum longe uerisimilius
 quam quod fecit, fuit: conclamasset satellites, coëgisset
 sicarios, armasset carnifices, ac prolato filij cadauere,
 & natura crudelis, & tam atroci spectaculo irritatus
 iram, ac furem illum effudisset: primum in te, per quem
 filius occisus, deinde in urbem uniuersam, propter quam
 occisus est: quæ si contigissent (ut tua dementia prope-
 modum contigerant) neque tu miser hodie uiueres, qui
 hoc præmiū peteres, neque nos Rempub. ullam à qua
 peti posset haberemus. Sed Dij immortales, Iudices, uoti
 precesq;

precesq; nostras recordati sunt: Dii seruitutis nostrae ma-
 la miserati sunt: Dii nobis in summis atq; extremis peri-
 culis auxiliati sunt. Qui quum semper huic urbi succur-
 rere statuissent, id potissimum tēpus elegerunt, quo ma-
 xime nobis beneficium suum commendare possent. Nam
 Tyrannus quanquam semper erat molestus uiuente fi-
 lio, tamen eo nomine minus grauis incumbebat ciuibus,
 ne miseram penitus atq; exhaustam urbem filio relinque-
 ret. At eo trucidato propter quem ante pepercerat, cui
 dubium esse potest, quin funditus omnia direpturus fue-
 rit? Postquam ergo Resp. istius primum temeritate, deinde
 de ignauia in extremum illud periculum corruisset, fu-
 eri tempus iam uenisse rati, quo perpetuam nobis in-
 sculperent fauoris sui memoriam, omnia mala quae tanta
 prope ceruicibus nostris imminēbāt, subito in ipsum Ty-
 ranni caput auerterunt, idq; tam celeriter, ut citius nos
 periculo liberatos esse, quā in periculo fuisse cognoue-
 rimus, ne nos interim saltē potuisset discriminis tanti me-
 tus urgere. Quis Tyrannum putasset Iudices, reperto fi-
 lij sui cadauere, in sese potius quā in hanc urbem gla-
 dium fuisse uersurum, nisi nostri studio superi in pro-
 priam illum perniciem immisus ei Furijs, agitaissent?
 Itaque iam nunc uidere mihi uideor micantes latron-
 nis oculos, obducta supercilia, contractam frontem,
 genas pallentes, dentes stridentes, labra tumentia,
 Denique qualem Pentheum describunt poëtae, toto
 ore, toto uultu, suae prodentem mentis insanientem.
 Quum primum ingressus filium reperiret occisum, quid
 quid illum fecisse, quid clamasse suspicemur? quid aliud

aliud quàm ut impium atq; dementem spurcissimo ritu
 insana in superos euomuisse conuicia? O Deorum iram,
 o numinum inuidiam. Video coelites odij uestri signa: ui
 deo liuoris atrii uestigia. Nihil uobis uiuit iniquius, nihil
 ambiciosius, nihil inudentius. Soli imperare, soli regna
 re uultis, nec satis propria felicitate contenti, semper alie
 na tabescitis. Quir non mecum in certamen descenditis?
 Quir ignauum insidiatorem filio summisistis? Ille quis
 quis erat, cum Tyranno in certamen etiam ingre
 dius est: hoc certe saltem gaudeo, quod nemo se poteri
 Tyrannicidam dicere, nemo Tyrannicidij premi
 tere. Nemo enim Tyrannum occidet hodie, nisi
 nus. Tyrannus ego hodie uel Dijs inuitis moriar.
 modi ergo deliria quum blaterasset, in gladium ta
 mens, ac furiosus incubuit. Tyrannus igitur li
 istius gladio, imò nec istius, quippe què ante abie
 manu quidem suapte, sed sola Deorum opera per
 iacet. At nunc iste sibi cuius ibi nullæ partes erant,
 mas uendicat. Itaque qui me sycophantam uocabas:
 obsecro, uter nostrū huic uitio propior est, ego ne
 tecum hodie pro Rep. superisq; dimicans, premiū ta
 nec uictor postulo: an tu potius, qui desertor ac fu
 uus, cōtendis tamen alijs, atq; his quidem Dijs uincet
 ipse triumphare? Desine, desine aliena uirtute partu
 bi arrogare uictoriam. Desine Deorum in hanc urbē
 tam clarum obscurare beneficium. Desine deorum lau
 bus obsistere, et ab hac temeraria petitiōe desiste. Qu
 si iste iudices molestus esse perrexerit, uos tamē ipsam
 æquis lancibus expendite: Nam iste quid aliud, qui

Tyrannum ut sibi cauere admonuit? Dij ne cauere sibi posset, ne insidijs amplius opus esset, effecerunt. Iste quid aliud quam gladio suo Tyrannum in nos omnes armavit? Dij gladium illum à nobis in Tyranni iugulum re-torserunt. Iste quid aliud deniq; quam uniuersam urbem in summum periculum dementia sua coniecit? Dij corrigentes istius insaniam, discrimen illud subito in prosperam securitatem conuerterunt. Vos ergo iudices per deos immortales obtestor: per deos huius clarissimæ libertatis, huius insperatæ felicitatis autores, ne quod nobis deorum omniū consilio, ac uirtute successit, id uos unius hominis amentiae referri sinatis acceptum: ne ue hanc urbem unquam in deos liberatores tam ingratam esse: ne ue patiamini ut salutem suam debere se potius humane temeritati quam deorum benignitati fateatur, quos ita demum sperare licet futuros semper huic urbi propitios, si nos eorum quæ contulere memores, eos (uti æquum est) beneficiorum suorum recognoscamus autores. Alioqui si nos (quod absit) ingrati, quæ ab illis profecta sunt, in alios referamus, gratiamq; superis debitam impendamus hominibus: uicissim hercle metuendum est: ne dij quoq; suum erga nos fauorem imminuāt: ac Reip. nostræ curam, ut indignæ quæ ei illis curetur, abijciant. Quamobrem ut aliquando finem dicendi faciam: quandoquidem iste peccauit officio, & bono animo male fecit, dij uero eius peccatum in commoda nostra uerterunt: ac dij quidem coegerunt, sed se tamen Tyrannus interfecit: tum præmium qui coegere non petunt, petere autem qui peremit non potest: uos sententijs uestris Iudices, & huic

huic ueniam, & superis gratiam decerpente: & urbem ab
huius premij debito, quo eam liberam esse dii uoluerunt,
absoluite. Dixi.

LVCIANI SAMOSA

TENSIS SOPHISTAE ORA

tio, Latine reddita, à Philippo Me-
lanchthone, Heresiarcha.

Calumniæ non esse temere credendum.

PERNICIOSA res Ignorantia est,
& uarijs modis noxia mortalibus, non
solum communi hominum uitæ tenebras
quasdam offundere, ac ueri cognitione
obliterare solita, sed priuatas quoq; sin-
gularum rationes miscens ac perturbans. Quo fit, ut per-
inde, atq; qui in tenebris errant, imò haud aliter quam cæ-
ci, iam huc, ià illuc impingamus. Quod haud procul no-
bis & ante pedes est situm, non uidemus: formido est his
capi, à quibus etià quam longissime absumus. Deniq; in re-
bus humanis nihil tam fauste feliciterq; agitur, quod non
error aliquis interpollet. Hinc sunt innumerae illæ tragi-
cæ clades, fâta Labdacidæ, & Pelopidum, aliæ itè alio-
rum calamitates, ferè enim quidquid malorum scæne, ac
pulpita clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compo-
situm proficiscitur. Illa uero cum aliàs potest plurimum,
tum noxia est immodice, si quando in calumniis familiæ-
res, et mutua inter se amicorum crimina incidit. Quibus
solent, & intestinis dissidijs res domesticæ, & odijs ciui-
libus

libus urbes funditus euerit. In natos seuire parentes, na-
 ti parentibus insidiari, frater fratri, amans amanti, ami-
 cus item ab amico diuelli. Turbari demum omnia cal-
 lumnie uasfricia. Itaq; quo pacto caueri facile possit, &
 qualis nam sit calumnia, unde originem trahat, quantū
 ferē efficiat, hac oratiōe, uelut in tabella depingā. Porro
 quam eius imaginē subiiciam, Apelli Epbesio pictori ac-
 ceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæum regē
 coniurationis, quæ in Tyro autore Theodota, facta est,
 insinulatus esset, quaquam neq; Tyrū uiderat unquam,
 neq; Theodotam nouerat, nisi quātum fama acceperat, eū
 Ptolemæi præfectum Phœnicen administrare. Verū An-
 tiphilus quidā artis, gratiæq; Apellæ emulus, illū apud
 regem coniurationis Tyriæ reum fecit, cum Theodota
 principe factionis uisum familiariter congregi, conuiui-
 ri, secreto itē, & in auriculam inter conuiuandū collo-
 qui. Paulo post, & defecisse Tyrum, & Pelusium Apel-
 lis consilio occupatum esse. Tum Ptolemæus præter mo-
 dum, cum & alias nō satis animi compos esset, assenta-
 tione insuper tyrānica fractus, adeo excanduit, adeo
 admiratione calumnie percitus est, ut coniecturis quæ cau-
 se fidem, aut facerent, aut minuerēt, neglectis, nō animē
 aduerterit calumniatorē Apellæ artis emulum esse, de eī
 fortuna minori Apellem, quam ut Pelusium prodere pos-
 set; hunc item beneficijs regijs plus ceteris pictoribus
 auctum. Neq; interim percontatus, num aliquādo ille in
 Tyrios nauigasset. Quin statim plectendus uidebatur.
 Regiā tu multo insolito, Rex perturbat, Apellen pfectū
 ingrātū, reum uiolate maiestatis, insidiatorē, coniurat
 clam

clamat. Ac nisi quispiam è socijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachatus, & infelicis Apellis misertus, nihil ei commune cum seditione fuisse probasset, dubio procul Tyrionum malorum penam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi male conscius. Ptolemæus igitur collecto animo sententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, addito in seruitutem Antiphilo calumniatore. Apelles contra periculi memortali est imagine calumniam ultus. Ad dextram confidet quispiam auribus prelongis insignis, quales seræ ille Midæ seruntur. Manum porrigit procul accedenti Calumnia. Circumstant eum mulierculæ duæ, Ignorantia, ni fallor, ac Suspicio. Adit aliunde prospera Calumnia exime compta, uultu ipso, & gestu corporis efferam rabie, & iram aestuanti conceptam pectore præ se ferens, sinistra facem tenens flammæ uolantem, dextra secum adulescentem capillis prehensum, manus ad superos tendentem, obtestantemque immortalium Deorum fidem, rapit. Ante it uir pallidus, in speciem impurus, acie oculorum minime hebeti, ceterum planè ijs similis, qui fontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facile conijcias Liuorè esse. Quin & mulierculæ aliquot Calumniam sequuntur comites, quarum est munus, domum hortari, instruere, comere: interpres picturæ aciebat Insidias ac Fallaciâ esse. À tergo, lugubri habitu, pullata, laceraque Pœnitentia subsequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis, ac pudore procul uenientem ueritatem excipit. Hac Apelles tabula casus suos lufit. Iam & nos, si uidetur, Ephesij pictoris exemplo, recensamus calumnie rationes. Principio nobis

nobis effigianda est, & explicanda finitione quadam,
 quæ uice iconis fuerit. Est enim calumnia, delatio *emen-*
 titæ odio, clanculum reo calumniatori credita, delato *ad*
 respondendum ac refellendum non admissio. *Que defini-*
 tio personis, perinde atque comicum argumentum, tribus
 constat, delatore, delato, & auditore calumniæ. *Sin-*
 gulorum partibus defungemur hanc acturi fabulam: *om-*
 nium, si lubet, primum producamus in medium, actus
 principem, & quasi præfultorem, autorem calumniæ.
 Is quidem quàm minime bonus uir sit, ignorat nemo.
 Neq; enim quisquam uir bonus amico damnum dare *cau-*
 satur. Nam boni uiri est, hominum sibi animos conciliis
 re studio bene merendi de amicis, neutiquam inimicis
 criminandis. Vnde haud incommode colliges, iniustum,
 sceleratum, impium: in summa, incredibilem rebus *com-*
 munibus calumniatorem esse. Nam quis est, cui non *u-*
 detur in uniuersum iusticiæ pensum æqualitas, & *quod*
 aiunt, *NE QUID NIMIS?* Inæqualitas item, & *quod*
 nimium est, iniustitiæ. Qui uero clanculum absente *in-*
 sectatur, & equalitatis metas egreditur: quippe, *auditorem*
 sibi totum adserit, auras eius anteuertit, obstruit, & *in-*
 uias responsuro, calumnijs refertas, efficit. Ea sanè *ex-*
 tremæ est iniuria uel optimo legumlatorum iudicio
 Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatû Atheniæ
 sum adstrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam *re-*
 quàm actorem iudex audiat, dum alterius causam *h-*
 nestiorem intelligat. Sceleratum & crudele iudicium *es-*
 se, si quid statuatur antea quàm cum accusatione *cor-*
 parata sit defensio. Ad hæc, sibi male propicios *de-*
 reddant

reddunt iudices isti, qui cum accusanti aures libere indul-
serint, reo denegant, aut præstigijs capti delatoris, mis-
sitantes condemnant. Tantum à iusto, equo, bono, lega-
bus, & iurciurando, senatus bene constitutæ ciuitatis cal-
umnia discrepat. Nam, si cui dubiæ fidei legum conditio-
nes uidentur, quorum decreta commouent, iustitia, non
studio partium iudicare, is longe optimi poëtæ impendio
scitam sententiam: imò uero legem sacrosanctam audiat,

Nec nisi librato dirimat sententia litem,

Parte quid ex utraq; queat, examine causa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam esse ne-
que grauiorem neque audaciorem iniuriam, quàm indi-
cta causa quenquam mortalium damnare. Id uero ex
omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac ue-
cordia hominis coram quo res agitur, indefensum reum
committat, defensurum parteis suas clancularia sanctio-
ne arceat. Adeo enim hoc hominum genus obnoxium est
formidini, adeo nihil audet palàm, sed perinde atque qui
ex insidijs transuersi hostem inuadunt, ex abdito alicun-
de specu iaculatur, ut non sit qui contra uel nittere tea-
lum, uel manu contendere possit, hostisq; ignarus aduer-
sarij, fraudisq; inscius pereat. Quod profecto minime
fallax iudicium est, in calumnia nihil inesse ueri, nihil
sani prorsum. Nam qui accusaturus quempiam, sibi con-
scius est ueri, procul dubio, & palàm audet aduersarium
incessere, corrigere, purgantem crimen ferre. Vt in bel-
lo, qui iusta acie uincere hostem palàm potest, turpe du-
cit, astu & insidijs certare. At hoc genus homines in
aulis regijs spectare plurimos datur, optimatū fauorem
hisco

hisce artibus ambienteis, ubi scilicet & inuidia crebra,
 & uarie suspiciones, & assentandi criminandiq; occasio
 multiplex in promptu est. Siquidē ibi quo pluribus plu-
 ra spes ostendat, eo necesse est maiore inuidia, seuioribus
 odijs, emulatione callidore certari. Illic uideas licet, quā
 acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet,
 ueluti singulari certamine congressus, si quid uspiam in
 alterius corpore forte fortuna nudum, aut male muritum
 conspiciat, quod ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est,
 cum ipse primus esse cupit, uti proximum deiciat, extur-
 bet, conuellat, proculcet. Hic si quis est uir frugi, temere
 euertitur, illudatur, deniq; ignominiose exterminatur. Cō-
 trā qui adsentandi paulo peritior est, et habiliore ad men-
 tiendum ingenio, probatur, superat. Sane omnino iuxta
 Homeri carmen est huius certaminis alea.

Vndiq; communi scuitur Marte, pariq;

Victusq; uictorq; cadunt fato.

Alium subinde alius, alia uia aggreditur, ut ferē fieri
 solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per catum
 nias iter est ut compendiarum, ita minime securum.
 Principia inuidie debent inter spemq; metumq; fluctu-
 anti. Exitus nihil non miserabile, tragicum, calamit-
 osum
 habet. Caterum quadruplatoris ipsum quoque studiū
 nequaquam facile est, simplex uē, quanquam ita fortis
 se uideatur, sed arte multiplici, solertia peculiari, ind-
 c-
 fissa denique & accurata diligentia opus habet. Neq;
 ue
 enim noxia fuerit calumnia, nisi in speciem similia
 naret, neq; temere cunctarum alioqui rerum
 DO M
 I
 NA

NAM VERITATEM superauerit, nisi auditorem argumentosa & probabili actione, in summa, mille modis fallat. Porro defertur is plerumque qui honore quodam amos præstat, nempe ijs inuidiosus, qui spe illius frustra sunt. Quo fit, ut omnium telis affectetur ceu obex, qui am am assequendæ dignitatis alijs intercluserit. Sequitur primum singuli fore confidunt, si sublimem istum loco demiliti sint, ab amicis abalienarint. Tale quiddam in gymnaeco cursu fieri consuevit, ubi, si quis est cursor ingenuus statim ruptis carceribus primas affectans, & animum a stadij metas adiiciens, spe uictoriæ è robore suo concepta neque sequenti incommodat, neque omnino laboris huius socijs quidquam struit remore. Contra, qui malitiosus, imbellis, eneruus contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atque in uniuersum hoc unicuique spectat, quæ currentem occupet, impediat, ac intercludat, et si succedat actus, non est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatum amicitijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuo labitur insidias, et incautus ab æmulis captus discerpitur. Hi deinde amari, coli, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quod bonis incommodarint. Iam uti probabilem, & dignam fide calumniâ faciant, non quod fortuito casus ostendit, præhæsent, sed in hoc toti sunt, ut accurato delectu obseruent, ne quid absonum, aut alienum, à causâ fide incidat. Adco rationes eius quem criminantur uniuersas, in peiorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Magnificum ciuem affectat & tyrannidis, tyrannum proditionis.

nis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina
 suppeditat, cum quo si ueritantes isti & nugiuendi suas
 technas comparent, apte illuditur. Quod si auditorem
 zelotypum norint, annuit, inquit, ille uxori tuæ in-
 ter epulas & defixis in eam oculis alto suspiria pecto-
 re duxit, uxor uicissim suaue quiddam et amatorium: alia
 item quæ ad suspicionem adulterij faciunt. Sin poetica
 studiosus, ea sibi arte præter modum placeat, Philoxe-
 no, aiunt, carmen tuum non probatur hiulcum, lege solu-
 tum censetur. Ad religiosum, en ille de pietate, deq; Dijs
 male sentit, sacra detestatur, providentiam uniuersi gu-
 bernatricem pernegabat. Tum auditor ceu æstro in auri-
 culam immisso, exandescit, ut pro re conijcere licet ami-
 cum ab se impos animi re ipsa nondum cõtente cognita,
 missum facit. Talia ferè sunt, quæ ab impuris istis confin-
 guntur, uidelicet ad irritandos audientiũ animos maxime
 accommoda. Tum, qua parte singuli præstant, eam potis-
 simũ laculis suis obnoxiam ij faciunt, ne quod auditor su-
 bita interturbatus ira uero cognoscendo collocet ocium:
 deinde sese purgaturus non fiat hominis copia, quem cri-
 minis admiratio speciesq; uiri occuparunt. Etenim dici
 non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calum-
 nie facies, si quando cum cupidiuitibus auditoris confli-
 etatur. Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio co-
 gnomen fuit, quispiam Demetrium Platonikum accusa-
 uerat, quod in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; om-
 niũ muliebribus non uestiretur, de quo nisi accersitus ad
 regẽ mane palam uino libasset, et instita muliebri amictus,
 ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos sa-
 liisset,

lijffet, planè actum erat, quòd & regium, exemplum non
esset imitatus, & aspernaretur Dionysiorum molliciem.
Apud Alexandrum grauißimi criminis reus fiebat, qui
colere & adorare Hephestiona nollet: nam posteaquam
is uiuus excessit, amore uictus Alexander effuso animo
ad reliquam funeris magnificentiam additum uoluit, ut
mortuus inter deos Hephestion haberetur. Continuo ei
templa ciuitates pleræq; dicarunt, delubra condiderunt,
aras, sacra, ferias NOVO DEO sanxerunt. Iusiuran-
dum omnium religiosissimum Hephestionis nomine fuit.
Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel ne-
glectum coleret. Hic cuiratus affectus, hæc uesania, fuit
assentatoribus occasione, accendendi, inflammandiq; re-
gis. Narrabantur insomnia, uisa Hephestionis umbra,
prædicabantur illius responsa. Denique aræ & sacra
dicata sunt FAMILIARI & malorum VIN-
DICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mire
oblectaretur, tandem ita captus est, ut fidem quoque adhi-
beret, gloriareturq; quòd non modo Dijs genitus esset,
sed deos quoque ipse faceret. Quo tempore, quantum
putamus amicorum Alexandri afflixit Hephestionis di-
uinitas. Si quibus non uideretur commune numen ue-
nerari, accusabantur, depœtabantur, gratia regia exci-
debant. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquan-
diu ordines apud Alexandrum duxerat, magnis item ab
rege honoribus auctus, parum absuit, quin cum leoni-
bus committeretur, criminatus, quod illachrymasset præ-
teriens Hephestionis sepulchrum. Verum Perdica ho-
minem seruauit, deos omneis, ipsumq; Hephestiona iu-
ratus,

n sibi in uenatione Augusta specie, Deum clare
 iudicasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse
 illi, qui non hoc lachrymasset, quod aut uana
 thestionis diuinitas uideretur, aut mortem mi-
 esset communem, sed pristinae consuetudinis, &
 amoris memoria, permotum esse. Sic igitur asse-
 xandro, locus adsentationi & calumnie aptissi-
 mus. Nam perinde atque oppugnaturi urbes, non,
 prope munite sunt alto, praecipiti, ac solido mo-
 opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quam mini-
 lefendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hac
 uibus uiribus, certatim contendunt, quae citra difficul-
 tem irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminantur
 alijs desudant, quod in auditoris animo languidum,
 agile, facile subactu uident, in eam partem traducunt
 , guntque machinas suas. Demum quando insultus hosti-
 is nemo persentit, nedum non obnititur, expugnant.
 iam intra muros cuncta igni ferroque deuastant, exci-
 dunt, populantur: qualia uero simile est capto, & in
 seruitutem reddito animo fieri. Arma sunt istis aduersum
 absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium,
 imprudentia. Denique innumerae imposturae ac malicio-
 sae cautiones. Omnium maxima praesens, & longe effi-
 caciissima assentatio, Calumniae cognata, imò soror. Quip-
 pe nemo hominum tam generoso est pectore, etiam ad-
 mantino septus muro, qui cum calumniae concedat, non
 idem assentatione uincatur. Hae foris recti iudicii ceu
 fundamenta suffodit ac subruit, Intus coniurati cum ho-
 stibus proditores, irruentes adiuuant, manus porrigunt,
 portas

portas aperiunt, & modis omnibus connituntur, ut auscultatorem calumnia sibi seruum faciat. Sunt autem pro-
ditores, de quibus dico, Nouandi cupido, natura huma-
nis ingenijs confita, presentium item fastidium, sequax
eorum animus quorū admiratione capitur. Nescio enim
qui fiat, ut omnes amore sui immodico admiratio furtim
rapiat, & suspicionibus illeſct. Quosdam equidem com-
peri studio calumnie adeo suauiſſe titillari auriculas, ut
si pennis confrices. Proinde talibus adiuti socijs, calumni-
atores cum irruerint, cuncta pro uiribus euertunt: nec
magno emittur uictoria, ubi nemo repugnat, nemo uim
tormentorū sustinet, aut iaculis iacula mutat: sed qui
auscultat, ipse sese sponte sua in manus hostium dedit.
Interim ignarus insidiarum est qui accusatur. Nam haud
aliter qui defruntur, atque qui captis urbibus pereunt,
dormientes trucidantur. Et quod est in primis mirabile,
nescius se reum haberi, neque cuiusquam sibi sceleris con-
scijs amico candido concreditur, familiariter compela-
tat, facitq; pro more, iam antè undique circumuentus
insidijs miser. Tum ille, si homo ingenuus est, & liber,
confidensq; frangit iram, & effundit animum, defen-
sionem recipit, agnoscitq; se frustra aduersus amicum
exacerbatum fuisse. Sin autem est indole seruili, & ma-
le mascula, adit quidem, & summis aridet labris, uerum
odit, & clanculum dentibus frendit: ac, ut inquit Poëta:
Extruit iræ fundamenta. Quo ego homine profecto,
nihil iniustius, nihil tetrius existimo, qui admorso la-
bro bilem intus alit, odiumq; intra se conceptum auget,
aliud in pectore clausum, aliud in lingua expromptum
babet

habet, agitq; leta et comica facie, tragœdianz meram,
et nihil non triste patientem. Id ille maxime patitur qui
simili delator uecordia apud eum cui parat infidias, odi-
um mussando dissimulauit, effecitq; , ut amicus ei uideret-
tur. Tum enim ne uox quidem delati, nedum non defen-
sio audiri solet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta
de illorum amicitia opinio. Hic quanto satius erat per-
pendere inter amicissimos non, raro clam alijs graueis
simultatum causas intercedere. Sæpenumero item, quor-
um sese reum calumniator fieri metuit, socium infimus-
lat : ut quum anteuenerit accusando, suspicione culpæ
ac crimine elabatur. Atque ideo ferè fit, ut quibus nos
putent amicos tantum, inimicos nunquam calumniemur.
Nam actioni quæ ipsa sese præ se ferens actoris
odium, pro dit, fidei nihil esse potest. Verum, quos uulgo
amicos æstimant, aggredimur, ceu auscultatori specimen
fidei nostræ daturi, ubi sua ipsius causa, commoda, salu-
temq; familiarium amicorū, neglexisse uidemur. Est et ge-
nus aliorum, quibus tametsi comperitur falsò criminatum
apud se amicum, tamen cum credidisse pudet, neque aspi-
cere illum, neque in gratiam redire audent : perinde ac
ipsi iniuria sint affecti, quod alienam iniuriam non pro-
spexerint. Proinde, multa sūt humane uitæ mala, ex
eo quòd promiscue ac sine discrimine calumnijs creditur.
Quale est quod apud Poëtam ait Antia, Bellerophon-
tem occide, aut Præte peribis. Qui mihi conatus præ-
signe auferre pudoris Fœminæ decus. Cum ipsa pri-
or adolescentem ad concubitum sollicitasset, contem-
pta in hoc periculum induxit, ut cum Chimæra pugna-
gresso

congresso, parum abfuerit, quin uictrice bestia occumberet. Tanta poena luenda fuit castitas, pudorq; iuuenilis, quem hostiti coniux adultera suspectum fecerat. Simile quiddam Phædra priuignum calumniata, effecit ut filij caput pater Theseus execratum belluis marinis deuoueret: quanquam o superi, nihil prorsum deliquisset At inquiet quispiā, an non dignus est fide nonnunquam uir, ceterum bonis moribus & recto ciuiliq; iudicio præditus, qui alterum accusat? non licet tali auscultemus, modo reliquis sibi malis artibus temperarit? Age inquam, est ne alius Aristide iustior, ille tamen aduersatus Themistocli, contra eum populi animos exacuit, inuidia gloriæ popularis, ut aiunt, uellicatus. Alias uir bonus Aristides, uerum homo erat, nec felle caruit, solebatq; amare alios, alios odijse. Iam si uerum est, quod de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeo naturæ hominum familiare est, hoc errore labi. Porro, quorsum attinebat & Socratem recensere, in simulatum apud populū Atheniensem seditionis et impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadem tot partis uictorijs, suspicionem proditionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Sirenū fabula docet, perniciosas talium sermonū delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuiuspiam obnoxij, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recte dicentes

dicentes reclusis foribus excipiat, inutiles *nugas* obdito
 pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum *edibus* ia
 nitorem officio suo defungi, aures mentemq; *uulgo* pate
 re. Postea quàm ergo tale quiddam calumniatum audie
 ris, tute apud animi tuum rem ipsam perpende, nihil at
 tinet qualis sit qui accusat, nihil ad rem faciunt *alieni* mo
 res, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura
 rem discute, quo instructor uenit delator: neq; item cre
 dere conuenit iudicio & existimationi alterius, imò ac
 cusantis odio, sed suum ueri examen apud nos *accurate*
 seruandum est, sue item calumniatoris inuidentiæ *partes*
 dandæ. Deniq; quod utring; argumenta suaserint, *statu*
 endum. Tum uel odisse uel amare quem diligenter *explo*
 rauimus, licet: Priusquam id factum sit, calumniæ *conce*
 dere in primo statim congressu, hercle nimis quàm *pueri*
 le est, ac indignum uiro, longeq; à iustitia *semotum*. At
 uero horum omnium causa, una est ignorantia, *te*
 nebræq; illæ, quibus sue cuiusq; hominis rati
 ones moresq; obuoluuntur. Iam si deo
 rum quispiam uitæ nostræ lumen
 afferat, futurum est, ut euane
 scat calumnia, fugiatq;
 in aliū *Bogathrum*
 nec usquam in
 humanis
 lo
 cum inueniat reddita nobis lu
 ce omnium uitæ studio
 rum, ueritatis be
 neficio,

CLARISSIMO VIRO

D. GEORGIO COMITI AB

Erpach, Palatinatus Rheni Archipincera-

na, Praefidi Alsatie &c. Domino

suo Clementi, Philippus Me-

lanchthon. 1540. Decembris 5.

VM pro ea admiratione, quam de te, Clarissime uir, quo tempore & Lipsia te primum uidebam, & de rebus grauissimis, ut tum forte inciderant, cum summa prudentia, summaq; facundia differentem audiebam, concepi, singulari quodam studio erga te accensus fuisset, iam olim equidem optaui, animum atq; uoluntatem hanc meam digno atq; idoneo aliquo argumento tibi declarare posse. Ea enim pulcherrimarum rerum propria quaedam uis est, ut non solum animorum nostrorum sensus, recordatione sui afficiant, atque oblectent, uerum etiam eiusmodi desyderio impletos se dimittant, ut quantumuis procul amotus atq; sepositus fueris, subinde tamen recurrere & ad ea quae absunt, praesens referri, tibi uideare. Et quemadmodum in excellentibus picturis ac tabulis accidere nobis ipsi uidemus, ut oculi nec tri contemplando, satiari se re nunquam possint, semperq; nouum aliquid spectantibus nobis sese offerat, quod discentes ultro alliciat, detineatq; ita ipsa uirtus quoq; sensus atq; cogitationes nostras trahit, neq; unquam à sui admiratione quiescere, longius ue recedere permittit. Itaq; etiam fit, ut non modo ipsi intra nos earum rerum, quarum studio atq; amore ita tenemur, uoluptatem capere contenti simus, uerum etiam

nescio qua vi cōpulsi alijs quoq; eadem illa, *quibus* nos
 afficimur, prædicare atq; cōmendare subinde *studeamus*:
 ac perinde atq; unguento aliquo delibuti odores nostros
 in obuios ac proximos quosq; diffundimus. Proinde cum
 eodem modo erga te, Clariss. uir, ego quoq; *commotus*
 & incēsus iamdiu essem, cuperemq; studiū atq; *affectum*
 hunc meum etiam opere, ac ceu manifesto aliquo *signo*,
 testatū facere, nuper posteaquam Lucianicū in Demosthe-
 nem Encomium scholæ nostræ publice interpretandū
 cœpissē, ipsumq; libellum pro meo more ac modo. Lati-
 na oratione uertissē, operam hanc nostram dedicādam
 tibi, tuoq; nomini inscribendū mihi esse putavi; non *alian*
 certe ob causam, quā ut singularem istam tuam eloquen-
 tiam singulari quoq; eloquentiæ exēplo, non meo quidem
 illo, sed eius cui Encomium hoc dictū est, publice commen-
 darc. Nam cum tanta tua in dicendo prudentia, tantaq;
 copia tibi sit, quantam uix puto me ullo antea in homine,
 qui quidē eius etatis foret, cuius tu eo tempore natus *eras*,
 usquam animaduertisse: quid rectius aut dignius potui,
 quā eo argumēto, eoq; in autore uoluntatem tibi *me*=
 am declarare, qui & ipse omnis eloquentiæ parens *mēri*
 to habetur, & ab altero etiā ipso eloquentiss. noua *qua*=
 dam eloquendi ratione laudatur. Nam ut hoc quoq; *hic*
 addam, eiusmodi in hoc Encomio laudandi figura Lu-
 cianus usus est, ut singulari quodam & laudū & orationis
 genere Demosthenis claritatem atq; uirtutem, *memoriae*
 animisq; hominū cōmendare uoluisse uideatur. Non *enim*
 cōmunibus illis Rhetorum formulis ac locis insisit, *neq;*
 etiā simplici ac recto ductu ingenij, fortunæ, ac corporis
 dotes ornando atq; amplificando prosequitur, sed *noua*

quadam occasione ad ipsam caussam uelut attractus, dū
 Homeri cuius cum illo contentionem inducit, laudibus oc-
 cupatū se simulat, aliud planè agendo hoc ipsum agit, ut
 ostendat illum quemadmodum corporis atq; alijs exter-
 nis dotibus longe Homero superiore, ita ingenij felicitate,
 animiq; constantia, ac robore nulli clarijs. uirorū usquam
 inferiorem fuisse. Imo tanquam communia hæc, à quibus
 alij totam plerunq; laudandi materiam atq; facultatē sibi
 petunt, pro paruo duceret, aut plane cōtemneret, postha-
 bitis alijs, locis, continentiam solū, atq; fortitudinem, qui-
 bus immoraretur, & quæ uerbis amplificaret, potissimum
 delegit. Quarū alteram quidem ille ita præstiterat, ut nul-
 lis unquā corruptelis atq; dissimulationibus, quibus eo tempo-
 re Atheniensium Resp. præcipue infestabantur, aduersus
 patriam corrumpi se passus sit. Alteram autem ad extre-
 mum usq; spiritū animo ita obfirmato, atq; constanti cu-
 stodiuit, ut cum incolumitatē & certa præmia, si ad Anti-
 patrū transisset, proposita sibi uideret, uoluntariam mor-
 tem inhonestæ uitæ antehabendam sibi putarit. Præcipue
 uero in attollendo illius erga patriam amore operam su-
 mit, quem tantū in illo fuisse indicat, ut non modo in clas-
 sem, & publica ædificia priuatas facultates impenderit,
 uerum etiam cum iam iterū ab infensis ciuibz per sum-
 mam contumeliam urbe eiectus fuisset, mori tamen potius
 uoluerit, quā cū Macedonibus aduersus patriam, adeo
 etiam ingratam consentire. Et ad hanc quidem rem non
 ullo domesticorum testimonio, aut ex Græcorū alicunde
 historia petito utitur: sed quod uel præcipuū iudicandum
 est, ab ipsa hostium atq; Barbarorū confessione, qui nihil
 ad confirmandam Demosthenis laudem grauius esse pote-

rat, fidem uerbis facit. Quo sane in loco illud admiratione
 dignum mihi maxime uideri solet, quod duobus diuersa-
 rum gentium clariss. eloquentiæ luminibus, patriæ autem
 utrinq; fidelissimis tutoribus atq; patronis, non modo si-
 mili sermè fato perire contigit, uerum etiam quod ijdem
 eodem exemplo maximum uirtutum atq; laudū suarum
 encomium, ab hostibus, ipsq; ipsis quorū odio atq; tyran-
 nide perierat, retulere. Nam quod, hic Lucianus de Anti-
 patri, Philippi, aliorumq; testimonio confirmat, idē ferè
 à Plutarcho de Cicerone et Augusto, cuius proscriptione
 hic damnatus fuerat, traditū uidemus. Cum enim ex Cæsa-
 ris nepotibus quidam, Ciceronis nescio quem libellum, le-
 gendi causa manibus teneret, inquit, et mox interueniēte
 subito Cæsare, eundem sinu abscondere uellet, nec tamen
 posset, quin uideretur, Cæsar accepto libello, cum stando
 plurimā eius partem euoluisset, reddidisse adolescenti cum
 his uerbis dicitur: Eloquens hic uir, Eloquēs fuit ò fili, et
 amator patriæ. Dignū mehercule præconiū, et haud scio
 an plus laudū et gloriæ Ciceroni addēs, quam uel laurea
 uel supplicatio illa, de qua ille sepe ac multū gloriari so-
 lebat. Quod enim uirtutū testimoniū præclarius esse po-
 test, quā quod etiā is qui uitā, opes et reliqua omnia ab-
 stulit, ultro nulloq; cogēte perhibet? Nā ea profecto uirtu-
 tis uis atq; potestas est, ut animos ac sensus nostros, ut cūq;
 erga ipsos homines odio, alijs ue impulsionebus affecti sue-
 mus, cū honesta ac præclara illorū facta cernimus, incredē-
 bili quodā studio atq; amore accensos et inflāmos red-
 dat. Itaq; etiā Vlysses, ut apud Sophoclē fingitur, cum in-
 prouiso Aiakis, cū quo tū summo odio ipse dissidebat, mor-
 tē deprehendisset, dextramq; illam quā nō modo antea pro

Græcis strenue pugnarat, sed etiam tunc contra seipsum, dum præsentē ignominiam euitare studebat, fortiter usus fuerat aspexisset, cum cætera illius uiri præclara facinoræ uerbis extulisset, tandē hæc quoq; addidit, credo ipsa uirtute ita extorquente, ut diceret: *νῦν γὰρ ὁ ὁπέρ' ἔμελλεν εἶναι καλὰ καὶ παρὰ τὸ ἑχέσθαι καλὰ.* Hoc igitur tanti uiri, & non solum ab omnibus, tum Græcis tum Latinis, uerū etiam ab ipsis hostibus ac barbaris tantopere laudati, Encomiū, in quo si ad argumentum respicias, singulare quoddam præclariss. uirtutum exemplum, si uero ad ipsum libellū, nouum quoddā laudandi adeoq; ipsius eloquentiæ specimen, proponitur, ut à Luciano quidem compositū, à nobis autē Latina oratione uersum est, tibi Clariss. uir, tuoq; nomini dedico: simul ut à principio dixi, quo ex hoc uelut argumento quodam uoluntas erga te mea certa tibi constaret: simul etiā ut quoties in hoc Demosthene ipsam uirtutem, eiusq; incomparabilem æstimationē tanquam in speculo aliquo intuereris, Clariss. Heroum maiorum tuorū in mentē tibi ueniret, qui ut partim ipsi per se, partim apud illustriß. uiros ac Principes summo cum splendore, summāq; prudentia semper uiuere, ita haud dubie unā cum reliquis generis nobilitate præclariss. uirtutum hæreditatem atq; successionē tanquam per manus traditā tibi reliquerunt. Et quemadmodum præstantissimus poëta de Ascanio ait, ita te quoq; in antiquam uirtutē animosq; uiriles, Et pater Aeneas et auunculus excitat Hector. Tu uero Clariss. uir si pro nostro hoc erga te studio uicissim nos tibi commendatos habueris, beneficium abs, te, ut maximum ita gratis. putabo me consecutum esse. Vale.

... n n n o r q ,
... idatos A z o t t h n o .
... gratis. puang. q i i r r e

ENCOMIUM DE

MOSTHENIS EX LVCIANA

no uersum, Autore Philippo

Melanchthone, Hieronymi

CVM in porticu deambularem, exeuī
ad sinistram die XV I. paulo antē me
ridiē, forte se mihi Thersagoras offert,
existimo cum plerisq; uestrum notū es
se, pusillus est, naso aquilo, frē candi
dus, uirili specie. Hunc cum procul accedentem uiderem,
dixi, Hic Thersagoras poēta est. Et interrogauī, quor
sum, aut unde iret. Ille inquit, domo se huc uenisse. Num
inquā, deambulādi gratia? Tum ille: Omitte hoc inter
rogare, nocte intempesta surrexi, ut ad Homerī natalem
carmē ei dedicarem. Præclare inquam facis, quod illi stu
des gratiam institutionis referre. Hoc cum instituissem,
ait ille, huc ueni, neq; animaduerti me deambulationem
ad meridiem usq; produxisse. Tum ego, Et mihi opus est
deambulatione. Sed ille, Multo ante, inquit, oportuit me
illum salutare, monstrabat autem manu Homerum. Scī
tis enim in templo Ptolemæi ad dexteram collocatum es
se, proluxa coma insignem. At hunc inquit eundem mihi
est, ut cum salutem, ut orem, ut mihi magnam uersuum
copiam largiatur. Ego cōtrā, inquam, si quid uotis profi
citur, et ego iā olim Demostheni obstrepo, ut mihi su
peditet orationem ad natalem eius ornandum. Si igitur
satis erit uota facere, adiūge me tibi socium, nam commu

L

ni

ne inquit lucrum auferre cupimus. T H E R. Ego, inquit, habeo poemā lucubratum hac nocte et hodie, quod Homero propter beneuolentiā dedicaturus sum. Nam diuino quodam furore cōmotus ad poētīcā rapior, ut indicabis ipse. S E R. enīq; mecū libellū in hoc paratū, ut ostendam sodalibus, cum in aliquem otiosum incidero. L V C. O te felicem, inquam, qui uideris mihi perinde facere, atq; aliquis, qui postquam cursu uicit in stadio, redit abluto pulcre, ut oblectet se spectando, et cū luctatore iocatur, expectante ut iam in certamen uocetur. Cui respo det ille, at paulo ante, cum à meta procurrendū esset, non erat otium ad iocandū. Sic tu uelut in cursu poëtico uictor, facis me ludos ac delitias, metuentē stadij fortunam. T H E R. Scilicet, ait ille ridens, quasi rem difficile susceperis. L V C. Fortassis, inquam, Demosthenes uidetur tibi indignus, qui ad Homerū conferatur, et uideri uis in argumēto graui ac difficili posuisse operā, cum Homerū laudasti, me uerò existimas leue argumētū de Demosthene sumpsisse. T H E R. Cauillaris, inquit ille, nam ego non lim heroas illos inter se committere, tametsi magis fauco Homero. L V C. Bene, inquam, an nō putas me Demostheni magis fauere? Sed quonīā non recusas hac de re mecū colloqui, apparet te solam poētīcā admirari, et solutam orationē prorsus contēnere, sicut eques pedītē prateruectus aspernatur. T H E R. Tum ille, Dī prohibeant, ne sic insantiā, tāctsi nō leui furore opus est ijs, qui ad poēticas fores accedūt. Verū et Oratoribus opus est afflatus quodā diuino, ad efficiendā orationē nō humilē aut frigidā. Nec enim hoc ignoro, ac sepe me cōparatio, cum aliorum

aliorū oratorū, tum Demosthenis cū Homero delectat,
cū similit̃ uideo uim, acerbitatē & impetū. Vt Homerus
Agamēnonē appellat uiolētū, ita Demosthenes in Phi-
lippi ebrietatē, saltationes, petulantia inuehitur. Et qua-
le illud est apud Poētā: Vnū auguriū optimū est pugna-
re pro patria: tale illud est apud Demosthenem: Oportet
bonos uiros bona cū spe suscipere defensionē Reipu. Et
illud: Forsitan ipse senex deploret talia Peleus. Simile est
huic sententiæ: Quam grauit̃ ingemiscerēt illi fortes ui-
ri, q̃ propter gloria & patriæ libertatē in acie perierūt.
Cōfero & magna ui fluētē Pythonis orationē ad hyber-
nas niues, quarū filis oratio Vlis̃is esse scribitur. Et illud.

Ni foret hæc hominū natura obnoxia morti.

Simile est huic loco: Omnes hoīes natura morti obnoxij
sunt, etiamsi quispiā conetur se inclusum in caueā serua-
re. Deniq; infinitæ sunt similes utriusq; sententiæ. Dele-
stant autē me & affectus tum uehementiores, tum lenio-
res, & orationis uarietates, & metaphoraē tadlum leuā
tes, & tempestiui ex digressionibus reditus, & cōcinna
collationes, deniq; totius urbanitas orationis. Et mihi se-
pe uisum est (neq; enim disimulanda est ueritas) plus es-
se grauitatis in Demosthene castigatē segnicie suorū ci-
uiū magna libertate, quā in Homero cū Achius Achæā-
das appellat. Et Græcorū Tragedias grādiore sono re-
presentat quā Homerus, qui fingit colloquia in medijs
pugnis, & certamina iactu lapidis dirimit. Sæpe etiam
apud Demosthenem membra suos habent numeros
ac mensuras, quales sunt in poetica. Sicut neq;
sunt in Homero antitheses, comparia, figura aspe-

riores aut candidiores. Nam ingenia uidentur sua sponte similes uirtutes, etiam in dissimilibus studijs, gignere. Quare igitur tuam Calliopem aspernarer? Quamuis autem hanc ualde admirer, tamen mea caussa duplo plus habet negotij, quam Demosthenis Encomium, non ob illam causam, quia mihi carmen scribendum est, sed etiam propter argumentum: nullam habeo materiam satis splendidam ad inchoandas laudes, praeter ipsam poeticam, cetera sunt ignota, patria, genus, etas: nam si haec nota essent, nulla extitissent inde dissensiones. Alij patriam ei assignant urbem Ionicam Colophonam, alij Cumam, alij Chium, nonnulli Smyrnam, quidam Thebas Aegyptias, et innumeratas alias. Patrem Maconem, Lydum, aut fluuium. Matrem Melanopen aut aliquam nympham, si quidem huiusmodi genus ignoratur. Alij existimant eum temporibus heroicis fuisse, alij Ionicis, nec satis constat utrum Hesiodus sit antiquior. Quidam etiam contendunt prius ei nomen Mellisigenae fuisse, quam hoc quod nunc in usu est Homeri. Nec de fortuna eius aliquid constat, de paupertate, de cecitate, ut satius esset fortasse omittere ista cum sint ignota. Valde igitur angusta erit Encomij materia, si nulla res gesta, et carmen tantum laudandum erit, et sapientia ex uersibus esturanda. Tibi uero amplissima materia ad manum, et in promptu est dicendi de rebus certis et celebratissimis: tantum uerbis opus est, tamquam condimento ad obsonium parato. Quid enim non magnum et splendidum fortuna Demostheni concessit? quid non celebratissimum? nonne patria Athenae opulenta et nobilissima, et Graeciae propugnaculum? Quod si mihi Athe-

ne contigissent, poëtica consuetudine recitare *amores*
deorum, iudicia, commigrationes, dona, Eleusinem. Por-
 rò de legibus, iudicijs, concionibus, Pyreæ, *colonijs, tro-*
phæis terra mariq; partis, ne Demosthenes quidem ipse
 pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia *suppete-*
ret. Id quæ Encomium non existimare prætermittendum
 esse, cum in præceptis laudationum hoc contineatur, ut
 laudes ex patriæ ornamentis cumulentur. Isocrates He-
 lenæ præconio inseruit Theſeum. Poëtis uerò concessa
 est maxima libertas. Sed tu fortassis irrideri te metuis, si
 initium orationis iusto grandius sit, & uereris ne quis
 iuxta prouerbium dicat: Epigramma maius esse calatho.
 Itaque etiam si omitam Athenas, occurrerit pater præfe-
 ctus classis, aureum, ut Pindarus ait, fundamētum. Nulla
 enim Athenis maior dignitas est quam præfectura clas-
 sis. Quod uerò extinctus est Demosthene adhuc puero,
 non est calamitas iudicanda, sed gloriæ occasio, retegens
 generosam indolem. Iam Homeri institutionē & suā *di-*
di- nusquam legimus, sed statim oportet nos attingere *poë-*
mata eius, cū de educatione, deq; studijs eius nullæ extant
historiæ. Neq; licet fingere eum à musis accepisse poëtici-
 cam, sicut de Hesiodi Lauro ferunt, quæ otiosis pasto-
 ribus poëticiam inspirabat. Tu uerò Callistratū habes,
 longum & magnificum catalogum, Alcідamantem, Iso-
 cratem, Isæum, Ebulidem. Et cum innumera illecebra
 Athenis ad se inuitent, etiā illos qui sunt in custodia
 trum, cum q; adolescentia per se procliuus sit ad uolu-
 tem, ac Demostheni liceret propter tutorū negligētiā
 uoluptates sequi, tamen continuit cum amor uirtutis ac
 doctrinæ.

doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, sed Aristote-
lis, Theophrasti, Xenocratis, Platonis. Hic poteris philo-
sophari, duplici amorē esse in animis humanis, alterum
mari ortū, uariū, ferocē, scilicet Venercos fluctus in ani-
mo, qui mouentur ex æstuantibus cupiditatibus iuuenū,
naturā plane marinā: alter amor est aurea catena celo
demissa. Hic non habet fāces aut tela, quæ faciant leta-
lia uulnera, sed bonum furorem immittit mentibus, quæ
sunt cognatæ Dijs, incitantē ad natiuam & incorruptā
pulchritudinis formā cōprehendendam. Omnia hæc amo-
ri facilia fuerūt, tonsuræ, latebræ subterraneæ specuum,
corrigere linguæ uitia, actionem in etate uirili discere,
exercere memoriā, ad iucunditatem animū ad contemnendos
populi fremitus, continuare studia per diem & noctem.
Vnde quis nescit, qualis extiterit orator Demosthenes?
quomodo orationem uerbis & sententijs ornauerit, ar-
gumentis adperserit adfectus, quātus in copia splendor
sit, quanta uis & impetus, quanta uerecundia & parsi-
monia sit in uerbis & sententijs, quanta uarietas figura-
rum. Itaq; Læsthenes inquit solum illum ex omni Ora-
torum numero uiuam orationem habuisse, non fabrica-
tum malleo. Non enim componebat orationes ebrius, ut
Callisthenes Aeschylū ait Tragœdias inter pocula scri-
pisse, cum uino incaluisse. At Demosthenes scribēs ali-
quid, aquam bibebat. Et extat hac de re Demadisi iocus,
qui dixit alios ad aquā dicere, Demosthenē uero etiam
scribere ad aquā. Et Pytheas inquit orationē Demosthe-
nis lucernā olere. Hūc campū habes, ait ille, de Demosthe-
ne dicēdi, qui cōueniet etiam ad meum argumentū, cum
erit de poetica Homeri dicēdū. Sed postea trāsibis ad be-

nefacta, & liberalitatē & dignitatē, quā in Repub. adse-
 cutus est. Hic cū iret cōnecteretq; reliqua, plura dicturū
 ego interpellauī, ac ridēs inquā. L V C. Hauris ne modo
 tāquā balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi au-
 res? T H E R. Etiam inquit ille, cōgiaria, ludos ex pro-
 prijs facultatibus ultro factos, instructas naues, murū, fos-
 sam, redēptos captiuos, uirgines dotatas, cōsilia optima
 in Repub. legatiōes, leges. L V C. Cūq; incidisset in ma-
 gnitudinē rerū gestarū, cœpi rider hominē supercilia
 cōtrahētē, & timētē ne deficeret eū oratio de rebus ge-
 stis Demosthēnis. At fortasse me iquā putas unū ex oībus
 qui eloquētiā dederūt operā, nihil audisse de rebus gestis
 Demosthēnis? T H E R. Imo ait ille, opus est nobis mutuo
 auxilio in scribēdo, quēadmodū paulo antē dicebas. Ves-
 tī nisi fortasse aliter affectus es, existimo tibi perstringi
 oculos fulgore Demosthēnicæ gloriæ, nec posse te tā cla-
 rā lucē inspicere. Mihi quidē accidit hoc initio in Home-
 ro. Pene igitur abiecerā argumētū, quia nō potui intue-
 ri, postea nescio quō recepi in manus, & paulatim assue-
 feci oculos, ne reformidarēt aspectū, ne ue quisquā me
 cūfāre possit cecutiētē in sole nothū gētis Homericæ.
 Quāquam tua causā faciliōr est quam mea. Nam cum
 in Homero nihil præter poēticiā laudare posimus, to-
 ta illa laus simul in animo cūcipiēda est. Tibi uero cum
 totum Demosthēnem consideras, ingens copia se offert,
 ut dubites, huc ne an illuc te uertas, nec possis statue-
 re quid præmum sumere uelis, sicut delicati in Syracu-
 sanis mensis, aut auidi spectatores & auditores, cum
 uaria spectacula & carmina offeruntur, dubitant
 quē

quò potissimum applicent animum. Itaque opinor te ex alio in aliud desilire, nec posse in una re cōmorari, cum te subinde alia ad se rapiant, uidelicet, natura liberalis, ingenium ardens, temperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa & præclara facinora, fortuna despicientia, iustitia, humanitas, fides, audacia, prudentia, singulæ actiones in Repub. Fortasse hinc intuens decreta, legationes, cōciones, leges: inde classes, Eubœa, Megara, Bœotiam, Chium, Rhodum, Helleſpontum, Byzantium, dubitabis quò te potissimum uertas in tanta copia, cum in unaquaque re emineat peculiare quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multum uidens sibi proposita esse cum inquit.

Num mea Ismenum Meliam ue nympham
Seu magis Cadmum, genus aut uirorum
Dentibus scui genitum Draconis

Carmina dicent?

Seu canam Thebas celebres ue pugnas
Herculis? seu Bacche tuos honores?
Seu prius nunc Harmoniæ puellæ

Dicam hymenæos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes an res gestas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut auctoritatem, aut mortem uiri sumas laudandam. Verum non erraueris quicquidumes: si solam eloquentiam elegeris, argumentum copiosum habebis. Hic satis erit eum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, tonitrua, & aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, sed nullæ extant eius orationes. Quare constat eas præter actionem

actionē nullam habuisse solidam aut durabilem laudem,
 que promereretur admirationem apud posteros. At De-
 mosthenis scripta extant: sed hoc relinquam tibi dicendum,
 si hoc argumētum tractaueris. Si conuerteris te ad mores
 eius, et ad res gestas, poteris excerpere unum locum, aut
 ad summum duos, hi tibi amplissimam materiam suppedita-
 bunt. Res enim sunt splendidissime. Quod si non uis to-
 tum argumētum pertractare, sumes partem aliquam Ho-
 meri exēplo, qui heroas ex partibus laudat, predicat pes-
 des, aut caput, aut comam, aut uestes, aut clypeum. Et ne
 Dij quidem huiusmodi laudes aspernantur, sumptas à te-
 lis, arcu, clypeo, nedū ab aliqua corporis aut anime par-
 te. Beneficia uero deorum nemo complecti semel potest.
 Itaq; neque Demosthenes egre feret, si uirtutes eius non
 comprehenderis una oratione. Nam ne ipse quidem suas
 laudes omnes una oratione cōplecti posset. L V C. Hec
 dicentem Thersagorā interpellauit. Ac puto, inquam, h ec
 te narrare, ut eloquentiam tuam apud me ostentes, cum
 initio tantum uolueris declarare, quantus poēta sis, nunc
 ostendus etiam quātum in soluta oratione ualeas. T H E R.
 Tum ille, Volui, inquit, hoc argumētum percurrere, cum
 uiderem te seigniorē esse, si tamē cura paulisper remissa
 audires nāc poēma meum recitantem. L V C. Ego uero
 respondi illum nō facere opēre precium, ac uide in qua
 ne magis etiā perturbatū me dimittas. T H E R. Tum ille:
 Facile remedium erit, si nondū etiam tibi satisfactum nō est.
 L V C. At nescis, inquā, que res me angat. Deinde ut me
 dicus ignoans morbi genus, aliena remedia adhibebis.
 Tu enim instituisi me iuuare tanquā rudem ali-
 que mē-
 L 3 6 nunc

Et nunc primum ad hæc studia accedentem, uerum hæc
mihi iam olim detrita sunt. Proinde remedia tua nihil ad
meam solitudinē faciunt. THER. At hoc inquit reme-
dium fuerit: Trita uia tutissima est. LV C. Mihi uero di-
uersum inquam placebat. Aiunt Cyrenaicū quendā philo-
sophum se aurigantē Platoni ostēdasse ante Academiam,
quod in eadē orbita subinde duceret & reduceret currū,
nihil decerrans, ut uestigia tantū unius perpetui cursus ui-
derentur. Ego contra studeo tritam uiam & uetera uesti-
gia effugere. Verum difficile est nouā uiam relicta ueteri
excogitare. THER. Ad hæc Thersagoras ait. Placet igi-
tur Passonis consilium. LV C. Quod: inquam non enim
audiui. THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Passone
pactum esse, ut equū pingeret uolūtante sese, iste curren-
tem pinxit, & circa equum exuscitatū pulcrem. Cumq;
astaret apud pingentē ille qui locauerat equum pingentē
dum, & cū pictore expostularet, quia aliud pactus esset,
exhibet pictor tabulam puero, & iubet inuertere ac pictū
ram illi ostēdere, ita uidebatur equus in tergo iacere, seq;
uolūtare. LV C. Festiue inquam, uerum putas me tot an-
nis non sepe conatum esse, ut materiā uerterem? Ego ue-
ro multifariam uerti ac reuertī, & uercor ne mihi ad ex-
tremum accidat idem quod Proteo. THER. Quid nam,
ait ille? LV C. Hic fertur cōsumptis omnibus formis, quas
solebat induere uidelicet, beſtiarū, plantarū, elemētorum,
rursus penuria peregrinæ formæ Proteus factus. THER.
Tu, inquit ille, magis uarias formas excogitas quā Pro-
teus, ut effugias meā recitationem. LV C. Ego uero in-
quam libenter præbebo me auditorem, & eiſciam curam

excogitandæ orationis ex animo . Forſan enim cum lecto
 poemate defines partum tuū curare, me quoq; parturien-
 tem adiuuabis . Itaq; cum peruiciſſem tandem, ſedimus in
 proximo ſaxo . Hic ego audio recitatē egregiū poemā .
 At inter legēdum repente uelut ſtore percitus, claſo li-
 bro, auſit, inquit, mercedē huius auſcultationis, ſicut Athe-
 nis ſportulæ dabantur in concionibus ac iudicijs . Sed uide
 etiam atq; etiam, ut gratiam mihi habeas . Ego ne inquam
 gratiam habeam, cum nondū intelligā quid dicas ? Verum
 quid eſt quod promittis ? THER. Incidi, ait ille, in dome-
 ſticos commentarios regum Macedonia, quæ res incredi-
 bilem mihi letitiam attulit, quare librū illum non ſine ma-
 gno negotio mihi cōparauī, huius mihi iam uenit in men-
 tem . Continet autē cum reliquam interiōrē Antipatri uir-
 tam, tum etiā quædam de Demothe-
 ne, quæ cupide lectu-
 rus uideris . LVC. Ego uero iam inquam reſero gratiam
 pro Euangelio, dabo tibi operam reliquos uerſus recitan-
 ti, neq; dimittam donec promiſſum præſtiteris . Nā ut Ho-
 meri Encomio magnifice me delectaſti, ita delectabis haud
 dubie & Demothe-
 nis Encomio . Poſtquā igitur perle-
 git reliquos uerſus, pauliſper ibi commorati ſumus, donec
 poemate debitas laudes rependerē . Deinde ad ædes Theſa-
 ſagoræ inus, ibi uix tandē reperit librū, ſed reperit
 men, quem ego accipiēs domū reatj, & cum legiſſem
 creui nihil mutare, ſed totā hīſtoriam uobis ad uerbum
 recitare . Nō enim minor honos habetur Aſculapio
 Alifo-
 demi & Sophoclis uerſus ei decantantur, ſi deſit
 uum poemā ſacrificantibus . Et Baccho iam olim
 mos noua poemata faciendi, ſed alijs cōpoſita non mi-
 nus

rem gratiam merentur, his qui ea tempestiue proferunt
ad Bacchum celebrandum. Liber autem hæc continebat
(licet enim mihi interdum addere cōmentarium. Narras-
tio autē libri erit) Sic igitur ait, Antipatro indicatū esse
quòd adesset Archias. Verum si quis adolescentium hoc
ignorat, Archias fuit is cui rex mandauerat exules cape-
re. Habebat & de Demosthene mandatū, ut nulla ui adhi-
bita persuaderet ei, ut ex Calauria discedens, ad Antipa-
trum ueniret. Porro Antipater in tantā spem erectus an-
xie expectabat Demosthenis aduentū. Quare cum audi-
uisset Archiam ex Calauria uenire, mox iussit eum intro
uocari. Postquā ingressus est, sed ipse liber narret ista.
ARCH. Salue Antipater. ANTI. Quid ni saluus sim
siquidem Demosthenem adducis. ARCH. Adduco ut po-
tui, nam urnam adueho in qua sunt exuuie Demosthenis.
ANTI. Magna de spe deiectus sum, quid enim mihi cū
urna & osibus, si non contigit Demosthenes? ARCH.
Nō fuit possibile rex, uiuū in hostium potestate redigere.
ANTI. Cur non in Bœotia aut hic accepistis aurum: ad
eum corrumpendum? ARCH. Nos uero citius Byzan-
tium ui aut machinis, quā Demosthenē auro expugnare
mus. ANTI. Ego Parmenio, si quis Atheniensis in cōsi-
lijs Reipub. pluris facit me quā patriam, huic argentum
offerre soleo, amicitia nō offero. Si quis autē propter pa-
triam mihi inimicus est, aduersus hunc bellum gero, ut ad-
uersus arcem, moenia, portus, fossam. Admiror autē uirtu-
tem, & urbem beatam esse duco, cui talis ciuis cōtigit. At
proditores, cum eorum opera nō indigeo amplius, perde-
re cupio. illum autē incorruptum ciuem malim apud me
habere

habere quàm equitatum Illyricum, aut quicquid est mer-
 cenariorum militum. Nec postpono his eloquentiâ ac pruden-
 tiam talis uiri. Cum hæc ad Parmenionem dixisset, rursus
 mecum loqui cœpit. A R C H. Ego curavi diligenter eos,
 qui cum Diopitthe Athenas missi sunt. A N T I. Tu uero
 nobis ab Atheniensi duce aut milite metuis? T r e m e s, P i
 ræus portus, nuga sunt. Quid enim facerent homines in
 spectaculis, ludis, conuiujs uitam omnem cõsumentes? Si
 unus Demosthenes nõ fuisset Athenis, facilius potiti
 mus urbe quàm Thebis aut Thessalia, dolo, ui, opprimen-
 tes & corrumpentes. Verum unus ille uigilat in omnes in-
 tentus occasiones, & nostros obseruat impetus, & instrui-
 tus est aduersus nostra cõsilia. Nunquàm fallere neq; insi-
 diando, neq; agendo, neq; cõsulendo possumus. Hic uelut
 murus est aut scopulus obfistens, quo minus omnia primo
 impetu capiamus. Nam quantũ in ipso fuit non potuisse,
 mus Amphipoli, nõ Olyntho, non Phocensibus, nõ Pylo,
 non Cherroneso, non ora Helleponti potiri. Ille inuitos
 incitat, & tanquàm mandragora sopitos expergescit, ac
 uelut secans & urens castigat ignauiam summa liberta-
 te, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias quæ ante
 dissipabantur in ludis, cõfert in stipendiũ: conscribit clas-
 sem, quæ pene perierat confusione ueterum tributorum. Et
 urbem quæ iam nihil generosum cogitabat, tantũ sportu-
 las & sesquidenarios captabat, restituit in pristina digritu-
 tatem, & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitatio-
 nem gloriæ maiorum, & rerum ad Marathonẽ, & Salami-
 nem gestarũ. Et Græcos inter se societate & fœderibus
 deuinxit. Hic non potest falli, non arte decipi, corrumpi
 uero

uero non magis potest, quàm Aristides à rege Persarum
corrumpi potuit. Hunc igitur Antipater magis formidare
oportuit, quàm omnes Triremes & uniuersam classẽ.
Quod enim apud ueteres Athenienses Themistocles &
Pericles fecerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia
par Themistocli, magnitudine animi Pericli. Itaq; rede-
git in ipsorũ potestate Eubœam, Megara, orã Hellespõii
Bœotiã. Et feliciter accidit quod Athenienses Charetẽ,
Diopithen, & Proxenum, & similes quosdam præficiunt
exercitui, Demosthenem uero domũ retinent in suggestu.
Quod si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus,
occasionẽ rei bene gerendæ, & pecuniam, uererer ne de
Macedonia iam periclitaremur. Nunc enim decretis tan-
tum pugnans nos undiq; adoritur, occupat, conficit pecu-
niam, exercitus. Sed cur nõ cõprehendistis uiuũ? A R C H.
Cepimus uiuum. A N T I. Num in itinere extinctus est?
A R C H. Non, sed in Calauria ubi erat. A N T I. Forsan
hoc accidit negligẽtia uestra, quia non bene tractastis ho-
minẽ? A R C H. Imo nõ fuit in potestate nostra. A N T I.
Quid ais? mera sunt enigmata quæ dicis, uiuum cepistis,
nec tamen fuit in potestate uestra. Non mandasti initio,
ne quis ei uim afferret? A R C H. Nihil profuit quod ne-
mo ei uim attulit. Hoc enim curæ nobis fuit. A N T I. Nõ
accidit igitur uestra negligentia, sed fortasse uos ipsi in-
terfecistis eum. A R C H. Non interfecimus, neque opus
erat ei uim afferre, cum uerbis impetraremus, ut impera-
ta faceret. Quid autẽ prodesset, si uiuũ adduxissemus? quid
faceres de eo aliud quàm quod occideres? A N T I. Dij
meliora Archia, non satis animaduertisti, aut qualis uir
fuerit

fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudiciū. Sed
 putas perinde esse, Demosthenem inuenire & hos prodi-
 tores, qui male perierunt, Himeræum, Aristonicū, Eucra-
 ten, qui nihil differunt à fluctibus, qui perpetuo huc atq;
 illuc agitantur, homines sordidi, qui per occasione subito
 in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spem motus ali-
 cuius ualde insolentes, ac superbi fiunt, uerum breui tan-
 quam uestertini status metu perterriti diffugiunt. Num
 similem putas Demosthenem improbo Hyperidi? perfido
 assentatori uulgi? quem nō puduit iniquo iudicio Demo-
 sthenem, ut gratiam apud uulgus iniret, circūuenire, &
 assentari multitudini, ea in re cuius statim illos poenituit.
 Etenim nō multo post hanc calumniā, contigit ei reditus
 clarior reditu Alcibiadis. Istum autē nihil puduit lin-
 gua incessere homines quondā amicissimos, quam cōueniebat
 ei propter ingratitudinē præcidere. ARCH. Quid au-
 dio, non oderas Demosthenē maxime omnium hostium
 ANTI. Non, siquidē rationē habēā morū & fidei eius,
 & amem ubiq; integritatē, & cōstantiam. Nam honesta
 res etiā apud hostes honeste ducēda sunt, & uirtus ubiq;
 digna laude est. Neq; uelim esse deterior quā Xerxes,
 qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmonijs pepercit, propter
 admirationem uirtutis eorū, cum posset eos occidere. Ego
 uero, si quem alium, Demosthenē maxime admiratus sum,
 tum quia bis cū eo Athenis congressus sum, tum quia
 laudes ex alijs cognoui. Neq; uero tantū propter elo-
 quē-
 tiam (ut arbitretur aliquis) magnifeci eum. Quāquā
 Pythō ad hūc collatus nullus erat, & Attici oratores
 adus erāt cū isto cōgressi, tantū uincebat actione, son-
 positione,

positione, sententiarū luminibus, densis argumentis, conciliandis & impellendis animis. Itaq; ualde poenituit nos consilij, cum Græcos Athenas cōuocassemus, ut Athenienses obiurgaremus, freti promissis Pythonis. Sumus enim circūuenti Demosthenis argumentis, qui erat insuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo summā fuisse, erat enim organi uice, sed magis admiratus sum eum propter magnitudinem animi, & consilij, & constantia, quam in periculosissimis tempestatibus retinebat, nunquā cedēs aduersis rebus. At memini Philippum de illo sic sentire, qui cū afferretur quædā cōcio, in qua Demosthenes in Philippum inuectus erat, & Parmenio uehementer stomacharetur, & Demostheni conui-ciaretur, Hic uir, inquit, dignus est, quem libere loqui sinamus. Nam huic uni omnium Græciæ oratorū nihil fertur expensum in meis rationibus, cum quidem ego malim ei confidere quā naualibus scribis. Nullus est autē istorum, cui nō inuenias in meis rationibus perscriptum esse aurū, ligna, redditus, agros: at Demosthenes classes armat, cōparat exercitus, & subinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus, tūc & sepe aliās de hoc uiro. Et in quadā felicitatis suæ parte numerabat, quod Demostheni nō esset cōmissa summa imperij apud exercitū, cum omnia sua consilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis uelut arietes, uel catapultæ mittebantur. De pugna ad Charoneā facta, nec post uictoriā desijt prædicare, quantum hic uir creasset periculū ipsi. Nisi enim præter spem, inquit, propter ducum insitiā, & acie male instructā, & insperatā fortunā, quæ multa nobis cōficere solet, uicissimus,

luerit, an constantiā animi retinuerit. ARCH. Nullā significationē pauoris edidit. ANTI. Quomodo? ARCH. Suauiter enim risit, ac lusit in priorē uitam meam, dixit me ineptū histrionem esse tuorum mendaciorū, nec posse cōmouere spectatōrē. ANTI. Itaq; nō credens tuis promissis despondit animū. ARCH. Non. Quod si audies reliqua, nō tantū uidebis fidē non habuisse, sed etiā acrē obiurgationē attigisse. Dicam enim quia iubes. Non inquit indignū est aut nouū Macedonibus sic capere Demosthenem, ut Amphipolim, Olynthum, Oropum. Talia multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta exciperent. Ego, inquit, metu tormentorū, aut mortis nō moueor, ut spe uitae proposita promittā me ad Antipatru uenturū esse. Sed si haec uera sunt quae dicitis, multo magis cauere debeo, ne mens mea uideatur ab Antipatro corrupta, ne ue uidear deseruisse ordinem, in quo ad Graeciae defensionē collocatus sum, et trās fuga factus, ad Macedones concessisse. Si mihi honeste est uiuere, Pyraeus ei praebeat et Trivremis quā instruxi, et murus, et fossa, meo sumptu facta, et tribus Pandionis, cuius causa ultro ludos feci, et Solon, et Draco, et libertas conciuū, et liber populus, et decreta et leges clasiū, et maiorū uirtus ac trophaea, et ciuū beneuolētia, q me saepe coronauerūt, et Graecorū autotitas, q hactenus a me seruati sunt. Quod si mihi uita debeat cōtingere alterius misericordia, quāquā id turpe est, tamē hoc beneficiū malim accipere a meis ciuibus, quorū redemi captiuos, aut a patribus, quorū elocauī filias, aut qbus donauī pecunias. At si me nec insularum imperiū, nec mare defendet, petā ab

hoc Neptuno auxiliū, & ab hac ara, & à sacris agnū.
 Sin autē Neptunus nō potest defendere immunitatē tem-
 pli, nec pudet eū prodere Demosthenē Archia, moriar,
 nec mihi Antipater pro Deo colendus erit. Liceret mihi
 amiciores habere Macedones quā Atheniēses, & frui
 felicitate uestra, si imitari uellem Callimedontē, Pytheam
 & Demadē. Liceret animū uel sero mutare, nisi uerecū-
 dia Codri & filiarū Erichthei prohiberet. Non igitur
 uolui transfugam fortunam sequi. Honestum enim effu-
 gium mors est, quæ est extra omne periculum turpitudi-
 nis. Et nunc Archia, quantum in me est, non uolo dede-
 corare Athenas, seruitutē accipiens abiecta libertate, in
 qua mori est honestissimū. Verum conuenit te meminisse
 Tragædiarum, non ne grauius dictum est:

At illa iam moriens tamen

Decenter ut caderet cauebat sedulo.

Hoc cū fecerit puella, quanto turpius erit Demosthe-
 ni præferre inhonestam uitā honestæ mortis: ac obliuisci
 Xenocratis & Platonis disputationum de immortalitate
 animarū. Addidit etiā quædam inuectus in eos qui cala-
 mitatē exprobrant. Verum quid attinet me nūc recitare,
 cū ego ad extremū partim precarer, partim minas adhi-
 berē, & blandicijs terrores miscerē. Ego, inquit ille, per-
 suaderi mihi paterer, si Archias essem, sed quoniā Demo-
 sthenes sum, peto ut ignoscas mihi, qui nō consueui inco-
 stans esse. Hic cum eum ui abducere uellē, idq; ipse senti-
 ret, cœpit me irridere, & Deū aspiciens, ait, Archias pu-
 tat tantū arma & exercitus præsidia uitæ esse, & meum
 apparatus cōtemnit, quē expugnare neq; Illyrici, neq;

Triballi,

Triballi, neque Macedones possint. Firmior est enim, quam ille murus ligneus, quē olim nobis Apollo respondit inexpugnabilem fore. Nam ut prudentia me in administratione Reipub. securū præstitit, ita me aduersus Macedones securū reddet, Nunquā formidauī Eucitimōnē, aut Aristogitonē, aut Pytheam, et Callimedontem, aut Philippū, neq; modo hunc Archiam formido. Cū hæc dixisset, Age, inquit, ne afferas mihi uiolentas manus, non enim prophanabo templum quantum in me est, salutato Deo sponte sequar. Ego sic sperabam facturū, cū ille manum ori admouet, neq; ego suspicabar eum aliud facere quā orare deos: sed quid egerit, postea ex ancilla per tormenta cognouimus, diu eū habuisse paratū uenenum, ut morte libertatem redimeret. Neq; extra templi limen peruenerat, cū lapsus, inquit, hoc cadauer ad Antipatru uehes, Demosthenē uero non uehes, non per. Et uidebatur suo more iuraturus per illos qui in Marathone occubuerunt, sed ualedicens auolauit. Hunc ego finem rex affero expugnati Demosthenis. ANTI. Demosthenis scilicet. O inuictū animum et beatum, quā generosum facinus. Prudentia est, in manu retinere libertatis possessionē. Sed decessit uicturus in beatorum insulis apud heros, ut dicitur, aut in cœlū peruenturus, ut Deus factus comes sit Iouis liberatoris. Corpus uero nos remittemus Athenas, futurum honestius ornamentum patriæ, quā illi qui in Marathone occubuerunt.

FINIS.

M 3

Elenchus

	pagina
Saturnalia	3
Cronosolon, id est, Saturnalium legum lator	10
Epistolæ Saturnales	15
De iuctu	27
Abdicatus	35
Icaromenippus seu Hypernephelus	57
Toxaris siue amicitia	82
Alexander seu Pseudomantis	127
Gallus seu Somnium	165
Timon seu Misantropus	193
Pro tyrannicida declamatio	222
ERASMI declamatio, Lucianicæ respondens	235
De ijs qui mercede conducti degunt	305
Dialogi XVIII.	342
Hercules Gallicus	369
Eunuchus seu Pamphilus	373
De sacrificijs	379
Conuiuium seu Lapithæ	388
De Astrologia	412
Aliquot item ex eodem commentarij, Thoma Moro interprete	425
Oratio Luciani, Calumniæ non esse temere credendum, interprete Philip. Mel.	510
Encomion Demosthenis, interprete eodem	529